

Ψηφιοποιήθηκε από το Ιατρικό Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΘΕΟΦΑΝΟΥΣ Α. ΚΑΚΡΙΔΗ

Ταξικού κεδημγυτού της Λατινικής Φιλοσοφίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

ΤΗΣ

ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΕΤΑΡΤΗ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ,
ΙΩΑΝΝΟΥ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΥ & ΣΙΑΣ Α. Ε.

42-Οδός Σταδίου-42

1938

Ψηφιοποιήθηκε από τό Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Τὰ γνήσια ἀντίτυπα φέρουν τὴν σφραγίδα τοῦ βιβλίο-
πωλείου τῆς «Ἐστίας».

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ἡ λατινεκὴ γλῶσσα (*lingua latina*) εἶναι ἡ γλῶσσα τῶν ιατοίκων τοῦ Λατίου (*Latium*), τῶν Λατίνων (*Latini*). ἀνήκει μετὰ τῶν συγγενῶν πρὸς αὐτὴν ἄλλων Ἰταλικῶν διαλέκτων, τῆς ὁμοφυικῆς, τῆς ὁσπικῆς, κ. ἄ. εἰς τὴν μεγάλην ὅμαδα τῶν Ἰνδοευ-ρωπαϊκῶν γλωσσῶν, καὶ εἶναι πολὺ συγγενῆς πρὸς τὴν ἔλληνικὴν γλῶσσαν.

Ἐκ τοῦ Λατίου καὶ τῆς Ῥώμης, πρωτευούσης τοῦ Λατίου¹, σύν τῷ χρόνῳ, διὰ τῶν νικῶν τῶν Ῥωμαίων μετὰ τῆς ὁσμαϊκῆς κυριαρχίας ἐπεξετάμη καὶ ἡ γλῶσσα ἡ λατινικὴ οὐ μόνον ἐν τῇ λοιπῇ Ἰταλίᾳ, καταπνίξασα τὰς ἄλλας διαλέκτους, ἀλλὰ καὶ ἐν Γαλλίᾳ, Ἰσπανίᾳ καὶ ἄλλαις ἀκόμη χώραις. ᘾκ τῆς λαλουμένης δὲ ἐν ταῖς χώραις ταύταις δημάρθους λατινικῆς γλώσσης (*lingua Romana rustica*) προῆλθον αἱ Ῥωμανικαὶ (ἐκ τοῦ *Romanus*) λεγόμεναι γλῶσσαι, ἡ Ἰταλική, ἡ γαλλική, ἡ Ἰσπανική, ἡ πορτογαλική, ἀκόμη καὶ ἡ ὁυμανική.

Ἡ λατινικὴ γλῶσσα ἔξηκολούθησε νῦν ὑπάρχῃ καὶ μετὰ τὴν πατάλυσιν τοῦ δυτικοῦ Ῥωμαϊκοῦ Κράτους (476 μ. Χ.) καὶ τὴν ἐν τῷ ἀνατολικῷ Ῥωμαϊκῷ Κράτει ἐπιφράτησιν τῆς ἔλληνικῆς, καὶ μετὰ τὴν ἔμφράνσιν τῶν ὁμανικῶν γλωσσῶν, ἀλλὰ μόνον ὡς γλῶσσα τῆς ἐκκλησίας (καὶ σήμερον ἀκόμη ἐν τῇ δυτικῇ ἐκκλησίᾳ ἡ ἀκολουθία γίνεται λατινιστί), ὡς γλῶσσα διπλωματική, (μέχρι Λουδοβίκου τοῦ Μεγάλου τῆς Γαλλίας, ὅτε ὡς διεθνῆς διπλωματική γλῶσσα ἀνεγνωρίσθη ἡ γαλλική), καὶ ὡς γλῶσσα τῶν λογίων, μεταχειρίζομένων αὐτὴν ἐν ταῖς ἐπιστημονικαῖς δια-

¹ Κυρίως ἡ λατινικὴ γλῶσσα, οἷαν ἡμεῖς σήμερον τὴν ἔννοοῦμεν, ἔλαλεντο ἐν μόνῃ τῇ Ῥώμῃ ἐν ἄλλαις τοῦ Λατίου πόλεσι (*Lāpūnium, Praeneste...*), ἔλαλεντο ἄλλῃ διάλεκτος, λατινική μέν, ἀλλὰ διαφέρουσα τῆς λατινικῆς τῆς πόλεως Ῥώμης.

λέξειν, ἐν τοῖς φροντιστηρίοις καὶ ἐν ταῖς ἐπιστημονικαῖς δια-
τοιβαῖς.

Τὰ γράμματα τοῦ λατινικοῦ ἀλφαβήτου είναι αὐτὰ τὰ Ἑλλη-
νικὴ παραληφθέντα παρὰ τῶν ἐν Ἰταλίᾳ ἀποίκων Ἐλλήνων·
ἐπειδὴ δὲ ταῦτα παρέλαβον οἱ Λατῖνοι εἰς χρόνους παλαιοὺς—
ηδη κατὰ τὸν ἑβδομόν τοσούς καὶ ὅγδοον π. Χ. αἰῶνα — ἔχουν
τὰ γράμματα παρ² αὐτοῖς τὴν σημασίαν, ἥν είχον καὶ ἐν τῷ πα-
λαιοτέρῳ Ἑλληνικῷ ἀλφαβήτῳ π. χ. τὸ B=(μ)π, τὸ E=ε(ε)
καὶ ἔ(η), τὸ H=δασὺ πνεῦμα (Ἑλλ. ΗΟ ΠΑΙΣ = ὁ παῖς, λατ.
Homērus=Ὀμηρος), τὸ O=δ(ο) καὶ δ(ω), Ἑλλην. ΕΣΤΟ =
ἔστω. λατ. Cyclōpes=Κύκλωπες κλπ. Ἐπειδὴ δὲ η λατινικὴ
γλῶσσα δὲν είχε φθόγγους, οὓς παρίστων τὰ Ἑλληνικὰ δασέα θ,
φ, χ, ἔχρησιμοποιήσαν οἱ Λατῖνοι τὰ γράμματα ταῦτα ὡς ἀρι-
θμητικὰ σημεῖα, ὡς δηλαδὴ ἐπραξαν καὶ οἱ Ἐλληνες διὰ τὰ φοι-
νικὰ γράμματα κόπτα ἢ καὶ σαιπὲ φ. Προϊόντος τοῦ χρόνου
καὶ καὶ τὰς ἀνάγκας οἱ Λατῖνοι ἔκαμαν τροποποιήσεις τινὰς ἐν
τῷ παραληφθέντι ἀλφαβήτῳ, ὡς τὴν τοῦ C—G καὶ ἄλλας³:

---

² Τὰ αὐτὰ γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου, τὰ δροῖα ἔχρησιμοποιήσαν οἱ
Ἐλληνες καὶ οἱ Λατῖνοι παρέλαβον ὑστερον καὶ οἱ Γερμανοί, οἱ Κέλται
καὶ οἱ Σλαβοί οὗτως διάσκηνος σχεδόν η Εὐρώπη, Γερμανικοί λαοί,
Κέλται, Σλαβοί, Λατινικά φύλα, Ἐλληνες, ἔχουν τὸν αὐτὸν ἀρχικὸν ἀλ-
φάβητον, ἀλλ' ίκανῶς παρ² ἐκάστης μεταβεβλημένον.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

ΤΜΗΜΑ ΠΡΩΤΟΝ. ΦΘΟΓΓΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 1^{ον}.

ΛΑΤΙΝΙΚΟΣ ΑΛΦΑΒΗΤΟΣ

§ 1. Ὁ λατινικὸς ἀλφάβητος ἀποτελεῖται ἐν τῶν ἔξις 24 γραμμάτων (litterae). Aa ἄ, Bb (μ)πέ, Cc κά, Dd (ν)τέ, Ee ὲ, Ff ἔφ, Gg γκέ, Hh (χ)ᾶ, Ii ՚, Jj γιώτ, Ll ՚λ, Mm ἔμ, Nn ՚ν, Oo ՚δ, Pp πέ, Qq κοῦ, Rr ՚ό, Ss ՚ς, Tt τέ, Uu ού, Vv βέ, Xx ՚ξ, Yy ՚ ψιλὸν (υ ἑλληνικόν, γ Graecum), Zz ՚ζητα¹.

Σημ. Τὸ γ καὶ γ ՚ ἔχει ἥ λατινικὴ γλῶσσα μόνον ἐν λέξεσιν εἰλημέναις ἐκ τῆς ἑλληνικῆς ἥ (τὸ γ μόνον) καὶ ἄλλης τινὸς γλώσσης.

§ 2. Ἐκ τῶν γραμμάτων τούτων είναι

φωνήεντα μὲν (litterae vocāles ἥ μόνον vocāles) τὰ ἔξις : α, ε, i, ο, υ, προφερόμενα δις τὰ ἑλληνικὰ α, ε, ι, ο, ου, ν.—
σύμφωνα δὲ (litterae consonantes ἥ μόνον consonantes) τὰ ἔξις : b, c, d, f, g, j, l, m, n, p, q, r, s, t, v, x, z.

Σημ. Τὸ γ είναι σημεῖον δασέος πνεύματος, δχι φθόγγου τινὸς δηλωτικόν : Ὅμηρος, Homērus, Ἐλένη Helena, ἴστοριά historia.

§ 3. Τὰ σύμφωνα c, f, l, m, n, p, r, s, t, v, x, προφέρονται δις τὰ νέα ἑλληνικὰ χ, φ, λ, μ, ν, π, ζ, σ, τ, β, Ξ.

Τὸ γ προφέρεται δις τὸ ἑλληνικὸν μπ εἰς τὰς λέξεις μπίρα, μπάρμπας, μπάμιες : barba πώγων.

¹ Παλαιότερον ἦτο ἐν χρήσει και τὸ γράμμα K, π. χ. Kalendae, οἱ Καλάνδαι, ἀλλ' ὕστερον ἀντ' αὐτοῦ ἀπαρχαιωθέντος μετεγειρίζοντο τὸ C, Calendae. Πολλοὶ διμοις ἐκδόται μεταχειρίζονται ἀκόμη τὸ K εἰς τὰς ἐκδόσεις τοῦ Βιργιλίου κ. ἄ.

Τὸ δ προφέρεται ὡς τὸ ἔλληνικὸν ντ εἰς τὰς λέξεις **ντοῦρος**,
ντούματα, **ντόμινο**: *durus* στερεός, σκληρός.

Τὸ γ προφέρεται ὡς τὸ ἔλληνικὸν γκ εἰς τὰς λέξεις **Γκίνας**,
Γκίνης, **Γκιόκας**: *genus* γένος.

Σημ. Τὸ γυ μετὰ ἔργων η καὶ ποδὸς φωνήντος προφέρεται σχεδὸν ὡς γκβ, ἐν μᾶς συλλαβῆ μετὰ τοῦ ἐπομένου φωνήντος: *lin-gua* γλῶσσα, *ex-stin-guo* ἀποσβέννυμι.

Τὸ γ προφέρεται ὡς τὸ ἔλληνικὸν γι εἰς τὰς λέξεις **γιατρός**,
γιορτή: *janua* θύρα.

Τὸ ο συνοδεύεται πάντοτε ὑπὲ τοῦ ι, μεθ' οὐ προφέρεται σχεδὸν ὡς κβ, ἐν μᾶς συλλαβῆ μετὰ τοῦ ἐπομένου φωνήντος: *aqua* ὕδωρ, *quaer-tus* τέταρτος.

Τὸ ζ προφέρεται ὡς τζ: *zona* ζώνη, *maza* μᾶζα.

Σημ. Τὸ ἐν Σ ἐν μέσῳ λέξεως μεταξὺ δύο φωνηέντων προφέρουμεν συνήθως ὡς ζ: *musa* μοῦσα, *Caesar* Καῖσαρ, *causa* αἰτία.

§ 4. Ἡ λατινικὴ γλῶσσα ἔχει μακροὺς φθόγγους, ᾱ, ἵ, ἴ, ὰ,
Ӧ, Ὕ, καὶ βραχεῖς, ᾁ, ἃ, ἄ, ὁ, ὕ (ῶστε ὅλα τὰ φωνήντα τῆς λατινικῆς γλώσσης εἶναι **δίχρονα**).

§ 5. **Δίφθογγοι**.—*Diphthongi* ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ εἶναι
ἡ αε ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν ἔλληνικὴν αι καὶ προφερομένη
ὡς αὐτή: *musa* μοῦσαι, *Aegyptus* Αἴγυπτος, —

ἡ αυ ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν ἔλληνικὴν αυ, ἀλλὰ προφερομένη
οὔτως ὡστε ν̄ ἀκούωνται ἀμφότεροι οἱ φθόγγοι α-ι-υ ἐν μιᾷ
ὅμως συλλαβῆ α-υ: *ná-uta* ναύτης, *áudio* ἀκούω, *á-udeo*
τολμῶ, —

ἡ ευ ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν ἔλληνικὴν ευ, ἀλλὰ προφερο-
μένη οὔτως, ὡστε ν̄ ἀκούωνται ἀμφότεροι οἱ φθόγγοι ε-ι-υ, ἐν μιᾷ
ὅμως συλλαβῆ ε-υ: *E-uitra* Εὐθώπη, *Lé-uctra* τὰ Λευκτρα, —

καὶ ἡ οε ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὰς ἔλληνικὰς οι καὶ ω, ἀλλὰ προφερομένη σχεδὸν ὡς ε μακρὸν (μεταξὺ ο καὶ ε): *Boiotia*, *Boeotia*, κωμῳδία *comoedia*.

Σημ. Τὸ-ae, au, oe, eu δὲν εἶναι δίφθογγοι εἰς τὰς ἔξης περιπτώσεις:

1. Εἰς ἔκείνας τὰς ἐκ τῆς ἔλληνικῆς γλώσσης εἰλημμένας λέξεις, αἵτινες οὐδὲ ἐν τῇ ἔλληνικῇ ἔχουν ἀντιστοιχὸν δίφθογγον,

π. χ. a-er ἀήρ, Pha ethon Φαέθων, cho-ephori χοηφόροι, Laudamia Λαοδάμεια, Cre-usa Κρέουσα.

2. Τὸ αε εἰς τὰς λέξεις a-ēnus χαλκοῦς, a-ēneus χαλκοῦς, a-enipes χαλκόπους, a-enobarbus χαλκοπώγων, aētineς καὶ ahenus, aheneus, ahenipes, ahenobarbus γράφονται.

3. Τὸ οε εἰς τὰ σύνθετα ἐκ τῆς προθέσεως cum, ἡ ὁποίᾳ ἐν συνθέσει πρὸ φωνήντος γίνεται co— : co-eo συνέρχομαι, co-erceo συνείργω, περιορίζω.

4. Τὸ ευ εἰς τὰ εἰς —e-us, —e-um λήγοντα ὄντα καὶ εἰς τοὺς εἰς —eunt λήγοντας δηματικοὺς τύπους, ἔνθα τὸ ο ἀνήκει εἰς τὴν κατάληξιν : aure-us χρυσοῦς, horre-um σιτοβολῶν, e-unt πορεύονται, ade-unt προσέρχονται, neque-unt ἀδυνατοῦν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 2ον.

ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ ΣΥΜΦΩΝΩΝ

§ 6. Τὰ σύμφωνα καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ διαιροῦνται

1. εἰς ἄφωνα (mutae) b, c, d, g, p, q, t,—

2. εἰς ὑγρὰ (liquidae) l, r,—

3. εἰς ἔρωνα (nasales) m, n,—

4. εἰς συριστικὰ ἢ ὑχηρὰ (sibilantes ἢ spirantes) f, j, s, v,—

καὶ 5. εἰς διπλᾶ (duplices) x, z.

Τὰ ἄφωνα ὑποδιαιροῦνται

1. εἰς οὐρανισκόφωνα (guturales) c, g, q,—

2. εἰς χειλόφωνα (labiales) b, p,— καὶ

3. εἰς ὀδοντόφωνα (dentales) d, t.

Σημ. α'. Τὰ Ἑλληνικὰ δασέα θ, φ, χ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ εἰς τὰς ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς εἰλημένας λέξεις ἀπεδίδοντο διὰ τοῦ th, ph, ch, τὰ δόποια πρέπει νὰ προφέρωνται ὡς t, p, c, μετὰ δασέος παρακολουθοῦντος πνεύματος : Ἀθῆναι Athēnae, Φιλό-
χορος Philochorus¹.

¹ Τὸ ὀρχαῖον Ἑλληνικὸν φ προεφέρετο ἄλλως, ὡς π μετὰ δασέος πνεύματος, ὡς πh, ὅχι ὅπως προφέρομεν αὐτὸς οἱ νεώτεροι Ἐλληνες διὰ τοῦτο καὶ ἡ λατινικὴ γλῶσσα δὲν ἀπέδιδεν αὐτὸς διὰ τοῦ f, ἀλλὰ διὰ τοῦ ph.

Σημ. β'. Τὸ ἀρκτικὸν ὁ τῆς Ἑλληνικῆς ἐν τῇ λατινικῇ ἀπεδείχθη διὰ τοῦ rh : 'Ρόδος Rhodus, ὁ κτωρ rhetor' καὶ τὰ ἐν μέσῳ λέξεως οφε διὰ rrh : Ηύρδος Pyrrhus.

Σημ. γ'. Οἱ περὶ συλλαβισμοῦ κανόνες τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἴσχουν καὶ διὰ τὴν λατινικήν : fi-li-us υἱός, A-ri-sti-des Ἀριστείδης, mil le χιλιοί, pa-ter-nus πατρικός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Βον.

ΠΟΣΟΤΗΣ ΣΥΛΛΑΒΩΝ

§ 7. Διὰ τὴν λατινικὴν γλῶσσαν εἴναι πολὺ ἀναγκαῖο τερον νὰ γνωρίζωμεν τὴν ποσότητα τῶν φωνηέντων καὶ τῶν συλλαβῶν, ἵδιά τῆς παραληγούνσης, διότι ἐκ τῆς ποσότητος τῆς παραληγούνσης ἔξαρταται, ὡς θὰ ἴδωμεν ὀλίγον κατωτέρω, ὁ τονισμὸς τῶν πολυσυλλάβων λέξεων.

Διὰ τοῦτο ἀνάγκη νὰ γνωρίζωμεν τοὺς ἔξης γενικωτάτους κανόνας :

1. Φωνῆν πρὸ ἄλλου φωνήέντος ἢ πρὸ ἡ, μεθ' ὁ ἀκολουθεῖ πάλιν φωνῆν, εἴναι σχεδὸν πάντοτε βραχύ¹ : filius υἱός, contrālio συσπῶ.

2. Αἱ ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης εἰλημμέναι λέξεις, αἱ μὴ ἐντελῶς ἐκλατινισθεῖσαι, τηροῦν καὶ ἐν τῇ λατινικῇ τὴν αὐτὴν ποσότητα τῶν συλλαβῶν, ἥν ἔχουν καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ, τονίζονται δ' ὅμως κατὰ τοὺς κανόνας τῆς λατινικῆς : Menelaoς Mē-nē-lā-us, Mήδεια Mē-dē-a, Σωκράτης Só-crā tes.

Σημ. Ἄντὶ τοῦ ἄ ἵ ὕ ε ο τῆς Ἑλληνικῆς
ἡ λατινικὴ ἔχει ἄ ἵ ὕ ε δ

(ἄ)

ἀντὶ τοῦ   ἄ ἵ ὑ η ω ου τῆς Ἑλληνικῆς
ἔχει   ἄ ἵ ἕ ὕ ῃ

(᳚)

ἀντὶ τοῦ φ ἔχει δ ἢ οε : φδὴ ὅδε, κωμῳδία comoedia.—
ἀντὶ τοῦ ει ἔχει πρὸ συμφώνου μὲν πάντοτε ἱ, πρὸ φωνήεν-

¹ Vocalis ante vocalem corripitur, φωνῆν πρὸ φωνήέντος βραχύνεται.

τος δὲ ἐ ἡ Ἱ : Ἀριστείδης, Aristides, Δαρεῖος Darēus, Δίνείας Αενέας.

3. Αἱ δίφθογγοι εἰναι καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ καθόλου μακροί.

4. Πᾶν φωνῆν προερχόμενον ἐκ συναιρέσεως δύο ἄλλων φωνηέντων εἰναι μακρόν : (cum+ago=co-ago) cōgo συνάγω, ἀναγκάζω (tibia+cano=tibi-i-cen) tibīcen αὐλωδός.

5. Ἐπίσης μακρὸν εἰναι καὶ τὸ φωνῆν, μεθ' ὁ ἔγινεν ἔκπτωσις συμφώνου, πρὸ ἄλλου συμφώνου (**ἀναπληρωτικὴ ἔκπτωσις**) : (sis-do) sīdo ἵζω, καθίζω.

§ 8. Καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ συλλαβή τις εἰναι

βραχεῖα (syllāba brevis), ἀν ἔχῃ βραχὺ φωνῆν πρὸ ἄλλου φωνήνετος ἢ ἡ ἢ ἀπλοῦ συμφώνου ἢ καὶ ἐν τέλει λέξεως, —

(φύσει) μακρὰ (syllāba natūrā longa), ἀν ἔχῃ μακρὸν φωνῆν ἢ δίφθογγον, —

θέσει μακρὰ (syllāba positiōne longa), ἀν ἔχῃ βραχὺ φωνῆν πρὸ δύο ἢ τριῶν συμφώνων ἢ πρὸ διπλοῦ.

Σημ. Ἡ συλλαβὴ ἢ ἔχουσα βραχὺ φωνῆν πρὸ δύο συμφώνων, ὃν τὸ πρῶτον εἰναι ἀφωνον καὶ τὸ δεύτερον ὑγρόν, λαμβάνεται κανονικῶς ὥς βραχεῖα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 4^{ον}.

ΤΟΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΛΑΤΙΝΙΚΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

§ 9. Ἐπὶ τῶν λέξεων τῆς λατινικῆς γλώσσης οὐδεὶς τόνος τίθεται. "Οθεν ἵνα τονίζωμεν δρθῶς αὐτάς, πρέπει νὰ γνωρίζωμεν τοὺς ἔξις κανόνας :

1. Αἱ δισύλλαβοι λέξεις τονίζονται πᾶσαι ἐπὶ τῆς παραληγούσης : páter πατήρ, māter μήτηρ, cā-usa αἴτια.

2. Αἱ πολυσύλλαβοι τονίζονται ἐπὶ τῆς **παραληγούσης**, ἀν αὐτη, ἢ **παραλήγουσα**, εἰναι **μακρά**, φύσει ἢ θέσει : corō' πα στέφανος, regī' πα βασίλισσα, puélla ἢ παῖς, ἢ κόρη, patérnus πατρικός, —

Διὸς δὲ ἡ παραλήγουσα εἶναι βραχεῖα, τονίζονται ἐπὶ τῆς προπαραληγούσης : fémīna γυνή, pórūlus λαός.

§ 10. Ὅταν εἰς τὸ τέλος λέξεώς τινος προπαραξυτόνου ἢ παροξυτόνου μετὰ ληγούσης μακρᾶς προστεθῇ μία τις τῶν ἑξῆς ἐγκλιτικῶν λέξεων καὶ τέ, -νε ἢ, -νε (ἐρωτηματικὸν μόριον), -μετ...ό τόνος τῆς ἐγκλιτικῆς αὐτῆς ἀναβιβάζεται εἰς τὴν λήγουσαν τῆς προηγουμένης λέξεως, ή δοπία τηρεῖ καὶ τὸν ὕδιον ἔαυτης τόνον : ομνία πάντα, ομνιάque πάντα τε, καὶ πάντα, mūltas πολλάς, mūltásque καὶ πολλάς, ália ἄλλα, áliáve ἢ ἄλλα.

Ἄν δὲ ἡ προηγουμένη λέξις εἶναι παροξύτονος καὶ ἔχῃ τὴν λήγουσαν βραχεῖαν καὶ μετὰ τὴν προσάρτησιν τῆς ἐγκλιτικῆς λέξεως, ὃ τόνος τῆς ἐγκλιτικῆς ἀποβάλλεται : mūsa ή μοῦσα, mūsaque καὶ ή μοῦσα meliō'rā (τὰ) κρείττω, meliō'rāvē ή (τὰ) κρείττω ἐγδὲ ἐγώ, ἐγδη ? ἐγώ ; ἐγδομετ ἔγωγε.

§ 11. Αντὶ τῆς ψιλῆς (¹) τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης ή λατινικὴς οὐδὲν σημεῖον ἔχει : Ἀλκιβιάδης Alcibiades, ἀηρ aer ἀντὶ δὲ δασείας (²) ἔχει h : Ἐλένη Helena, ἥρως heros.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 5ον.

ΣΗΜΕΙΑ ΣΤΙΞΕΩΣ

§ 12. Τὰ ἐν τῇ λατινικῇ ἐν χρήσει σημεῖα στίξεως εἶναι τὰ ἓξη :

1. ἡ τελεία στιγμὴ . (punctum)
2. τὸ κῶλον : (colon)
3. τὸ ἡμίκωλον ; (punctum et comma ή semicolon)
4. τὸ κόμμα , (comma ή virgula)
5. τὸ ἐρωτηματικόν ? (signum interrogatiōnis)
6. τὸ ἐπιφρωνηματικόν ! (signum exclamatiōnis)
7. ἡ παρένθεσις ( ). (parenthēsis)
8. ἡ παράγραφος § (paragraphus).

ΤΜΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ. ΤΥΠΙΚΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 6^{ον}

ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

§ 13. Τὰ μέρη τοῦ λόγου (partes orationis) είναι καὶ ἐν τῇ λατινικῇ :

1. ὄνομα οὐσιαστικόν (nomen substantivum)	κλιτά (declinabilia)
2. ὄνομα ἐπίθετον (nomen adjективum)	
3. ἀριθμητικὸν (numerale)	
4. ἀντωνυμία (pronomen)	
5. δῆμα (verbum)	
6. ἐπίδοημα (adverbium)	ἄκλιτα (indeclinabilia)
7. πρόθεσις (praepositio)	
8. σύνδεσμος (conjunction)	
9. ἐπιφώνημα (interjectio)	ἢ μόρια (particulae)

Σημ. Ἡ Αριθμητικὴ γλῶσσα δὲν ἔχει.

A'. Κλιτὰ μέρη τοῦ λόγου.

a'. Πτωτικά.

§ 14. Παρεπόμενα τῶν πτωτικῶν είναι καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γένος, ἀριθμός, πτῶσις, κλίσις.

§ 15. Γένος genus : Τὰ γένη καὶ ἐν τῇ λατινικῇ είναι τοία, ἀρσενικὸν (masculīnum), θηλυκὸν (feminīnum) καὶ οὐδέτερον (neutrum).

§ 16. Γὰρ γένος τῶν οὖσιαστικῶν ¹ διακρίνεται
α') ἐκ τῆς σημασίας αὐτῶν (μὴ λαμβανομένης δηλονότι ὅπερ ὄψιν τῆς καταλήξεως), φυσικὸν γένος,—
β') ἐκ τῆς καταλήξεως ², γραμματικὸν γένος.

¹ Περὶ τοῦ γένους τῶν ἐπιθέτων θὲν εἰπωμεν κατωτέρω.

² Περὶ τῆς διακρίσεως τοῦ γένους ἐκ τῆς καταλήξεως θά εἰπωμεν ἐν ἕκάστῃ κλίσιι ἰδίᾳ.

Ἐκ τῆς σημασίας διακρίνονται

1. ὡς ἀρσενικοῦ γένους

τὰ δύναματα τῶν (ἀρρένων) θεῶν : Juppiter ὁ Ζεύς,
Apollo ὁ Ἀπόλλων,—

τὰ δύναματα τῶν λαῶν : Persa ὁ Πέρσης, Scytha ὁ Σκύθης,—

τὰ δύναματα τῶν ἀνδρῶν : Caesar ὁ Καῖσαρ, Catilina ὁ
Κατιλίνας,—

καὶ γενικῶς τὰ σημαίνοντα ἄρρενα ζῷα : aries ὁ αριός,
Ihircus ὁ τράγος, verres ὁ (ἄρρην) χοῖρος,—

πρὸς τούτοις καὶ τὰ δύναματα τὰ δηλοῦντα ἀξίωμα ἢ ἐπάγ-
γέλμα, ὅπερ μόνον ἄνδρες ἔσχον : consul ὕπατος, praetor στρα-
τηγός, praeco κῆρυξ, scriba γραφεύς, nauta ναυτής.

Ἄρσενικοῦ γένους εἶναι ἀκόμη καὶ τὰ δύναματα τῶν μηνῶν
τοῦ ἔτους : Januarius, Aprilis, December¹,—

καὶ τὰ δύναματα τῶν ἀνέμων καὶ ποταμῶν : Auster ὁ Νό-
τος, Sequāna ὁ Σηκοάνας, Tibēris ὁ Τίβερις².

2. Θηλυκοῦ γένους εἶναι

τὰ δύναματα τῶν θεαῖνῶν : Juno ἡ Ἡρα, Venus ἡ Ἄφρο-
δίτη,—

τὰ δύναματα γυναικῶν καὶ γενικῶς τὰ σημαίνοντα
θῆλεα ζῷα : Helena ἡ Ἐλένη, Hecuba ἡ Ἐκάβη, mater ἡ
μήτηρ, capra ἡ αἴξ.

Θηλυκοῦ γένους εἶναι καὶ τὰ δύναματα τῶν δένδρων : ma-
līus ἡ μηλέα, ficus ἡ συκή³.

3. Οὐδετέρου γένους εἶναι

τὰ δύναματα τῶν καρπῶν τῶν δένδρων : malum τὸ μῆλον,
pírum τὸ ἄπιον,—

¹ Τὰ δύναματα τῶν μηνῶν εἶναι χυρίως ἐπίθετα, ἔγιναν δὲ οὐσια-
στικά κατὰ παράλειψιν τοῦ οὐσιαστικοῦ mensis (μήν), ὅπερ εἶναι γένους
ἀρσενικοῦ.

² Τὰ δύναματα τῶν ἀνέμων καὶ τῶν ποταμῶν εἶναι γένους ἀρσενικοῦ,
διότι οἱ ἀρχαῖοι Ἑλληνες καὶ οἱ Ρωμαῖοι ἐν τῷ θεοποιήσει τῶν στοι-
χείων τῆς φύσεως τοὺς ἀνέμους καὶ τοὺς ποταμοὺς ἐφαντάζοντο ὡς ἄρ-
ρενας θεούς.

³ Τὰ δύναματα τῶν δένδρων εἶναι γένους θηλυκοῦ, εἴτε διότι τὰ δέν-
δρα εἶναι τρόπον τινὰ μητέρες τῶν καρπῶν, οὓς γεννῶσιν, εἴτε διότι ἐν
τῇ μυθολογίᾳ τῇ Ἑλληνικῇ καὶ τῇ λατινικῇ ἐπροσωποποιήθησαν καὶ ἔθεο-
ργήθησαν ὡς τύμφαι.

τὰ ὄνόματα τῶν μετάλλων : *aes* ὁ χαλκός, *ferrum* ὁ σίδηρος, *aurum* ὁ χρυσός.

Οὐδέτερα είναι καθόλου πάντα τὰ **ἄκλιτα** οὐσιαστικὰ (ὅσα δὲν σημαίνουν πρόσωπον ἢ ἄλλο τι, ὅπερ διὰ τὴν σημασίαν νὰ είναι ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ γένους) : iōta longum ἴῶτα μακρόν, *a correptum* α συνεσταλμένον, βραχύ.

Οὐδετέρου γένους θεωρεῖται πᾶσα λέξις ὡς **πρᾶγμα** θεωρουμένη ἢ λαμβανομένη ὑπὸ τὴν ἔξωτερικήν μορφήν της : *d o c ē r e* est meum, *d i s c ē r e* tuum τὸ διδάσκειν ἔστιν ἐμόν, σὸν δὲ τὸ μανθάνειν, *a r x* monosyllābum est τὸ αρχ είναι μονοσύλλαβον.

*Ομοίως οὐδετέρου γένους θεωρεῖται καὶ ὀλόκληρος φράσις: ὡς γνωμικὸν ἢ ἄλλως λαμβανομένη : illud «ne quid nimis» ἔκεινο τὸ «**μηδὲν ἄγαν**», illud Cassianum «cui bono fuit» ἔκεινο τὸ τοῦ Κασσίου «**τίνι εἰς ἀγαθὸν ἐγένετο**», τὶς ὠφεληθῆ.

§ 17. Τὰ ἐκ τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης εἰλημμένα ὄνόματα τηροῦν καὶ ἐν τῇ λατινικῇ τὸ αὐτὸ γένος : ἢ μέθοδος *methōdus* (θηλ.), τὸ πέλαγος *pelagus* (οὖδ.), ἢ Αἴγυπτος *Aegyptus* (θηλ.), ὁ Πόντος *Pontus* (ἀρσεν.), ὁ ἀηρ *aer* (ἀρσεν.).

§ 18. Ἀριθμὸς -n u m e r u s : οἱ ἀριθμοὶ είναι δύο μόνον, ὁ ἑνικὸς *singulāris* καὶ ὁ πληθυντικὸς *plurālis*.

§ 19. Πτῶσις -cas u s : αἱ πτῶσεις είναι ἕξ, ὄνομαστικὴ *nominatīvus*, γενικὴ *genetīvus*, δοτικὴ *datīvus*, αἰτιατικὴ *accusatīvus*, κλητικὴ *vocatīvus* καὶ ἀφαιρετικὴ *ablatīvus*.

Σημ. Ἡ ἀφαιρετικὴ εὑρίσκεται εἴτε μετὰ προθέσεως, *in*, *ab*, *cum*.... σημαίνουσα τὴν ἐν τόπῳ στάσιν (*in terra* ἐν τῇ γῇ), τὸ ποιητικὸν αἴτιον (*a filiā* ὑπὸ τῆς θυγατρός), τὸ δμοῦ (*cum filiā* μετὰ τῆς θυγατρός).—

εἴτε ἄνευ προθέσεων, σημαίνουσα ὅργανον (*pecunīā* διὰ χρημάτων), τρόπον (*dolo* διὰ δόλου, δολίως) καὶ ἄλλα πολλά.

§ 20. Κλίσις -declinatio : ἐν τῇ λατινικῇ διακρίνομεν πέντε κλίσεις : *πρώτην*, *δευτέραν*, *τρίτην*, *τετάρτην* καὶ *πέμπτην*.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 7ον.

ΠΡΩΤΗ ΚΛΙΣΙΣ

Οὐσιαστικά.

§ 21. Τὰ ὄνόματα τῆς πρώτης κλίσεως εἶναι ἀρσενικά καὶ θηλυκά μόνον, κλινόμενα ὡς ἔξης¹:

Singularis

Nom. nauta ὁ ναῦτης	Gen. nautae τοῦ ναύτου	Dat. nautae τῷ ναύτῃ	Acc. nautam τὸν ναύτην	Voc. nauta ὁ ναῦτα	Abl. nautā
---------------------	------------------------	----------------------	------------------------	--------------------	------------

Pluralis

nautae οἱ ναῦται	nautārum τῶν ναυτῶν	nautis τοῖς ναύταις	nautas τοὺς ναύτας	nautae ὁ ναῦται	nautis
------------------	---------------------	---------------------	--------------------	-----------------	--------

§ 22. Πλὴν τῶν γνησίων λατινικῶν ὄνομάτων, τὰ ὅποια πάντα, ἀρσενικά καὶ θηλυκά, λήγουν, εἰς —a, **γεν.** —ae..... εἶναι καὶ τινα ἀρσενικά εἰς —as ἢ —es καὶ θηλυκά εἰς —e, τὰ ὅποια ἡ λατινικὴ γλῶσσα ἔχει παραλάβει ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς μὲ καταλήξεις ἑλληνικάς εἴς τινας πτώσεις, π. χ.

ὁ Αἰνείας Aeneas, Gen. Aenēas... τὸν Αἰνείαν Aenēan...

οἱ Ἀγκίσης Anchises, Gen. Anchīsae.... τὸν Ἀγκίσην Anchīsen.

ἡ Πηνελόπη Penelopē, τῆς Πηνελόπης Penelopēs, τὴν Πηνελόπην Penelopēn...

Ἐξαιρέσεις.

1. Τὰ ὄνόματα dea (θεά), filia (θυγάτηρ) καὶ ἄλλα τινὰ σπανιώτερα ἔχουν τὴν δοτικὴν καὶ ἀφαιρετικὴν τοῦ πληθυντικοῦ καὶ εἰς -abus ἀντὶ -is, deābus, filiābus (ὅταν διακρίνωνται ἀπὸ τῶν ἀρσενικῶν deus-deis, filius-filiis... τῆς β' κλίσεως).

2. Τὸ ὄνομα familia (οἰκογένεια) ἔχει γενικὴν familiae (κα-

¹ Τὸ θέμα τῶν ὄνομάτων τῆς α' κλίσεως λήγει εἰς -a καὶ εὑρίσκεται ἀφαιρουμένης ἀπὸ τῆς γενικῆς τοῦ πληθυντικοῦ τῆς καταλήξεως -rum.

νονικῶς) καὶ *familias*¹, π.χ. *pater familias* πατὴρ οἰκογενείας, οἰκοδεσπότης, *mater familias* μήτηρ οἰκογενείας, οἰκοδέσποινα.

3. Ἡ γενικὴ τοῦ ἑνικοῦ παλαιότερον ἔλληγε καὶ εἰς -ᾶι : *terrāi* τῆς γῆς, τῆς χώρας, *aulāi* τῆς αὐλῆς².

§ 24. *Γένος τῶν ὀνομάτων τῆς πρώτης κλίσεως.*

Τὰ ὄντα τῆς πρώτης κλίσεως εἶναι καθόλου γένους **θηλυκοῦ**. Εξαιροῦνται μόνον ὅσα διὰ τὴν σημασίαν εἶναι γένους ἀρσενικοῦ (§ 16, 1), ὅσα δηλαδὴ σημαίνουν *ἀνδρας*, *ἀνδρῶν* *ἐπαγγέλματα*, *λαούς*, *ἄρρενα* *ζῷα*, *ποταμοὺς* καὶ *ἀνέμους*: *nauta*, *poeta*, *Persa*, *Sequāna*.

[**Σημ.** Οἱ μαθηταί, ἀφ' οὗ διδαχθοῦν τὴν κλίσιν τῶν ὀνομάτων τῆς α' κλίσεως, νὰ ἔξαγάγουν μόνοι καὶ νὰ γράψουν ἐν τῷ τετραδίῳ τὰς ἐν τέλει διακριτικὰς ἐκάστης πτώσεις καταλήξεις].

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 8ον

ΔΕΥΤΕΡΑ ΚΛΙΣΙΣ

Οὐσιαστικά.

§ 25. Τὰ ὄντα τῆς δευτέρας κλίσεως εἶναι **ἀρσενικά**, **θηλυκά** καὶ **οὐδέτερα**.

Τὰ ἀρσενικά καὶ θηλυκά κλίνονται ὡς ἔξης³:

Singularis

Nom.	<i>equus</i> ὁ ἵππος
Gen.	<i>equi</i> τοῦ ἵππου
Dat.	<i>equo</i> τῷ ἵππῳ
Acc.	<i>equum</i> τὸν ἵππον
Voc.	<i>eque</i> ὁ ἵππε
Abl.	<i>equo</i>

Pluralis

equi	οἱ ἵπποι
equorum	τῶν ἵππων
equis	τοῖς ἵπποις
equos	τοὺς ἵππους
equi	οἱ ἵπποι
equis	

¹ Ἡ κατάληξις -as τῆς γενικῆς τοῦ ἑνικοῦ ἥτο παλαιότερον πάντων τῶν ὀνομάτων τῆς α' κλίσεως, ὡς καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ τῶν θηλυκῶν.

² Ἡ κατάληξις -i (μετά τοῦ χαρακτῆρος a-i) εἶναι κατὰ τὴν β' κλίσιν.

³ Τὸ θέμα τῶν ὀνομάτων τῆς β' κλίσεως λήγει εἰς -o καὶ εὑρίσκεται ἀφαιρουμένης ἀπὸ τῆς γενικῆς τοῦ πληθυντικοῦ τῆς καταλήξεως -tau.

Τὰ οὐδέτερα κλίνονται ὡς ἔξης :

Singularis

Nom.	donum τὸ δῶρον
Gen.	doni τοῦ δώρου
Dat.	dono τῷ δώρῳ
Acc.	donum τὸ δῶρον
Voc.	donum ὁ δῶρον
Abl.	dono

Pluralis

dona τὰ δῶρα
donōrum τῶν δώρων
donis τοῖς δώροις
dona τὰ δῶρα
dona ὅ δῶρα
donis

§ 26. *Ἐξαιρέσεις :

1. Ὄνοματά τινα ἀρσενικὰ λήγοντα ἐν τῇ ὀνομαστικῇ τοῦ ἑνικοῦ εἰς —rus καὶ ἔχοντα τὴν παραλήγουσαν βραχεῖαν, ἀπέβαλον ἐν τῇ ὀνομαστικῇ τοῦ ἑνικοῦ τὸ —us καὶ ἐν τῇ κλητικῇ τὸ —e, π. χ.

puer (ἀντὶ puērus) ὁ παῖς, Gen. puēri, Dat. puēro, Acc. puērum, Voc. puer (ἀντὶ puere), Abl. puerō. Plur. Nom. puēri (οἱ παῖδες), Gen. puerōrum...

vir (ἀντὶ virus) ὁ ἄνηρ, viri τοῦ ἀνδρός... vir (ἀντὶ vire) ἄνερ...

2. Ἀλλα δέ τινα ὀνόματα εἰς —rus ἔχοντα πρὸ αὐτοῦ σύμφωνον, ἀφ' οὗ ἀπέβαλον τὸ —us καὶ —e, ἀνέπτυξαν πρὸ τοῦ τριφωνῆν e, π. χ. ἀγρὸς ager [agrus, agr], Gen. agrī, Dat. agro, Acc. agrum, Voc. ager [agre], Abl. agro. Plur. agrī, agrorum... (ὅμαλῶς).

caper (τράγος) [caprus], Gen. capri, Dat. capro...

magister (διδάσκαλος) [magistrus], Gen. magistri...

3. Τὰ λήγοντα εἰς —ius καὶ —ium ὑπεροδισύλλαβα ἐν τῇ γενικῇ τοῦ ἑνικοῦ λήγουν εἰς —ii (κανονικῶς) καὶ εἰς —i (κατὶ συναίρεσιν): Vergilius (ὁ Βιργίλιος) Gen. Vergiliī καὶ Vergīli, consilium (βουλὴ, σκέψις) Gen. consilii καὶ consīli... (ὅ τόνος μένει ἐπὶ τῆς αὐτῆς συλλαβῆς καὶ μετὰ τὴν συναίρεσιν, εὶ καὶ ἡ παραλήγουσα τώρα εἶναι βραχεῖα).

4. Τὰ εἰς —ius οὐδια γνήσια λατινικὰ ὀνόματα καὶ τὸ filius (υἱός) σχηματίζουν τὴν κλητικὴν εἰς —i ἀντὶ ie : Tullius ὁ Τύλλιος Voc. Tulli ὁ Τύλλιε, filius Voc. fili ὁ υἱός.

5. Τὸ deus (θεός) κλίνεται ὡς ἔξης :

Sing. deus dei deo deum deo,—

Plural. dei καὶ dii καὶ di, deōrum καὶ deum, deis καὶ diis καὶ dis, deos, dei καὶ dii καὶ di, deis καὶ diis καὶ dis.

Σημ. Ἡ γενικὴ τοῦ πληθυντικοῦ, ἐκτὸς τοῦ deus καὶ πολλῶν ἄλλων ὀνομάτων λίγει εἰς —um (ἀρχαιότερον —ōm), ἀντὶ —ōrum, π.χ. virōrum καὶ virūm (τῶν ἀνδρῶν), liberōrum καὶ liberūm (τῶν τέκνων), Argivōrum καὶ Argivōm¹ (τῶν Ἀργείων).

§ 27. *Γένος τῶν ὀνομάτων τῆς δευτέρας κλίσεως.*

1. Τὰ λίγοντα εἰς —us γενικῶς είναι **ἀρσενικά**. Ἐξαιρούνται μόνον, ὅντα γένους **θηλυκοῦ**, τὰ ἔξης :

α') τὰ ὄνόματα τῶν δένδρων (§ 16, 2), mālus ἡ μηλέα...

β') τὰ ἐκ τῆς ἑλληνικῆς εὐλημμένα θηλυκὰ (§ 17), methodus ἡ μέθοδος...

γ') τὸ alvus κοιλία, humus γῆ, χῶμα.

Τοία δὲ ὄνόματα εἰς —us είναι γένους οὐδετέρου, τὸ virus δηλητήριον, vulgus ὄχλος (τοῦτο καὶ ἀρσενικὸν ἔνιστε) καὶ pelagus πέλαγος (τοῦτο ὡς ἐκ τῆς ἑλληνικῆς εὐλημμένον, § 17).

2. Τὰ λίγοντα, εἰς —um είναι γένους **οὐδετέρων**. Ἐξαιρούνται μόνον δλίγα γυναικῶν ὄνόματα, π. χ. Glycerium ἡ Γλυκέριον, Erotium ἡ Ἔρωτιον... τὰ δποῖα διὰ τὴν σημασίαν (§ 16, 2) είναι γένους θηλυκοῦ.

[**Σημ.** Καὶ ἕδη οἱ μαθηταί, ἀφοῦ διδαχθοῦν τὴν κλίσιν τῶν ὀνομάτων τῆς β' κλίσεως, νὰ ἔξαγάγουν μόνοι καὶ νὰ γράψουν ἐν τῷ τετραδίῳ τὰς ἐν τέλει διακριτικὰς ἑκάστης πτώσεως καταλήξεις. Τὸ αὐτὸν νὰ γίνῃ καὶ εἰς τὸ τέλος τῶν ἄλλων κλίσεων, γ' δ' καὶ ε'].

Ἐπίθετα τῆς α' καὶ β' κλίσεως.

§ 28. Ἡν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ ὑπάρχουν ἐπίθετα λίγοντα εἰς —us, —a, —um, ἀντιστοιχοῦντα πρὸς τὰ τῆς ἑλληνικῆς εἰς —os, —η (—a), —on καὶ κλινόμενα ὡς καὶ τὰ τῆς ἑλληνικῆς, τὸ μὲν θηλυκὸν κατὰ τὴν πρώτην κλίσιν, τὸ δὲ ἀρσενικὸν καὶ τὸ οὐδετέρων κατὰ τὴν δευτέραν, ὡς ἔξης :

¹ Μετὰ τὸν διατηροῦνται περισσότερον αἱ ἀρχαιότεραι καταλήξεις —os καὶ —om : saevos ἄγριος, ἀπηνής, saevom, ὅστερον saevus saevum.

Singularis

Nom.	bonus καλὸς	bonă καλὴ	bonum καλὸν
Gen.	bonī καλοῦ	bonae καλῆς	bonī καλοῦ
Dat.	bono καλῷ	bonae καλῇ	bono καλῷ
Acc.	bonum καλὸν	bonam καλὴν	bonum καλὸν
Voc.	bone καλὲ	bona καλὴ	bonum καλὸν
Abl.	bono	bonā	bono

Pluralis

Nom.	bonī καλοὶ	bonae καλὰ	bona καλὰ
Gen.	bonōrum καλῶν	bonārum καλῶν	bonōrum καλῶν
Dat.	bonis καλοῖς	bonis καλαῖς	bonis καλοῖς
Acc.	bonos καλοὺς	bonas καλὰς	bona καλὰ
Voc.	bonī καλοὶ	bonae καλὰ	bona καλὰ
Abl.	bonis	bonis	bonis.

§ 29. *Ἐξαιρέσεις.*

1. Ὁλίγιστα ἐπίθετα καὶ ἐπιθετικαὶ ἀντωνυμίαι εἰς —us, —a, —um σχηματίζουν τὴν γενικὴν τοῦ ἑνικοῦ καὶ τῶν τριῶν γενῶν εἰς —ius (ἴντι εἰς —i, —ae) καὶ τὴν δοτικὴν εἰς —i, (ἀντὶ —a, —ae).

Τὰ ἐπίθετα ταῦτα εἶναι τὰ ἔξης :

solus, sola, solum, μόνος, μόνη, μόνον, Gen. solīus, Dat. soli, Acc. solum, solam, solum...

totus, tota, totum, ὅλος, ὅλη, ὅλον, Gen. totīus, Dat. toti, Acc. totum, totam, totum...

unus, una, unum, εἰς, μία, ἕν, Gen. unīus, Dat. uni, Acc. unum, unam, unum...

ullus, ulla, ullum, τίς, τί, Gen. ullīus, Dat. ulli, Acc. ullum, ullam, ullum...

nullus, nulla, nullum, οὐδείς, οὐδεμία, οὐδέν, Gen. nūllīus, Dat. nulli, Acc. nullum, nullam, nullum...

2. Πολλὰ ἐπίθετα λήγοντα εἰς —rus καὶ ἔχοντα τὴν παραλήγονσαν βραχεῖαν ἀπέβαλον ἐν τῇ δονομαστικῇ καὶ κλητικῇ τοῦ ἑνικοῦ τοῦ ἀρσενικοῦ γένους τὸ —us καὶ —e, ὡς τὰ οὐσιαστικὰ (§ 26, 1), π. χ.

miser (ἀντὶ misérus), ἄθλιος, miséra, misérum, κλητ. miser (ἀντὶ misére) ἄθλιε, misera, miserum...

satur (ἀντὶ satūrus), satūra, satūrum, πλήρης, πλήρες, κλητ.
satur (satūre)...

3. Ἄν τὸ εἰς —rus λῆγον ἐπίθετον ἔτυχε νὰ ἔχῃ πρὸ τοῦ
—rus σύμφωνον, τότε μετὰ τὴν ἀποβολὴν τοῦ —us καὶ —e ἐν
τῇ ὀνομαστικῇ καὶ κλητικῇ τοῦ ἑνικοῦ τοῦ ἀρσενικοῦ γένους
ἀνεπτύχθη πρὸ τοῦ r βραχὺ ē, π. χ.

piger (ἀντὶ pigrus) θηλ. pigra οὐδ. pigrum, νωθρός, ὀκνη-
ρός, Gen. pigri, pigrae, pigri... Vocat. piger (ἀντὶ pigre),
pigra, pigrum...

sinister (ἀντὶ sinistrus), sinistra, sinistrum, ἀριστερός,
Gen. sinistri, sinistrae, sinistri... Vocat. sinister (ἀντὶ sini-
stre), sinistra, sinistrum...

pulcher (ἀντὶ pulchrus), pulchra, pulchrum, ὁραῖος, —a,
—ov, Gen. pulchri, pulchrae, pulchri... Vocat. pulcher
(ἀντὶ pulchre), pulchra, pulchrum...

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 9ον

ΤΡΙΤΗ ΚΛΙΣΙΣ

Οὐσιαστικά.

§ 30. Τὰ ὄντα τῆς τοίτης κλίσεως είναι **ἀρσενικά, θη-**
λυκὰ καὶ οὐδέτερα.

A'. Συμφωνόλητα.

§ 31. Τὰ ἀρσενικὰ καὶ τὰ θηλυκὰ κλίνονται ὡς ἔξης :

ἀρσ.	Singulare	θηλ.
------	-----------	------

Nom. dux (duc s) ¹	ἡγεμὼν	lex (leg-s) ¹	νόμος
Gen. ducis	.	legis	
Dat. duci	.	legi	
Acc. ducem	.	legem	
Voc. dux (duc s)	.	lex (leg-s)	
Abl. duce	.	lege	

¹ Καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ οὐφανισκόφωνον μετὰ s κάμνει x.

Pluralis

Nom. duces	leges
Gen. ducum	legum
Dat. ducibus	legibus
Acc. duces	leges
Voc. duces	leges
Abl. ducibus	legibus

§ 32. Τὰ οὐδέτερα διαφέρουν ἀπὸ τὰ ἀρσενικὰ καὶ θηλυκῶν μόνον ἐν τῇ ὀνομαστικῇ, αἰτιατικῇ καὶ κλητικῇ ἐκατέρουν ἀριθμοῦ, κλινόμενα ὡς ἔξης :

Singularis

Nom. aequor πέλαγος
Gen. aequoris
Dat. aequori
Acc. aequor
Voc. aequor
Abl. aequore

Pluralis

aequōra
aequōrum
aequoribus
aequōra
aequōra
aequoribus.

§ 33. *Παρατηρήσεις.*

1. Ἡ ὀνομαστικὴ τοῦ ἑνικοῦ τῶν μὲν ἀρσενικῶν καὶ θηλυκῶν λαμβάνει ἰσχυρότερον —s, τῶν δὲ οὐδετέρων εἶναι αὐτὸ τὸ θέμα.

Σημ. Τὸ θέμα εὑρίσκομεν ἐν τῇ γενικῇ τοῦ πληθυντικοῦ ἀποκόπτοντες τὴν κατάληξιν -um.

2. Τῶν ἔχοντων χαρακῆρα s ἢ ὑγρὸν l, r ἢ π ἀρσενικῶν καὶ θηλυκῶν ἡ ὀνομαστικὴ δὲν λαμβάνει κατάληξιν —s ἀλλ᾽ εἶναι αὐτὸ τὸ θέμα, π. χ.

flos ἄνθος, Gen. flor-is (ἀντὶ flos-is) ¹ , Plur. Gen. flor-um	
consul ὕπατος, Gen. consūlis... .	» » consūl-um
uxor ἡ σύζυγος, Gen. uxōris... .	» » uxōr um
leo (ἀντὶ leon) λέων, Gen. leōn-is... .	» » leōn-um.

Σημ. Γενικὴ παρατήρησις. Ἡ δυσκολία ἐν τῇ κλίσει τῶν ὀνομάτων τῆς τρίτης κλίσεως εἶναι μόνον νὰ εὔρωμεν ἀπὸ τῆς ὀνομαστικῆς τοῦ ἑνικοῦ τὴν γενικήν διότι ἡ ὀνομαστικὴ τοῦ ἑνικοῦ συνήθως πάσχει ἀλλοιώσεις ἐν τῷ σχηματισμῷ αὐτῆς ἐκ τοῦ θέματος.

¹ Ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ τὸ s εὑρισκόμενον μεταξὺ δύο φωνηέντων συνήθως τρέπεται εἰς r : mus μῦς, Gen. mur-is (ἀντὶ mus-is) muri... . ἐν δὲ ἐλληνικῇ ἀποβάλλεται, μῦς γεν. (μυσός) μυός ...

Αφ' οὗ δὲ εὕχομεν τὴν γενικήν, οὐδεμία πλέον δυσκολία νὰ σχηματίσωμεν καὶ τός ἄλλας πτώσεις ἀλλάσσοντες τὰς καταλήξεις¹.

Διὰ τὸν λόγον τοῦτον εἶναι ἀνάγκη νὰ μανθάνωμεν (ἐκ τοῦ λεξιλογίου ἢ τοῦ λεξικοῦ) πλὴν τῆς ὀνομαστικῆς ἐκάστου ὄνοματος καὶ τὴν γενικήν αὐτοῦ.

Ταῦτα ἔχοντες κατὰ νοῦν δυνάμεθα νὰ κλίνωμεν πᾶν ὄνομα γ' κλίσεως, π. χ.

A'.

hiems θηλ. ὁ χειμών, Gen. hiemis...

lapis (ἐκ τοῦ lapi-d-s)² ἀρσ. ὁ λίθος, Gen. lapidis...

aetas (ἐκ τοῦ aetat-s)² θηλ. ἡ ἡλικία, Gen. aetatis...

salus (salut s)² θηλ. ἡ σωτηρία, Gen. salutis...

mos ἀρσ. ἥθος, χαρακτήρ, Gen. moris (ἀντὶ mos is)...

B'.

pater πατὴρ	Gen. patr-is (ἀντὶ patēris)	{ συγκοπέα
mater μήτηρ	» matr-is (ἀντὶ matēris)	
frater ἀδελφὸς	» fratr-is (ἀντὶ fratēris)	
September Σεπτέμβριος	» Septembris	
October Ὁκτώβριος, November, December ...		

I'.

homo ἀρσ. θηλ. ὁ, ἡ ἄνθρωπος	Gen. homin-is...
ordo ἀρσ. τάξις (πολιτῶν)	» ordin-is...
imāgo θηλ. εἰκὼν	» imagin-is...
virgo παρθένος	» virgīn-is...
multitūdo, θηλ. πληθὺς	» multitudin-is...
Apollo ὁ Ἀπόλλων	» Apollīn-is...
Juppiter ὁ Ζεὺς	» Jov-is...
flamen ἰερεὺς	» flamīn-is...
miles στρατιώτης	» milīt-is...
judex δικαστὴς	» judīc-is...
princeps ἡγεμὼν	» princīp-is...
pulvis ἀρσ. κόνις	» pulvēr-is...
senex γέρων	» senis, seni, senēm...

¹ Τὰς ἀνωμαλίας τῆς ἀφαιρετικῆς τοῦ ἑνικοῦ, τῆς γενικῆς τοῦ πληθυντικοῦ κλπ. θὰ εἴπωμεν κατωτέρω.

² Καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ ὀδοντόφωνον πρὸ τοῦ s ἀφομοιοῦται : salut s salus-s... ὕστερον δὲ ἐκπίπτει τὸ ἔτερον s.

A'. (οὐδέτερα).

nomēn ὄνομα	Gen nomīn-is...
os στόμα	» oris (ἀντὶ osis) ori...
jus δίκαιον	» juris (ἀντὶ jusis) juri ...
genus γένος	» genēris (genēs-is)
corpus σῶμα	» corpōris (corpōs-is)...
robur ἰσχὺς	» robōris (ἀντὶ robus, Gen. robō-sis) ¹
caput κεφαλὴ	» capit-is...
lac γάλα	» lact-is... (ἄνευ πληθυντικοῦ).
os δστοῦν	» oss-is... Plur. Gen. ossi-um...
mel μέλι	» mell-is...
cor καρδία	» cordis...
iter ὁδός, πορεία	» itinēris... (σπανίως itēris...).

B'. Φωνηεντόληκτα.

§ 34. Κατὰ τὴν τρίτην κλίσιν κλίνονται καὶ πολλὰ φωνηεντόληκτα, ἔχοντα χαρακτῆρα i, δύο δὲ μόνον u, τὸ sus σῦς, ἀγριόχοιρος, Gen. su is, καὶ τὸ grus γέρανος, Gen. gru is.

§ 35. Τὰ ἔχοντα χαρακτῆρα u κλίνονται ὅπως καὶ τὰ συμφωνόληκτα, sus, suis, sui, suem...

Τὰ ἔχοντα χαρακτῆρα i κανονικῶς διαφέρουν ἀπὸ τὰ συμφωνόληκτα εἰς τὰς ἑξῆς πτώσεις :

1. τὴν αἰτιατικὴν τοῦ ἔνικοῦ λήγουσαν εἰς -im ἀντὶ -em.
2. τὴν ἀφαιρετικὴν » » » -i ἀντὶ -e.
3. τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντ. » » -ium ἀντὶ -um.
4. τὴν αἰτιατικὴν τοῦ πληθ. » » -is ἀντὶ es.

5. τὰ οὐδέτερα φωνηεντόληκτα διαφέρουν καὶ εἰς τὴν ὄνομαστικήν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ πληθυντικοῦ ληγούσας εἰς -ia ἀντὶ -a.

Παραδείγματα :

puppis θηλ. πρύμνα, Gen. puppis, Dat. puppi, Acc. puppim, Voc. puppis, Abl. puppi. Plur. Nom. puppies, Gen. puppium, Dat. puppibus, Acc. puppis...

¹ Τὸ ὄνομα jusjurandum (ὅρκος) γράφεται συνήθως ὡς μία λέξις, ἀλλὰ είναι δύο, jus jurandum καὶ κλίνονται ἔκατέρα χωριστά· Gen. juris jurandi, Dat. juro jurando... (ἄνευ πληθ. ἀριθμοῦ).

civis πολίτης, ἀρσ. θηλ., Gen. civis, Abl. civi. Plur. nom. cives, Gen. civium, Acc. civis...

mare οὐδ. θάλασσα, Gen. maris, Dat. mari, Acc. Voc. mare. Abl. mari. Plur. Nom. Acc. Voc. maria, Gen. marium...

Εἰς τὰς λοιπὰς πτώσεις, γενικήν, δοτικὴν τοῦ ἑνικοῦ, ὄνομαστικήν, δοτικήν, κλητικήν, ἀφαιρετικὴν τοῦ πληθυντικοῦ, ὁ χαρακτὴρ ἡ συγχωνεύεται μετὰ τῆς καταλήξεως :

civis, Gen. civis (civi-is), Dat. civi (civi-i).

Plur. Nom. cives (civi-es), Dat. Abl. civibus (civi ibus).

Οὕτω συνέπεσον ὡς πρὸς τὰς πτώσεις ταύτας τὰ φωνηεντόληκτα πρὸς τὰ συμφωνόληκτα : civis-regis, civi-regi, cives-reges, civibus regibus, maribus-aequoribus.

Ἐκ τῶν πτώσεων τούτων ἡ σύμπτωσις ἐπεξετάθη καὶ εἰς τὰς πτώσεις ἔκείνας, πάσας ἡ τινάς, εἰς τὰς ὅποιας διέφερον πρότερον τὰ φωνηεντόληκτα ἀπὸ τὰ συμφωνόληκτα, π.χ.

εἰς τὴν αἰτιατικὴν τοῦ ἑνικοῦ turrim καὶ turrem πύργον
civem πολίτην

puppim καὶ puppem πρύμναν
navis ναῦς navim καὶ navem ναῦν

εἰς τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ ἑνικοῦ civi καὶ cive

turri καὶ turre

avis πτηνὸν avi καὶ ave

εἰς τὴν αἰτιατικὴν τοῦ πληθυντικοῦ avis καὶ aves

civis καὶ cives

turris καὶ turres

nubes νεφέλη nubis καὶ nubes

§ 36. Τὰ φωνηεντόληκτα ὄνόματα juvēnis νέος καὶ canis κύων συμπίπτουν εἰς ὅλας τὰς πτώσεις μετὰ τῶν συμφωνολήκτων : Gen. juvenis, canis, Dat. juveni, cani, Acc. juvenem, canem, Abl. juvene, cane.—Plur. Nom. Acc. Voc. juvēnes, canes, Gen. juvenum, canum, Dat. Abl. juvenibus, canibus.

§ 37. Πολλὰ φωνηεντόληκτα ἀρσενικὰ ἡ θηλυκὰ ἐν τῇ ὄνομαστικῇ τοῦ ἑνικοῦ λήγουν εἰς —is καὶ εἰς —es ἡ μόνον εἰς —es, π.χ. vatis, καὶ vates μάντις, Gen. vatis... caedis καὶ caedes φόνος, Gen. caedis... nubes (ἀντὶ nubis) νεφέλη, Gen. nubis...

§ 38. Τὰ φωνηεντόληκτα οὐδέτερα ἐν τῇ ὄνομαστικῇ, σίτια-

τικῇ καὶ κλητικῇ τοῦ ἔνικοῦ τρέπουν τὸν χαρακτῆρα οἱ εἰς εἴησθαι ὁλῶς ἀτοβάλλουν αὐτόν :

mare θάλασσα, Gen. maris	θέμα mari-
rete δίκτυον » retis	» reti-
animal (ἀντὶ animāle) ζῷον, Gen. animālis	» animali-
exemplar (ἀντὶ exemplāre) πα-	ράδειγμα, Gen. exemplāris

» exemplāris.

Σημ. Τὰ οὐδέτερα φωνηντόληκτα πάντα ἀνεξαιρέτως τὴν ἄφαιρετικήν τοῦ ἔνικοῦ σχηματίζουν εἰς —i, τὴν ὀνομαστικήν, αἰτιατικήν καὶ κλητικήν τοῦ πληθυντικοῦ εἰς —ia καὶ τὴν γενικήν τοῦ πληθυντικοῦ εἰς —ium :

mare... mari maria marium	
animal... animāli animalia animālium	
exemplar... exemplāri exemplaria exemplarium.	

§ 39. Φωνηντόληκτα ἥσαν παλαιότερον καὶ πολλὰ ἄλλα ὀνόματα, τὰ δποὶα τὸν χαρακτῆρα οἱ διετήρουν μόνον ἐν τῷ γενικῷ τοῦ πληθυντικοῦ ἐνῷ εἰς τὰς ἄλλας πτώσεις καὶ ἐν αὐτῇ τῷ ὀνομαστικῇ τοῦ ἔνικοῦ συνεχωνεύθησαν ἡ ἀπέβαλον αὐτόν.

Τοιαῦτα ὀνόματα εἶναι τὰ ἔξης μονοσύλλαβα ἐν τῇ ὀνομαστικῇ τοῦ ἔνικοῦ :

ars (ἀντὶ arti-s) τέχνη	Gen. artis Plur. Gen. arti-um
pars (ἀντὶ parti s) μέρος	» partis » parti-um
sors (ἀντὶ sorti-s) κλῆρος	» sortis » sorti-um
mors (ἀντὶ morti-s) θάνατος	» mortis » morti-um
gens (ἀντὶ genti-s) εθνός	» gentis » genti-um
mens (ἀντὶ menti-s) διάνοια	» mentis » menti um καὶ τὸ δισύλλαβον

cohors (ἀντὶ cohorti-s) τάγμα στρατιωτῶν, Gen. cohortis,
Plur. Gen. cohorti-um.

§ 40. Κατὰ τὰ ὀνόματα ταῦτα ἐσχημάτισαν τὴν γενικήν τοῦ πληθυντικοῦ εἰς —ium καὶ πολλὰ ἄλλα, ὅχι φωνηντόληκτα, μονοσύλλαβα ἐν τῇ ὀνομαστικῇ τοῦ ἔνικοῦ καὶ ἔχοντα δύο σύμφωνα πρὸ τῆς καταλήξεως τῆς γενικῆς τοῦ ἔνικοῦ, π.χ.

mons ὄρος	Gen.	montis	Plur.	Gen.	mont-i-um
nox νὺξ	»	noctis	»	»	noct i um
dens ὀδοὺς	»	dentis	»	»	dent i um
pons γέφυρα	»	pontis	»	»	pont-i um
fons πηγὴ	»	fontis	»	»	font-i-um
arx ἀκρόπολις	»	arcis	»	»	arc-i-um
merx ἐμπόρευμα	»	mercis	»	»	merc-i-um
urbs πόλις	»	urbis	»	»	urb-i-um
stirps ὄιζα, κορμὸς	»	stirpis	»	»	stirp-i um.

§ 41. Ηλիην τούτων καὶ ἄλλα ὄνοματα ἐσχημάτισαν τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ εἰς —i-um, π. χ.

fraus ἀπάτη	Gen.	fraudis	Plur.	Gen.	fraud-um καὶ
lis ἔρις	»	litis	»	»	fraud-i-um
venter κοιλία	»	ventris	»	»	ventr-i-um
imber ὅμβρος	»	imbris	»	»	imbr-i-um
mus μῆς	»	muris	»	»	mur-i-um
os ὁστοῦν	»	ossis	»	»	oss i-um.

§ 42. Γένος ὄνομάτων τῆς τοίτης κλίσεως ¹.

A'. *Ἄρσενικοῦ γένους* εἶναι τὰ λήγοντα

1. εἰς —or Gen. —ōris : amor amōris ἀγάπη...

2. εἰς —o » —ōnis : sermo sermōnis διάλογος
(τὰ εἰς —io Gen. —ōnis εἶναι γένους θηλυκοῦ)

3. εἰς —os Gen. —ōris : flos floris ἄνθος, mos moris ἥθος,
χαρακτήρ' οὐδέτερον μόνον τὸ os oris στόμα

4. εἰς —er Gen. —ōris (συγκοπτόμενα): venter ventris κοιλία

5. εἰς —is Gen. —ēris : cinis cinēris τέφρα

B'. *Θηλυκοῦ γένους* εἶναι τὰ λήγοντα

1. εἰς —io Gen. —īonis (ἀφηρημένα σχεδὸν πάντα) : oratio —ōnis ὁμηρικὸς λόγος, legio —ōnis λεγεών.

¹ Ἐνταῦθα δίδομεν τοὺς γενικωτέρους καὶ ἀσφαλεστέρους κανόνας τοὺς ἔχοντας δίλιγας μόνον ἔξαιρέσεις ἡ καὶ οὐδεμίαν, παραλείπομεν δὲ τὰξεις τινάς, π.χ. τὰ εἰς -is, Gen. -is..., ὃν τὰ ὄνοματα εἶναι ἀνάμεικτα, ἀρσενικὰ ἡ θηλυκά.

2. εἰς —do Gen. —dīnis: magnitūdo —dīnis μέγεθος· ἀρσενικὰ εἶναι μόνον τὸ cardo —dīnis στρόφιγξ καὶ ordo —dīnis τάξις (πολιτῶν) τὸ cupido —dīnis ἔρως εἶναι καὶ ἀρσενικοῦ καὶ θηλυκοῦ γένους.

3. εἰς —go Gen. —gīnis: imago —gīnis εἰκών· τὸ margo —gīnis κράσπεδον εἶναι καὶ ἀρσενικοῦ καὶ θηλυκοῦ γένους.

4. εἰς —tas Gen. —tātis: civitas —tātis πολιτεία.

5. εἰς —us Gen. —ūtis: virtus —ūtis ἀρετή.

6. εἰς —os Gen. —ōtis: dos dotis προΐξ.

7. εἰς —us Gen. —ūdis: ἥ —ūdis: palus —ūdis τέλμα, pecus —ūdis κτῆνος, καὶ τὰ laus laudis ἔπαινος καὶ fraus fraudis ἀπάτη.

8. εἰς —is Gen. —īdis: cuspis —īdis αἰχμή, ἀρσενικὸν μόνον τὸ lapis —īdis λίθος.

9. εἰς —es Gen. —īs, īσοσύλλαβα, φωνηεντόληκτα: nubes nubis νεφέλη, strues struis σωρός.

10. εἰς —es Gen. —ētis ἥ —ētis: quies —ētis ἡσυχία, seges —ētis σπαρτόν.

11. τὰ πλεῖστα τῶν εἰς —s ληγόντων μονοσυλλάβων καὶ σύμφωνον πρὸς τοῦ s ἔχόντων ars τέχνη, mens νοῦς... Ἀρσενικὰ εἶναι ὀλίγα, καὶ τὰ συνηθέστερα τὰ ἔξης: dens ὁδούς, fons πηγή, mons ὅρος, pons γέφυρα.

12. τὰ πλεῖστα τῶν εἰς x Gen. —cis ἥ —gis: vox φωνή, Gen. vocis, lex νόμος, Gen. legis... Ἀρσενικὰ εἶναι ὀλίγα τὸ codex codicis κῶδιξ, grex gregis ἀγέλη.

I'. Οὐδετέρου γένους εἶναι τὰ λήγοντα

1. εἰς —e Gen. —is: mare maris θάλασσα.

2. εἰς —al » —ālis: animal —ālis ζῷον.

3. εἰς —ar » —āris: calcar —āris, κέντρον, πτερονιστήρ.

4. εἰς —men » —mīnis nomen nomīnis ὄνομα

5. εἰς —us » —uris: jus juris δίκαιον ἀρσενικὸν τὸ mus muris μῦς, καὶ θηλυκὸν τὸ tellus -ūris γῆ.

6. εἰς —or Gen. —ōris: aequor —ōris πέλαγος θηλυκὸν μόνον τὸ árbor —ōris δένδρον.

7. εἰς —ur Gen. —ōris: ebur ebōris ἐλεφάντινον δόστοῦν.

8. εἰς —ur » —ūris: fulgur —ūris κεραυνός.

9. εἰς —us Gen. —ēris : genus —ēris γένος.
10. εἰς —us » —ōris : corpus —ōris σῶμα ἀρσενικὸν
μόνον τὸ lepus leporis λαγωός.
11. εἰς —er Gen. —ēris : cadāver —ēris νεκρός, πτῶμα.
12. εἰς —e : lac lactis γάλα.
13. εἰς —t : caput capiτis κεφαλή, κεφάλαιον.

Ἐπίθετα τῆς γ' αλίσεως.

§ 43. Τὰ κατὰ τὴν τρίτην αλίσιν κλινόμενα ἐπίθετα εἶναι μονοκατάληκτα ἢ δικατάληκτα

Τὰ μονοκατάληκτα λήγουν :

1. εἰς —x Gen. —cis : audax —ācis τολμηρός.
2. εἰς —r » —ris : pauper —ēris πένης.
3. εἰς —l » —lis : vigil —īlis ἄγρυπνος.
4. εἰς —ans » —antis : elegans —antīs ἔξαίρετος.
5. εἰς —ens » —entis : prudens —entīs συνετός.
6. εἰς —us » —ēris : vetus —ēris παλαιός.
7. εἰς —es » —ītis : dives —ītis πλούσιος.

Τὰ δικατάληκτα λήγουν :

1. εἰς —is ἀρσ. θηλ. —e οὐδ. : levīs, leve κοῦφος -η -ov.
2. εἰς —ior » —ius » (συγκριτικά) : levior, levius κουφότερος -a ov.

§ 44. Ἐπίθετά τινα εἰς —is, ἔχοντα πρὸ τοῦ —is τὸ σύμφωνον r, ἀπέβαλον ἐν τῇ ὀνομαστικῇ καὶ αλητικῇ τοῦ ἑνικοῦ τοῦ ἀρσενικοῦ μόνον γένους τὸ —is καὶ οὕτω ἐμφανίζονται ως **τρικατάληκτα**, π. χ.

ἀρσ. celer (ἀντὶ celēris), θηλ. celēris, οὐδ. celēre, ταχύς, ταχεῖα, ταχύ, Gen. celēris, Dat. celēri¹.

§ 45. Ἀν δὲ τυχὸν εἴχον πρὸ τοῦ r ἔτερον σύμφωνον, ἀνεπτύχθη μεταξὺ αὐτῶν ἐ βραχύ, π. χ. acer (ἀντὶ acris), acris, acre ὀξύς, ὀξεῖα, ὀξύ, Gen. acris, Dat. acri...

§ 46. Τὰ συγκριτικὰ ἐπίθετα εἰς —ior —ius καὶ τὰ μονοκατάληκτα pauper, vetus, dives, princeps -cīpis πρῶτος, ἡγεμών, compos -pōtis ἐγκρατής καὶ τινα ἄλλα σπανιώτερα (particeps, sospes, caelebs, superstes...) ἔχουν εἰς ὅλας τὰς πτώσεις τὰς καταλήξεις τῶν οὐσιαστικῶν συμφωνολήκτων, π. χ.

¹ Πρβλ. καὶ § 29, 2 καὶ 3.

levior levioris leviori leviorēm ἀφαιρ. leviore.

Plur. leviores leviorum levioribus leviores...

vetus, vetēris veteri veterem ἀφαιρ. vetere.

Plur. vetēres veterum veteribus veteres...

Oὐδέτ. levius levioris leviori levius leviore.

Plur. leviora leviorum...

Oὐδ. vetus veteris veteri vetus vetere.

Plur. vetēra veterum...

§ 47. Τὰ ἄλλα ἐπίθετα ἔχουν εἰς ὅλας τὰς ἄλλας πτώσεις
πλὴν τῆς αιτιατικῆς τοῦ ἐνικοῦ τὰς κατάληξις τῶν ἔχόντων
χαρακτῆρα οὐσιαστικῶν (§ 35):

levis levis levi leve m levis levi i.

Plur. leves levi u m levibus levi s (καὶ leves) levibus.

Oὐδ. leve levis levi leve levi i.

Plur. levia levium levibus levia levia levibus.
audax audācis audaci audacem audax audaci i.

Plur. audāces audaci u m audacibus audaci s (καὶ
audaces audacibus...).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 10^{ον}.

ΤΕΤΑΡΤΗ ΚΛΙΣΙΣ

§ 48. Ἡ τετάρτη κλίσις περιλαμβάνει δνόματα ἀρσενικὰ καὶ
θηλυκὰ λήγοντα εἰς —us, καὶ οὐδέτερα λήγοντα εἰς —u¹.

Τὰ ἀρσενικὰ καὶ θηλυκὰ κλίνονται ὡς ἔξης:

<i>Singularis</i>	<i>Pluralis</i>
Nom. fructus καὶ πόδες	fructus
Gen. fructus	fructuum
Dat. fructui (καὶ fructu)	fructibus
Acc. fructum	fructus
Voc. fructus	fructus
Abl. fructu	fructibus

¹ Τὸ θέμα τῶν ὀνομάτων τῆς τετάρτης κλίσεως λήγει εἰς —u, καὶ εὑρίσκεται ἀνά τὸ τῆς γενικῆς τοῦ πληθυντικοῦ ἀφαιρεθῆ ἡ κατάληξις —um.

Τὰ οὐδέτερα κλίνονται ὡς ἔξης :

<i>Singularis</i>	<i>Pluralis</i>
Nom. genu γόνυ	genua
Gen. genus	genuum
Dat. genū (καὶ genui)	genībus
Acc. genu	genua
Voc. genu	genua
Abl. genu	genībus.

Ἐξαιρέσεις.

1. Τὰ δισύλλαβα τὰ ἔχοντα εἰς πρὸ τοῦ —us, —u, ἀκόμη καὶ τὸ tribus φυλὴ καὶ artus μέλος τοῦ σώματος, ἀρθρον, σχηματίζουν τὴν δοτικὴν καὶ ἀφαιρετικὴν τοῦ πληθυντικοῦ εἰς —ibus. (όχι εἰς —ibus) : lacus λίμνη lacūbus, pecus κτῆνος, pecūbus, tribus tribūbus, artus artūbus.

Σημ. Τὸ portus λιμὴν σχηματίζει καὶ portibus καὶ portūbus, — τὸ partus τοκετὸς partūbus καὶ (σπανιότερον) parti-bus, — τὸ veru ὅβελος καὶ verūbus καὶ verībus.

2. Τὸ domus οἶκος ἔχει καὶ πτώσεις τινάς κατὰ τὴν δευτέραν κλίσιν, κλινόμενον ὡς ἔξης :

<i>Singularis</i>	<i>Pluralis</i>
Nom. domus	domus
Gen. domus (domi)	domuum καὶ domōrum
Dat. domui (domo)	domībus
Acc. domum	domus καὶ domios
Voc. domus	domus
Abl. domo (domu)	domībus ¹ .

§ 49. Γένος τῶν ὀνομάτων τῆς τετάρτης κλίσεως.

Τὰ λήγοντα εἰς —us εἶναι σχεδὸν πάντα ἀρσενικά, —

θηλακὰ εἶναι μόνον τὰ ἔξης : domus, manus χείρ, acus βελόνη, idus —uum (πληθ. μόνον) αἱ εἰδοί, tribus φυλὴ καὶ porticus στοά.

Τὰ εἰς —u ἐν τῇ ὀνομαστικῇ τοῦ ἑνικοῦ λήγοντα εἶναι πάντα οὐδέτερα.

¹ Ἐνεκα τῆς ὁμοιότητος πτώσεών τινων τῆς δευτέρας καὶ τετάρτης κλίσεως καὶ ἄλλων ὀνομάτων ἀπαντοῦν τύποι καὶ κατὰ τὰς δύο κλίσεις, π. χ. τὸ pinus (θηλ. β' κλίσ.) ἔχει ἀφαιρ. pinu ἀντὶ pino, τὸ ficus (θηλ. β' κλίσ.) ἔχει ἀφαιρ. fico καὶ fico κ. ἄ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 11^{ον}.

ΠΕΜΠΤΗ ΚΛΙΣΙΣ

§ 50. Κατὰ τὴν πέμπτην ακλίσιν κλίνονται ὄνοματα ἀρσενικὰ καὶ θηλυκὰ μόνον, λήγοντα εἰς —es γεν. —ei καὶ κλινόμενα ὡς ἔξῆς¹:

	<i>Singularis</i>		<i>Pluralis</i>	
Nom.	res	dies	res	dies
	πρᾶγμα	ἡμέօν		
Gen.	r̄ei	diēi	r̄erum	diērum
Dat.	r̄ei	diēi	r̄ebus	diēbus
Acc.	rem	diem	res	dies
Voc.	res	dies	res	dies
Abl.	re	die	r̄ebus	diēbus

Σημ. Τὸ ὄνομα *respublīca* πολιτείᾳ γράφεται μὲν συνήθως ὡς μία λέξις, ἀλλ᾽ εἶναι δύο (*res publica*) καὶ κλίνονται χωριστά. Nomi. *respublica*, Gen. *reipublicae*, Dat. *reipublicae*, Acc. *rempublicam*, Abl. *republica* (πληθυντικὸν δὲν ἔχει).

§ 51. Πλήρης τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν σχηματίζουν μόνον τὸ res καὶ τὸ dies· ἐκ τῶν λοιπῶν τινὰ μὲν σχηματίζουν μόνον τὴν ὄνομαστικήν, αἰτιατικήν καὶ κλητικήν τοῦ πληθυντικοῦ (spes, acies, facies, species, effigies), τὰ δὲ λοιπά οὐδεμίαν.

Σημ. Τὰ εἰς —ies λήγοντα ἐν τοῖς τύποις τῆς γενικῆς καὶ δοτικῆς τοῦ ἔνικοῦ, παρὰ τὸν κανόνα (§ 7, 1) ἔχουν τὸ ε τῆς παραληγούσης μαρτρών, diēi, faciēi, speciēi . . .

§. 52. Γένος τῶν ὀνομάτων τῆς πέμπτης αλίσεως.

Tὰ ὄνοματα τῆς πέμπτης αἰλίσεως εἶναι γένους θηλυκοῦ· μόνον τὸ dies καὶ meridies μεσημβοίᾳ εἶναι γένους ἀσενικοῦ.

Σημ. Τὸ διεῖ εἶναι καὶ γένους θηλυκοῦ πολλάκις, μάλιστα ἀν σημαίνη προθεσμίαν, ωρισμένην ἡμέραν (*certa dies*).

§ 53. Γενικαὶ παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν πέντε κλίσεων.

1. Ἡ κλητικὴ ἐκατέρου ἀριθμοῦ εἶναι ἡ αὐτὴ μὲ τὴν ὄνομα-
στικὴν τοῦ ἴδιου ἀριθμοῦ· μόνον ἡ κλητικὴ τοῦ ἔνικοῦ τῶν ἀρ-

¹ Τὸ θέμα τῶν ὀνομάτων τῆς πέμπτης αἰλίσεως λήγει εἰς —ε καὶ εὐρίσκεται ἄν ἀπὸ τῆς γενικῆς τοῦ πληθυντικοῦ ἀταιρεθῆ ἢ κατάληξις —rum.

σενικῶν τῆς δευτέρας κλίσεως εἶναι διάφορος τῆς ὀνομαστικῆς τοῦ ἰδίου ἀριθμοῦ (dominus domine, equus-eque).

2. Ἡ ἀφαιρετικὴ τοῦ πληθυντικοῦ εἶναι ἡ αὐτὴ πάντοτε μὲ τὴν δοτικὴν τοῦ ἰδίου ἀριθμοῦ.

3. Τὰ οὐδέτερα, ὡς καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ, ἔχουν τὴν αὐτὴν κατάληξιν διὰ τὴν ὀνομαστικήν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν ἑκατέρου ἀριθμοῦ.

4. Τῶν οὐδετέρων ἡ ὀνομαστική, αἰτιατικὴ καὶ κλητικὴ τοῦ πληθυντικοῦ λήγει πάντοτε εἰς —a (ὡς καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ : **δῶρα, δόρατα, τείχεα, δονα, νομίνα, σορπυα**).

5. Τὰ ἀρσενικὰ καὶ θηλυκὰ ἑκάστης κλίσεως ἔχουν εἰς ὅλας τὰς πτώσεις τὰς αὐτὰς καταλήξεις.

6. Αἱ καταλήξεις τῶν οὐδετέρων ἐν ἑκάστῃ κλίσει διαφέρουν ἀπὸ τὰς καταλήξεις τῶν ἀρσενικῶν καὶ θηλυκῶν μόνον εἰς τὴν ὀνομαστικήν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν ἑκατέρου ἀριθμοῦ εἰς τὰς ἄλλας πτώσεις, γενικήν, δοτικὴν καὶ ἀφαιρετικήν, εἶναι αἱ αὐταῖ.

Σημ. α'. Οὐδέτερα οὔτε ἡ πρώτη οὔτε ἡ πέμπτη κλίσις ἔχει.

Σημ. β'. Ἐπίθετα οὔτε ἡ τετάρτη οὔτε ἡ πέμπτη κλίσις ἔχει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 12ον.

ΕΛΛΕΙΠΤΙΚΑ ΚΑΙ ΑΚΛΙΤΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

A. Ἔλλειπτικά.

α') *Ἐλλειπτικὰ κατ' ἀριθμὸν* (defectīva numero).

§ 54. Καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ ὑπάρχουν ὀνόματα ἀπαντῶντα εἰς ἕνα μόνον ἀριθμόν, εἴτε εἰς τὸν ἑνικὸν (singularia tantum), εἴτε εἰς τὸν πληθυντικὸν (pluralia tantum).

1. Τὰ κύρια ὀνόματα κλίνονται μόνον εἰς τὸν ἀριθμὸν εἰς τὸν ὅποιον ἀπαντοῦν : Caesar, Roma, Latium (singularia tantum),—Athenae, Puteoli, Gabii, Veii, Fregellae... (pluralia tantum).

Σημ. Τὰ δηλωτικὰ προσώπων κύρια ὀνόματα ἀπαντῶντα εἰς τὸν ἑνικὸν ἀριθμὸν σχηματίζουν καὶ πληθυντικὸν ἐνίστε, ὡς καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ, ἵτοι

α') ὅταν δύο ἡ πλειόνα πρόσωπα ἔχουν τὸ αὐτὸ ὄνομα : Categories οἱ (δύο) Κάτωνες.

β') δταν πρόσκειται νὰ δηλωθοῦν ἄλλα πρόσωπα ἔχοντα ὅμοιότητα μὲ τὸ διὰ τοῦ κυρίου ὀνόματος ἐν τῷ ἐνικῷ ἀριθμῷ δηλούμενον γνωστὸν πρόσωπον: Hyperidae volunt esse et Lysiae, 'Υπερεῖδαι καὶ Λυσίαι, δηλ. ὅμοιοι μὲ τὸν 'Υπερείδην καὶ Λυσίαν, θέλοντα νὰ εἶναι.

2. Τὰ πλεῖστα ὄνόματα τῶν ἔοιτῶν κλίνονται εἰς μόνον τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν (pluralia tantum): *Saturnalia* Κρόνια, *Bacchanalia* Διονύσια . . .

3. Τὰ ἀφηρημένα οὐσιαστικὰ ἀπαντοῦν συνήθως εἰς μόνον τὸν ἔνικὸν ἀριθμόν· ἀλλὰ πολλὰ ἐξ αὐτῶν καὶ εἰς τὸν πληθυντικὸν: *virtūtes*, ἀρεταί, *acerbitates* πικρότητες, *delectatiōnes* εὐφορισύναι· . . .

4. Τὰ περιληπτικὰ ἀπαντοῦν εἰς μόνον τὸν ἐνικόν : *vulgaris*-
ἄγλως, *plebs*, *πληθύς*.

5. Τὰ δύναματα τῶν μετάλλων ἀπαντοῦν εἰς μόνον τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν : *aes* χαλκός, *aurum* χουσός, *ferrum* σίδηρος.

Σημ *aera* πληθ. σημαίνει διάφορα εἴδη χαλκοῦ ἢ χαλκᾶ σκεύη.

6. Pluralia tantum είναι καὶ τὰ ἔξης συνηθέστατα μοναδικά:	
arma armōrum ὄπλα	moenia moenium τεῖχος,
divitiae-ārum πλοῦτος	nōnae-ārum αἱ νῶναι [τείχη
epūlae-ārum δεῖπνον	tenēbrae-arum σκότος
feriae-ārum ἑορταὶ	exuviae-ārum σκῆνα
gemini-ōrum δίδυμοι	excubiae-arum φρουρά, νυ-
libēri-ōrum τέκνα	κτοφυλακή
nuptiae-ārum γάμος	nugae-arum φλυαρία
angustiae-arum ἡ στενὴ δίο-	manes manium σκιαὶ ἀποθα-
idus-uum αἱ εἰδοὶ	[νόντων
indutiae-arum ἀνακοχὴ	procères ērum ἐπιφανεῖς
insidiae-arum ἐνέδρα	nundīnae-arum ἡ τῆς ἀγορᾶς
calendae arum ἡ πρώτη ἑκά-	[ῆμέρα
στου μηνὸς	fasti orum ἱμεοολόγιον.

§ 55. Πολλὰ ὄνόματα ἔχουν ἐν τῷ πληθυντικῷ ἀλλην σημασίαν, διάφορον τῆς ἐν τῷ ἑνικῷ, ή ἔχουν καὶ τὴν σημασίαν τοῦ ἑνικοῦ καὶ ἀλλην.

aqua-ae τὸ ὕδωρ, aquae-ārum τὰ ὕδατα, ἀλλὰ καὶ εἰδικῶς τὰ
ἱαματικὰ ὕδατα π.χ. aquae Gratianae, aquae Sullanae
fortūna ae ἡ τύχη, fortūnae-ārum τὰ τῆς τύχης ἀγαθὰ

opēra-ae ὁ κόπος, opērae-ārum οἱ ἔργαται
auxilium ii ἡ βοήθεια, auxilia -ōrum αἱ βοήθειαι καὶ τὰ ἐπι-
κουρικὰ στρατεύματα

(castrum καὶ συνηθέστερον ὑποκοριστ.) castellum -i φρουρίον,
castra -ōrum στρατόπεδον

comitium-ii ὁ ἐν τῇ ὁμαϊκῇ ἀγορᾷ τόπος, ἐν ᾧ συνήγοντο αἱ
ἐκκλησίαι τοῦ λαοῦ, τὸ κομιτίον, comitia-ōrum ἡ ἐκκλησία
αὐτῆς, ἡ τῶν πολιτῶν δημοσία συνάθροισις

impedimentum -i κόλυμα, impedimenta ὄρυμα κωλύματα, ἀλλὰ
καὶ ἀποσκευαὶ

rostrum -i τὸ ὁάμφος (τῶν πτηνῶν), rostra-orum ὁάμφη, ἔμ-
βολα, τὸ ἔμβολον τῶν νεῶν, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐν τῇ ὁμαϊκῇ ἀγορᾷ
δημόσιον βῆμα

aedes-is ναός, aedes aedium οἶκος

littéra -ae τὸ γράμμα τοῦ ἀλφαβήτου, littérae arum τὰ γράμ-
ματα τοῦ ἀλφαβήτου καὶ ἡ ἐπιστολή...

β') *Ἐλλειπτικὰ κατὰ πτώσεις* (defectīva casibus).

§ 56. Τὰ συνηθέστατα ἐλλειπτικὰ κατὰ πτώσεις εἰναι:

1. fas οὐδ. ὅσιον καὶ nefas οὐδ. ἀνόσιον μόνον ὀνομαστικὴ
καὶ αἰτιατικὴ ἐνικοῦ.

2. instar οὐδ. ὅγκος, μέγεθος ὀνομαστ. καὶ αἰτιατ. ἐνικοῦ.

3. sponte θηλ. ἀφαιρετικὴ ἐνικοῦ : meā sponte ἐμῇ βουλή-
σει, sua sponte οἰκείᾳ βουλήσει.

4. fors θηλ. ὀνομαστικὴ καὶ forte ἀφαιρετικὴ ἐνικοῦ, τύχη.

5. [ops] θηλ. βοήθεια, Gen. opis, Dat. opí, Acc. opem,
Abl. ope. Plur. opes (οἱ θησαυροί), opum, opibus...

6. vis θηλ. βία, δύναμις, vim. vi. Plur. vires, virium, vi-
ribus...

7. dicis, γενικὴ ἐνικοῦ ἐν τῇ φράσει dicis causa ἢ dicis
gratia, λόγου χάριν, διὰ τὸν τύπον.

8. infitias, αἰτ. πληθ. ἐν τῇ φράσει infitias ire ἀρνεῖσθαι.

9. pondo, ἀφαιρετικὴ ἐνικοῦ (κατὰ) τὸ βάρος : auri quinque
librae pondo χρυσοῦ πέντε λίτραι (τὸ βάρος).

10. nauci γενική ἐνικοῦ : homo non nauci ἀνθρωπος οὐδε-
μᾶς ἀξίας.

11. [prex] θηλ. δέησις, Dat. preci, Acc. precem, Abl.
prece. Plur. preces, precum, precibus...

12. [verbier] οὐδ. μάστιξ, Gen. verbēris, Abl. verbere.
Plur. verbera τὰ τῆς μάστιγος κτυπήματα, verbērum, verbe-
ribus...

B'. "Ακλιτα.

§ 57. "Ακλιτα καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ είναι ὅλιγα :

1. Τὰ ὄνόματα τῶν γραμμάτων τοῦ ἀλφαβήτου, π. χ. littera iota,
Gen. litterae i o t a, Dat. litterae i o t a, Acc. litteram i o t a.

2. ξενικά τινα (δηλ. οὔτε Ἑλληνικά οὔτε λατινικά) ὄνόματα :
Adam Ἄδαμ...

C'. Substantiva abundantia.

§ 58. Substantiva abundantia ὄνομάζουν οἱ Λατῖνοι τὰ
ἔχοντα διπλοῦς τύπους εἴτε ἐν πάσαις ταῖς πτώσεσι, π. χ.
callum-i καὶ callus-i τύλος (δι κάλλος)
luxuria ae » luxuries ēi τρυφὴ^η
bacūlum-i » bacūlus-i βακτηρία
plebs plebis » plebes ēi πληθύς...

εἴτε καὶ ἐν ὅλιγαις μόνον πτώσεσι, π. χ. jecur ἡπαρ, Gen.
jecoris καὶ jecinoris, Dat. jecori καὶ jecinori...

locus loci τόπος. Plur. loci locorum καὶ loca locorum...

frenum freni χαλινός. Plur. frena-orum καὶ freni orum...

jugērum-i πλέθρον -o -um... κανονικῶς κατὰ τὴν δευτέραν
κλίσιν, ἀλλ' δι πληθυντικὸς καὶ κατὰ τὴν τρίτην, Dat. Abl. ju-
geribus (έτερόκλιτον).

requies-ētis... ἀγάπαντα, ἡσυχία, Acc. requiētem καὶ re-
quiem.

Tὸ vas ἀγγεῖον, Gen. vasis... ἐν μὲν τῷ ἐνικῷ κλίνεται κατὰ
τὴν τρίτην κλίσιν μόνον, ἐν δὲ τῷ πληθυντικῷ μόνον κατὰ τὴν
δευτέραν : vasa, vasorum, vasis... (έτερόκλιτον).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 13^{ον}.

Ἐπίθετα ἐλλειπτικά καὶ ἀκλιτα.

§ 59. Τὰ Ἑλλειπτικὰ καὶ ἀκλίτα ἐπίθετα καὶ τῆς λατινικῆς γλώσσης εἶναι δὲ λίγα, τὰ ἔξης :

1. nequam οὐδαμινός, ἄκλιτον, διὰ πάντα ἀριθμόν, γένος καὶ πτῶσιν: homo nequam, homines nequam, femine nequam...
  2. potis ἢ ποτε ἄκλιτον καὶ ἐλλειπτικόν, μόνον ὄνομαστική καὶ αἰτιατική, παντὸς γένους καὶ ἀριθμοῦ: non potis sum δὲν δύναμαι, non potis sunt δὲν δύνανται.
  3. λαγης ἕπεται: dampnos esto καταδυγαέσθω, dampnos

3. *damnas* διοίως : *damnas* esto καταδικαζέσθω, *damnas* suntο καταδικαζέσθωσαν.

4. [ceterus] cetera ceterum ἐλλειπτικὸν μόνον κατὰ τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἀρσενικοῦ ἐν τῷ ἔνικῷ, ἵνα ἀναπληροῖ τὸ reliquus, δταν παρίσταται ὀνάγκη.

5. [sons] ἔνοχος, ἐλλειπτικὸν μόνον κατὰ τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἔνικοῦ, γεν. *sontis*.

§ 60. *Adjectiva abundantia* (§ 58). Διπλοῦς τύπους ἔχουν καὶ πολλὰ ἐπίθετα π. χ.

1. opulens—*ntis* καὶ opulentus—a—um πλούσιος.
 2. inermis—*e* » inermus—a—um ὀπλος.
 3. inanimis—*e* » inanimus—a—um ἄψυχος...

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 14^{ον}.

Συγκριτικά καὶ ὑπερθετικά ἐπίθετα.

§ 61. Ὁ θετικὸς βαθμὸς τῶν ἐπιθέτων λέγεται λατινιστὶ *gradus positivus*, ὁ συγχριτικὸς *gradus comparativus* καὶ ὁ ὑπερθετικὸς *gradus superlativus*.

§ 62. Ὁ συγκριτικὸς βαθμὸς σχηματίζεται ἐκ τοῦ θετικοῦ διὰ τῆς προσλήψεως τῶν καταλήξεων —ior (ἀρσ. καὶ θηλ.) καὶ —ius (οὐδ.) εἰς τὸν θετικὸν βαθμόν, μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ τέλους τῆς γενίκης τοῦ ἑνίκοντος (-i -is):

clarus ἔνδοξος Gen. clar-i συγκρ. clar-ior ἔνδοξότερος—a,
clar-ius ἔνδοξότερον

levis κοῦφος Gen. lev-is » lev-iοr κουφότερος —α,
lev-iοs κουφότερον.

§ 63. Ό νπερθετικός βαθμός σχηματίζεται δύοις ἐκ τοῦ θετικοῦ διὰ τῆς προσλήψεως τῶν καταλήξεων —issimus — issimā —issimum : clar-issimus, clar-issima, clar-issimum ἐνδοξότατος-η ov lev-issimus, lev-issima, lev issimum κουφότατος-η-ov¹.

§ 64. *Ἐξαιρέσεις.*

1. Τὰ εἰς —er ἐπίθετα (miser, piger, acer...) καὶ τὸ vetus, θέμ. veter—, σχηματίζουν ὑπερθετικὸν διὰ προσλήψεως τῆς καταλήξεως —rīmus —rīma —rīnum : miser ἀθλιος, Gen. miser-i, ὑπερθ. miser-rīmus, miser-rīma, miser-rīnum ἀθλιώτατος-η-ov celer ταχύς, Gen. celer-is, ὑπερθετ. celer-rīmus, celer-rīma, celer-rīnum ταχύτατος —η —ov.

Σημ. α'. Τὰ εἰς —er —ra —rum (piger pigra pigrum, pulcher pulchra pulchrum...) καὶ τὰ εἰς —er —ris —re (acer acris acre, celeber celebris celebre...) σχηματίζουν τὸ μὲν συγκριτικὸν ἐκ τῆς γενικῆς τοῦ θετικοῦ :

piger ὀκνηρός, Gen. pigr-i συγκρ. pigr-iōr pigr-iūs
pulcher ὁραῖος » pulchr-i » pulchr iōr pulchr-iūs
acer ὅξες » acr-is » acr-iōr acr-iūs
celeber ἐπιφανῆς » celebr-i » celebr-iōr celebr-iūs...
τὸ δὲ ὑπερθετικὸν ἐκ τῆς ὀνομαστικῆς τοῦ ἀρσενικοῦ τοῦ θετικοῦ ὅπως ἔχει :
pulcher ὑπερθ. pulcher-rīmus
acer » acer-rīmus
celeber » celeber-rīmus.

Σημ. β'. Τὸ dexter δεξιὸς ἔχει συγκριτικὸν dexterior, ὑπερ-

¹ Ή κατάληξις τοῦ μὲν συγκριτικοῦ βαθμοῦ κυρίως εἶναι —ios (ἀρσ. θηλ.) καὶ —ius (οὐδ.), πρβλ. ἐλλ. (βελτίσσες βελτίσσες βελτίους). Ἐν τῷ ἀρσ. καὶ θηλ. τὸ —ios ἔγινε —iōr κατὰ τὰς λοιπὰς πτώσεις, ἐν αἷς τὸ σμεταξὺ δύο φωνηέντων ἐτράπη εἰς r.

Τοῦ δὲ ὑπερθετικοῦ εἶναι α') -imus ἢ -īmus: min-imus, sum-mus; β') -simus ἢ -timus: (mag-simus) maximus, op-timus, πρβλ. (facil-simus) facillimus, (miser-simus), miser-rīmus, matur-rīmus.

Ἐν τῇ κατάληξις is-simus ἡ μὲν simus εἶναι, ὡς εἰρηται, ἡ κατάληξις τοῦ ὑπερθετικοῦ, τὸ δὲ -is εἶναι βραχυτέρα μορφὴ τῆς καταλήξεως τοῦ συγκριτικοῦ -ios (διὰ μέσου τοῦ -ies, ὅπερ ἐμφαίνεται ἐν τῷ maiestas) -is: mag-is.

θετικὸν dextimus, τὸ δὲ sinister ἀριστερὸς συγκριτικὸν siniste-
rior, ὑπερθετικὸν δὲν ἔχει.

Σημ. γ'. Τὸ matūrus ὄριμος ἔχει ὑπερθετικὸν matur-issi-
mus καὶ matur rimus.

2. Τὰ ἐπίθετα facilis εὐκολος, difficilis δύσκολος, similis
ὅμοιος, dissimilis ἀνόμοιος, humiliis ταπεινὸς καὶ gracilis ὁ-
δινὸς σχηματίζουν τὸ ὑπερθετικὸν διὰ προσλήψεως τῆς καταλή-
ξεως —limus —līma —līmum :
facilis Gen. facil-is ὑπερθ. facil-limus —līma —līmum.
similis » simil-is » simil-limus —līma —līmum.

3. Τὰ εἰς —dīcus —fīcus καὶ —vōlus λιγόντα ἐπίθετα, σύν-
θετα μὲ β' συνθετικὸν τὸ ὅημα dico (λέγω), facio (ποιῶ), volo
(θέλω), σχηματίζουν τὸ συγκριτικὸν εἰς —ent-iōr —ent-iūs καὶ
τὸ ὑπερθετικὸν εἰς ent-issimus —a —um :
maledīcus κακολόγος maledic ent-iōr maledic ent-issimus
magnificus μεγαλοπρεπῆς magnific-ent-iōr magnific-ent-issi-
mus

benevolus εὐμενῆς benevol-ent iōr benevol-ent-issimus¹⁾.

Ἐπίσης καὶ τὸ providus προνοητικὸς (pro-video προνοῶ)
ἔχει συγκρ. provid-ent-iōr ὑπερθ. provid-ent-issimus.

καὶ τὸ egēnus ἐνδεῆς συγκρ. egentior ὑπερθ. egentissimus.

4. Ἐκ τοῦ dives πλούσιος, Gen. divitis καὶ συγκεκομένως
dītis, σχηματίζεται συγκρ. divitior καὶ ditior, ὑπερθ. divitissi-
mus καὶ ditissimus,—

ἐκ τοῦ juvenis νέος, συγκρ. juvenior καὶ junior (τὸ ὑπερθετι-
κὸν ἔλλείπει).

§ 65. Ὡς ἐν τῇ Ἑλληνικῇ, οὕτω καὶ ἐν τῇ λατινικῇ ὁ συγκρι-
τικὸς καὶ ὁ ὑπερθετικὸς βαθμὸς δύναται νὰ σχηματίζεται καὶ
περιφραστικῶς διὰ τῶν ἐπιφράματων magis μᾶλλον καὶ τα-
χίμε μᾶλιστα μετὰ τοῦ θετικοῦ βαθμοῦ τοῦ ἐπιθέτου :
dubius ἀμφίβολος, magis dubius μᾶλλον ἀμφίβολος, ἀμφιβο-
λώτερος, ταχίμε dubius μᾶλιστα ἀμφίβολος, ἀμφιβολώτατος.

¹⁾ Ο λόγος τῆς ἀνωμαλίας ταύτης εἶναι ὅτι τὰ συγκριτικὰ καὶ ὑπερ-
θετικὰ τῶν τοιούτων ἐπιθέτων, καὶ τοῦ providus, ἐσχηματίσθησαν ἐξ
ἀπαρχαιωθέντων θετικῶν ληγόντων εἰς -ens : Gens entis, maledicens
maledicen-tis maledicent-iōr... benevolens benevolent-iōr...

Οὗτοι κανονικῶς σχηματίζουν τὸ συγκριτικὸν καὶ ὑπερθετικὸν ἐκεῖνα ἐκ τῶν ἐπιθέτων εἰς — us, ὅσα πρὸ τοῦ — us ἔχουν φωνῆν, π. χ. dubius ἀμφίβολος, pius εὐσεβῆς, idoneus ἐπιτήδειος, vacuus κενός, arduus ἀνάντης, necessarius ἀναγκαῖος...

Σημ. Τὰ εἰς —quas λήγοντα σχηματίζουν μονολεκτικῶς τὸ συγκριτικὸν καὶ ὑπερθετικόν : antiquus ἀρχαῖος, antiquior, antiquissimus.

§ 66. Ἀνώμαλα συγκριτικὰ καὶ ὑπερθετικά.

bonus ἀγαθὸς	melior ἀμείνων	optimus ἀριστος
malus κακὸς	pejor χείρων	pessimus χείριστος
magnus μέγας	major μεῖζων	maximus μέγιστος
parvus μικρός, δλίγος	minor ἐλάσσων, ἥσσων	minimus ἐλάχιστος, οὐλίγιστος
multi πληθ. πολλοὶ	plures πλείονες	plurimi πλεῖστοι
multum πολὺ	plus πλέον	plurimum πλεῖστον
nequam οὐδαμινὸς	nequior οὐδαμινώτερος	nequissimus οὐδα- μινώτατος
(homo) frugī χοηστὸς	frugalior	frugalissimus

§ 67. Ἐπιθετικά ἐλλείποντα κατά τινα βαθμόν.

θετικὸν	συγκριτικὸν	ὑπερθετικὸν
(citra)	citērior ὁ ἐπὶ τάδε,	citimus ὁ ἐπὶ τάδε, ἐγ-
	πρὸς τὸ μέρος μας	γύτατος
(ultra)	ulterior ὁ πέραν	ultimus ὁ πέραν, ἔσχατος
(prope)	propior ἐγγύτερος	proximus ἐγγύτατος
(intra)	interior ἐνδότερος, ἐ-	intimus ἐνδότατος, ἐσώ-
	σώτερος	τατος
	deterior χείρων, ὑπο-	deterrimus χείριστος, κα-
	δεέστερος	κώτατος
	prior πρότερος	primus πρῶτος
	potior κρείσσων	potissimus κράτιστος
	ocior ὀκύτερος	ocissimus ὀκύτατος
diversus διάφορος		diversissimus διαφορώτατος
falsus ψευδῆς		falsissimus

inclitus ὀνομαστὸς		inclitissimus
meritus ὁ προσενεγεῖ.		meritissimus
κῶν ὑπηρεσίας, ὁ ἄ-		
Εἰός τινος γενόμενος		
novus νέος, πρόσφατος recentior		novissimus ἔσχατος, τελευταῖος (ποὺς τὸ μέρος μας)
sacer λεόδος	sanctior	sacer-rimus
vetus παλαιὸς	vetustior	veter-rimus
adulescens νεανίας	adulescentior	
juvenis νέος	juvenior καὶ junior	
senex γέρων	senior γεροντότερος	
alacer ζηηόδος	alacrior	
diuturnus χρόνιος	diuturnior	
longinquus μακρὸς	longinquier	
propinquus ὁ ἕγγυς	propinquior	
opīnus ἐπιμελῆς	opinior	

§ 68. Abundantia. Τέσσαρα ἐπίθετα ἔχουν διπλοῦν ὑπερθετικόν :

[extērus]-a-um	exterior ὁ ἔξωτερος	extrēmus καὶ extimus ὁ ἔξωτατος
ὁ ἔξω		
[infērus]-a-um	inferior ὁ κατωτέρω	infīmus καὶ īmus
ὅ κάτω εὐρισκόμενος	εὐρισκόμενος	ὅ κατωτάτω εὐρισκόμενος
[supērus]-a-um	superior ὁ ἀνωτέρω	suprēmus καὶ summus ὁ ἀνωτάτω
ὅ ἄνω εὐρισκόμενος	εὐρισκόμενος	εὐρισκόμενος
[postērus]-a-um	posterior ὁ μεταγενέστερος	postrēmus καὶ postūmus ὁ τελευταῖος
ὅ ὄπιον ἀκολουθῶν		ἀκολουθῶν, ὁ ἔσχατος.

§ 69. Ως ἐν τῇ Ἑλληνικῇ, οὗτοι καὶ ἐν τῇ λατινικῇ τὰ ἐπίθετα τὰ σημαίνοντα

σληνή, π., γ. χρυσοῦς aureus, σιδηροῦς ferreus...
χρόνος, π. γ. ἐωθινὸς matutīnus, ἐσπερινὸς vespertīnus...
καταγωγή, π. γ. ὁμαλος romanus...

τελείαν ἢ ἀρνητικὴν ἔννοιαν, π. χ. οmnipōtentis παντοδύναμος, immortālis ἀθάνατος, mortālis θνητός... δὲν σχηματίζουν συγκριτικὸν καὶ ὑπερθετικόν.

Σύγκρισις ἐπιρρημάτων.

§ 70. 'Ως ἐν τῇ Ἑλληνικῇ, οὕτω καὶ ἐν τῇ λατινικῇ συγκριτικὸν καὶ ὑπερθετικὸν βαθμὸν σχηματίζουν καὶ τὰ ἐπιρρήματα τὰ παραγόμενα ἐξ ἐπιθέτων.

§ 71. 'Ο συγκριτικὸς βαθμὸς τῶν ἐπιρρημάτων λήγει εἰς —ius (εἶναι δηλ., ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικήν, αὐτὴ ἡ αἰτιατικὴ τοῦ ἔνικοῦ τοῦ οὐδ. συγκρ.), ὁ δὲ ὑπερθετικός, σχηματιζόμενος ἐκ τοῦ ὑπερθετικοῦ βαθμοῦ τοῦ ἐπιθέτου, λήγει εἰς —e (ἢ σπανίως εἰς —o ἢ εἰς —um):

recte δρθῶς	rectius δρθότερον	rectissime δρθότατα
bene καλῶς, εὖ	melius ἄμεινον	optime ἄριστα
male κακῶς	pejus κεῖρον	pessime κάκιστα
merito ἀξίως		meritissime ἀξιώτατα
acriter δεέως	acrius δεύτερον	acerreme δεύτατα
facile εύκολως	facilius εύκολότερον	facillime εύκολότατα
misere ἀθλίως	miserius ἀθλιότερον	miserrime ἀθλιώτατα
benevolenter	benevolentius	benevolentissime
εὐμενῶς	εὐμενέστερον	εὐμενέστατα
Προβλ. ἀκόμη καὶ :		
saepre πολλάκις	saepius πλειονάκις	saepissime πλεῖστον
diu ἐπὶ πολὺν	diutius ἐπὶ πλείονα	diutissime ἐπὶ πλεῖστον
χρόνον	χρόνον	χρόνον
καὶ περιφραστικῶς :		
dubie ἀμφιβόλως magis dubie ἀμφι-		maxime dubie ἀμφι-
βολότερον		βολότατα
καὶ ἀνωμαλότερα :		
multum πολὺ	plus πλέον	plurimum πλεῖστον
paulum ὀλίγον	minus ἥττον	minime ἐλάχιστα, ἥκιστα
	prius πρότερον	primum } πρῶτον
		καὶ primo }
magno opere	magis μᾶλλον	maxime μάλιστα.
μεγάλως		

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 15^{ον}.

'Αριθμητικά.

§ 72. Καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ τὰ ἀριθμητικὰ εἶναι:

α') ἀπόλυτα	numeralia	cardinalia
β') τακτικά	»	ordinalia
γ') διανεμητικά	»	distributiva
δ') πολλαπλασιαστικά	»	multiplicativa
ε') ἀναλογικά	»	proportionalia
ζ') ἀριθμητικά ἐπιρρήματα	»	adverbia numeralia ¹ .

Α'. Ἀπόλυτα

1 I	unus-a-um εἰς μία ἐν	primus -a -um πρῶτος
2 II	duo -ae-o δύο	secundus -a -um ἦ
		alter -ēra -ērum δεύτ.
3 III	tres tria τρεῖς τρία	tertius -a -um τρίτος
4 IV (III)	quattuor	quartus
5 V	quinque	quintus
6 VI	sex	sextus
7 VII	septem	septimus
8 VIII	octo	octavus
9 IX	novem	nonus
10 X	decem	decimus
11 XI	undēcim	undecimus
12 XII	duodecim	duodecimus
13 XIII	tredecim	tertius decimus
14 XIV	quattuordecim	quartus decimus
15 XV	quindecim	quintus decimus
16 XVI	sedecim	sextus decimus
17 XVII	septendecim	septimus decimus
18 XVIII	duodeviginti	duodevigesimus
19 XIX	undeviginti	undevicesimus
20 XX	viginti	vicesimus
21 XXI	viginti unus	vicesimus primus

¹ Οὐσιαστικὰ ἀριθμητικὰ δὲν εἶχε σχηματίσει ἡ δόκιμος λατιν. γλῶσσα.

22	XXII	viginti	duo	vicesimus secundus ἢ vicesimus alter
25	XXV	viginti	puinque	vicesimus quintus
28	XXVIII	duodetriginta		duodetricesimus
29	XXIX	undetriginta		undetricesimus
30	XXX	triginta		tricesimus
40	XXXX (XL)	quadraginta		quadragesimus
50	L	quinquaginta		quinquagesimus
60	LX	sexaginta		sexagesimus
70	LXX	septuaginta		septuagesimus
80	LXXX	octoginta		octogesimus
90	LXXX(XC)	nonaginta		nonagesimus
100	C	centum		centesimus
101	CI	centum	unus	centesimus primus
102	CII	centum	duo	centesimus secundus ἢ centesimus alter
110	CX	centum	decem	centesimus decimus
120	CXX	centum	viginti	centesimus vicesimus
125	CXXV	centum	viginti	centesimus vicesimus quintus
200	CC	ducenti	ae-a	ducentesimus
300	CCC	trecenti	-ae a	trecentesimus
400	CCCC	quadrungenti	-ae-a	quadrungentesimus
500	D(CI)	quingenti	-ae-a	quinguentesimus
600	DC	sescenti	-ae-a	sescentesimus
700	DCC	septingenti	-ae-a	septingentesimus
800	DCCC	octingenti	-ae a	octingentesimus
900	DCCCC	nongenti	-ae a	nongentesimus
1000	M	mille		millesimus
2000	MM	duo	milia	bis millesimus
3000	MMM	tria	milia	ter millesimus
5000	CCI	quinque	milia	quinquies millesimus
10000	CCCI	decem	milia	decies millesimus
50000	CCCI	quinquaginta	mi- lia	quinquagies millesi- mus
100000	CCCI	centum	milia	centies millesimus

I'. Διανεμητικά

Δ'. Επιφερήματα

1 singūli·ae-a ἀνὰ ἔνα	semel ἀπαξ
2 bini ·ae ·a ἀνὰ δύο	bis δἰς
3 terni ἢ trini ae-a	ter
4 quaterni	quater
5 quini	quinquies
6 seni	sexies
7 septēni	septies
8 octōni	octies
9 novēni	novies
10 deni	decies
11 undēni	undecies
12 duodēni	duodecies
13 terni deni	terdecies
14 quaterni deni	quater decies
15 quini deni	quinquies decies ἢ quindecies
16 seni deni	sexies decies ἢ sedecies
17 septeni deni	septies decies
18 octoni deni ἢ duodevi- cēni	octies decies ἢ duodevicies
19 novēni deni ἢ undevi- cēni	novies decies ἢ undevicies
20 vicēni	vicies
21 viceni singuli	vicies semel ἢ semel et vicies
22 viceni bini	vicies bis ἢ bis et vicies
25 viceni quini	vicies quinquies ἢ quinquies
28 duodetricēni	duodetricies et vicies
29 undetricēni	undetricies
30 tricēni	tricies
40 quadragēni	quadragies
50 quinquagēni	quinquagies
60 sexagēni	sexagies
70 septuagēni	septuagies
80 octogēni	octogies
90 nonagēni	nonagies
100 centēni	centies

101 centeni singuli	centies semel
102 centeni bini	centies bis
110 centeni deni	centies decies
120 centeni viceni	centies vicies
125 centeni viceni quini	centies vicies quinques
200 ducēni	ducenties
300 trecēni	t̄centies
400 quadr̄geni	quadr̄genties
500 quingeni	quingenies
600 sesceni	sescenties
700 septingeni	septingenties
800 octingeni	octingenties
900 nongeni	nongenties
1000 singula milia	milies
2000 bina milia	bis milies
3000 terna milia	ter milies
5000 quina milia	quinquies milies
10000 dena milia	decies milies
50000 quinquagēna milia	quinquagies milies
100000 centena milia	centies milies

Ε'. Πολλαπλασιαστικά

simplex ἀπλοῦς
 duplex διπλοῦς
 triplex τριπλοῦς
 quadrūplex τετραπλοῦς
 quincūplex πενταπλοῦς
 septempplex ἑπταπλοῦς

---

decempplex δεκαπλοῦς
 centūplex ἑκατονταπλοῦς

§ 73. Παρατηρήσεις.

Απόλυτα — Ταχτικά.

1. Ἐκ τῶν ἀπολύτων κλίνονται τὸ unus una unum ἐν τῷ ἔνικῷ καὶ πληθυντικῷ, τὸ duo duae duo καὶ tres tria ἐν μόνῳ τῷ πληθυντικῷ· ἔτι δὲ καὶ αἱ ἑκατοντάδες ducenti-ae-a, trecen-

<i>Γ'. Αναλογικά</i>
simplus ἀπλοῦς
duplus διπλάσιος
triplus τριπλάσιος
quadrūplus τετραπλάσιος
—
—
octūplus ὀκταπλάσιος
—
—

ti-aε-a ἐν τῷ πληθυντικῷ ἀριθμῷ, ὡς ἔπιμετα τοιγενῆ καὶ τοικατάληκτα τῆς α' καὶ β' οὐλίσεως¹.

Singularis

Nom.	unus	una	unum
Gen.	unīus	unīus	unīus
Dat.	unī	uni	uni
Acc.	unum	unam	unum
Voc.	une	una	unum
Abl.	uno	una	uno

Pluralis

Nom.	uni	unae	una
Gen.	unōrum	unārum	unōrum
Dat.	unis	unis	unis
Acc.	unos	unas	una
Voc.	unī	unae	una
Abl.	unis	unis	unis

Σημ. Διὰ τὴν γενικὴν unīus καὶ δοτικὴν uni ἵδε § 29, 1.

Nom.duo   duae   duo   tres ἀρσ. θηλ.   tria οὐδ.

Gen. duōrum duārum duōrum   trium

Dat. duōbus duābus duōbus   tribus

Acc. duosήduo duas   duo   tria

Abl. duōbus duābus duōbus   tribus

Τὸ unus una unum σχηματίζει πληθυντικὸν ἀριθμόν:

α') ὅταν συνάπτηται μετὰ οὐσιαστικῶν, τὰ ὅποια εἶναι πληθυντικὰ μόνον (pluralia tantum § 24, 6), π. χ. unae nuptiae εἰς γάμος, una castra ἐν στρατόπεδον,—

β') ὅταν σημαίνῃ μόνοις: uni Suēbi μόνοι οἱ Σουηβοί,—

γ') ὅταν σημαίνῃ ὁ αὐτός, ὁ ἕδιος: Lacedaemonii septingentos annos unis moribus et legibus numquam mutatis vivunt οἱ Λακεδαιμόνιοι (ἐπὶ) ἑπτακόσια ἔτη μὲ τὰ αὐτὰ ἥμη καὶ μὲ νόμους οὐδέποτε μειαβληθέντας ζῶσι,—

δ') ὅταν σημαίνῃ οἱ μέν, ἐν τῇ ἀντιθέσει uni—alteri οἱ μὲν — οἱ δέ.

2. Τὰ τακτικὰ εἶναι τοικατάληκτα κλινόμενα κατὰ τὴν α' καὶ β' οὐλίσιν.

3. Οἱ σύνθετοι ἀριθμοὶ ἐκφέρονται, ὡς καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ, εἴτε προτασσομένου τοῦ μικροτέρου καὶ ἐπιτασσομένου τοῦ με-

¹ Έννοεῖται ὅτι τὰ unus duo tres κλίνονται καὶ ὅταν ἀποτελοῦν μέρος συνθέτου ἀριθμοῦ, οὗ τὸ ἄλλο σύνθετον δὲν κλίνεται, π. χ. unius et viginti militum, duobus et triginta hominibus...ἄλλ' οὐχὶ καὶ ἐν τοῖς duodecim, duodeviginti, duodetriginta κλπ.

γαλυτέρου μετὰ τοῦ et, εἴτε προτασσομένου τοῦ μεγαλυτέρου καὶ ἐπιτασσομένου τοῦ μικροτέρου μετὰ τοῦ et (ac ή atque) ή καὶ ἀνεύ αὐτοῦ : unus et viginti ή viginti unus, centum (et) decem, centesimus vicesimus quintus.

Σημ. α'. Ἐπί πολυσυνθέτων ἀριθμῶν συνήθως προτάσσονται κατὰ σειρὰν οἱ μεγαλύτεροι καὶ ἐπονται οἱ μικρότεροι : quinque milia sescenti viginti sex milites 5626 στρατιῶται.

Σημ. β'. Ἐν τοῖς τακτικοῖς συνθέτοις ἀριθμοῖς ἀντὶ primus et vicesimus κλπ. λέγεται συνηθέστερον unus et vicesimus, unus et sexagesimus, unus et centesimus.

4. Οἱ μετὰ τοῦ 8 καὶ 9 σύνθετοι ἀριθμοὶ (18, 19, 28, 29, 38, 39 κλπ.) ἐκφέρονται συνήθως δι' ἀφαιρέσεως ἀπὸ τῆς ἀμέσως ἐπομένης δεκάδος : duodeviginti ἀρχ. Ἑλλ. δυοῖν δέοντα εἴκοσι, 18· undetriginta ἐνδεκάτα τριάκοντα, 29· απο duodectogesimo τῷ ἑβδομηκοστῷ δύδρῳ ἔτει.

5. Τὸ mille (χίλιοι-αι-α) εἶναι κανονικῶς ἐπίθετον ἀκλιτον, τὸ δὲ milia (χιλιάς) εἶναι οὖσιαστικὸν ἀπαντῶν ἐν μόνῳ τῷ πληθυντικῷ ἀριθμῷ καὶ κλινόμενον ως τὸ οὐδέτερον tria.

Διανεμητικὰ — Ἐπιφρήματα.

Σημ. Ἡ λατινικὴ γλῶσσα ἔχει, ώς βλέπομεν, ίδιαιτέρους μονολεκτικοὺς τύπους ἀριθμητικῶν εἰς δήλωσιν τῆς ἀριθμητικῆς διανομῆς, τὰ διανεμητικά, ἐν ὅ ή Ἑλληνικὴ γλῶσσα δηλοῖ τὴν διανομὴν εἴτε διὰ συνθέσεως τῶν ἀπολύτων μετὰ τῆς προθέσεως σύν : σύνδυο, σύντρεις κλπ. ή διὰ τῆς προθέσεως ἀνά ή κατὰ μετὰ τῶν ἀπολύτων πάλιν : ἀνά τέσσαρος, κατὰ πέντε.

6. Τὰ διανεμητικὰ ἀπαντοῦν συνήθως ἐν τῷ πληθυντικῷ ἀριθμῷ καὶ κλίνονται ως τρικατάληκτα ἐπίθετα κατὰ τὴν α' καὶ β' κλίσιν, μετὰ γεν. πληθ. συνήθως εἰς —um (ἀντὶ —orum καὶ —arum), πλὴν τοῦ singuli, δπερ ἔχει κανονικῶς πάντοτε singularum singularum.

7. Τὰ διανεμητικά, πλὴν μόνου τοῦ singuli-ae-a, εἶναι ἐν χρήσει καὶ ἀντὶ τῶν ἀπολύτων, ὅταν συνάπτωνται μετὰ οὖσιαστικοῦ ἀπαντῶντος ἐν μόνῳ τῷ πληθυντικῷ ἀριθμῷ (plurale tantum) : binae nuptiae δύο γάμοι.

8. Τὰ ἀριθμητικὰ ἐπιφρήματα, πλὴν τῶν τεσσάρων πρώτων semel bis ter quater, τὰ λοιπὰ λήγουν εἰς —ies (ἀρχαιότερον καὶ δοκιμώτερον εἰς —iens).

Πολλαπλασιαστικὰ — Ἀναλογικά.

9. Τὰ μὲν πολλαπλασιαστικὰ εἶναι μονοκατάληκτα ἐπίθετα τῆς γ' κλίσεως, τὰ δὲ ἀναλογικὰ τρικατάληκτα τῆς α' καὶ β' κλίσεως.

§ 74. Κλασματικοὶ ἀριθμοί :

$\frac{1}{2}$	= dimidia pars	$\frac{2}{3}$	= duae (tertiae) partes
$\frac{1}{3}$	= tertia pas	$\frac{3}{4}$	= tres (quartae) partes
$\frac{1}{4}$	= quarta pars	$\frac{9}{10}$	= novem (decimae) partes
$\frac{1}{10}$	= decima pars	$\frac{5}{8}$	= quinque octavae partes

μεικτοί :

5 $\frac{3}{5}$ = quinque et tres quintae partes.

§ 75. Ἀριθμητικὰ σημεῖα :

I=1. V=5. X=10. L=50. C=100. D=500. M=1000.

1. Πᾶς μικρότερος ἀριθμὸς (σημείον) γραφόμενος ἀμέσως μετὰ μεγαλύτερον ἢ ἵσος μετὰ ἵσον σημαίνει πρόσθεσιν : VI=(5+1) 6. XV=(10+5) 15. XX=(10+10) 20. LXXV=(50+10+10+5) 75. MDCCCXXI=(1000+500+100+100+100+10+10+1) 1821.

Γραφόμενος δὲ ὁ μικρότερος ἀμέσως πρὸ τοῦ μεγαλυτέρου σημαίνει ἀφαίρεσιν : IV=(5-1) 4. IX=(10-1) 9. XIX=(10+10-1) 19. XL=(50-10) 40. XCVI=(100-10+5+1) 96. MCMVI=(1000+1000-100+5+1) 1906.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 16^{ον}.

Ἀντωνυμίαι.

- § 76. Αἱ ἀντωνυμίαι (pronomina) εἶναι καὶ ἐν τῇ λατινικῇ :
- α') προσωπικαὶ (pronomina personalia)
  - β') κτητικαὶ (pron. possessīva)
  - γ') δεικτικαὶ (pron. demonstratīva)
  - δ') ἀναφορικαὶ (pron. relatiūa)

ε') ἔρωτηματικαὶ (pron. interrogatīva), καὶ
ζ') ἀόριστοι (pron. indefinīta).

Σημ. Αὐτοπαθεῖς καὶ ἀλληλοπαθεῖς ἀντωνυμίας ἡ λατινικὴ γλῶσσα δὲν εἶχεν ιδιαιτέρας, ώς εἶχεν ἡ Ἑλληνική, πῶς δὲ ἐδήλου τὴν αὐτοπάθειαν καὶ ἀλληλοπάθειαν λέγεται ἐν τῷ συντακτικῷ.

α'. Προσωπικαὶ.

α' πρόσ.

β' πρόσ.

γ' πρόσ.

Singularis

Nom. ego	tu	—
Gen. mei	tui	sui
Dat. mihi (mi)	tibi	sibi
Acc. me	te	se
Voc. —	tu	—
Abl. me	te	se

Pluralis

Nom. nos	vos	—
Gen. nostri καὶ nostrum	vestri καὶ vestrum	sui
Dat. nobis	vobis	sibi
Acc. nos	vos	se
Voc. —	vos	—
Abl. nobis	vobis	se

Ἡ τοῦ γ' προσώπου ἀντωνυμία sui sibi se εἶναι ἐν χοήσει μόνον ἐπὶ αὐτοπαθείας, διὸ καὶ ὁνομάζεται pronomen reflexivum (αὐτοπάθης ἀντωνυμία) καὶ στερεῖται ὁνομαστικῆς (ώς καὶ αἱ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης αὐτοπαθεῖς).

Εἰς δήλωσιν τοῦ γ' προσώπου λαμβάνονται αἱ δεικτικαὶ ἀντωνυμίαι is ille iste κτλ.¹.

Αἱ προσωπικαὶ ἀντωνυμίαι προσλαμβάνουν εἰς πάντας τοὺς ἄλλους τύπους, πλὴν τοῦ tu καὶ τῆς γεν. πληθ. τοῦ α' καὶ β' προσ. τὴν συλλαβὴν -met εἰς ἔμφασιν : egomet ἔγωγε, vosmet, semet.

Τὸ tu ἐπιτείνεται διὰ τοῦ -te : tute σύγε, ἢ διὰ τοῦ -te καὶ -met μαζί : tutemet (ἢ tutimet).

¹ Πότε λαμβάνεται ἡ is, πότε ἡ ille κλπ. διδάσκει τὸ συντακτικόν.

Αἱ αἰτιατικαὶ καὶ ἀφαιρετικαὶ τοῦτον τὸν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν σχηματίζονται αἱ **κτητικαὶ** ἀντωνυμίαι (pron. possessiva) :

1. me-us	me-a	me-um	ἐμὸς·ἡ·ὸν
2. tu-us	tu a	tu-um	σὸς σὴ σὸν
3. su-us	su-a	su-um	δῆ τὸ ἑαυτοῦ, ἑαυτῆς, ἑαυτοῦ, δῆ τὸ ἑαυτῶν
4. nos-ter	nos-tra	nos-trum	ἡμέτερος-α ον
5. ves ter (voster)	ves-tra	ves-trum	ὑμέτερος-α-ον (ἀρχαϊκῶς).

Πᾶσαι κλίνονται ως τὰ τοικατάληκτα ἐπίθετα τῆς α' καὶ β'
κλίσεως.

Σημ. Ἡ γενικὴ πληθυντικοῦ τοῦ ἀρσενικοῦ εὔρηται ἀρχαικῶς καὶ εἰς —um ἢ —om ἐσχηματισμένη ἀντὶ —orum : maio-
rum meum, maiorum suum, vostrum familiarium.

Ἡ ἑνικὴ κλητικὴ τοῦ ἀρσ. meus εἶναι ἢ meus (όμοία τῇ
ὄνομαστικῇ) : meus ocellus, meus animus, ἢ mi : mi fili υἱέ
μου.

Εἰς τὰς κτητικὰς ἀντωνυμίας προστίθεται εἰς ἔμφασιν ἢ συλλαβὴ -met (ὅς καὶ εἰς τὰς προσωπικὰς) ἢ ἢ -pte : meamet fa-
cta mihi dicere liceat τὰ ἐμά γε αὐτοῦ κατορθώματα ἐξέστω
μοι λέγειν. suāpte manu τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ χειρί.

*§ 77. Ἡ τοῦ θέματος τοῦ noster καὶ vester ἐσχηματίσθη-
σαν τὰ σημαίνοντα τὴν πατρίδα μονοκατάληκτα ἐπίθετα nostras
γενικὴ nostrātis ἡμεδαπός, καὶ vestras γενικὴ vestrātis ὑμεδα-
πός, γεν. πληθ. nostratiūm, vestratiūm.

*Ταῦτα ώς καὶ τὸ ἐρωτηματικὸν cuias ? ποδαπός ; οἱ λατῖνοι
γραμματικοὶ ἔκάλουν nomina patria.

¹ Πολλάκις οὐδεμίαν ἔμφασιν ἔχουν οἱ διπλασιασμένοι οὗτοι τύποι.

γ'. Δεικτικαί.

1. hic haec hoc ὅδε ἥδε τόδε.

	<i>Singularis</i>			<i>Pluralis</i>		
Nom.	hic	haec	hoc	hi	hae	haec
Gen.	huius	huius	huius	horum	harum	horum
Dat.	hūic	huic	hūic		his	
Acc.	hunc	hanc	hoc	hos	has	haec
Abl.	hōc	hāc	hōc		his	

2. ille illa illud ἐκεῖνος-η-ο.

	<i>Singularis</i>			<i>Pluralis</i>		
Nom.	ille	illa	illud	illi	illae	illa
Gen.		illīus (illīus)		illorum	illarum	illorum
Dat.	illī	illi		illīs	illis	illīs
Acc.	illum	illam	illud	illos	illas	illa
Abl.	illō	illā	illō	illīs	illis	illīs

3. iste ista istud αὐτὸς-η-ό.

	<i>Singularis</i>			<i>Pluralis</i>		
Nom.	iste	ista	istud	isti	istae	ista
Gen.		istīus (istīus)		istorum	istarum	istorum
Dat.		isti			istis	
Acc.	istum	istam	istud	istos	istas	ista
Abl.	istō	istā	istō		istis	

4. is ea id οὗτος αὗτη τοῦτο.

	<i>Singularis</i>			<i>Pluralis</i>		
Nom.	is	ea	id	ei, ii, i	eae	ea
Gen.	eīus	eius	eīus	eorum	earum	eorum
Dat.	eī	ei	eī		eis, iis, is	
Acc.	eum	eam	id	eos	eas	ea
Abl.	eō	eā	eō		eis, iis, is	

5. idem eādem idem ὁ αὐτὸς ἡ αὐτὴ τὸ αὐτό.

Singularis

Nom.	idem	ἴδημ	eādem	ἴδημ
Gen.		ἴδημ	e i u s d e m	
Dat.		ἴδημ	e ī d e m	
Acc.	eundem	ἴδημ	eandem	ἴδημ
Abl.	eōdem	ἴδημ	eādem	ἴδημ

Pluralis

Nom.	eīdem, iīdem	eaedem	eādem
Gen.	eorundem	earundem	eorundem
Dat.		eisdem, iisdem, isdem	
Acc.	eosdem	easdēm	eādem
Abl.		eisdem, iisdem, isdem	

Σημ. Ή idem eadem idem ἔχει σχηματισθῆ ἐκ τῆς is ea id καὶ τοῦ ἀκλίτου dem.

6. ipse ipsa ipsum αὐτὸς ὁ ἴδιος, αὐτὴ ἡ ἴδια, αὐτὸ τὸ ἴδιον.

Singularis

Nom.	ipse	ipsa	ipsum
Gen.	ipsīus (ipsius)		
Dat.	ipsi		
Acc.	ipsum	ipsam	ipsum
Abl.	ipsō	ipsā	ipsō

Pluralis

ipsi	ipsae	ipsa
ipsorum	ipsarum	ipsorum
	ipsis	
ipsos	ipsas	ipsa
	ipsis	

7. alter altēra altērum ὁ ἔτερος, ἡ ἔτερα, τὸ ἔτερον.

Singularis

Nom.	alter	ἄλτερα	ἄλτερον
Gen.		alterīus (alterius)	
Dat.		altēri	
Acc.	altērum	altēram	altērum
Abl.	altēro	altēra	altēro

Pluralis

Nom.	altéri	altērae	altēra
Gen.	alterorum	alterarum	alterorum
Dat.		altēris	
Acc.	altēros	altēras	altēra
Abl.		altēris	

8. talis (ἀρσ. θηλ.) tale (οὐδ. τοιοῦτος -αύτη -οῦτον, ἐπίθετον γ' κλίσεως δικατάληκτον.

9. tantus tanta tantum τηλικοῦτος -αύτη -οῦτον, ἐπίθετον τρικατάληκτον α' καὶ β' κλίσεως.

10. tot (ἄκλιτον) τοσοῦτοι -αῦται -αῦτα.

11. totidem (ἄκλιτον) ἔτεροι κτλ.

δ'. Ἀναφορικαί.

1. qui quae quod ὅς, ᾧ, ὅ.

Singularis

Nom.	qui	quae	quod	qui	quae	quae
Gen.		cuius		quorum	quarum	quorum
Dat.		cui			quibus (quis)	
Acc.	quem	quam	quod	quos	quas	quae
Abl.	quō	quā	quō		quibus (quis)	

‘Ως ἀφαιρετική τοῦ ἑνικοῦ ἥτο ἐν χρήσει καὶ ὁ τύπος qui κοινὸς καὶ διὰ τὰ τρία γένη.

2. qualis (ἀρσ. θηλ.), quale (οὐδ.) οἷος ἐπίθ. δικατάληκτον.

3. quantus-a-um ἡλίκος, ἐπίθετον τρικατάληκτον.

4. uter utra utrum δύπτερος, ἐπίθετον τρικατάληκτον μετὰ ἑνικῆς γενικῆς utrius καὶ δοτ. utri. Ιδε § 29,1.

5. quot (ἄκλιτον) ὅσοι.

Σημ. Προστιθεμένου τοῦ μορίου -cunque εἰς τὰς ἀνωτέρω δριστικὰς ἀναφορικὰς ἀντωνυμίας (pronomina relativa definita) σχηματίζονται αἱ ἑξῆς ἀδριστοὶ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι (pron. relativa indefinita), αὗτινες κλίνονται ὡς αἱ δριστικαὶ, ἀκλίντου μένοντος τοῦ -cunque.

6. quicunque quaecunque quodcunque ὅστισδήποτε, γεν.
cuiuscunque δοτ. cuiuscunque κτλ.

7. qualiscunque qualecunque οἵοσδήποτε.

8. quantuscunque quantacunque quantumcunque ὅσον-
δήποτε μέγας.

9. quotcunque ὅσοιδήποτε.

Τούτοις προσθετέα καὶ ἡ δι^ο ἐπαναλήψεως γενομένη.

10. quotquot ὅσοιδήποτε, ὅσοι ὅσοι.

Ἐκ τοῦ θέματος τῆς qui quaes quod γίνεται ἡ κτητ. ἀναφορ.

11. cuius cuia cuium; cuia res oū, ἦς, ὅν τὸ πρᾶγμα,
cuium periculum oū, ἦς, ὅν ὁ κίνδυνος¹.

ε'. Ἐρωτηματικά.

1. quis ? (ἀρσ. θηλ.) quid ? (οὐδ.) τίς ; τί ; οὐσιαστικὴ συνήθωσ.

Singularis

Nom.	quis	quid
------	------	------

Gen.	cuius	
------	-------	--

Dat.	cui (quo)	
------	-----------	--

Acc.	quem	quid
------	------	------

Abl.	quō (qui)	
------	-----------	--

Pluralis

qui	quaes	quaes
-----	-------	-------

κτλ. ὧς ἡ ἀναφορικὴ		
---------------------	--	--

2. qui ? quae ? quod ? ποῖος ; ποῖός τις ; ἐπιθετικὴ συνή-
θωσ, κλίνεται ὡς ἡ ἀναφορικὴ qui quae quod.

3. uter ? utra ? utrum ? πότερος ; | ἔκάστη κλίνεται

4. quantus? quanta? quantum? πηλίκος ; | ὧς ἡ ἀντίστοι-

5. qualis ? quale ? ποῖος τις ; | χος ἀναφορική.

6. quot ? πόσοι ; (ἄκλιτον).

7. quisnam ? quidnam ? τίς δή ; κλίνεται μόνον τὸ quis,
quid, τὸ δὲ -nam ἄκλιτον, γεν. cuius-nam. δοτ. cui-nam κτλ.

8. quinam ? quaenam ? quodnam ? ποῖος δή ; κλίνεται μό-
νον τὸ qui, quae, quod, τὸ -nam ἄκλιτον, γενικὴ cuiusnam...

¹ Επειδὴ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ δὲν υπάρχει ἀνάλογος ἀναφορικὴ
κτητικὴ ἀντωνυμία, τὸ cuius, cuia, cuium πρέπει νὰ ἔξηγήται διὰ γε-
νικῆς (ἐνικῆς ἢ πληθυντικῆς) τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας ὃς, ἡ, δ.

§ 78. Ἐκ τοῦ θέματος εὐ- τῆς ἐρωτηματικῆς qui quae quod ἔχει σχηματισθῆ ἡ κτητικὴ ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία cuius? cuiā? cuiūm? : cuiā vox? ποία φωνή; τίνος φωνή; Ἐκ ταύτης δὲ ἡ cuias? γεν. cuiātis? ποδαρός;

Γ'. Ἀδριστοι.

Αἱ ἀδριστοὶ ἀντωνυμίαι εἶναι δύο εἰδῶν, οὐσιαστικαὶ καὶ ἐπιθετικαὶ, καὶ αἱ μὲν πρῶται κλίνονται ὡς ἡ οὐσιαστικὴ ἐρωτηματικὴ quis quid μὲν μικράς τινας παραλλαγάς, αἱ δὲ ἐπιθετικαὶ ὡς ἡ ἐπιθετικὴ ἐρωτηματικὴ qui quae quod μὲν μικράς τινας ἐπίσης παραλλαγάς¹.

Oύσιαστικαὶ

1. aliquis aliqua ἢ aliquae aliquid τίς, τι. Gen. alicuius. Dat. alicui. Τοῦ οὐδετέρου ἡ πληθυντικὴ ὄν. καὶ αἵτ. εἶναι aliqua.

2. quis quae ἢ qua quid τίς, τι. Gen. cuius κτλ. Τοῦ οὐδετέρου ἡ πληθυντικὴ ὄνομ. καὶ αἵτιατικὴ συνηθέστερον qua ἢ quae.

Τῶν ἐφεξῆς ἀντωνυμιῶν κλίνεται μόνον τὸ α' μέρος quis-quae- quid- ἢ qui- quae- quod-, μένει δὲ ἀκλιτον τὸ β' μέρος -quam -que -piam -dam -libet -vis.

3. quisquam quidquam ἢ quicquam τίς, τι. Gen. cuiusquam. Dat. cuiquam. Acc.

Ἐπιθετικαὶ

1. aliqui aliqua aliquod τίς, τι. Gen. alicuius. Dat. alicui. Τὸ θηλυκὸν καὶ τοῦ οὐδετέρου ἡ πληθ. ὄνομ. καὶ αἵτιατ. εἶναι aliqua.

2. qui quae ἢ qua quod τίς, τι. Gen. cuius. Dat. cui κτλ. Ἡ ὄνομ. καὶ αἵτιατ. πληθυντικὴ τοῦ οὐδετέρου συνηθέστερον qua ἢ quae.

¹ Δὲν εἶναι πάντοτε ἀκριβής καὶ διακεκριμένη ἡ χρῆσις τῶν οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθετικῶν ἀριστών ἀντωνυμιῶν περὶ τούτου λόγος ἀκριβέστερος γίνεται ἐν τῷ συντακτικῷ, ἡμεῖς χάριν τῆς κλίσεως διεκρίναμεν οὐσιαστικὰς καὶ ἐπιθετικὰς ἀριστών ἀντωνυμίας.

- quemquam quidquam. Abl. quoquam. Ὁ πληθυντικὸς ἔλειπει.
4. quisque quaeque quidque ἔκαστος -η -ov. Gen. cuiusque κτλ.
5. quispiam quaepiam quidpiam τίς, τί. Gen. cuiuspiam. Dat. cuipiam κτλ.
6. quivis quaevis quidvis ὅστις βούλει, ὁστισδήποτε. Gen. cuiusvis. Dat. cuivis κτλ.
7. quilibet quaelibet quidlibet ὁστισδήποτε. Gen. cuiuslibet κτλ.
8. quidam quaedam quiddam τίς.
Gen. ciusdam. Dat. cuidam. Acc. quendam quandam.
Plur. Gen. quorundam quarundam.
Ἄρχοιστοι ἀντωνυμίαι είναι καὶ αἱ ἔξῆς :
1. aliquot (ἄκλιτον πληθυντ.) τινές.
2. uterque utraque utrumque ἔκάτερος -α -ov.
3. ullus ulla ullum (ἐπιθετική) τίς, Gen. ullīus, Dat. ulli,
Acc. ullum ullam ullum κτλ., κλίνεται ώς ἐπίθετον τῆς α' καὶ
β' κλίσεως (§ 29,1).
4. nullus nulla nullum (ἐπιθετική) οὐδείς. Gen. nullīus.
Dat. nulli κτλ., ώς ή ullus.
- Σημ.** Οὐχὶ σπανίως ἀπαντᾷ τὸ nullus καὶ ώς οὐσιαστικόν.
5. nemo (οὐσιαστικὴ γένους κοινοῦ) οὐδείς, οὐδεμία. Gen. (ἔλλείπει). Dat. nemini. Acc. neminem. Abl. (ἔλλείπει). Plur. (ἔλλείπει). Ἡ γενικὴ καὶ ἀφαιρετικὴ τοῦ ἐνικοῦ καὶ ἀπας ὁ πληθυντικὸς ἀναπληροῦνται ἐκ τοῦ nullus nulla (nullius κτλ.).
6. nihil (οὐσ. οὐδέτ. τῆς προηγούμενης) οὐδὲν πρᾶγμα,
Sing. Nom. Acc. nihil, τὰ λοιπὰ ἔλλείπουσι καὶ ἀναπληροῦνται

ἐκ τοῦ nulla res, Gen. nullius rei, Dat. nulli rei, Abl. nulla re. Plur. nullae res κτλ.

7. aliquantus -a -um ποσός, κλίνεται ως ή ἐρωτηματική quantus-a -um.

8. ambo ambae ambo ἀμφω, ἀμφότεροι-αι-α, πληθυντικὸν μόνον κλινόμενον ὅπως τὸ ἀριθμητικὸν duo duae duo.

9. neuter neutra neutrum οὐδέτερος-α-ον, γενικὴ neutrius, δοτ. neutri.

9. alius alia aliud ἄλλος, κλίνεται ώδε:

	Singulareis			Pluralis		
Nom. alius	alia	aliud		alii (ali)	aliae	alia
Gen.	alīus			aliorum	alarum	aliorum
Dat.	alii (ali)				aliis (alīs)	
Acc. alium	aliām	aliud		alias	alia	
Abl. aliō	aliā	aliō		aliis (alīs)		

§ 79. Ἡ κατάληξις -ius τῆς γενικῆς τοῦ ἑνικοῦ τῶν ἀντωνυμιῶν ille, iste, ipse, alter, uter, neuter, ullus, nullus καὶ alius παρὰ τὸν γενικὸν κανόνα (§ 7.1) ἔχει συνήθως τὸ i, καίτοι πρὸ φωνήνετος, μακρόν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 17^{ον}.

ΡΗΜΑΤΑ

§ 80. Παρεπόμενα τοῦ δήματος καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ εἶναι:

διάθεσις, φωνή, ἔγκλισις, χοόνος, ἀριθμός, πρόσωπον καὶ συζυγία.

1. Αἱ διαθέσεις, genera verbi, εἶναι ως καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ τέσσαρες :

ἐνεργητικὴ genus actīvum : amo ἀγαπῶ,
παθητικὴ genus passīvum : amor ἀγαπῶμαι,
μέση genus medium : lavor λούομαι — καὶ
οὐδετέρα genus neutrum : caleo θερμός εἰμι.

2. Αἱ φωναί, *formae*, εἶναι δύο :

ἡ ἐνεργητική, *forma actīva*, εἰς -o, amo — καὶ
ἡ παθητική, *forma passīva*, εἰς —or, amor.

3. Αἱ ἔγκλισεις, *modi*, εἶναι τρεῖς :

ἡ ὅριστική, *modus indicatīvus* —
ἡ ὑποτακτική, *modus conjunctīvus* — καὶ
ἡ προστακτική, *modus imperatīvus*.

Πλὴν τῶν ἔγκλισεων τούτων σχηματίζονται καὶ οἱ ἔξης ὀνοματικοὶ τύποι :

- α') τὸ ἀπαρέμφατον *infinitīvus* —
- β') ἡ μετοχὴ *participiūm* —
- γ') τὸ σουπīnōn ἢ ὕπτιον *supīnum* —
- δ') τὸ γερούνδιον *gerundīum* — καὶ
- ε') τὸ γερουνδιακὸν *gerundīvum*.

Ἡ ὅριστικὴ τῆς λατινικῆς ἀντιστοιχεῖ καθόλου πρὸς τὴν ὅριστικὴν τῆς ἑλληνικῆς. —

ἡ ὑποτακτικὴ τῆς λατινικῆς ἀντιστοιχεῖ καθόλου ὅτε μὲν πρὸς τὴν ὑποτακτικήν, ὅτε δὲ πρὸς τὴν εὐκτικήν τῆς ἑλληνικῆς, —
ἡ προστακτικὴ πρὸς τὴν προστακτικήν, —
τὸ ἀπαρέμφατον πρὸς τὸ ἀπαρέμφατον, —
ἡ μετοχὴ πρὸς τὴν μετοχήν.

Τὸ σουπīnōn ἔχει δύο τύπους, αἰτιατικὴν εἰς -um καὶ ἀφαιρετικὴν εἰς -u.

Ἡ αἰτιατικὴ εἰς -um τίθεται ως συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας τῶν κινήσεως σημαντικῶν δημάτων καὶ δηλοὶ σκοπόν : eo audītūm πορεύομαι ἀκούσθμενος, διὰ νὰ ἀκούσω, —

ἡ ἀφαιρετικὴ εἰς -u δηλοὶ ἀναφοράν : Nestor erat homo iucundissimus audītu ὁ Νέστωρ ἦτο ἄνθρωπος εὐαρεστότατος κατὰ τὸ ἀκούειν (αὐτοῦ διμιλοῦντος, νὰ τὸν ἀκούῃ κανεὶς νὰ ὅμιλῃ).

Τὸ γερούνδιον ἔχει μόνον πλαγίας πτώσεις, γενικὴν εἰς -ndi, δοτικὴν εἰς -ndo, αἰτιατικὴν εἰς -ndum καὶ ἀφαιρετικὴν εἰς -ndo, αἴτινες ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὰς πλαγίας πτώσεις τοῦ ἀπαρέμφατον μετὰ τοῦ ἄρθρου ἐν τῇ ἑλληνικῇ : vis dicendi ἡ δύναμις τοῦ λέγειν, locus opportunissimus ad pugnandum τόπος καταληλότατος πρὸς τὸ μάχεσθαι.

Τὸ γερουνδιακὸν λήγει εἰς -ndus -nda -ndum καὶ εἶναι ἐπίθετον τριγενὲς καὶ τρικατάληχτον μὲ διάθεσιν παθητικήν, ἀντι-

στοιχοῦν συνήθως πρὸς τὰ εἰς — τέος — τέα — τέον ὁμοατικὰ τῆς ἐλληνικῆς : delenda est Carthāgo καταστρεπτέα ἔστιν ή Καρκηδών, legendi sunt libri ἀναγνωστέα ἔστι τὰ βιβλία.

4. Οἱ χρόνοι, tempora, εἶναι ἔξι,—	
ἐνεστὼς praesens	ἀντιστ.
παρατατικὸς imperfectum	» παρατατ.
μέλλων futūrum	» μέλλων »
παρακείμενος perfectum	» παρακείμ. ή ἀρχ. ἐλλ.
ὑπερσυντέλικος plusquamperfectum	» ὑπερσυντ. ἐλληνικῆς
τετελεσμένος μέλ. futurum exactum	τετελ. μέλλων »

5. Οἱ ἀριθμοί, numeri, εἶναι δύο, singularis καὶ pluralis.

6. Τὰ πρόσωπα, personae, εἶναι τρία,—

- α' πρόσωπον persona prima,—
- β' » persona secunda,—
- γ' » persona tertia.

7. Αἱ συζυγίαι, conjugationes, εἶναι τέσσαρες, διακρινόμεναι ἐκ τοῦ χαρακτῆρος.

τῆς πρώτης συζυγίας, conjugatio prima, ὁ χαρακτὴρ εἶναι —ā,—	
τῆς δευτέρας » » secunda » » —ē,—	
τῆς τρίτης » » tertia » » σύμφωνον ἢ —u,—	
τῆς τετάρτης » » quarta, ὁ χαρακτὴρ εἶναι —ī,	

Σημ. Εὐκολώτερον ἀναγνωρίζομεν τὴν συζυγίαν ἐκ τοῦ ἀπαρεμφάτου, ὅπερ, ὅταν τὸ ὄντα εἶναι τῆς πρώτης συζυγίας, λήγει εἰς —āre : amāre ἀγαπᾶν,— τῆς δευτέρας » » —ēre : docēre διδάσκειν,— τῆς τρίτης » » —īre : legēre ἀναγινώσκειν,— τῆς τετάρτης » » —ūre : audīre ἀκούειν.

§ 81. Σχηματισμὸς τοῦ βοηθητικοῦ ὁμοτος esse εἶναι.

I. Indicativus

II. Conjunctionivus

	Praesens		
Sing.	sum	εἰμὶ	sim
	es	εἰ	sis
	est	ἔστι	sit

Plur.	sumus	ἔσμεν	simus	ὀμεν	εἴημεν
	estis	ἔστε	sitis	ἢτε	εἴητε
	sunt	εἰσὶ	sint	ὀσιν	εἴησαν

Imperfectum

eram	ἦν	essem	εἴθε νὰ ἔμουν
eras	ῆσθα	esses	εἴθε νὰ ἔσο...
erat	ῆν	esset	
erāmus	ῆμεν	essēmus	
erātis	ῆτε	essētis	
erant	ῆσαν	essent	

Futurum

ero	ἔσομαι	futurus	sim
eris	ἔσει	-a -um	sis
erit	ἔσται		sit
erīmus	ἔσομεθα	futuri	simus
erītis	ἔσεσθε	-ae	sitis
erunt	ἔσονται	-a	sint

Perfectum

fui	γέγονα ἦ ἐγενόμην	fuěrim
fuisti	γέγονας...	fuěris
fuit		fuěrit
fuīmus		fuerīmus
fuīstis		fuerītis
fuērunt	ἦ fuēre	fuěrint

Plusquamperfectum

fuěram	εἶχον γίνει	fuissem
fueras	εἶχες γίνει...	fuisse
fuěrat		fuisset

fuerāmus	fuissēmus
fuerātis	fuissētis
fuěrant	fuissent

Futurum exactum

fuěro	θὰ ἔχω γίνει
fuěris	θὰ ἔχης γίνει
fuěrit	ἔλλείπει
fuerīmus	
fuerītis	
fuěrint	

III. Imperativus

Praesens

Sing. 2. es	ἴσθι	Plur. 2. este	ἴστε
-------------	------	---------------	------

Futurum

Sing. 2. este	ἴσθι	Plur. 2. estōte	ἴστε
3. esto	ἴστω	3. sunto	ἴστωσαν

IV. Infinitivus

Praesens : esse εἰναι

Perfectum : fuisse γεγονέναι ή γενέσθαι

Futurum : futūrum -am -um esse
futūros -as -a esse } ή fore έσεσθαι

V. Participium

Futurum : futurus -a -um έσόμενος -η -ον.

§ 82. Παρατηρήσεις.

α'. Τὸ sum εἰναι ὅημα ἀνώμαλον, ἐνεργητικῆς φωνῆς καὶ στερεῖται σουπίνου καὶ γερουνδίου.

β'. Ἡ μετοχὴ τοῦ ἐνεστῶτος [-sens] εἶναι εὔχρηστος μόνον
ἐν τοῖς συνθέτοις *prae-sens* παρὸν καὶ *ab-sens* ἀπόν.

γ'. Ἡ ὑποτακτικὴ τοῦ παρατατικοῦ ἀντὶ *essem*, *esses*, *esset*,
essent εἶναι οὐχὶ σπανίως καὶ *forem*, *fores*, *foret*, *forent*.

---

*Παραδείγματα τοῦ δμαλοῦ σχηματισμοῦ τῶν ἔημάτων
τῆς α', β' καὶ δ' συζυγίας.*

A'. Ένεργητική φωνή.

α' συζυγία	β' συζυγία	δ' συζυγία	
INDICATIVUS			
<i>Praesens</i>			
ego amo [amao]	deleo	habeo	audio
tu amas	deles	habes	audis
ille amat	delet	habet	audit
nos amāmus	delēmus	habēmus	audīmus
vos amātis	delētis	habētis	audītis
illi amant	delent	habent	audiunt
<i>Imperfectum</i>			
ego amābam	delēbam	habēbam	audiēbam ¹
tu amābas	delēbas	habēbas	audiēbas
ille amābat	delēbat	habēbat	audiēbat
nos amabāmus	delebāmus	habebāmus	audiebāmus
vos amabātis	delebātis	habebātis	audiebātis
illi amābant	delēbant	habēbant	audiēbant
<i>Futurum</i>			
ego amābo	delēbo	habēbo	audiam ²
tu amābis	delēbis	habēbis	audies
ille amābit	delēbit	habēbit	audiet
nos amabimus	delebīmus	habebīmus	audiēmus
vos amabītis	delebītis	habebītis	audiētis
illi amābunt	delēbunt	habēbunt	audient

¹ Κανονικῶς ὁ παρατατικὸς τῆς δ' συζυγίας ἐποφεπτε νὰ σχηματίζεται εἰς -ibam -ibas .ibat... καὶ οὕτω ἀληθῶς ἐσχηματίζετο ἐν τῇ παλαιότερᾳ λατινικῇ γλώσσῃ, audibam...

² Καὶ ὁ μέλλων τῆς δ' συζυγίας κανονικῶς ἐν τῇ παλαιοτέρᾳ λατινικῇ γλώσσῃ ἐσχηματίζετο εἰς .iбо .ibis .ibit.., audibо.

*Παραδείγματα τοῦ ὁμαλοῦ σχηματισμοῦ τῶν ἔημάτων
τῆς γ' συζυγίας.*

A'. Ένεργητική φωνή.

γ' συζυγία

ὅηματα μὲ χαρακτ. u	ὅηματα μετὰ χαρακτ. συμφώνου
---------------------	------------------------------

INDICATIVUS

Praesens

tribuo	lego	scribo
tribuis	legis	scribis
tribuit	legit	scribit
tribuimus	legimus	scribimus
tribuītis	legitis	scribitis
tribuūunt	legunt	scribunt

Imperfectum

tribuēbam	legēbam	scribēbam
tribuēbas	legēbas	scribēbas
tribuēbat	legēbat	scribēbat
tribuebāmus	.....	.....
tribuebātis	.....	.....
tribuēbant	.....	.....

Futurum

tribuam	legam	scribam
tribues	leges	scribes
tribuet	leget	scribet
tribuēmus	legēmus	scribēmus
tribuētis	.....	.....
tribuent	.....	.....

Perfectum

ego amāvi	delēvi	habūi	audivi
tu amavisti	delevisti	habuisti	audivisti
ille amāvit	delēvit	habuit	audīvit
nos amavīmus	delevīmus	habuīmus	audivīmus
vos amavīstis	delevistis	habuistis	audivistis
illi amavērunt ἢ amavēre	delevērunt ἢ delevēre	habuērunt ἢ habuēre	audivērunt ἢ audivēre

Plusquamperfectum

amavēram	delevēram	habuēram	audivēram
amavēras	delevēras	habuēras	audivēras
amavērat	delevērat	habuērat	audivērat
amaverāmus	deleverāmus	habuerāmus	audiverāmus
amaverātis	deleverātis	habuerātis	audiverātis
amavērant	delevērant	habuērant	audivērant

Futurum exactum

amavēro	delevēro	habuēro	audivērim
amavēris	delevēris	habuēris	audivēris
amavērit	delevērit	habuērit	audivērit
amaverīmus	deleverīmus	habuerīmus	audiverīmus
amaverītis	deleverītis	habuerītis	audiverītis
amavērint	delevērint	habuērint	audivērint

CONJUNCTIVUS

Praesens

amem	deleam	habeam	audiām
ames	deleas	habeas	audiās
amet	deleat	habeat	audiāt
amēmus	deleāmus	.....	audiāmus
amētis	deleātis	.....	audiātis
ament	deleant	.....	audiānt

Imperfectum

amārem	delērem	habērem	audiērem
amāres	delēres	habēres	audiēres
amāret	delēret	habēret	audiēret

Perfectum

tribui	lēgi	scripsi
tribuisti	legisti	scripsisti
tribuit	legit	scripsit
tribuīmus	legīmus	scripsīmus
tribuīstis	legistis	scripsistis
tribuērunt	legērunt	scripsērunt
η tribuēre	η legēre	η scripsēre

Plusquamperfectum

tribuēram	legēram	scripsēram
tribuēras	legēras	scripsēras
tribuērat	legērat	scripsērat
tribuerāmus	legerāmus	scripserāmus
tribuerātis	legerātis	scripseratis
tribuērant	legērant	scripsērant

Futurum exactum

tribuēro	legēro	scripsēro
tribuēris	legēris	scripsēris
tribuērit	legērit	scripsērit
tribuerīmus	legerīmus	.....
tribuerītis	legerītis	.....
tribuērint	legērint	.....

CONJUNCTIVUS

Praesens

tribuam	legam	scribam
tribuas	legas	scribas
tribuat	legat	scribat
tribuāmus	legāmus	scribāmus
tribuātis	tegātis	.....
tribuant	legant	.....

Imperfectum

tribuērem	legērem	scribērem
tribuēres	legēres	scribēres
tribuēret	legēret	.....

Θ. Κακριδῆ, Λατινική Γραμματική, Ἐκδοσις 4η 1988

amarēmus	delerēmus	.....	audirēmus
amarētis	delerētis	.....	audirētis
amārent	delērent	.....	audirent

Futurum (περιφραστικός)

amatūrus -a -um sim sis sit	deletūrus -a -um sim sis sit	habitūrus-a -um sim sis sit	auditūrus -a -um sim sis sit
amatūri -ae -a simus sitis sint	deletūri-ae -a simus sitis sint	habitūri-ae -a simus sitis sint	auditūri ae -a simus sitis sint

Perfectum

amavěrim	delevěrim	habuěrim	audivěrim
amavěris	delevěris	habuěris	audivěris
amavěrit	delevěrit	habuěrit	audivěrit
amaverěmus	deleverěmus	habuerěmus	audiverěmus
amaverětis	.....	.....	.....
amavěrint	.....	.....	.....

Plusquamperfectum

amavissem	delevissem	habuissem	audivissem
amavisses	delevisses	habuisseſ	audivisſes
amavisset	delevisſet	habuisseſet	audivisſet
amavissēmus	.....	.....	.....
amavissētis	.....	.....	.....
amavissent	.....	.....	.....

Futurum exactum (ἔλλειπει)

IMPERATIVUS

Praesens

Sing. 2 ama	dele	habe	audi
Plur. 2 amāte	delēte	habēte	audīte

tribuerēmus	legerēmus	.....
tribuerētis	legerētis	.....
tribuērent	legērent	.....

Futurum (περιφραστικῶς)

tributūrus -a -um sim sis sit	lectūrus -a -um sim sis sit	scriptūrus -a -um sim sis sit
tributuri -ae -a simus sitis sint	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....

Perfectum

tribuērim tribuēris tribuērit	legērim legēris legērit	scripsērim scripsēris scripsērit ....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....

Plusquamperfectum

tribuissem tribuisse	legissem legisse	scripsissem scripsisse ....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....

Futurum exactum (ἐλλείπει)

IMPERATIVUS

Praesens

Sing. 2 tribue	lege	scribe
Plur. 2 tribuīte	legīte	scribīte

Futurum

Sing.	2 amāto	delēto	habēto	audīto
	» 3 amāto	delēto	habēto	audīto
Plur.	2 amatōte	deletōte	habetōte	auditōte
	» 3 amanto	delento	habento	audiunto

INFINITIVUS

Praesens

amāre	delēre	habēre	audīre
-------	--------	--------	--------

Futurum

amatūrum -am -um, -os -as -a esse	deletūrum ...esse	habitūrum ...esse	auditūrum ...esse
---	----------------------	----------------------	----------------------

Perfectum

amavisse	delevisse	habuisse	audivisse
----------	-----------	----------	-----------

GERUNDIUM

amandi amando amandum amando	delendi delendo delendum delendo	habendi habendo	audiendi audiendo audiendum audiendo
---------------------------------------	---	--------------------------------------	---

SUPINUM

amātum amātu	delētum delētu	habitum habitu	auditum audītu
-----------------	-------------------	-------------------	-------------------

PARTICIPIUM

Praesens

amans amantis	delens delentis	habens habentis	audiens audentis
------------------	--------------------	--------------------	---------------------

Futurum

amatūrus-a-um	deletūrus -a um	habitūrus -a -um	auditūrus -a -umi
---------------	--------------------	---------------------	----------------------

Futurum

Sing.	2 tribūto	leḡto	scrib̄to
»	3 tribūto	leḡto	scrib̄to
Plur.	2 tribuit̄te	legit̄te	scribit̄te
»	3 tribuunto	legunto	scribunto

INFINITIVUS

Praesens

tribūre	leḡre	scrib̄re
----------	--------	----------

Futurum

tribut̄rum...esse	lect̄rum...esse	script̄rum...esse
-------------------	-----------------	-------------------

Perfectum

tribuisse	legisse	scripsisse
-----------	---------	------------

GERUNDIUM

tribuendi	legendi	scribendi
tribuendo	legendo	scribendo
tribuendum	legendum	scribendum
tribuendo	legendo	scribendo

SUPINUM

tribūtum	lectum	scriptum
tribūtu	lectu	scriptu

PARTICIPIUM

Praesens

tribuens	legens	scribens
tribuentis	legentis	scribentis

Futurum

tribut̄rus-a-um	lect̄rus-a-um	script̄rus-a-um
-----------------	---------------	-----------------

Σημ. 'Αφ' οδ οι μαθηται διδαχθον τὸν σχηματισμὸν τῶν ὅγμάτων καὶ τῶν τεσσάρων συζυγιῶν, νὰ συναγάγουν μόνοι καὶ νὰ γράψουν ἐν τῷ τετραδίῳ τὰς διακριτικὰς ἔκστου χρόνου (χρονικὰς) καταλήξεις.

Β'. Παθητική φωνή.

§ 83. *Προσημείωσις.* Τῆς Παθητικῆς φωνῆς ὁ παρακείμενος, ὁ ὑπερσυντέλικος καὶ ὁ τετελ. μέλλων σχηματίζονται πάντοτε περιφραστικῶς, μὲ τὴν μετοχὴν τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου καὶ μὲ τὸ ὅγμα sum, eram, ero..., ὁ δὲ ἐνεστώς, ὁ παρατατικὸς καὶ ὁ

<i>α' συζυγία</i>	<i>β' συζυγία</i>	<i>δ' συζυγία</i>
INDICATIVUS		
<i>Praesens</i>		
amor [amaor]	deleor	habeor
amāris	delēris	habēris
amātur	delētur	habētur
amāmur	delēmur	habēmur
amamīni	delemīni	habemīni
amantur	delentur	habentur
<i>Imperfectum</i>		
amābar	delēbar	habēbar
amabāris	delebāris	habebāris
amabātur	delebātur	habebātur
amabāmur	.....	.....
amabamīni	.....	.....
amabantur	.....	.....
<i>Futurum</i>		
amābor	delēbor	habēbo
amabēris	delebēris	habebēris
amabitur	delebitur	.....
amabīmur	.....	.....
amabimīni	.....	.....
amabuntur	.....	.....

Β'. Παθητική φωνή.

μέλλων σχηματίζονται ἐκ τῶν ἀντιστοίχων χρόνων τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς, ἐν τῷ α' προσώπῳ τοῦ ἑνίκου, τῇ προσθήκῃ ἐνὸς **r**, ὅν ὁ χρόνος τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς λήγῃ εἰς -o, ή τῇ μεταβολῇ τοῦ **m** εἰς **r**, ὅν ὁ χρόνος τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς λήγῃ εἰς **m**.

<i>γ' συνγία</i>		
δήματα μετά χαρακτ. u	δήματα μετά χαρακτ. συμφώνου	
INDICATIVUS		
<i>Praesens</i>		
tribuor	legor	scribor
tribuēris	legēris	scribēris
tribuētur	legētur	scribētur
tribuīmur	legimur	.....
tribuimīni	legimini	.....
tribuuntur	leguntur	.....
<i>Imperfectum</i>		
tribuēbar	legēbar	scribēbar
tribuebāris	legebāris	scribebāris
tribuebātur	.....	.....
tribuebāmūr	.....	.....
.....	.....	.....
<i>Futurum</i>		
tribuar	legar	scribar
tribuēris	legēris	scribēris
tribuētūr	legētūr	scribētūr
.....	.....	.....

Perfectum

amātus-a -um sum, es est...	delētus-a -um sum, es...	habītus -a -um sum, es...	audītus -a -um sum, es...
-----------------------------------	--------------------------------	---------------------------------	---------------------------------

Plusquamperfectum

amātus-a -um eram, eras, erat...	delētus-a -um eram,eras...	habītus -a -um eram,eras...	audītus a -um eram,eras...
---	----------------------------------	-----------------------------------	----------------------------------

Futurum exactum

amātus-a -um ero, eris...	delētus-a -um ero...	habītus -a -um ero...	audītus -a -um ero...
---------------------------------	----------------------------	-----------------------------	-----------------------------

CONJUNCTIVUS

Praesens

amer amēris amētur amēmur amemīni amentur	delear deleāris deleātur deleāmur deleamīni deleantur	habear habeāris	audiar audiāris audiātur audiāmur audiāmīni audiāntur
--	--	--	--

Imperfectum

amārer amarēris amarētur amarēmur amaremīni amarentur	deler delerēris delerētur delerēmur deleremīni delerentur	habērer haberēris	audīrer audirēris audirētur audirēmur audiremīni audirentur
--	--	--	--

Futurum (ἔλλειπει)

Perfectum

tribūtus a · um sum ..	lectus a · um sum	scriptus -a um sum...
---------------------------	----------------------	--------------------------

Plusquamperfectum

tributus a -um eram...	lectus -a · um eram...	scriptus -a -um eram...
---------------------------	---------------------------	----------------------------

Futurum exactum

tributus -a -um ero...	lectus -a · um ero ..	scriptus -a -um ero...
---------------------------	--------------------------	---------------------------

CONJUNCTIVUS

Praesens

tribuar	legor	scribar
tribuāris	legāris	scribāris
tribuātur	legātur	.....
tribuāmur	.....	.....
tribuamīni	.....	.....
tribuantur	.....	.....

Imperfectum

tribuerer	legērer	scribērer
tribuerēris	legerēris	scriberēris
tribuerētur	legerētur	.....
tribuerēmur	.....	.....
tribueremīni	.....	.....
tribuerentur	.....	.....

Futurum (ελλείπει)

Perfectum

amatus -a -um sim, sis...	deletus -a -um sim ..	habitus -a -um -sim ..	auditus -a -um sim...
------------------------------	--------------------------	---------------------------	--------------------------

Plusquamperfectum

amatus... essem	deletus... essem...	habitus... essem...	auditus... essem...
--------------------	------------------------	------------------------	------------------------

Futurum exactum ($\ddot{\epsilon}\lambda\lambda\epsilon\lambda\pi\epsilon\nu$)

IMPERATIVUS

Praesens

sing. 2 amāre Plur. 2 amamīni	delēre delemīni	habēre habemīni	audīre audimīni
----------------------------------	--------------------	--------------------	--------------------

Futurum

Sing. 2 amātor » 3 amātor Plur. 3 amantor	delētor delētor delentor	habētor habētor habentor	audītor audītor audiuntor
---	--------------------------------	--------------------------------	---------------------------------

INFINITIVUS

Praesens

amāri	delēri	habēri	audīri
-------	--------	--------	--------

Perfectum

amātum -a -um esse...	delētum... esse ..	habitum... esse...	auditum... esse...
--------------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------

Perfectum

tribūtus -a -um sim, sis ..	lectus -a -um sim..	scriptus -a -um sim...
--------------------------------	------------------------	---------------------------

Plusquamperfectum

tributus...	lectus...	scriptus...
essem...	essem...	essem...

Futurum exactum (ελλείπει)

IMPERATIVUS

Praesens

tribuēre tribuimini	legēre legimini	scribēre scribimini
------------------------	--------------------	------------------------

Futurum

tribuītor tribuītor tribuuntor	legītor legītor leguntor	scribītor scribītor scribuntor
--------------------------------------	--------------------------------	--------------------------------------

INFINITIVUS

Praesens

tribui	legi	scribi
--------	------	--------

Perfectum

tributum-am-um esse...	lectum... esse...	scriptum... esse...
---------------------------	----------------------	------------------------

Futurum

amatum iri ¹	deletum iri ¹	habitum iri ¹	auditum iri ¹
----------------------------	-----------------------------	-----------------------------	-----------------------------

Futurum exactum

amatum fore	deletum fore	habitum fore	auditum fore
----------------	-----------------	-----------------	-----------------

PARTICIPIUM

Perfectum

amatus a -um	deletus-a um	habitus...	auditus ..
--------------	--------------	------------	------------

GERUNDIVUM

amandus -a -um	delendus -a -um	habendus... audiendus...
-------------------	--------------------	----------------------------

Futurum

tributum iri ¹	lectum iri ¹	scriptum iri ¹
---------------------------	-------------------------	---------------------------

Futurum exactum

tributum fore	lectum fore	scriptum fore
---------------	-------------	---------------

PARTICIPIUM

Perfectum

tribūtus -a -um	lectus...	scriptus...
-----------------	-----------	-------------

GERUNDIVUM

tribuendus a um	legendus-a um	scribendus...
-----------------	---------------	---------------

Σημ. Ἐφ' οἷς οἱ μαθηταὶ διδαχθοῦν τὸν σχηματισμὸν τῶν φημάτων καὶ τῶν τεσσάρων συξυγιῶν, νὰ συναγάγουν μόνοι καὶ νὰ γράψουν ἐν τῷ τετραδίῳ τὰς διακριτικὰς ἑκάστου χρόνου (χρονικὰς) καταλήξεις.

¹ Ο μέλλων τῆς παθητικῆς φωνῆς ἐν τῷ ἀπαρεμφάτῳ (amatum iri, deletum iri, auditum iri...) δὲν εἶναι περίφρασις, ὅλλα φράσις ἐκ τοῦ σουπίνου εἰς -um ἑκάστου ὄντος καὶ τοῦ iri, ὅπερ εἶναι παθητικὸν ἀπαρέμφατον τοῦ ὄντος εο πορεύομαι.

Κανόνες τοῦ σχηματισμοῦ τῶν ὁγμάτων τῶν τεσσάρων συζυγιῶν.

§ 84. Ὁ σχηματισμὸς τῶν ὁγμάτων ἔχει ὡς βάσιν τὸ **ὅγμα-τικὸν θέμα** καθόλου, ἵδια δὲ τῶν ἑξῆς τύπων τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς, ἀπὸ τῶν ὅποιων διὰ μικρᾶς μεταβολῆς σχηματίζονται οἱ ἄλλοι τύποι:

1. τοῦ ἐνεστῶτος τῆς ὁριστικῆς	}	ἀρχικοὶ χρόνοι tempora primitiva
2. τοῦ παρακειμένου τῆς ὁριστικῆς		
3. τοῦ σουπίνου		

Απὸ τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστῶτος σχηματίζονται .

δ ἐνεστώς	}	ὅλων τῶν ἐγκλίσεων, τοῦ ἀπαρεμφάτου καὶ τῆς μετοχῆς τῆς τε ἐνεργητικῆς καὶ τῆς παθητικῆς φωνῆς —
καὶ		
δ παρατατικὸς		

Απὸ τοῦ θέματος τοῦ παρακειμένου σχηματίζονται

ὅ παρακείμενος	}	τῆς ὁριστικῆς, τῆς ὑποτακτικῆς, καὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς μόνον —
δ ὑπερσυντέλικος		
δ τετελ. μέλλων		

Απὸ τοῦ θέματος τοῦ σουπίνου σχηματίζονται

ἡ μετοχὴ τοῦ μέλλοντος τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς,—
ἡ μετοχὴ τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου,—
οἱ διὰ τῶν μετοχῶν τούτων περιφραστικῶς σχηματίζόμενοι χρό-

νοι τῆς ἐνεργητικῆς καὶ παθητικῆς φωνῆς,—
διὰ μέλλων τοῦ ἀπαρεμφάτου τῆς παθητικῆς φωνῆς.

§ 85. Ὁ χαρακτήρ τῶν ὁγμάτων τῆς πρώτης συζυγίας εἶναι ἄ, οἱ δὲ ἀρχικοὶ αὐτῶν χρόνοι διμαλῶς σχηματίζονται ὡς ἑξῆς:

‘Ρηματ. θέμα a m a —, ἐνεστ. ὁριστ. [ama-o] amo	}	παρακ. » ama-vi σουπίνον amā-tum.
---	---	--------------------------------------

§. 86. Ὁ χαρακτήρ τῶν ὁγμάτων τῆς δευτέρας συζυγίας εἶναι ἔ, οἱ δὲ ἀρχικοὶ αὐτῶν χρόνοι διμαλῶς σχηματίζονται ὡς ἑξῆς:

‘Ρηματ. θέμα, d e l e —, ἐνεστ. ὁριστ. dele-o καταστρέφω	}	παρακ. » delē-vi σουπίνον delē-tum
--	---	---------------------------------------

ἢ συνηθέστερον

‘Ρηματ. θέμα h a b e —, ἐνεστ. δριστ. habe-o ἔχω
 παρακ. » habui
 σουπίνον habitum¹

§ 87. Ὁ χαρακτήρος τῶν ὅμημάτων τῆς τετάρτης συζυγίας εἶναι
 1. οἵ δὲ ἀρχικοὶ αὐτῶν χρόνοι ὁμαλῶς σχηματίζονται ὡς ἔξῆς :

‘Ρηματ. θέμα a u d i —, ἐνεστ. δριστ. audi-o ἀκούω
 παρακ. » audī vi
 σουπίνον audītum

§ 88. Ὁ χαρακτήρος τῶν ὅμημάτων τῆς τρίτης συζυγίας εἶναι
 οἱ σύμφωνον οἰονδήποτε, οἵ δὲ ἀρχικοὶ αὐτῶν χρόνοι ὁμαλῶς
 σχηματίζονται ὡς ἔξῆς :

‘Ρηματ. θέμα t r i b u —, ἐνεστ. δριστ. tribū-o ἀπονέμω
 παρακ. » tribu-i
 σουπίνον tribū-tum

ἢ ὅμημα. θέμα l e g —, ἐνεστ. δριστ. leg-o ἀναγινώσκω
 παρακ. » lēg-i
 σουπίνον [leg-tum] lec-tum²

ἢ ὅμημα s c r i b —, ἐνεστ. δριστ. scrib-o γράφω
 παρακ. » [scrib-si] scrip-si
 σουπίνον [scrib-tum] scrip-tum²

§ 89. Ὁ χαρακτήρος αὐτῶν ὅμημάτων τῆς α' συζυγίας, εἰ τῶν
 τῆς β' συζυγίας, καὶ ι τῶν τῆς δ' συζυγίας εἶναι κανονικῶς μα-
 κοδὸς (βραχὺς εἶναι μόνον πρὸ φωνήνετος καὶ πρὸ τελικοῦ t :
 delēo, amāt, delēt....).

Σημ. Μόνον τοῦ ὅμηματος do τῆς α' συζυγίας ὁ χαρακτήρος α-
 εῖναι βραχὺς εἰς ὅλους σχεδὸν τοὺς τύπους (πλὴν τοῦ dās καὶ
 dā), καὶ τοῦ ὁ. sto εἰς τὸ σουπίνον stātum.

¹ Κανονικῶς εἰς τὰ ὅμηματα τῆς δευτέρας συζυγίας, ὅταν ὁ παρακεί-
 μενος σχηματίζεται εἰς -ēvi, τὸ σουπίνον λήγει εἰς -etum,—
 ὅταν δὲ ὁ παρακείμενος σχηματίζεται εἰς -āi, τὸ σουπίνον λήγει
 εἰς -ātum.

² Καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ οὐρανισκόφωνον ἦ χειλόφωνον πρὸ³
 ὅδοντοφώνου γίνεται ὁμότονον : [leg-tum] lec-tum, [scrib-tum] scrip-
 tum' πρβλ. Ἑλλην. [λεγ-τὸς] λεκτός, [σεβ-τὸς] σεπτός.

§ 90. Γενικαὶ παρατηρήσεις εἰς τὰς τέσσαρας ὁμαλὰς συζυγίας.

1. Ἐν τοῖς εἰς -āvī, -ēvī καὶ -īvī σχηματιζομένοις παρακειμένοις καὶ τοῖς ἐξ αὐτῶν παραγομένοις ὑπερσυντελίκῳ καὶ τετελούμέλλοντι, ὅταν μετὰ τὴν συλλαβῆν -vi ή -ve ἀκολουθῇ ἔτερᾳ συλλαβῇ ἀρχομένῃ ἀπὸ s ή r, συχνότατα ἐκπίπτει τὸ v, τὰ δὲ ἐκατέρωθεν αὐτοῦ φωνήντα συναιροῦνται εἰς ἐν φωνήν μακρόν.

Μόνον τὰ φωνήντα i-e δὲν συναιροῦνται,—

τὰ δὲ i-i δύνανται νὰ μένουν ἀσυναίρετα ή καὶ νὰ συναιροῦνται εἰς ἐν ī :

amāvī : amavisti	καὶ	amasti
amavērunt	»	amārunt
amavěro	»	amāro
amavissem	»	amassem
delēvī : delevisti	»	delesti
delevěram	»	delēram
audīvī : audivisti	»	audiisti καὶ audīsti
audivisse	»	audiisse καὶ audīsse
audivērunt	»	audiērunt
audivěram	»	audiěram

Σημείωσον ἀκόμη καὶ

audīvī καὶ audīi
audīvīt καὶ audīit

Τὸ v ἐκπίπτει ἐν ὁμοίαις περιπτώσεσι καὶ ἐν τοῖς ἐξῆς τύποις:

α') τοῦ ὅμιλος nosco καὶ τῶν συνθέτων cognosco, adgnoscō, recognosco...—

β') τῶν συνθέτων τοῦ moveo, amoveo...—

γ') τοῦ adjūvo :

nosco	novi	novisti	καὶ	nostī
		cognovisti	»	cognosti
	(cog.)nověram		»	(cog.-)nōram
	(cog.)novissem		»	(cog.-)nossem
commoveo	commōvī	commovisse	καὶ	commosse
		commověram	καὶ	commōram
adjūvo	adjūvī	adjuvrēto	καὶ	adjuero καὶ adjūro.

2. Ἐν τῇ παθητικῇ φωνῇ ὅλων τῶν συζυγιῶν τὸ β' πρόσωπον τοῦ ἔνικου ἀντὶ εἰς -ris λήγει πολλάκις καὶ εἰς -re :

hortor	hortāris	καὶ	hortāre
amābor	amabēris	»	ababēre
amābar	amabāris	»	amabāre
amer	amēris	»	amēre
amārer	amarēris	»	amarēre
moneor	monēris	»	monēre
legar	legāris	»	legāre
legar	legēris	»	legēre
audior	audīris	»	audīre
audīrer	audirēris	»	audirēre

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 18^{ον}

ΑΠΟΘΕΤΙΚΑ ΡΗΜΑΤΑ

§ 91. Καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ ὑπάρχουν ὄγματα ἀποθετικὰ verba deponentia τ. ἐ. ὄγματα ἀπαντῶντα ἐν μόνῃ τῇ παθητικῇ φωνῇ, ἔχοντα δὲ δύμας ἐνεργητικὴν ἢ οὐδετέραν διάθεσιν.

Σημ. Μόνον τὸ γερουνδιακὸν τῶν ἀποθετικῶν ὄγματων ἔχει διάθεσιν παθητικὴν πάντοτε, ἢ δὲ μετοχὴ τοῦ παρακειμένου καὶ ἐνεργητικὴν καὶ παθητικὴν.

Παραδείγματα.

α' συζ. hortor (hortātus snm)¹ hortātum hortāri προτοέπω,
 β' συζ. vereor (verītus sum) verītum verēri εὐλαβοῦμαι,
 γ' συζ. loquor (locūtus sum) locūtum loqui διμιλῶ, λέγω,
 δ' συζ. blandior (blandītus sum) blandītum blandīri κολακεύω.

¹ Κακῶς μέχρι τοῦδε ἀνεφέρομεν ὡς ἀρχικοὺς χρόνους τῶν ἀποθετικῶν ὄγματων τὸν ἐνεστῶτα τῆς ὁριστικῆς, τὸν παράκειμενον τῆς ὁριστικῆς καὶ τὸ ἀπαρέμφατον, παρελείπομεν δὲ τὸ σουπῖνον (hortor, hortatus sum, hortari), ἐν ᾧ τὸ δρθὸν εἶναι νὰ μνημονεύωμεν ἐνεστῶτα ὁριστικῆς, σουπῖνον καὶ ἀπαρέμφατον (hortor, hortātum, hortari),² διότι ὁ παρακειμενος τῆς ὁριστικῆς (hortatus sum, veritus sum...) δὲν εἶναι χρόνος ἀρχικός, ἀλλὰ παράγωγος, ἀφ' οὗ σχηματίζεται περιφραστικῶς.

§ 92. Τὰ ἀποθετικὰ σχηματίζονται ὡς καὶ τὰ ἀνωτέρω ὅντα
ματα τῆς παθητικῆς φωνῆς μὲν μόνην τὴν διαφορὰν ὅτι ἔχουν
καὶ τύπους τινὰς τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς, τοὺς ἑξῆς :

1. τὸ σουπῖνον *hortatum*, *veritum*, *locūtum*...
2. τὸν μέλλοντα τῆς ὑποτακτικῆς *hortatūrus* *sim*...
3. τὸν μέλλοντα τοῦ ἀπαρεμφάτου *veritūrum* *esse*...
4. τὸ γερούνδιον *loquendi* *loquendo*...
5. τὸν ἐνεστῶτα τῆς μετοχῆς *loquens* *-ntis*...
6. τὸν μέλλοντα τῆς μετοχῆς *blanditūrus* *-a* *-um*.

Ἐκ δὲ τῶν τύπων τῆς παθητικῆς φωνῆς δὲν ἔχουν τὸν μέλλοντα τοῦ ἀπαρεμφάτου.

§ 93. *Ημιαποθετικά*. — semideponentia. Υπάρχουν καὶ
ὅλιγα τινὰ ὄντα τὰ ὅποια χρόνους τινὰς σχηματίζουν κατὰ
τὴν ἐνεργητικὴν φωνὴν, ἄλλους δὲ κατὰ τὴν παθητικὴν. Ταῦτα
εἶναι :

1. *audeo* τολμῶ (*ausus sum*) *ausum audere*,
2. *gaudeo* χαίρω (*gavīsus sum*) *gavīsum gaudere*,
3. *soleo* συνηθίζω (*solītus sum*) *solītum solēre*,
4. *fido* πέποιθα (*fīsus sum*) *fīsum fidere*,
5. *confido* πέποιθα (*confīsus sum*) *confīsum confidere*,
6. *diffido* δυσπιστῶ (*diffīsus sum*) *diffīsum diffidere*,
7. *devertor* (καὶ *revertor*) καταλύω ἐν τῷ οἴκῳ τινὸς *deverti deversum reverti*,
8. *revertor* (καὶ *revertor*) ἐπιστρέφω *reverti* (καὶ *reversus sum*) *reversum reverti*,
9. *adsentior* (καὶ *adsentio*) συμφωνῶ *adsensi* (καὶ *adsensus sum*) *adsensum adsentiri*.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 19^{ον}

ΠΕΡΙΦΡΑΣΤΙΚΗ ΣΥΖΥΓΙΑ

§ 94. Πλὴν τῶν τεσσάρων συζυγιῶν, ἐν ταῖς ὅποιαις εἴδο-
μεν καὶ τύπους τινὰς σχηματίζομένους περιφραστικῶς, ὑπάρχει
καὶ συζυγία τις, τῆς ὅποιας πάντες οἱ τύποι, ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέ-
λους, σχηματίζονται περιφραστικῶς, καὶ ἡ ὅποια διὰ τοῦτο λέ-
γεται *περιφραστικὴ συζυγία*, *conjugatio periphrastica*.

§ 95. Ἡ περιφραστικὴ συζυγία σχηματίζεται μὲ τὰς διαφόρους μετοχὰς ἢ μὲ τὸ γερουνδιακὸν καὶ μὲ τοὺς διαφόρους τύπους τοῦ ὄντος sum p. χ.

Οριστ. ἐνεστ. amans sum ἀγαπῶν εἰμί, ἀγαπῶ.

» παρακ. amātus fui ἡγαπημένος ἐγενόμην, ἡγαπήθην.

Υποτ. παρατατ. laudatūrus essem θὰ ἔμελλον νὰ ἐπινέσω.

Οριστ. » amandus eram ἀγαπητός ἦν.

§ 96. Ἐν τοῖς περιφραστικῶς σχηματιζομένοις τύποις τὸ μὲν ὄντα sum συμφωνεῖ πρὸς τὸ ὑποκείμενον κατὰ πρόσωπον καὶ ἀριθμόν, ἢ δὲ μετοχὴ καὶ τὸ γερουνδιακὸν κατὰ γένος, ἀριθμὸν καὶ πτῶσιν :

discipuli audituri sunt me legentem orationem Cicero-mianam οἱ μαθηταὶ μέλλουν ν' ἀκούσουν ἐμὲ ἀναγιγνώσκοντα λόγον τοῦ Κικέρωνος,—matres venerandae sunt a filiis αἱ μητέρες πρότερι νὰ τυγχάνουν σεβασμοῦ (εὐλαβείας) ὑπὸ τῶν νῖῶν.

Σημ. α'. Ἀν τὰ ὑποκείμενα εἶναι δύο ἢ πλείονα, τότε καὶ τὸ ὄντα sum καὶ ἡ μετοχὴ ἢ τὸ γερουνδιακὸν τίθενται κατὰ πληθ. ἀριθμόν, καὶ ὅταν τὰ ὑποκείμενα εἶναι ἑνικοῦ ἀριθμοῦ :

Romulus et Remus expositi educati que fuērunt ὁ Ὦρμύλος καὶ ὁ Ὦρμος ἐκτεθειμένοι καὶ ἀνατεθραμμένοι ἐγένοντο (έξετέθησαν καὶ ἀνετοράφησαν).

Σημ. β'. Περιφρασίς σχηματίζεται καὶ μὲ τὸ ὄντα habeo ἔχω καὶ τὴν μετοχὴν τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου, π. χ. scriptum habeo ἔχω (γε)γραμμένον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 20^{ὸν}

ΑΝΩΜΑΛΑ ΡΗΜΑΤΑ¹

§ 97. Τὰ ἀνώμαλα ὄντα τῆς λατινικῆς γλώσσης δύνανται νὰ διαχριθῶσιν εἰς δύο εἴδη :

α') εἰς ἀνώμαλα κατὰ τὸν ἐκ τοῦ ὄντος γλωσσικοῦ θέματος σχηματισμὸν τῶν ἀρχικῶν τύπων μόνον, ἐνεστῶτος, παρακειμένου καὶ

¹ Κατάλογον τῶν συνηθεστέρων ἀνωμάλων ὄντων ἐτάξαμεν ἐν τέλει τῆς γραμματικῆς.

σουπίνου — ἐν ᾧ οἵ ἔξι αὐτῶν παραγόμενοι τύποι σχηματίζονται διμαλῶς, —

β') εἰς ἀνώμαλα ὅπλα μόνον κατὰ τὸν σχηματισμὸν τῶν ἀρχικῶν τύπων, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν σχηματισμὸν τῶν ἔξι αὐτῶν παραγομένων ἢ κατὰ τὸν σχηματισμὸν τῶν διαφόρων προσώπων ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ χρόνου (**κυρίως ἀνώμαλα**).

*Ανώμαλα ὡς πρὸς τὸν σχηματισμὸν τῶν ἀρχικῶν τύπων μόνον.

§ 98. Πολλῶν ὁμιάτων οἱ ἀρχικοὶ χρόνοι δὲν σχηματίζονται πάντοτε πάντες κατὰ τοὺς κανόνας, τοὺς ὅποιους εἴδομεν ἀνωτέρω §§ 84 — 88, ἀλλὰ σχηματίζονται ἀνωμαλώτερον, ὡς ἔξης :

1. ***Οἱ ἐνεστῶς τῆς δριστικῆς καὶ οἱ ἔξι αὐτοῦ παραγόμενοι χρόνοι προσλαμβάνουν εἰς τὸ ὁμιατικὸν θέμα μεταξὺ τοῦ χαρακτήρος καὶ τῆς καταλήξεως διάφορα προσφύματα, ἢτοι :**

α') τὸ πρόσφυμα **a**, π. χ. ὁμιατ. θέμα sec,— ἔξι οὖς ὁ παρακείμενος sec-ui καὶ τὸ σουπίνον sec-tum,—

ἀλλὰ ἐνεστῶς δριστικῆς [sec-a o] seco, secas, secat... τέμνω.

β') τὸ πρόσφυμα **e**, π. χ. ὁμιατ. θέμα lug,—, ἔξι οὖς σουπῖνον [lug-tum] luc-tum,—

ἀλλὰ ἐνεστῶς δριστικῆς lug-e οἱ θρηνῶ· προβλ. Ἑλλην. ὁθ-έ-ω μέλλων (ῳθ-σω) ὄσω.

γ') τὸ πρόσφυμα **i**, π. χ. ὁμιατ. θέμα fug,—, ἔξι οὖς ὁ παρακείμενος fug-i, ἀλλ' ἐνεστῶς δριστικῆς fug i οἱ φεύγω,—

ὅμιατ. θέμα aper,—, ἔξι οὖς παρακείμενος aper-ui, σουπίνον aper-tum, ἀλλὰ ἐνεστῶς δριστικῆς aper-i-o ἀνοίγω,—

δ') τὸ πρόσφυμα **u**, π. χ. ὁμιατ. θέμα cer,—, ἔξι οὖς παθητ. μετοχ. cer-tus, ἀλλὰ ἐνεστῶς δριστικῆς cer-n-o κρίνω,—

ὅμι. θέμα fal,—, ἔξι οὖς σουπίνον fal-sum, ἀλλὰ ἐνεστῶς δριστικῆς [fal-n-o] fallo σφάλλω· προβλ. Ἐλλ. τέμ-ν-ω.

Σημ. Τινὰ δήματα λαμβάνουν τὸ πρόσφυμα **u** πρὸ τοῦ χαρακτήρος, π. χ. δημιατ. θέμα frag,—, ἔξι οὖς σουπίνον [frag tum] fractum, ἀλλὰ ἐνεστῶς δριστικῆς fra-n-g o θραύσω, δήγνυμι προβλ. Ἐλλ. δημιατ. θέμα **μαθ** — ἐνεστῶς μανθάνω.

ε') τὸ πρόσφυμα **t**; π. χ. θέμα pec,—, ἔξι οὖς παρακείμενος [pec-si] pexi, καὶ σουπίνον [pec-sum] pexum, ἀλλὰ ἐνεστῶς δριστικῆς pec-t o κτενίζω.

ς') τὸ πρόσφυμα sc, π.χ. ὅηματικὸν θέμα pa—, ἐξ οὗ ὁ πα-
ρακείμενος pa·vi, ἀλλὰ ἐνεστώς δριστικῆς pa-sc-o ποιμαίνω.

Σημ. Τὸ πρόσφυμα sc λαμβάνουν, ὡς καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ,
τὰ ἐναρχικὰ φήματα, verba inchoatīva ἢ verba inchoatīva,
π.χ., senex γέρων, θέμα sene— ὅημα sene-sc-o γηράσκω.

2. Ὁ ἐνεστώς τῆς δριστικῆς καὶ οἱ ἐξ αὐτοῦ παραγόμενοι χορό-
νοι λαμβάνουν ἐνεστωτικὴν ἀναδίπλωσιν, π.χ. ὅημ. θέμα gen—,
ἐξ οὗ παρακείμενος gen-u-i, σουπ. gen-itum, ἀλλὰ ἐνεστώς
δριστικῆς [gi-gen-o] gi-gn-o γεννῶ· πρβλ. Ἑλλην. γι·γνο·μαι ἐκ
φίζης γεν—.

Σημ. Ἐν τισι ὅημασι τὸ πρόσφυμα τοῦ ἐνεστῶτος μεταδί-
δεται καὶ εἰς τοὺς ἄλλους ἀρχικοὺς τύπους, εἴτε ἀμφοτέρους καὶ
ἐντεῦθεν εἰς πάντας τοὺς τύπους τοῦ ὅηματος, π.χ.

ὅηματ. θέμα jug—, πρβλ. jug-um ζυγός, conjugatio συζυ-
γία, ἀλλ᾽ ἐνεστώς δριστικῆς ju-n-go ζεύγνυμι, παρακείμενος
juncti, σουπ. junctum,—

εἴτε εἰς τὸ ἔτερον μόνον, π. χ.

ὅηματ. θέμα pig,—θεν σουπῖνον [pig-tum] pic-tum, ἀλλὰ
ἐνεστώς pi-n-go ζωγραφῶ, παρακείμ. pi-n-xi,—

ὅηματ. θέμα rug,—θεν παρακείμ. ru-pū-gi, ἀλλὰ ἐνεστώς
δριστ. ru-n-go κεντῶ, σουπῖνον ru-n-c tum (ἀντὶ ru-n-g-tum).

3. Ὁ παρακείμενος.

α') λαμβάνει πολλάκις ἀναδιπλασιασμόν, π. χ.

pend-o ἀναοτῶ, σταθμῶμαι, παρακείμενος pe-pend-i,—
can-o ἄδω, παρακείμενος [ce-cān-i] ce-cīn-i,—

par-io τίκτω, γεννῶ, παρακείμενος [pe-pār i] pe-pēr-i . . .

πρβλ. ἀκόμη :

caed-o φονεύω	παρακ. ce-cīd-i
mord-e-o δάκνω	» mo-mord-i (ἀντὶ me-mord-i)
curr-o τρέχω	» cu-curr-i (ἀντὶ ce-curr-i)
posc-o ζητῶ	» po-posc-i (ἀντὶ pe-posc-i)
spond-e-o ἔγγυῶμαι	» spo-pond-i . . .

Σημ. Ἐν τὸ ὅημα συντεθῆ ὡς β' συνθετικόν, ὁ ἀναδιπλα-
σιασμὸς συνήθως παραλείπεται, π.χ. re-spondeo, παρακείμενος
re-spo nd-i . . .

β') ἔκτείνει τὸ φωνῆν τοῦ ὁματικοῦ θέματος εἰς μακρόν :
 ὅμημ. θέμα *ēd*— ἐνεστὼς *ēd-o* ἐσθίο παρακ. *ēd-i*
 » » *vēn*— » *vēn-io* ἐρχομαι » *vēn-i*
 » » *vīd*— » *vīd-e-o* ὄρω » *vīd-i*
 » » *mōv*— » *mōv-e-o* κινῶ » *mōv-i*
 » » *lāv*— » *lāv-o* λούω » *lāv-i*

γ) "Αλλων τινῶν ὁματών ὁ παρακείμενος ἔχει ē, ἐν ᾧ τὸ
 ὁματικὸν θέμα ἔχει ā :

ὅμημ. θέμα *fāc*— ἐνεστὼς *fāc-i-o* ποιῶ παρακ. *fēc-i*
 » » *jāc*— » *jāc-i-o* ὄπτω » *jēc-i*
 » » *frāg*— » *fra-n-go* θραύω » *frēg-i*
 » » *āg*— » *āg-o* ἄγω » *ēg-i*
 » » *cāp*— » *cāp-i-o* λαμβάνω » *cēp-i*

Παρατηρητέον ὅτι οἱ παρακείμενοι οὗτοι, οἱ λαμβάνοντες
 ἀναδιπλασιασμὸν ἢ ἔκτείνοντες τὸ φωνῆν τοῦ θέματος, ἔχουν
 πάντοτε χρονικὴν κατάληξιν -i (οὐκ ποτὲ -vi ἢ ui ἢ -si,), οἵασδή-
 ποτε συζυγίας καὶ ἀν είναι τὸ ὅμημα.

Σημ. Ρημάτων τινῶν τῆς γ' συζυγίας ὁ παρακείμενος ἔσχη-
 ματίσθη εἰς -īvī, ὃς ὁ παρακ. τῶν ὁματών τῆς δ' συζυγίας, π.χ.
 peto ζητῶ παρακ. *petīvī* ἀπαρέμ. *petēre*.
 quaero (παλαιότ. *quaeso*) ζητῶ » *quaesīvī* » *quaerēre*.

4. Ο σχηματισμὸς τοῦ *σουπίνου* δὲν παρουσιάζει ἀνωμα-
 λίας, συνηθέστερον καὶ διμαλώτερον σχηματίζεται εἰς -tum (amā-
 tum, delētum, audītum, lectum, scriptum . . .), —
 σπανιώτερον εἰς -sum : fal-lo falsum, curro cursum, video-
 [vid-sum] vīsum . . .

§ 99. "Οταν ὁ παρακείμενος λήγῃ εἰς -īvī, τὸ σουπῖνον σχη-
 ματίζεται εἰς -ītum :

audio	audīvī	audītum	audīre
peto	petīvī	petītum	petēre
arcesso	arcessīvī	arcessītum	arcessēre στέλλω καὶ προσκαλῶ, φωνάζω . . .

"Οταν ὁ παρακείμενος σχηματίζεται εἰς -ui τὸ σουπῖνον λή-
 γει εἰς -ītum :

habeo	habūi	habītum	habēre
sono	sonūi	sonītum	sonāre ὥγω
alo	alui	alītum (altum)	alēre τρέφω . . .

Σημ. Τὰ εἰς -uo ὁμάτα τῆς γ' συζυγίας ἔχουν σουπῖνον εἰς
 -ūtum : tribuo tribūtum μόνον τὸ ruo ἔχει rūtum.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 21^{ον}

ΑΝΩΜΑΛΙΑΙ ΤΩΝ ΕΙΣ -ιο ΡΗΜΑΤΩΝ
ΤΗΣ Γ' ΣΥΖΥΓΙΑΣ

§ 100. Ὁλίγα τινὰ δῆματα τῆς γ' συζυγίας εἰς -ιο λέγοντα
ἐν τῷ ἐνεστῶτι τῆς ὁριστικῆς μετὰ προσφύματος ι (§ 98, 1, γ'),
ἀποβάλλουν τὸ ι τοῦτο πρὸ ἄλλου ι, πρὸ τελικοῦ ε καὶ πρὸ ἔρ-,
πλινόμενα κατὰ τὸ ἔξης παράδειγμα :

'Ενεργητικὴ φωνὴ   *Παθητικὴ φωνὴ*

INDICATIVUS

Praesens

cap-io	cap-i-or
capis (ἀντὶ capiis)	capēris (ἀντὶ cap-i-eris)
capit (ἀντὶ capiit)	capītur
capimus	capīmur
capītis	capimīni
capiunt	cap-i-untur

Imperfectum

cap-i-ēbam	cap-i-ēbar
cap-i ebas	cap-i-ebāris
cap-i-ēbat	cap-i-ebātur . . .

Futurum

cap-i-am	cap-i-ar
cap-i es	cap-i-ēris
cap-i-et . . .	cap-i-ētur . . .

GONJUNCTIVUS

Praesens

cap-i-am	cap i-ar
cap-i as	cap-i-āris
cap-i-at . . .	cap-i-ātur . . .

Imperfectum

capērem (ἀντὶ cap-i erem)	capērer (ἀντὶ cap-i-ērer),
capēres	caperēris
capēret . . .	caperētur . . .

IMPERATIVUS

Praes.	{ cape ($\ddot{a}v\ddot{t}\ddot{i}$ cap-i-e) capite ($\ddot{a}v\ddot{t}\ddot{i}$ capiite)	capere ($\ddot{a}v\ddot{t}\ddot{i}$ cap i ēre) capimini ($\ddot{a}v\ddot{t}\ddot{i}$ capiimini).
Futur.	{ capito ($\ddot{a}v\ddot{t}\ddot{i}$ capiito) capito capitōte cap-i-unto	capitor ($\ddot{a}v\ddot{t}\ddot{i}$ capiitor) capitor — cap-i-untor

INFINITIVUS

Praesens

capēre (ἀντὶ cap-i-ěre) capi (ἀντὶ cap-i-i)
(τὰ λοιπὰ διμαλῶς)

Τὰ δῆματα ταῦτα εἶναι τὰ ἔξης :

cāpio	cēpi	captum	capēre	λαμβάνω
cupio	cupīvi	cupītum	cupēre	ἐπιθυμῶ
faciō	fēci	factum	facēre	ποιῶ, κάμω
fodio	fōdi	fossum	fodēre	σκάπτω
fugio	fūgi	(fugītum)	fugēre	φεύγω
jaciō	jēci	jactum	jacēre	δίπτω
[laciō]	—	—	lacēre	ἔλκω, ἔλκω

συνθέσει, π.χ. *elicio* *elicui* *elicitum* *elicere* ἔξελκυστος

pario	pep̄eri	partum	parēre	τίξτω, γεννῶ
quatio	—	quassum	quatēre	σείω

(συν. *concutio* *concussi* *concussum* *concutēre* συγσείω)

rapio	rapui	raptum	rapere	ἀρπάζω
sapio	sapivi	—	sapere γεῦσιν ἔχω, παρέχω	
[specio	spexi	spectum	specere θεῶμαι] ἐν συν-	

Θέσει, π.χ. *conspicio conspecti conspectum conspicere θεῶματ*.
τὰ ἀποθετικὰ

gradior (gressus sum) gressum gradi βαίνω, βαδίζω σύνθετον adgredior (adgressus sum) adgressum adgrēdi σύγχροναι προβάσιμοι

moriōr (mortuis sum) mortuum mori. θνέσκειν, θνεπάτω

καὶ τὸ παθητικὸν

patiōr (passus sum) passum pati πάσχω.

Μετὰ τούτων μνημονευτέον καὶ τὸ orior (ortus sum) ortum
oriri ἐγείρομαι, ἀνατέλλω, ὅπερ κατὰ μὲν τοὺς ἄλλους τύπους
σχηματίζεται ὡς ὁῆμα τῆς γ' συζυγίας, π.χ.

ἐνεστ. δριστικ. orior orēris orītur orīmūr . . .

προστακτικὴ orēre orimīni orītor orītor . . . —
μόνον δὲ τὸ ἀπαρέμφατον τοῦ ἐνεστῶτος ἔχει κατὰ τὴν δ' συζυγίαν oriri,—

ἐν ᾧ τὸν παρατατικὸν τῆς ὑποτακτικῆς ἔχει καὶ κατὰ τὴν γ'
συζυγίαν orērer... orerētūr... καὶ κατὰ τὴν δ' orīrer... orirētūr...

Σημ. α'. Τοῦ ὁῆματος facio τὸ β' ἐνικὸν πρόσωπον τοῦ ἐνε-
στῶτος τῆς προστακτικῆς εἶναι fac ἀντὶ face. (Ἐπίσης καὶ τῶν
ὁημάτων dico, duco καὶ fero τὸ αὐτὸν πρόσωπον εἶναι dic,
duc, fer, ἀντὶ dice, duce, fere προβλ. καὶ τὰ σύνθετα educ,
efer, confer, refer, calefac...)

Σημ. β'. Τὰ σύνθετα τοῦ facio, τὰ μεταβάλλοντα τὸ a εἰς i,
conficio, efficio . . . ἔχουν τὴν προστακτικὴν κανονικήν: con-
fīce, effīce.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 22^{ον}

§ 101. *Κυρίως ἀνώμαλα.*

1. sum fui esse εἰμί. Τὸν σχηματισμὸν τούτου εἴδομεν ἐν
σελ. 57—59.

2. possum potui posse δύναμαι τοῦτο εἶναι σύνθετον ἐκ
τοῦ pot, βραχτέρας μορφῆς τοῦ ἐπιθέτου potis ἢ pute δυνα-
τὸς (§ 59, 2), καὶ τοῦ sum, οὗ ἀκολουθεῖ τὸν σχηματισμὸν καὶ
στρεψῖται, ὡς καὶ ἔκεινο, σουπίνου καὶ γερουνδίου.

I. INDICATIVUS

Praesens

pos sum pot-es pot-est pos-sūmus pot-estis pos-sunt

Imperfectum

pot-ēram pot-eras pot-erat pot-erāmus pot-erātis pot-ērant

Futurum

pot-ēro pot-ēris pot-erit pot-erīmus pot-erītis pot-ērunt

Perfectum

pot-*ui* pot-*uisti* pot-*uit* pot-*uimus* pot-*uistis* pot-*uērunt*
ἢ pot-*uēre*

Plusquamperfectum

pot-*uēram* pot-*ueras* pot-*uerat* pot-*uerāmus*...

Futurum exactum

pot-*uēro* pot-*ueris* pot-*uerit* pot-*uerīmus*...

II. CONJUNCTIVUS

Praesens

pos-*sim* pos-*sis* pos-*sit* pos-*sīmus* pos-*sītis* pos-*sint*

Imperfectum

pos-*sem* pos-*ses* pos-*set* pos-*sēmus* pos-*sētis* pos-*sent*

Perfectum

pot-*uērim* pot-*ueris* pot-*uerit* pot-*uerīmus*...

Plusquamperfectum

pot-*uissem* pot-*uisses* pot-*uisset* pot-*uissēmus*...

III. IMPERATIVUS

(ἔλλείπει)

IV. INFINITIVUS

Praesens : posse | *Perfectum* : pot-*uisse*

V. PARTICIPIUM

Praesens : potens, ἀλλ' ἐν χρήσει ὡς ἐπίθετον μόνον (δυνατός).

3. ἔδο ἔδι ἔssum ἔd̄ere ἔσθιω. Σύνθετα comēdo, exēdo, perēdo...

Τὸ δῆμα τοῦτο ἐν τισι χρόνοις πλὴν τῶν ὅμαλῶν τύπων του
ἔχει καὶ βραχυτέρους ἀνωμάλους (διμοιάζοντας πρὸς τὸν τοῦ
δηματος sum).

I. INDICATIVUS

Praesens

edo, edis καὶ ēs, edit καὶ ēst, edīmus, editis καὶ ēstis, edunt

II. CONJUNCTIVUS

Imperfectum

edérem καὶ ἔσsem, ederēs καὶ ἔsses, ederet καὶ ἔsset,
ederēmus καὶ ἔssēmus, ederētis καὶ ἔssētis, ederēnt καὶ ἔs-
sent.

III. IMPERATIVUS

Praes.	$\left\{ \begin{array}{l} \text{ede καὶ ἔs} \\ \text{edite καὶ ἔste} \end{array} \right.$	Futur.	$\left\{ \begin{array}{l} \text{editō καὶ ἔsto} \\ \text{editōte καὶ ἔstōte} \\ \text{edunto} \end{array} \right.$
--------	---	--------	--

IV. INFINITIVUS

Praesens: edēre καὶ ἔsse.

Ἐκ τῶν παθητικῶν τύπων: γ' ἔνικ. ἔνεστ. δριστ. editur καὶ
ἔstur καὶ γ' ἔν. παρατ. ὑποτακτ. ederētūr καὶ ἔssētūr.

Σημ. Παρατηρητέον ὅτι πανταχοῦ οἱ συγκεκομένοι τύποι
τοῦ edo ἔχουν τὸ ε μακρόν, ἐν ᾧ ἐν τοῖς ἀντιστοίχοις δμοίοις
τοῦ sum (ἔs ἔstis ἔssem... ἔs ἔsto ἔste ἔstōte ἔsse) είναι
τὸ ε βραχύ.

4. fero tuli latum ferre (ἀντὶ ferēre) τῆς γ' συζυγίας (φέρω).
Τὸ δῆμα τοῦτο παρουσιάζει δύο εἰδῶν ἀνωμαλίας:
α') ὅτι σχηματίζει ἐξ ἄλλης δίζης τὸν ἔνεστῶτα καὶ ἐξ ἄλλης
τὸν παρακείμενον καὶ τὸ σουπίνον,—
β') ὅτι ἐν τοῖς ἐκ δίζης fer—σχηματίζομένοις τύποις συγκό-
πτει τῆς δευτέρας συλλαβῆς τὸ ε, ὅταν μετ' αὐτὸν ἀκολουθῇ r,
καὶ τὸ ī, ὅταν μετ' αὐτὸν ἀκολουθῇ s ἢ t.

Ἐνεργητικὸν

Παθητικὸν

I. INDICATIVUS

Praesens

fero	fers	fert	feror	ferris	fertur
ferēmus	fertis	ferunt	ferimur	ferimini	feruntur

Imperfectum

ferēbam	ferēbas...		ferēbar	ferebāris...
---------	------------	--	---------	--------------

Futurum

feram	feres	feret...		ferar	ferēris...
-------	-------	----------	--	-------	------------

II. CONJUNCTIVUS

Praesens

feram	feras	ferat...		ferar	ferāris...
-------	-------	----------	--	-------	------------

Imperfectum

ferrem	ferres	ferret		ferrer	ferrēris ferrētur
ferrēmus	ferrētis	ferrent		ferrēmur	ferremini ferrentur

III. IMPERATIVUS

Praes.	{ fer ferte		Praes.	{ ferre ferimini
--------	----------------	--	--------	---------------------

Fut.	{ ferto fertōte	ferto		Fut.	{ fertor feruntor
------	--------------------	-------	--	------	----------------------

IV. INFINITIVUS

Praesens

ferre		ferri
-------	--	-------

Σημ. α'. Τὸ παθητικὸν ἀπαρέμφατον ferri (ἀντὶ fer-i) διὰ δύο τι, κατὰ τὸ ἐνεργητικὸν ferre.

Σημ. β'. Οἱ λοιποὶ τύποι (γερούνδιον, γερουνδιακόν, μετοχὴ) ἀλίνονται ὅμαλῶς κατὰ τὴν γ' συζυγίαν. Ἐπίσης ὁ παρακείμενος tuli, τὸ σουπίνον latum καὶ οἱ ἔξ αὐτῶν παραγόμενοι χρόνοι.

5. volo volui (ἄνευ σουπίνον) velle βούλομαι.

6. nōlo (non volo) nolui (ἄνευ σουπίνον) nolle οὐ βούλομαι.

7. mālo (magis volo) malui (ἄνευ σουπίνον) malle μᾶλλον βούλομαι, προτιμῶ.

I. INDICATIVUS

Praesens

volo	nōlo (non volo)	mālo (magis volo)
vis	non vis	māvis
vult (volt)	non vult	māvult (mavolt)
volūmus	nolūmus (non volumus)	malūmus
vutis (voltis)	non vultis (non voltis)	mavultis (mavoltis)
volunt	nolunt (non volunt)	malunt

Imperfectum

volēbam	nolēbam	malēbam
volēbas	nolēbas	malēbas
volēbat...	nolēbat...	malēbat...

Futurum

volam	nolam	malam
voles	noles	males
volet...	nolet...	malet

Perfectum

volui	nolui	malui
voluisti	noluisti	maluisti
voluit...	noluit...	maluit...

Plusquamperfectum

volueram...	nolueram...	malueram...
-------------	-------------	-------------

Futurum exactum

voluero...	noluero...	maluero.
------------	------------	----------

II. CONJUNCTIVUS

Iraesens

velim	nolim	malim
velis	nolis	malis
velit	nolit	malit
velimus	nolimus	malimus
velitis	nolitis	malitis
velint	nolint	malint

Imperfectum

vellem	nollem	mallem
velles	nolles	malles
vellet	nollet	mallet
vellēmus	nollēmus	mallēmus
vellētis	nollētis	mallētis
vellent	nollent	mallent

Futurum

(*ἐλλείπει*)

Perfectum

voluerim ..	noluerim...	maluerim...
-------------	-------------	-------------

Plusquamperfectum

voluissem...	noluissem...	maluissem...
--------------	--------------	--------------

III. IMPERATIVUS

Praesens

(ελλείπει)	noli	(ελλείπει)
	nolite	

Futurum

(ελλείπει)	nolito	(ελλείπει)
	nolito	
	nolitote	
	nolunto	

IV. INFINITIVUS

velle	nolle	malle
-------	-------	-------

Perfectum

voluisse	noluisse	maluisse
----------	----------	----------

V. PARTICIPIUM

volens	nolens	(ελλείπει)
--------	--------	------------

Αἱ μετοχαὶ volens καὶ nolens δὲν εἰναι λίαν εὔχρηστοι, λέγεται δὲ συνήθως ἀντὶ μὲν τοῦ volens τὸ cupiens, ἀντὶ δὲ τοῦ nolens τὸ invitus (ἀκών).

Παρενθετικῶς ἀντὶ si vis (εἰ βούλει) λέγεται sis, ἀντὶ si vultis (εἰ βούλεσθε) λέγεται sultis. Εἳτε δὲ ἀντὶ τοῦ visne? λέγεται vin? (θέλεις;).

8. eo (īvi) ii ītum īre εἴμι, πορεύομαι. Ἡ ἀνωμαλία τούτου είναι ὅτι ἔχει δύο μορφὰς τῆς ὁῖζης, πρὸ μὲν τῶν φωνηέντων α, ο, υ-ἔχει ε-, εἰς πᾶσαν ἄλλην περίστασιν ἔχει i-. Κατὰ ταῦτα κλίνεται δημαλῶς κατὰ τὴν δ' συζυγίαν, μὲ παρατατικὸν καὶ μέλλοντα δριστικῆς ībam... ībo... καὶ μὲ σουπίνον ītum:

INDICATIVUS

Praesens : eo is it īmus ītis eunt

Imperfectum : ībam ības ībat ībāmus ībātis ībant

Futurum : ībo ībis ībit ībīmus ībītis ībunt

Perfectum : ii iisti iit īmus iistis iērunt καὶ iēre

Plusquamperfectum : īēram ieras ierat...

Futurum exactum : iēro ieris ierit...

CONJUNCTIVUS

Praesens : eam eas eat eāmus eātis eant

Imperfectum : īrem ires iret irēmus irētis irent

Futurum : itūrus -a -um sim sis sit...

Perfectum : iērim ieris ierit...

Plusquamperfectum : iiſsem iiſses iiſſet ..

IMPERATIVUS

Praesens : i īte

Futurum : īto īto itōte eunto

INFINITIVUS

Praesens : īre *Perfectum* : iiſſe (iſſe)

Futurum : itūrum -am -um esse

PARTICIPIUM

Praesens : iens Gen. euntis... *Futurum* : itūrus -a -um

Gerundium : eundi eundo eundum eundo

Supinum : ītum ītu

Ἐκ τῆς παθητικῆς φωνῆς εὐχρηστοῦν τὸ ἀπαρέμφατον īri καὶ τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον ἐκάστου χρόνου : ἐνεστῶς itur, πα-ρατατικὸς ibatur, μέλλων ibitur, παρακείμενος itum est κ.τ.λ. πάντα ἀπροσώπως.

Τινὰ τῶν συνθέτων τοῦ εο, δσα λαμβάνουν ἐνεργητικὴν με-ταβατικὴν σημασίαν, σχηματίζουν πλῆρες τὸ παθητικόν.

Οὕτῳ τοῦ adeo προσβάλλω, παθητ. adeor προσβάλλομαι, adīris, adītur, adīmūr, adimīni, adeuntur, παρατατ. adībar, adibāris... μέλλων adībor, adibēris, adibitür.

Tὸ ambio περιβάλλω, καίτοι σύνθετον ἐκ τοῦ εο (ambi-eο ἀντὶ ambeo), κλίνεται κανονικῶς κατὰ τὴν δ' συζυγίαν, οὐδε-μίαν ἀνωμαλίαν τοῦ εο ἔχον :

ambio ambīvi (ambii) ambītum ambīre

Ἐνεστ. ambio ambīs ambīt ambīmus ambītis ambiunt

Παρατ. ambīēbam ambiebas ambiebat...

Μέλλων ambiam ambies ambiet... κ.τ.λ.

Ομοίως πρὸς τὸ εο κλίνονται καὶ τὰ οὐχὶ εἰς πάντας τοὺς τύπους παρὰ τοῖς δοκίμοις εὐχρηστα queo δύναμαι καὶ nequeo οὐ δύναμαι. Οἱ συνηθέστεροι τούτων τύποι είναι οἱ ἔξης :

INDICATIVUS

Praesens : queo — quimus — queuut

nequeo nequis nequit nequimus nequitis nequeunt

Imperfectum : quībam (σπάνιος)

nequībam nequibas nequībat...

Futurum : quībo — nequībo (σπάνιοι)

Perfectum : quīvi quivisti quivit...

nequīvi nequivisti nequīvit...

Ἡ προστακτική, τὸ συνπίνον καὶ τὸ γερούνδιον ἐλλείπουν.

Ἐκ τῆς παθητικῆς φωνῆς ἀπαντᾷ μόνον τὸ nequītur γ' ἐν.
ἐνεστῶτος δριστικῆς.

9. fīo (factus sum) fieri γίγνομαι, συμβαίνω, ποιοῦμαι (ός παθητικὸν τοῦ facio ποιῶ).

Τὸ δῆμα τοῦτο τὸν μὲν παρακείμενον καὶ τὸν ἐξ αὐτοῦ παραγομένους σχηματίζει κανονικῶς περιφραστικῶς, διὰ τῆς παθητικῆς μετοχῆς τοῦ facio καὶ τοῦ sum, factus sum..., τὸν δὲ ἄλλους τύπους σχηματίζει κατὰ τὴν δ' συζυγίαν, πλὴν τοῦ ἀπαρεμφάτου καὶ παρατατικοῦ τῆς ὑποτακτικῆς, ώς ἐξῆς :

INDICATIVUS

Praesens : fīo fīs fīt fīmus fītis fiunt

Imperfectum : fīēbam fīebas fīebat...

Futurum : fīam fīes fīet...

CONJUNCTIVUS

Praesens : fīam fīas fīat...

Imperfectum : fīērem fīēres fīēret...

IMPERATIVUS : fī fīte

INFINITIVUS : *Praesens* : fīeri¹

GERUNDIVUM : faciendus -a -um.

Τὸ fīo ἔχει τὸ δίζικὸν ι μακρὸν (καὶ πρὸ φωνήνετος, παρὰ τὸν κανόνα § 7, 1) εἰς δλοὺς τὸν ἄλλους τύπους, πλὴν τοῦ fit καὶ ὅταν μετὰ τὴν συλλαβὴν fī- ἀκολουθῇ er : fī-eri, fī-erem...

Σύνθετοι τύποι τούτου ἀπαντοῦν μόνον οἱ ἐξῆς :

confit	confīent	confīat	confieret
defit	defīunt	defīat	

¹ Διὰ τὴν διάθεσιν, ἀντὶ τοῦ παλαιοτέρου καὶ κανονικωτέρου fieri-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 23^{ον}

ΡΗΜΑΤΑ ΕΛΛΙΠΗ (VERBA DEFECTIVA)

§ 102. *'Ελλιπή* δόηματα δύνομάζονται τὰ ἀπαντῶντα μόνον εἰς δύλιγους τινὰς τύπους καὶ εἶναι τὰ ἔξης :

1. αἰό λέγω. *Ind. Praes.* aio ais aiunt

Imperf. aiēbam aiebas aiebat aiebāmus aiebātis aiebant καὶ ἀρχαῖκῶς aībam aibas aibat...

Perfect. — — ait

Conjunct. Praes. — aias aiat aiant.

Imperativus (ai)

Particip. Praes. aiens.

2. inquam λέγω *Ind. Praes.* inquam inquis inquit

Imperf. — — inquiēbat

Futur. — inquies inquiet

Perfect. (inquiī) inquisti inquit (inquiimus)

Imperat. (inque) (inquito)

Particip. inquiens

Σημ. Πάντες οἱ τύποι οὗτοι τοῦ inquam ἀπαντοῦν μόνον παρενθετικῶς.

3. quaeso παρακαλῶ. *Ind. Praes.* quaeso quaeſumus.

Σημ. Καὶ τὸ quaeso quaeſumus συνήθως ἀπαντοῦν παρενθετικῶς καὶ δὴ μετὰ τὴν προστακτικήν, δύποτε μετοιάſον τὸ ἐπιτακτικὸν καὶ τραχὺ τῆς ἐγκλίſεως ταύτης.

4. for (fatus sum) fatum fari φημί.

Ind. Praes. fatur fantur.

Imperf. fabar fabantur.

Futur. fabor fabēris fabītur fabīmūr fabimīni fabimīni
Perfect. fatus -a -um sum es est... [buntur]

Plusquampl. fatus... eram eras...

Conjunct. Imperf. μόνον τὸ σύνθετον praefārer...

Perfect. fatus sim sis sit...

Plusquampl. fatus essem

Imperativus fare

Θ. Κακριδῆ, Λατινική Γραμματική, *Έκδοσις 4η 1938

<i>Infinitivus</i>	fari (ἀρχαϊκῶς farier)
<i>Superinum</i>	fatu
<i>Participium</i>	fans
<i>Gerundium</i>	fando
<i>Gerundivum</i>	fandus·a·um

5. Αἱ ἔξης προστακτικὰ καὶ τὰ ἀπαρέμφατα :

α') apage (ἄπαγε)

β') ave ή ὁρθότερον have (χαῖρε) avēte avēto
ἀπαρέμφατον avēre.

γ') cedo (δός, εἰπέ), καὶ πληθυντ. cette.

6. Τὸ forem fores forent (παρατατικὸς ὑποτακτ. τοῦ sum παρὰ τὸ essem) καὶ fore (μέλλ. ἀπαρεμφάτου τοῦ sum παρὰ τὸ futurum esse).

7. Οἱ ἔξης διμάλοι τύποι παρακειμένου μετὰ τῶν ἐξ αὐτῶν παραγομένων (ὑπερσυντέλικου καὶ τετελεσμένου μέλλοντος).

	1. memini μέμνημαι	2. odi μισῶ	3. coepi ἡρξάμην
<i>Ind. Perf.</i>	memini meministi...	odi odisti	coepi coepisti...
Plusq.	memineram...	oderam...	cooperam...
<i>Futur. ex.</i>	meminero...	odero...	coopero...
<i>Con. Perf.</i>	meminerim...	oderim...	cooperim...
Plusq.	meminissem...	odissssem...	coepissem...
<i>Imp. Perf.</i>	memento mementote		
<i>Inf. Perf.</i>	memenisce	odisse	coepisse

Παρατηρήσεις :

α'. Οἱ παρακείμενοι memini καὶ odi ἔχουν σημασίαν ἐνεστῶτος, κατ' ἀκολουθίαν οἱ ὑπερσυντέλικοι memineram, oderam... ἔχουν σημασίαν παρατατικοῦ, καὶ οἱ τετελεσμένοι μέλλοντες meminero, odero... ἀπλοῦ μέλλοντος.

β'. Τὸ odi καὶ coepi σχηματίζουν μέλλοντα ἀπλοῦ τῆς μετοχῆς osurus, coopturus, καὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου osurum esse, coopturum esse.

γ'. Αντὶ odi oderam odero λέγεται καὶ περιφραστικῶς osus sum, osus eram, osus ero, ἀκόμη δὲ καὶ osus fueram, osus fu-ero μὲ διάθεσιν ἐνεργητικήν, osus (exosus, perosus) sum μισῶ.

δ'. Ἡ μετοχὴ τοῦ παρακειμένου *coeptus* μετὰ τοῦ *sum*, *eram* κλπ. τίθεται ἀντὶ τοῦ *coepi*, *cooperam* κλπ., ὅταν τὸ ἐξ αὐτῆς ἔξαρτώμενον ἀπαρέμφατον εἴναι *παθητικὸν* κατὰ τὸν τύπον καὶ τὴν διάθεσιν: *domus aedificari coepit* ἐστὶ ὁ οἰκος ἥρ-
ξατο οἰκοδομεῖσθαι.

ε'. Ὡς ἐνεστός, *παρατατικὸς* καὶ μέλλων ἀπλοῦς τοῦ *coepi* χρησιμεύει τὸ *incipio*, *incipiebam*, *incipiam*.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 23^{ον}

ΑΠΡΟΣΩΠΑ ΡΗΜΑΤΑ

§ 103. Τὰ ἀπρόσωπα δήματα, *verba impersonalia* ἀπαντοῦν, ὡς καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ, μόνον ἐν τῷ γ' ἐνικῷ προσώπῳ ἐκάστου χρόνου· π. χ. τοῦ δήματος *oportere* ἐνεστώς ὅριστ. *oportet* (χρή, δεῖ), *παρατατικὸς* *oportēbat* μέλλων *oportēbit*, *παρακ.* *oportuit*, ὑπερσ. *oportuerat*, τετελ. μέλλων *oportuerit*. *Ὑποτ.* ἐνεστ. *oporteat*, *παρατ.* *oportēret*, *παρακ.* *oportuerit*, ὑπερσ. *oportuisset*, ἀπαρέμφ. *oportere*, *παρακ.* *oportuisse*.

Ἡ προστατικὴ τῶν ἀπρόσωπων δὲν εἴναι εὔχρηστος· μόνον ἡ προστ. *liceto* τοῦ *licet* ἀπαντᾷ ἐν νόμοις. *Ἄντι* δὲ τῆς προστατικῆς, ὅταν παρίσταται ἀνάγκη νὰ μεταχειρισθοῦν αὐτὴν οἱ συγγραφεῖς, ποιοῦνται χρῆσιν τῆς ὑποτατικῆς: *misereat te pauperum* (*οἴκτιρε τοὺς πτωχούς*).

ΑΚΛΙΤΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 24^{ον}

ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ

§ 104. Τὰ ἐπιρρήματα τῆς λατινικῆς γλώσσης εἴναι ἡ πρωτότυπα, *adverbia primitiva*, ἡ παράγωγα, *adverbia derivata*.

1. Τὰ πρωτότυπα εἴναι ὀλίγα: *haud* ἡ *haut oꝫ*, *satis* ἡ *sat* ἀλιꝫ, *cras* αὔριον, *vix* μόλις, *jam* ἥδη, *mox* μετ' ὀλίγον.
2. Τὰ παράγωγα ἐπιρρήματα παράγονται ἐξ οὖσιαστικῶν,

ἐπιθέτων, ἀριθμητικῶν, ἀντωνυμιῶν καὶ ὅμοιάτων, καὶ λίγουν :

- α') εἰς -ē : rectē δοθῶς, aegre χαλεπῶς, miserrime ἀθλιώτατα.
β') » -ō : falsō ψευδῶς, crebro συχνῶς, tutissimo ἀσφαλέστατα.
γ') » -ter : acriter δοιμέως, celeriter ταχέως, aliter ἄλλως.
δ') » -itus : antiquitus ἀρχαιόθεν, caelitus οὐρανόθεν.
ε') » -im ἥ -tim -ātim : sensim ἀκροθιγῶς, tributim κατὰ φυ-
λάς, centuriātim κατὰ λόγους, gregātim κατ' ἀγέλας.
ζ') » -is : magis μᾶλλον, nimis ἄγαν.
ζ') » -ies : ἐξ ἀριθμητικῶν μόνον : decies δεκάκις.

Ἐξ ἀντωνυμιῶν μόνον :

- η') » -bi : ibi ἐνταῦθα, alibi ἄλλοθι, ubi ποῦ, ὅπου.
θ') » -nde : inde ἐντεῦθεν, unde πόθεν, ὅθεν.
ι') » -im : olim ποτέ, ἀπὸ ἐκείνου τοῦ χρόνου, ἀπὸ παλαιοῦ.
ια') » -nc : hinc ἐνθάδε, illinc ἐκεῖ.
ιβ') » -ic : hīc ἐνθένδε, illic ἐκεῖ.
ιγ') » -uc : huc ἐνθάδε, istuc αὐτόσε, illuc ἐκεῖσε.
ιδ') » -ndo : aliquando ποτέ, quando-que ἐνίστε.
ιε') » -ō : eo, quo, alio, ultro, intro.

Μεμονωμένα εἶναι τὰ ita οὕτω, tam τόσον, tum τότε, cum ὅτε.

§ 105. Ὑπάρχουν καὶ ἐπιρρήματά τινα τὰ δποῖα εἶναι ἀπηγ-
χαιωμέναι πτώσεις : partim κατὰ μέρος (αἴτιατ. τοῦ pars), secus
ἄλλως (αἴτιατ. τοῦ secus οὔδετ.).

§ 106. Ἄλλα εἶναι ἀποκρυσταλλωμέναι συντάξεις : ex tem-
plo ἥ extemplo παρευθύς, in cassum ἥ incassum μάτην, in
vicem ἥ invicem ἐναλλάξ, ἀμοιβαίως, magno opere ἥ magnop-
rere μεγάλως, in primis ἥ imprīmis ἐν πρώτοις, forō sit an ἥ
forsitam ἵσως, dum taxat ἥ dumtaxat μόνον.

Προβλ. καὶ ob viam obviam, de novo denovo denuo, hōc
die hodie, quotannis, quotidie, přidie, scilicet, videlicet κτλ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 25^{ον}

ΠΡΟΘΕΣΕΙΣ

§ 107. Αἱ προθέσεις τῆς λατινικῆς γλώσσης εἰναι πολλαὶ καὶ συντάσσονται

αἱ περισσότεραι μετ' αἰτιατικῆς :

ad, adversus, ante, apud,
circa, circiter, circum, cis, citra, contra,
erga, extra, infra, inter, intra, juxta, ob,
penes, par, post, praeter, prope, propter,
secundum, supra, trans, ultra, versus,

δὲλγαι μετ' ἀφαιρετικῆς :

ab, abs, coram, cum, de, ex, prae, pro, sine, tenuis,
καὶ τοεῖς μόνον ἄλλοτε μετ' αἰτιατικῆς εἰς δήλωσιν κινήσεως,
καὶ ἄλλοτε μετ' ἀφαιρετικῆς εἰς δήλωσιν στάσεως :

in, sub, super.

Οὐδεμία κυρία πρόθεσις συντάσσεται μετὰ γενικῆς, οὐδεμία μετὰ δοτικῆς.

§ 108. *Καταχρηστικαὶ προθέσεις*. Καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ, ὡς καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ, πτώσεις τινὲς οὐσιαστικῶν, μετὰ γενικῆς συντασσόμεναι, ἐκ τῆς πολλῆς χρήσεως τῆς τοιαύτης συντάξεως κατήντησαν *προθέσεις καταχρηστικαὶ*. Τοιαῦται εἰναι μάλιστα αἱ ἀφαιρετικαὶ causā, gratiā, ergō, fine καὶ ἡ αἰτιατικὴ instar¹.

§ 109. *Ἄκρωιστα μόρια, praepositiōnes inseparabiles*, ὅνομαζονται μόρια τινα ἀπαντῶντα μόνον ἐν συνθέσει, ὡς πρῶτα συνθετικὰ μέρη, οὐδέποτε δὲ καθ' ἑαυτά προβλ. Ἑλλ. δυσ- α ἢ αν-. Τοιαῦτα εἰναι :

τὸ dis- : dis-par ἀνίσος (par ἴσος), dis cedo ἀποχωρίζομαι.

τὸ se- ἢ πρὸ φωνήντος sed-, se-jungo διαζευγνύω (jungo ζευγνύω), sed-itio στάσις, διάστασις, χωρισμός.

¹ Κοι τὸ tenuis (§ 107) εἰναι ἀρχαία αἰτιατικὴ καταντήσασα καταχρηστικὴ πρόθεσις καὶ συντασσόμενη μετὰ γενικῆς, ἄλλὰ συντάσσεται καὶ μετ' ἀφαιρετικῆς ὡς κυρία πρόθεσις.

τὸ in : in-utilis ἀνωφελής (utilis ὡφέλιμος),
τὸ ne- : ne-fas ἀνόσιον (fas ὄσιον),
τὸ ve- : ve-sanus ἀφρων (sanus ὑγιῆς, φρόνιμος),
τὸ re- ἢ red- : re-mitto πέμπω ὅπισω, red-do ἀποδίδω,
τὸ ambi- ἢ amb- ἢ am- : ambi-farius ἀμφίλογος, amb ἔδο
περιτρώγω, am-plector περιβάλλω, ἐναγκαλίζομαι,
τὸ por- : por - rigo (por rego) προτείνω, por-tendo προση-
μαίνω.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 26ον

ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ *

§ 110. 1. **Συμπλεκτικοί**, conjunctiōnes copulatīvae : et, que, quoque, ac, atque... etiam καὶ — nec, neque οὐδέ, nec... nec, neque... neque οὔτε... οὔτε — cum... tum καί... καί...

2. **Διαξευκτικοί**, conj. disjunctīvae : aut, vel-ve ἢ, sive..., sive, seu... seu εἴτε... εἴτε.

3. **Ἀντιθετικοί**, conj. adversatīvae : sed, verum ἀλλά, ἀλλ' ὅμως, autem δέ, ὅμως, verum tamen ἀλλ' ὅμως, vero ὅμως, at ἀλλά, attāmen, atqui ἀλλ' ὅμως.

4. **Χρονικοί**, conj. temporāles : quom ἢ quum ἢ cum, quando, ubi, dum ὅτε, ἐν ᾧ — donec, dum, quoad, quamdiu, quatēnus ἐφ' ὅσον, ἐως, ἐως-νά — quotiens ὅπότε, δσάκις — quandoquidem ὅπότε δὴ — postquam ἀφ' οὗ — antequam, priusquam ποὶν ἢ — simulac ἢ simulatque εὐθὺς ὁς.

5. **Ατιολογικοί**, conj. causāles : nam διότι, namque καὶ γάρ — enim γάρ, etenim καὶ γάρ, quod, quia διότι, quoniam, quom ἢ quum ἢ cum ἐπειδή.

6. **Ὑποθετικοί**, conj. conditionāles : si εἰ, ἐάν, sin εἰ δέ, ἐὰν δὲ — si non, nisi, εἰ μὴ — si quidem εἰ δὴ — si modo, dum, dum modo, modo ἐὰν μόνον — dummodo ne, modo ne, dum ne, ἐὰν μόνον μή.

7. **Τελικοί**, conj. fināles : tu ἵνα, quo ὅπως, quin ἵνα μή,

ἴνα, quominus ἴνα μή, qui non ὕστε μή, ἴνα μή, ne ἴνα μή,
nevē μηδέ.

8. **Συλλογιστικοί**, conj. conclusīvae : itaque, proinde
ὅθεν, igitur οὖν, τοίνυν, ergo ὅθεν, οὖν.

9. **Συμπερασματικοί**, conj. consecutīvae : ut ὕστε, quin
ὕστε μή.

10. **Εἰδικοί**, conj. declaratīvae : quod ὅτι, quin ὅτι, quasi,
ὅς δή, ὅτι τάχα.

11. **Ἐναντιωματικοί**, conj. concessīvae : etsi, etiamsi,
tametsi, quamquam, quamvis, licet εἰ καί, ut καὶ εἰ, quom
ἢ quum ἢ cum εἰ καί.

12. **Συγκριτικοί** ἢ **παραβολικοί**, conj. comparatīvae :
ut, uti, velut, veluti, sicut, sicuti, tamquam, quomodo ὡς
ώσπερ, quemadmodum ὅν τρόπον, ὡς, quam (μετὰ τὰ συγκρι-
τικὰ) ἢ.

Ἐτι δὲ καὶ οἱ **συγκριτικοὶ ύποθετικοὶ** : quasi, quasi
vero, tamquam si, velut si, ut si, proinde quasi, proinde
ac si ὥσει, ὡς ἔάν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 27ον

ΕΠΙΦΩΝΗΜΑΤΑ

§ 111. Τὰ ἐπιφωνήματα καὶ ἐν τῇ λατινικῇ είναι ἄναρθροί
τινες φωναί, οὐχὶ κυρίως λέξεις, αἰτινες ἐκφεύγουν ἐκ τοῦ στό-
ματος τοῦ ἀνθρώπου, ὅταν αἰφνίδιον ἢ σφοδρὸν πάθος, ἐκπλη-
ξις, χαρά, λύπη, θαυμασμός, βδελυγμία, φόβος κλπ., καταλαμ-
βάνῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, μὴ ἐπιτρέπον ν' ἀρθρώσῃ λέξιν : a !,
ah !, oh !, pfui !, st !...

Μετὰ τῶν ἐπιφωνημάτων εῦρονται ἐνίστε καὶ θεῶν ὄνόματα,
καὶ ταῦτα οὐχὶ σπανίως συντετμημένα καὶ εἰς μίαν μετ' ἐκείνων
λέξιν συντεθεμένα : ecastor ! edepol !

Καὶ μόνα θεῶν ὄνόματα λαμβάνονται ἐπιφωνηματικῶς : pol-
hercle !

ΤΜΗΜΑ ΤΡΙΤΟΝ. ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΟΝ
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 28ον

ΠΑΡΑΓΩΓΗ

§ 112. *Αἱ πρωτότυποι λέξεις*, vocabūla primitīva, γίνονται ἀμέσως ἐκ τῆς δύζης διὰ προσλήψεως καταλήξεώς τινος, ὁνοματικῆς ἢ δηματικῆς, ἢ καὶ ἄνευ καταλήξεως.

Αἱ παράγωγοι, vocabūla derivāta, γίνονται ἐκ τοῦ θέματος τῶν πρωτοτύπων ἢ ἄλλων παραγώγων διὰ προσλήψεως διαφόρων παραγωγικῶν καταλήξεων.

<i>ὅτισι</i>	<i>πρωτότυποι λέξεις</i>	<i>παράγωγοι λέξεις</i>
voc—	[voc-s] vox φωνὴ	[voc-a-o] <i>voco</i> καλῶ, <i>vocatio</i> κλῆσις, <i>vocatīvus</i> κλητική, <i>vocabūlum</i> λέξις, <i>vocabula-</i> <i>rīum</i> λεξιλόγιον.
os—	os στόμα Gen. or-is	[or-a-o] <i>oro</i> λέγω, <i>oratio</i> λόγος, <i>oratiuncula</i> λογύδριον, <i>orātor</i> δήτωρ, <i>oratoriūs</i> δητορικός.

§ 113. Αἱ παράγωγοι λέξεις εἰναι οὐσιαστικά, ἐπίθετα, δήματα, ἐπιδρήματα.

I. Παράγωγα οὐσιαστικά, substantīva derivāta.

Τὰ παράγωγα οὐσιαστικὰ παράγονται :

1. ἐκ δημάτων, substantīva verbalia :

	ἀφηρημένα	συγκεκριμένα
amo ἀγαπῶ	amor ἀγάπη	amātor ἔραστης
curro τρέχω	cursus δρόμος	cursor δρομεὺς
lego ἀναγινώσκω	lectio ἀνάγνωσις	lector ἀναγνώστης
aro ἀρῶ	aratio ἀροσις	arātrum ἄροτρον

.....
2. ἐξ δημοτῶν, substantīva denominativa :

α' ἐξ ἐπιθέτων, ἀφηρημένα πάντοτε	
malus κακός	malitia κακία

probus χρηστὸς	probitas χρηστότης
fortis δυνατὸς	fortitudo
liber ἐλεύθερος	libertas ἐλευθερία
β') ἐξ ἄλλων οὐσιαστικῶν	ἀφηρημένα συγκεκριμένα
medicus ἰατρὸς	medicina ἰατρική
columba περιστερὰ	columbarium περιστερῶν
olīva ἔλαια	olivētum ἔλαιών
bos βοῦς	bovile βουστάσιον
collega ἑταῖρος	collegium ἑταιρεία

Πλεῖστα εἶναι τὰ ὑποκοριστικά, diminutīva, μετὰ καταλήξεως -lus, -la, lum :

vox	voc-υ.-la μικρὰ φωνὴ ἢ λέξις
caput κεφαλὴ	capit-υ.-lum κεφάλαιον
filia θυγάτηρ	filii-υ.-la θυγάτριον
tabūla πίναξ	tabel-la πινακὶς
liber βιβλίον	[liber-lus] libellus μικρὸν βιβλίον
ocūlus ὄφθαλμὸς	ocel-lus μικρὸς ὄφθαλμος
opus ἔργον	opus-cūlum μικρὸν ἔργον
mus μῆς	mus-cūlus μυῖδιον
spes ἐλπὶς	spe cūla μικρὰ ἐλπὶς
versus στίχος	vers-i-cūlus στιχίδιον
homo ἄνθρωπος	homun-cūlus ἀνθρωπάριον

Πολλάκις σχηματίζονται ἐξ ὑποκοριστικῶν νέα ὑποκοριστικά, ὡς καὶ ἐν τῇ νέᾳ ἐλληνικῇ γλώσσῃ : **πόδι, ποδάρι, ποδαράκι :**
auris οὖς, auri-cū-la ὠτίον, αὐτί, auricilla αὐτάκι
cista κίστη, cist-υ.-la θήκη, cistella, cistellula.

Σημ. Πατρωνυμικά, patronymica. "Οσα πατρωνυμικὰ ἔχει ἡ λατινικὴ γλῶσσα παρέλαβεν ἥδη ἐσχηματισμένα ἐκ τῆς ἐλληνικῆς, μὲ τὰς αὐτὰς καταλήξεις :

Πριαμίδης Priamīdes	Νηρῆις Nerēis
Ατρείδης Atrīdes	Θεστιάς Thestias
Κατὰ ταῦτα ἐσχηματίσθησαν καὶ τὰ ἔξης :	
Romulīdes ἐκ τοῦ Romūlus, Scipiādes ἐκ τοῦ Scipio, Iliādes ἐκ τοῦ Ilia, Neptunīne ἐκ τοῦ Neptūnus...	

II. Παράγωγα ἐπίθετα, adjectīva derivāta.

1. ἐκ δημάτων, adjectīva verbalia :

valeo ὑγιῆς, εὔρωστος	εἰμι valēdus εὔρωστος, ἰσχυρὸς
facio ποιῶ, κάμνω	facīlis εὐποίητος, εὔκολος
loquor ὅμιλῶ, λέγω	loquax ὁ πολλὰ λέγων, λάλως
amo ἀγαπῶ	amīcus ὁ ἀγαπῶν, ὁ φίλος
queror μέμφομαι	querūlus μεμφίμοιδος
2. ἐξ οὐσιαστικῶν :

aurum χρυσὸς	aureus χρυσοῦς
rex βασιλεὺς	regius, regālis βασιλικὸς
civis πολίτης	cīvīcus, cīvīlis πολιτικὸς
familia οἰκογένεια, οἶκος	familiāris οἰκεῖος
periculum κίνδυνος	periculōsus κινδυνώδης
fraus ἀπάτη	fraudulentus ἀπατηλός
barba πώγων, γένειον	barbātus πωγωνοφόρος

Kαὶ ἐκ κυρίων ὀνομάτων

Sulla ὁ Σύλλας	Sullānus φίλος ὁπαδὸς τοῦ Σύλλας
Pompeius ὁ Πομπήιος	Pompeīanus τοῦ Πομπήιου, Πομ-
	[πηιανὸς]

Ἐξ ὀνομάτων πόλεων, χωρῶν, τόπων (ἐθνικὰ καὶ ἄλλα)

Roma ἡ Ρώμη	Romānus Ῥωμαῖος
Latium τὸ Λάτιον	Latīnus Λατīνος
Cannae αἱ Κάνναι	Cannensis, pugna Cannensis
	ἡ παρὰ τὰς Κάννας μάχη
Sacra via Ἱερὰ ὁδὸς	Sacraviensis ὁ παροδίτης τῆς
3. ἐξ ἄλλων ἐπιμέτων, ὑποκοριστικά, deminutīva : [Ἱερᾶς ὁδοῦ]

parvus μικρὸς	parvūlus (ἀρχ. parvōlus) μικρού-
bellus ὕραῖος, νόστιμος	bellūlus νοστιμοῦλις [τσικος]
4. ἐξ ἐπιρροημάτων

cras αὔριον	crastīnus αὔριανός, hodie σήμερον
semper πάντοτε	sempīternus παντοτινός,
ante πρό, ἔμπροσθεν	antīcus ὁ ἔμπροσθεν ὥν (τοπικῶς)
(τοπικῶς καὶ χρονικῶς)	antīquus ὁ ἀρχαῖος, ὁ ἐν τῷ πρό-
	[σθεν χρόνῳ.]

III. Παράγωγα ρήματα, verba derivāta.

1. ἐξ ὀνομάτων verba denominatīva :

bellum πόλεμος	bello πολεμῷ, laetus εὐθυμος laetor εὐ-
----------------	---

θυμῶ, laus ἔπαινος laudo ἔπαινῶ, flos γεν. floris ἄνθος, floreo ἄνθῶ, finis ὅριον, finio ὁρίζω, senex γέρων senesco γηράσκω...

2. ἐξ ἀλλων δημάτων, verba verbalia :

θαμιστικά, frequentatīva :

curro τρέχω	σουπ.	cursum	θαμιστ.	curso ¹
cano ἄδω	»	cantum	»	canto
traho σύρω	»	tractum	»	tracto
clamo βοῶ	»	clamatum	»	clamito . . .

ἐναρχιτικά, inchoatīva ή incohātīva :

floreo ἄνθω	floresco ἀρχίζω ν̄ ἄνθω
obdormio καθεύδω	obdormisco ἀποκοιμῶματι...

ἐφετικά, desideratīva :

edo ἔσθιω σουπ.	esum	ἐφετ.	esurio ἐπιθυμῶ νὰ τρώγω,
			βρωσείω
pario γεννῶ	»	partum	»
		parturio	ἔχω ὅρεξιν, ἐφε-
			σιν νὰ γεννήσω, ὕδινω.

ὑποκοριστικά, deminutīva :

canto ἄδω ὑποκορ. cantillo ὑπάδω, μινυρίζω.

Σημ. Τὰ παράγωγα ἐπιφράματα ἵδε ἐν σελ. 100.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 29ον

ΣΥΝΘΕΣΙΣ

§ 114. Αἱ σύνθετοι λέξεις, vocabūla composīta, εἰναι :

1. Πρόθεσις	μετὰ ὁήματος : per-mitto ἐπιτρέπω
	μετὰ οὐσιαστικοῦ : inter-rex μεσοβασιλεὺς
	μετὰ ἐπιθέτου : per-magnus ὑπέρμεγας, πάνυ μέγας
	μετὰ ἐπιφράματος : per-saepe πάνυ πολλάκις
2. Ἐπίθετον μετὰ οὐσιαστικοῦ (magnus-anīmus (magna-nīmus μεγαλόψυχος, μεγάθυμος.

¹ Τὰ θαμιστικὰ ὁήματα εἰναι πάντα τῆς α' συζυγίας.

3. Ἀριθμητικὸν	ἀπόλυτον μετὰ οὐσιαστικοῦ : (tres-anni) triennium τριετία τακτικὸν μετὰ δήματος : (primus-capio) princeps πρῶτος, ὁ τὴν πρώτην θέσιν καταλαμβάνων.
4. Οὐσιαστικὸν μετὰ δήματος : (aedes-facio) aedifico οἰκοδομῶ.	
5. Ἀχώριστον μόριον	μετὰ οὐσιαστικοῦ : (se-cura) secūrus ἀφορούσις μετὰ ἐπιθέτου : (in-prōbus) imprōbus φαῦλος, dis-similis ἀνόμοιος μετὰ δήματος dis-cēdo ἀποχωρῶ.

§ 115. Ἐκάστης συνθέτου λέξεως τὴν κυρίαν ἔννοιαν ἔχει τὸ β' συνθετικὸν μέρος, τὸ δὲ α' συνθετικὸν προσδιογίζει τὴν ἔννοιαν τοῦ β': ὁ τὴν σημαίαν φέρων sign-i-fer, κακῶς λέγω maledīco, ὑπερένδοξος prae-clārus.

§ 116. Ἡ σύνθετος λέξις ἡ μένει τὸ αὐτὸ μέρος τοῦ λόγου, δῆρ εἶναι καὶ τὸ β' συνθετικὸν αὐτῆς mitto permitto, rex interrex, magnus permagnus, —

ἡ γίνεται ἐπίθετον : animus οὐσιαστ. ἀλλὰ magnanīmus ἐπίθ., fero δῆμα ἀλλὰ frugifer ἐπίθ. καρποφόρος.

§ 117. Εἰ καὶ αἱ συντιθέμεναι λέξεις εἶναι δύο μόνον, ἡ ἔννοια αὐτῶν περιλαμβάνει ἐνίοτε πλειόνας (ἔλλιπής ἡ συνεπτυγμένη σύνθεσις), π. χ. aequinoctium (aequus nox)=illud anni tempus, quo noctes et dies aequae sunt, ἔλλην. ἴσημερος=δι χρόνος ἔκεινος τοῦ ἔτους, καθ' ὃν αἱ ἡμέραι καὶ αἱ νύκτες εἶναι ἔσαι.

§ 118. Πλὴν τῶν ἀνωτέρω κυρίων συνθέσεων, ὑπάρχουν καὶ τινες καταχρησικαὶ συνθέσεις, δηλ. ἀπλαῖ παραθέσεις δύο λέξεων, δυναμένων καὶ χωριστὰ νὰ γράφωνται :

respublīca ἡ res publica ἡ πολιτεία
 decemvīri ἡ decem (καὶ x) viri οἱ δέκαοι
 proconsule ἡ pro consule ἀντὶ ὑπάτου, ἀνθύπατος
 maledīco ἡ male dico κακῶς λέγω, κακολογῶ . . .

Ἐν τούτοις ἔθεωρήθησαν ὡς μία λέξις καὶ ὅσαι εἶναι δύοματα ἐκλίθησαν ὡς ὄνομα : proconsule ἀφαιρ., ὄνομαστ. proconsul, γεν. proconsulis . . . pronomine ἀντὶ ὀνόματος, pronōmen ἀντωνυμία,—

ἢ ἐκλίθησαν καὶ τὰ δύο συνθετικὰ μέρη, ἀν τησαν ἀμφότερα δονόματα :

respublīca, γεν. reipublīcae, αὐτ. rempublicam . . .
jusjurandum, γεν. jurisjurandi, δοτ. jurijurando.

Σημ. Καταχρηστικὴ εἶναι καὶ ἡ σύνθεσις ἐν τοῖς ὅγμασι calefacio θερμαίνω (θερμαίνεσθαι ποιῶ), pate-facio ἀνοίγω (ἀναπεπταμένον εἶναι, ἀναπετάννυσθαι ποιῶ) κ.τ.δμ.

§ 119. **Μεταβολαι κατὰ τὴν σύνθεσιν.**

Κατὰ τὴν σύνθεσιν πλὴν τῆς μεταβολῆς, ἢν πάσχει τὸ τελευταῖον σύμφωνον τοῦ α' συνθετικοῦ μέρους πρὸ τοῦ ἀρκτικοῦ συμφώνου τοῦ β' συνθετικοῦ, π. χ. (sub-pōno) sup-pōno ὑποτίθημι, (in-lūdo) il-lūdo ἐμπαίζω, —

συμβαίνουν προσέτι καὶ αἱ ἔξῆς :

1. Ἡ πρόθεσις cum ὡς α' συνθετικὸν μέρος γίνεται com-con- καὶ (πρὸ φωνήνετος ἢ πρὸ h) co- com-moveo, con-tendo, co-eo, co-hibeo . . .

2. Τὸ φωνῆν ἢ ἡ δίφθογγος τῆς α' συλλαβῆς τοῦ β' συνθετικοῦ μέρους ἐν πολλαῖς λέξεσι τρέπεται εἰς ἀσθενέστερον φωνῆν, π. χ.

facio	σύνθ.	con-ficio
arceo	»	co-erceo
regō	»	cor-rigo
quaero	»	con-quiro, requiro . . .
claudio	»	in-clūdo, con-clūdo . . .

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 30^{δν}

I. Τὸ Ῥωμαϊκὸν Ἁμερολόγιον.

Καὶ οἱ Ῥωμαῖοι ἔχονον λόγουν κατὰ ἔτη, μῆνας καὶ ὥμέρας· καὶ τὸ μὲν ἔτος ὠριζὸν εἴτε μόνον κατὰ τοὺς ὑπάτους ἐκάστου ἔτους¹

¹ Ως οἱ ἀρχαῖοι Ἀθηναῖοι κατὰ τοὺς (ἐπωνύμους) ἄρχοντας, οἱ Σπαρτιᾶται κατὰ τοὺς (ἐπωνύμους) ἐφόρους, οἱ Ἀργεῖοι κατὰ τὰς ἴερείας τῆς Ἡρας κτλ.

είτε ἀριθμοῦντες τὰ ἀπὸ κτίσεως τῆς Ἀρώμης ἔτη (753 π. Χ.), ἀλλὰ μνημονεύοντες ἅμα καὶ τῶν ὑπάτων τοῦ ἔτους, π. χ.

1. Orgetōrix fecit conjurationem M. Messala et M. Pisone consulibus.

2. Anno quingentesimo quinquagesimo primo ab urbe condita, S. Sulpicio Galba C. Aurelio consulibus, bellum cum rege Philippo inītum est.

Τὸ ἔτος ἥκιζεν ἀρχαιότερον ἀπὸ τοῦ Μαρτίου μηνός, δηλαδὴ ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἔαρος.

Οἱ μῆνες εἰναι οἱ ἔξῆς :

1. Martius (δινομαζόμενος οὕτω πρὸς τιμὴν τοῦ θεοῦ Mars Ἄρης, ὅστις ἦτο ὁ μυθολογόμενος πατήρ τοῦ Ῥωμάλου καὶ τοῦ Ῥέμου καὶ ὁ τὰ μάλιστα ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων τιμώμενος θεός).

2. Aprilis } Τὰ δινόματα τῶν μηνῶν τούτων συνδέονται πρὸς

3. Maius } τὴν ἄνοιξιν, βλάστησιν καὶ σκλήρυνσιν ἢ ψῆσιν
4. Junius } τῶν φυτῶν¹.

5. Quinctilis δηλ. πέμπτος μήν. Ἀπὸ τοῦ 44 π. Χ. πρὸς τιμὴν τοῦ Γαῖου Ἰουλίου Καίσαρος μετωνομάσθη Julius.

6. Sextilis ἔκτος. Ἀπὸ τοῦ 8 π. Χ. πρὸς τιμὴν τοῦ Αὐγούστου μετωνομάσθη Augustus.

7. September ἔβδομος, Σεπτέμβριος.

8. Octōber ὅγδοος, Ὁκτώβριος.

9. November ἔνατος, Νοέμβριος.

10. December δέκατος, Δεκέμβριος.

11. Januarius Ἰανουάριος (Janus ὁ θεὸς Ἰανός).

12. Februarius μὴν καθαρήγορος, ἐκ τοῦ ὁγήμ. februio καθαίρω διὰ θυσιῶν, αἴτινες ἔτελοῦντο κατὰ τὸ τέλος τοῦ ἔτους.

Σημ. Τὰ δινόματα ταῦτα τῶν μηνῶν εἰναι ἐπίθετα καὶ ἐννοεῖται τὸ οὐσιαστικὸν ἀρ. mensis.

Ἀπὸ τοῦ ἔτους 150 περίπου π. Χ. τὸ ἔτος ἥκιζει ἀπὸ τοῦ Ἰανουαρίου μηνός, ὅτε καὶ οἱ ἀρχοντες (ὕπατοι κ. ἄ.) ἀνελάμβανον τὴν ἀρχήν. Ἐν τούτοις αἱ δινομασίαι τῶν μηνῶν ἔμειναν αἱ

¹ Πρθβλ. ἀνάλογα τὰ κοινὰ νεοελληνικά : Θεριστής (ὁ Ἰούνιος), Αλωνάρης (ὁ Ἰούλιος), Τρυγητής (ὁ Σεπτέμβριος) κλπ.

αὐταί, εἰ καὶ δὲν κατεῖχον πλέον ἐκεῖνοι τὴν σειράν, ήτις διὰ τοῦ ὀνόματος αὐτῶν ἐδηλοῦτο.

Διὰ τῆς τροποποιήσεως, ἣν ἔκαμεν ὁ Γάιος Ἰουλίος Καῖσαρ (εἴς οὖ ἔκτοτε ὀνομάσθη *'Ιουλιανὸν* ἡμερολόγιον), τὸ σύνηθες Ῥωμαϊκὸν ἔτος ἀπετελεῖτο ἐκ 365 ἡμερῶν, ἔκαστον δὲ τέταρτον ἔτος ἐκ 366. Τὸ ἐκ 366 ἡμερῶν ἀποτελούμενον ἔτος ὀνομάζετο *aannus bis sextus*, ἥδην τὸ ἡμέτερον *ἔτος δίσεκτον ή βίσεκτον*. ὀνομάσθη δὲ οὕτω, διότι η ἐπὶ πλέον ἡμέρα δὲν προσετίθετο μετὰ τὴν 28 Φεβρουαρίου, ὥστε διὰ μὴν οὗτος νὰ ἔχῃ τὴν 29ην ἡμέραν, ώς παρ' ἡμῖν συμβαίνει, ἀλλὰ διὰ θρησκευτικοὺς λόγους προσετίθετο μεταξὺ τῆς 23 καὶ 24 Φεβρουαρίου καὶ ἔλογίζετο ὡς 24η δίς, ἥτοι κατὰ τὴν γῆλοσσαν καὶ τὸν ὑπολογισμὸν τῶν Ῥωμαίων *dies bis sextus ante Calendas Martias*.

Τὰς ἡμέρας τῶν μηνῶν ὧριζον οἱ Ῥωμαῖοι κατ' ἕδιον τρόπον. Εἶχον δηλονότι ἐκάστου μηνὸς τρεῖς ἡμέρας ὠρισμένας, τὴν 1ην, τὴν 5ην καὶ τὴν 13ην. Ἡ μὲν πρώτη ἐκαλεῖτο *Calendae* (Καλάνδαι), ἥ πέμπτη *Νόναι* (Νῶναι) καὶ ἥ δεκάτη *τρίτη Idus* (Εἰδοί)¹.

Τοῦ Μαρτίου, Μαΐου, Ἰουλίου καὶ Ὀκτωβρίου αἱ Εἰδοὶ ἦσαν ἥ 15η καὶ αἱ Νῶναι ἥ 7η.

"Οταν ἥθελον νὰ δηλώσουν ὅτι γεγονός τι ἐγένετο ταῖς ἡμέραις ταύταις (Καλάνδαις, Νόναις, Εἰδοῖς) παρελάμβανον τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ ὀνόματος τούτων (*Calendis, Nonis, Idibus*) μετὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ μηνὸς ὡς ἐπιθετικοῦ διορισμοῦ : *Caesar interfectus est Idibus Martis* ὁ Καῖσαρ ἐφονεύθη ταῖς Μαρτίαις Εἰδοῖς, τ. ἐ. τῇ 15 Μαρτίου.

"Οταν δὲ ἥθελον νὰ δηλώσουν ὅτι γεγονός τι συνέβη τῇ προτεραιᾳ τῶν Καλανδῶν, Νωνῶν, Εἰδῶν, ἔλεγον *pridie Calendas, pridie Nonas, pridie Idus* (ἢ *pridie Calendarum, pridie Nonarum, pridie Iduum*), π. χ. *Catilina pridie Calendas Januarias Lepido et Tullo consulibus stetit in comitio cum telo.*

¹ Ὁ δρισμὸς τῶν ἡμερῶν τούτων συνεδέετο πρὸς τὰς φάσεις τῆς σελήνης δηλ. *Calendae* εἶναι τῆς νέας σελήνης ἥ ἡμέρα, *nonae* εἶναι ἥ τῆς πανσελήνου, *Nonae* εἶναι ἥ ἐνάτη πρὸς τῶν Εἰδῶν ἡμέρα.

Σημ. Καὶ ἡ ὑστεραία τῶν Καλανδῶν, Νονῶν, Εἰδῶν, ἐδηλοῦτο ἐνίστε διὰ τοῦ postridie Calendas (ἢ Calendarum), postridie Nonas, postridie Idus, π.χ. postridie Nonas Martias τῇ 8 Μαρτίου.

Αἱ λοιπαὶ ἡμέραι τοῦ μηνὸς ἐλογίζοντο διὰ **τακτικοῦ ἀριθμητικοῦ**, ὑπολογιζομένης τῆς τάξεως αὐτῶν πάντοτε **πρὸς τὰ δοπίσω**¹ ἀπὸ τῆς **προσεκοῦς ὁρισμένης** ἡμέρας (Calendarum, Nonarum, Iduum) ἀλλὰ συνυπολογιζομένης καὶ ταύτης εἰς τὴν ἀριθμησιν.

Οὕτως, ἐὰν ἥθελον νὰ δηλώσουν ὅτι γεγονός τι ἐγένετο τῇ 10 Ἱανουαρίου, ἔλεγον : ante diem quartum (IV) Idus Januarias, ἢ συντόμως quarto Idus Januarias (IV Id. Jan.), διότι αἱ Εἰδοὶ τοῦ Ἱανουαρίου ἦσαν ἡ 13η αὐτοῦ, ἡ δὲ 10 τοῦ Ἱανουαρίου εἶναι ἡ 4η ἡμέρα πρὸ τῶν Εἰδῶν καθόσον, ὃς εἴρηται, συνυπελογίζετο καὶ αὐτὴ ἡ τῶν Εἰδῶν ἡμέρα ($\frac{13η}{1} - \frac{12η}{2} - \frac{11η}{3} - \frac{10η}{4}$)

Σημ. Ἡ φράσις ante diem quartum (IV) Idus Januarias εἶναι σόλοικος ἀντὶ die quarto (IV) ante Idus Januarias τῇ 4ῃ πρὸ τῶν Εἰδῶν τοῦ Ἱανουαρίου εἶναι δ' ὅμως ἡ μόνη σχεδὸν ἐν χρήσει καίπερ σόλοικος. Κατὰ ταύτην λέγεται συνήθως καὶ pridie Calendas Januarias ἀντὶ τοῦ σπανιωτέρου, πλὴν ὅρθοτέρου, pridie Calendarum Januarium.

Māllon σόλοικοι εἶναι αἱ φράσεις comitia Bibulus distulit in ante diem quintum decimum Calendas Novembres ἀντὶ in diem quintum decimum ante Cal Nov.—Supplicatio indicta est ex ante diem quintum Idus Octobres ἀντὶ e die quinto ante Idus Octobres—Corcyrae fuimus usque ad ante diem XVI Calendas Decembres ἀντὶ ad diem XVI ante Cal. Dec.—Προβλ. καὶ Nos in Formiano esse volumus usque ad pridie Nonas Maias.

Ἔνα εὐκόλως ενδοίσκη τις ἐκ δεδομένης ὁμοιωκῆς χρονολογίας τὴν καθ² ἡμᾶς ἀντίστοιχον, ἢ τὰνάπαλιν ἐκ τινος ἡμετέρας χρονολογίας τὴν ὁμοιωκήν, ἂς ἔχῃ ὑπὸ ὅψιν του τοὺς ἑξῆς δύο πρακτικοὺς κανόνας :

¹ Ὡς δηλ. συνέβαινε καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἀθηναίοις διὰ τὴν τρίτην δεκάδα ἔκαστου μηνός.

1. Δεδομένης λατινικής χρονολογίας ἄλλης παρὰ τὰς Καλάνθας, Νώνας, Εἰδούς, καὶ τὴν προτεραιάν τούτων pridie Calendas, pridie Nonas, pridie Idus, ἐὰν μὲν εἶναι ante Nonas ἢ ante Idus, προσθέτομεν εἰς τὴν ἡμέραν τῶν προσεχῶν Νοεμβρῶν ἢ Εἰδῶν μίαν μονάδα καὶ εἴτα ἀπὸ τοῦ ἀθροίσματος τούτου ἀφαιροῦμεν τὸν ἀριθμὸν τῶν ἡμερῶν, αἴτινες εἶναι ante Nonas ἢ ante Idus: ἢ διαφορὰ θὰ δεικνύῃ τὴν καθ' ἡμᾶς ἀντίστοιχην χρονολογίαν:

ante diem III Nonas Novembres = 3η Νοεμβρίου
(Nonae Novembres 5 + 1 = 6 - 3 = 3)

ante diem VII Idus Maias = 9η Μαΐου
(Idus Maiae 15 + 1 = 16 - 7 = 9).

Ἐὰν δὲ εἶναι ante Calendas μηνός τυνος, προσθέτομεν εἰς τὰς ἡμέρας τοῦ προηγούμενου μηνὸς δύο μονάδας, καὶ ἀπὸ τοῦ ἀθροίσματος τούτου ἀφαιροῦμεν τὸν ἀριθμὸν τῶν ἡμερῶν, αἴτινες εἶναι ante Calendas: ἢ διαφορὰ δεικνύει τὴν καθ' ἡμᾶς ἀντίστοιχην χρονολογίαν: π. χ. ante diem XIV Calendas Januarias = τῇ 19ῃ Δεκ. (δι προηγούμενος τοῦ Ἱανουαρίου μήν, δι Δεκέμβριος, ἔχει ἡμέρας 31 + 2 = 33 - 14 = 19 Δεκεμβρίου)·
ante diem VIII Calendas Martias = 22 Φεβρουαρίου.

2. Δεδομένης ίδικῆς μας χρονολογίας ἄλλης παρὰ τὴν 1ην (Calendae) 5ην ἢ 7ην (Nonae) καὶ 13ην ἢ 15ην (Idus) καὶ τὴν προτεραιάν τούτων (pridie Calendas, pridie Nonas, pridie Idus), παρατηροῦμεν ποία ὀρισμένη ἡμέρα ἀκολουθεῖ (εἶναι προσεχής) τῇ καθ' ἡμᾶς χρονολογίᾳ· καὶ ἂν μὲν ἀκολουθοῦν αἱ Νώναι ἢ αἱ Εἰδοί, προσθέτομεν εἰς τὰς Νώνας ταύτας ἢ τὰς Εἰδούς μίαν μονάδα, καὶ ἀπὸ τοῦ ἀθροίσματος τούτου ἀφαιροῦμεν τὴν καθ' ἡμᾶς χρονολογίαν: ἢ διαφορὰ θὰ δεικνύῃ ποία ἡμέρα ἐν τῇ ὁματικῇ χρονολογίᾳ θὰ εἶναι ante Nonas ἢ ante Idus:

π. χ. ἢ 8η Ἱανουαρίου = ante diem VI Idus Januarias.
(διότι μετὰ τὴν 8ην Ἱανουαρίου ἀκολουθοῦν αἱ Idus Januariae, ἤτοι ἢ 13η αὐτοῦ: οὗτον 13 + 1 = 14 - 8 = 6).

"Αν δὲ ἀκολουθοῦν αἱ Calendae τοῦ ἐπομένου μηνός, τότε εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἡμερῶν τοῦ μηνός, δστις δηλοῦται ἐν τῇ

Θ. Κακριδῆ, Λατινική Γραμματική, "Εκδοσις 4η 1938

8

καθ' ἡμᾶς χρονολογίᾳ, προσθέτομεν δύο μονάδας· είτια ἀπὸ τοῦ ἀθροίσματος τούτου ὑφαιροῦμεν τὴν καθ' ἡμᾶς χρονολογίαν, καὶ ἡ διαφορὰ δεικνύει ποιά ἡμέρα ἐν τῇ ὥρμαϊκῃ χρονολογίᾳ θὰ είναι ante Calendas (τοῦ ἐπομένου πάντοτε μηνός), π. χ. ἡ 25η Μαρτίου = ante diem VIII Calendas Apriles (διότι ὁ Μάρτιος ἔχει $31 + 2 = 33 - 25 = 8$).

Οἱ Ῥώμαιοι είχον καὶ εἰδός τι ἐβδομάδος, ἀσχέτου ὅμως πρὸς τὸν μῆνα (ῶς καὶ παρ' ἡμῖν) δηλαδὴ ἐν Ῥώμῃ ἐγίνετο καθ' ἔκαστην ἐνάτην ἡμέραν (ῶς αὐτοὶ ὑπελόγιζον $\dagger 1\ 1\ 1\ 1\ 1\ 1\ 1\ \dagger$) ἀγορᾶ. Κατὰ τὴν ἡμέραν αὐτὴν τῆς ἀγορᾶς, ἡτις ἐκαλεῖτο nundinae (ἐκ τοῦ πονεμ dies), συνέρρεεν εἰς τὴν πόλιν καὶ ὁ ἐν τοῖς ἀγοροῖς διατρίβων ἐργατικὸς λαός, διὰ νὰ πωλήσουν τὰ προϊόντα των, νὰ ἀγοράσουν ἐάν τινος ἔχον ἀνάγκην καὶ καθόλου νὰ κανονίσουν τὰς ἐργασίας των.

Αἱ nundinae αὗται ἐξησιμοποιοῦντο καὶ δι' ὑποθέσεις τῆς πολιτείας ἐπὶ εὑκαριόψη δηλ. τῆς συναθροίσεως ταύτης εἰς τὴν Ῥώμην ἀπάντων τῶν πολιτῶν, ἵνα λάβουν οὗτοι ἐν καιρῷ γνῶσιν, οἱ ἄρχοντες, ὅτε ἡθελον νὰ καλέσουν τὸν λαὸν εἰς ἐκκλησίαν, ὕφειλον νὰ ὁρίζουν τὴν ἡμέραν τῆς ἐκκλησίας, ὡς καὶ τὸν σκοπὸν αὐτῆς, tres nundinas ἢ trinundinum πρότερον, τ. ἔ. 17 τοῦ λάχιστον¹ ἡμέρας πρὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἐκκλησίας· αἱ 17 ἡμέραι ὑπολογίζονται ὡδε:

$\dagger$	1	1	1	1	1	1	1	$\dagger$	1	1	1	1	1	1	1
1	2	3	4	5	6	7	8	9							
									1	2	3	4	5	6	7
									8	9	10	11	12	13	14
1	2	3	4	.5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
															17

* Έκαστη δηλαδὴ ἡμέρα τῆς ἀγορᾶς nundinae λογίζεται δίς.

¹ Λέγομεν τὸ ὄλαχιστον, διότι ἀν μὲν ἡ ἐκκλησία ὠρίζετο τῇ ἀμέσως μετὰ τὴν τρίτην ἀγορὰν ἡμέρα, τότε ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς προχρονύσεως τῶν πρώτων nundinarum μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς ἐκκλησίας ἔμεσοιλάβουν 17 ἡμέραι· ἀλλ' ἡ ἐκκλησία ἡδύνατο νὰ γίνη καὶ τῇ τρίτῃ καὶ τῇ τετάρτῃ καὶ ἄλλῃ ἐξῆς ἀπὸ τῆς τρίτης ἀγορᾶς ἡμέρᾳ, τότε δὲ αἱ μεσολαβοῦσαι ἡμέραι ἦσαν πλείονες, 18, 19..., ὀλλ' οὐχὶ πλείονες τῶν 24· διότι μετὰ τὴν 24 ἡκολούθει πάλιν ἡμέρα ἀγορᾶς nundinae, αἱ δὲ nundinae δὲν ἦσαν κατάλληλοι ἡμέραι εἰς ἐκκλησίαν.

² Διὰ τοῦ $\dagger$ σημειοῦνται αἱ nundinae.

ῶς τελεύταί της προηγουμένης ἔβδομάδος καὶ ὡς πρώτη τῆς ἔπομένης.

Αἱ μεταξὺ δύο nundinae ἐπτὰ ημέραι αποτελοῦν τὸ inter-nundinum.

II. Κατάλογος τῶν ἀνωμάλων ρημάτων.

Aboleo abolēvi abolitum (ὧς ἐκ παρακ. abolui) abolere ἀφανίζω.

abolesco abolēvi abolescere ἀφινίζομαι ὅτις οἰ- ἥλλ. ὅλ-λυμι. accendo (ad-cando candeo) accendi accensum accendere ἀνάπτω.

accerso, ἵδε arcesso.

accio accīvi accītum accīre προσκαλῶ ἵδε εἰο καὶ cieo.

aceo acui acēre ὀξινός είμι, ὀξίζω ὅτις. ac acer acies.

acesco acui acescere γίνομαι ὀξινός, ὀξίζομαι, ἐναρκτ. τοῦ aceo.

acuo acui acūtum acūre ὀξύνω ὅτις. ac- ὅηματ. θέμα acūtū. συγγ. acus βελόνη σύνθ. ex-acuo, prae-acuo.

adipiscor (ad-apiscor, adeptus sum) adeptum adipisci κατορθῶ.

adolesco adulēvi adulstum adolescere αὐξάνομαι, ὅτις. οἰ-, διάφορος μορφὴ τῆς ὅτις al- (alo αὐξάνω, τρέφω).

ago ἕγι actum agere ἄγω τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς -igo -égi -actum-igere, π.χ. subigo subēgi subactum subigere μόνον ἐν τῷ perago καὶ circumago φυλάττεται τὸ a.

aio, ἵδε σελ. 97.

algesco alsi algescere ψύχομαι, ἐναρκτ. τοῦ algeo.

algeo (algsi) alsi algēre ὅγιδο.

allicio (ad-lacio) allexi alliectum allicere ἐφέλκω ἵδε σελ. 88.

alo alui altum ἢ alitum alere αὐξάνω, τρέφω.

ambio ambīvi ambītum ambīre περιπυρεύομαι.

amicio [amicui καὶ amixi] amictum amicire περιβάλλω.

amplector (amplexus sum) amlexum amplecti περιβάλλω.

ango anxi anctum angere ἄγγω, πνίγω.

aperio aperui apertum aperire ἀνοίγω.

apiscor (aptus sum) aptum apisci ἐπιτυγχάνω ὅτις. ap- τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς -ipiscor -eptum -ipisci προβλ. adipiscor.

arceo arcui arcēre εἰργω, εἴργω, ἀρκέω· τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς -ερceo -ercui -ercitum -ercēre, coerco κτλ.
arcesso (adcesso) arcessīvi arcessītum arcessēre μεταπέμπομαι.

ardeo arsi arsum ardēre καίομαι.

ardesco arsi ardescēre καίομαι, ἐναρκτ. τοῦ ardeo.

arguo argui argūtum arguēre ἐλέγχω.

audeo (ausus sum) ausum audēre τολμῶ.

augeo auxi auctum augēre αὐξάνω· ἦ διζ. aug- ἔλλην. αὐξω.

Bibo bibi bibitum bibēre πίνω.

Cado cecidi sāsum cadēre πίπτω· τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς -cido -cidi -cāsum -cidēre (occido, incido κτλ.).

caedo cecidi caesum caedēre κόπτω· τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς -cido -cidi -cīsum -cidere (occido, concido κτλ.).

caleo calui calēre θερμός είμι.

calesto calui calescēre θερμός γίγνομαι.

calleo callui callēre τετύλωμαι, ἔμπειρος είμι.

candeo candui candēre λευκός είμι.

candesco candui candescēre λευκός γίγνομαι.

caneo (canus) canui canēre πολιός είμι.

canesco canui canescēre πολιός γίγνομαι.

cano cecini cantum canēre ἄδω· τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς -cīno -cinui -centum -cinēre ἦ εἰς -cano -cecini ἦ -cīnī -cantum -canere.

capesso (διζ. cap-capio) capessīvi capessītum capessēre ἀρπάζω, μετὰ σπουδῆς λαμβάνω τι.

capio cēpi captum capēre λαμβάνω· ἵδε σχηματισμὸν σελ. 87· τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς -cipio -cēpi -ceptum cipēre (accipio, occipio, incipio κτλ.)· μόνον antecapio antecēpi antecaptum antecapēre.

careo carui (caritum) carēre οὐκ ἔχω, στεροῦμαι.

carpo carpsi carpum carpēre δρέπω· τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς -cerpo -cerpsi cerptum -cerpere (discerpo, decerpo, excerpo κτλ.).

caveo cāvi cautum (cavītum) cavēre φυλάττομαι.

cedo cessi cessum cedēre χωρῶ, ὑποχωρῶ.

censeo censui censēre τιμῶμαι, φρονῶ.

- cerno crēvi cretum cernēre κείνω· συγγ. μὲ τὸ ἔλλην. κείνω.
cieo civi cītum ciēre κινῶ· συγγ. μὲ τὸ ἔλλην. κι-νέ-ω· τὸ σου-
πῖνον καὶ ἡ παθητικὴ μετοχὴ ἔχουν τὴν παραλήγουσαν διὲ
μὲν βραχεῖαν διὲ δὲ μακρὰν κατὰ τὸ cīo cīvi.
cīnco cīnxi cīnctum cīngēre ζώννυμι.
cīo cīvi cītum cīre· l̄dē cīeo.
clareo clarui clarēre φανερός εἰμι.
claresco clarui clarescēre (ἐναρχτ. τοῦ clareo) φανερός γίγνομαι.
claudio clausi clausum claudēre ακήω, ὁιζ. clav-clavis αληίς,
κλείς, τὰ σύνθετα λήγουν εἰς -clūdo -clūsi -clūsum cludēre,
(concludo, excludo...) κατὰ τὰ σύνθετα λέγεται ἐνίστε καὶ
τὸ ἀπλοῦν cludo ἀντὶ claudio
coalesco coalui coalitum coalescēre συναυξάνομαι· σύνθ. ἐκ
τῆς προθ. sum καὶ [*alesco] ἐναρχτ. τοῦ alo, δ̄ l̄dē.
coerceo coercui coercēre περιείργω· l̄dē arceo.
cōgo cōgī coactum cogēre συνάγω· σύνθ. ἐκ τοῦ cum-ago
coago cōgo· l̄dē ago.
colo colui cultum colēre θεραπεύω.
commīniscor (commentus sum) commentum commīnisci
ἐτινοῦ, ὁιζ. men- ἦν καὶ ἐν τῷ memini εὑρίσκομεν.
como compsi comptum comēre καλλωτίζω· καίτοι σύνθετον
ἐκ τῆς cum καὶ emo (coemo cōmo) τὸ παρακ. σηματίζει
διαφόρως ἢ τὸ emo πρ. καὶ dēmo, promo, sumo.
compello compūli compulsum compellēre συνωθῶ· l̄dē pello.
comperio compēri compertum comperire καταμανθάνω· καὶ
ὅ; ἀποθετ. compērior (compertus sum) compertum com-
periri· ὁιζ. per- ἔλλ. (περ- ja) τείχα : reperior, experior,
opperior.
compesco compescui compescēre συνέχω, συνείργω.
complector (complexus sum) complexum complecti περ-
πλέκομαι.
compingo (cum pango) compēgi compactum compingere
συμπήγνυμι, συνάπτω· l̄dē pango.
conclūdo· l̄dē claudio.
concupisco concupīvi concupītum concupiscēre ἐφίεμαι· l̄dē
cupio.
condō condīdi condītum condēre κτίζω· l̄dē do.

- confiteor (cum-fateor, confessus sum) confessum confitēri
διμολογῶ.
- conicio ἢ coicio (cum καὶ iacio) coniēci coniectum conicēre
συμβάλλω.
- conniveo (cōniveo) connixi καὶ γεωτ. connīvi connivēre
συμμύω.
- consūlo consului consultum consulēre βουλεύομαι.
- conticesco (καὶ conticisco) conticui conticescēre σιγῶ· ίδὲ
taceo.
- coquo coxi coctum coquēre πέσσω, μαγειρεύω.
- credo credīdi creditum credēre πιστεύω, διανείζω.
- crepo (crepao) crepui καὶ crepavi crepītum crepāre κροτῶ.
- cresco crēvi crētum crescēre αὐξάνομαι.
- cubo (cubao) cubui (cubāvi) cubītum cubāre κατάκειμαι.
- cumbo (ἐκ ὅις. cub- cubo) -cubui cubītum -cumbēre μόνον
ἐν συνθέσει : accumbo, incumbo, occupumbo...
- cupio cupīvi cupītum cupēre ἐπιθυμῶ· ἐν τῇ ἀρχαιοτέρῃ
γλώσσῃ πάντες οἱ τύποι ἐσχηματίζοντο κατὰ τὴν δ' συζυ-
γίαν cupīre, cupīret, cupīs πρόβλ. σελ. 88.
- curo cucurri cursum currēre τρέχω.
- Debeo debui debītum debēre διφείλω, δικαιοῦμαι εἶναι σύν-
θετον ἐκ τοῦ στερητικοῦ de- καὶ habeo (dehibeo dēbeo)
κυρ. κρατῶ μακράν, οὐκ ἀποδίδω.
- deceo decui decēre ἀρμόζω καὶ ἀπροσ. decet decuit decēre
ἀρμόζει, προσήκει.
- defendo defendi defensum defendēre ὑπερασπίζω, ἀποκρούω.
- defetiscor (ιδὲ fatiscor), defessus sum defessum defetisci
ἀποκάμνω.
- dego (de-ago) dēgi degēre διάγω· ίδὲ ago.
- delīgo (de-lēgo) delēgi delectum diligēre ἐκλέγω· ίδὲ lego.
- delitesco (καὶ delitisco) delitui delitescēre ἀποκρύπτομαι
ιδὲ lateo.
- demo dempsi demptum demēre ἀφαιρῶ σύνθ. de emo.
- desīno (desīvi) desii desitum desinēre παύομαι, λήγω.
- devertor deverti deversum deverti καταλύω ἐν τῷ οἷκῳ τινᾶς.
- dico dixi dictum dicēre φράζω, λέγω.
- dilīgo (dis-lego) dilexi dilectum diligēre φιλῶ, ἀγαπῶ.

dimīco dimicui (ὕστερον dimicavi) dimicatum dimicāre διαμάχουμαι, ἵδε mico.

diribeo (dis-habeo, dishibeo) diribui diribēre κάμνω διάλογήν τῶν ψήφων.

dirīgo dirēxi directum dirigēre διευθύνω.

dirīmo dirēmi diremptum dirimēre χωρίζω.

diripio (dis-ratio) diaqράζω ἵδε rasio.

disco didīci discēre διδάσκομαι, μανθάνω συγγενές μὲ τὸ docēo διδάσκω.

divido divisi divisum dividēre διαιρῶ.

do dēdi dātum dāre δίδω τὰ σύνθετα μετὰ μονοσυλλάβου α' συνθετικοῦ σχηματίζονται κατὰ τὴν γ' συζυγίαν εἰς do-dīdi-dītum-dēre : (condo, reddo, addo...) τὰ λοιπὰ σύνθετα κατὰ τὸ ἀτλοῦν circumdo circumdēdi circumdātum circumdāre...

doceo docui doctum docēre διδάσκω ἵδε disco.

doleo dolui (dolitum) dolēre ἀλγῶ.

domo (domao) domui (ὕστερον domāvi) domītum domāre δαμάζω.

duco duxi ductum ducēre ἄγω.

Edo ēdi ēsum ēdere καὶ ēsse ἔσθιω ἵδε τὸν σχηματισμὸν ἐν σελ. 90-91 ὁιζ. ed- Ἑλλ. ἔδομαι, ἔδήδοκα.

egeo egēre στεροῦμαι σύνθ. indigeo indigi indigēre δέομαι, στεροῦμαι.

elicio (ex-lacio) elicui elicītum elicēre ἔξελκω ἵδε σελ. 88.

emineo eminui eminēre ὑπερέχω.

emo ēmi emptum emēre ἀγοράζω τὰ σύνθετα ή εἴναι ὡς καὶ τὸ ἀτλοῦν coemo coēmi coemptum coemēre ή ἔχουν ἔη-

σθενημένον τὸ εἰς ἕ: adimo adēmi ademptum adimēre.

emungo (ex-mungo) emunxi emunctum emungēre ἀπομύττω.

ὁιζ. mug- Ἑλλ. μύξα, μυκτῆρες.

eo iivi ītum īre είμι ἵδε σελ. 94-95.

expergiscor (experrectus sum) experrectum expergisci ἔξεγίζομαι ἵδε pergo.

exprior (expertus sum) expertum experiri πειθαν λαμβάνω.

exuo exui exūtum exuēre ἀποθύω.

Facio fēci factum facēre ποιῶ τὰ σύνθετα μὲ α' συνθ. πρόθε-

σιν σχηματίζονται εἰς -ficio -feci -fectum -ficere (deficio, conficio...) ἢ προστακτικὴ τοῦ ἀπλοῦ fac, τῶν συνθέτων fice· τὰ λοιπὰ σύνθετα (calefacio assuefacio...) σχηματίζονται ὡς τὸ ἀπλοῦν ἵδε σελ. 88.

fallo feffeli falsum fallēre σφάλλω· ὥτε. fal- ἑλλ. σφάλλω.
farcio farsi farctum καὶ fartum farcire σάπτω, φορτώνω, γεμίζω· τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς fercio -fersi -fertum
fercire.

fateor (fassus sum) fassum fatēri ὅμοιογῶ· τὰ σύνθετα εἰς
-fiteor (-fessus sum) -fessum -fiteri.

fatisco fatiscēre καὶ ὡς ἀποθετικὸν fatiscor fatisci γάσκω,
διαρρηγνύομαι, σχίζομαι, καταπονοῦμαι.

faveo favi fautum favēre εὐνοῶ.

fero tūli lātum (ferere) ferre· ἵδε σελ. 91-92· ἐκ τῶν δύο ὥτεῶν
fer ἑλλ. φέρω καὶ tel- tol- (tollo) tla- ἑλλ. τλῆναι· ὁ πρκμ.

tetoli tetuli καὶ κατὰ τὰ σύνθετα tūli· τὸ σουπῖνον(t)lātum.

ferveo ferbui fervēre καὶ fervo fervi fervēre ζέω, θερμός είμι.

fido (fisis sum) fisum fidēre πέποιθα, ἡμιαποθετικόν, σύνθ.
confido diffido.

figo fixi fixum figēre πήγνυμι.

findo (ἥτις, fid-) fidi fissum findēre σχίζω.

fingo (ἥτις, fig-) finxi fictum fingere πλάττω.

fio factus sum fieri γίγνομαι· ἵδε σελ. 96.

flecto flexi flexum flectēre κάμπτω.

flīgo flixi flictum fligēre ἀράσσω, κτυπῶ.

floreo florui florēre ἀνθῶ.

floresco florui florescēre ἀρχίζω ν' ἀνθῶ.

fluo fluvi fluxum fluēre ρέω.

fodio fōdi fossum fodēre ὀρύντω· ἵδε σελ. 88.

for ἵδε σελ. 97, 4.

foveo fōvi fōtum fovēre θερμαίνω.

frango (frag-) frēgi ftactum frangēre ὀρέγνυμι.

fremo fremui fremītum fremēre γογγύζω, μουγκρίζω.

frendo frendui fressum ἢ frēsum frendēre βρύζω, τρίζω τοὺς
ὅδοντας μου.

frico (fricāo) frīcui frictum, ὕστερον fricātum fricare ψῆ-
χω, ψῶ.

- fruor (frūitus ή fructus sum ἐκ ὁὗ. frug , frūges) fructum
frui καρποῦμαι, ἀπολαύω.
- fugio fūgi fugitum fugere φεύγω· ἵδε σελ. 88· ὁὗ. fug-fuga
ἔλλ. φυγή.
- fulcio fulsi fultum fulcire στηρίζω.
- fulgeo fulsi fulgēre ἀστράπτω.
- fundo (ὁὗ. fud) fūdi fūsum fundere χέω.
- fungor (functus sum) functum fungi ἐπιτελῶ.
- Gaudeo (gavīsus sum) gavīsum gaudēre ἡμιαποθ. χαίρω.
- gemo gemui gemītum gemēre στενάζω.
- gero (ἀντὶ geso, ὁὗ. ges) gessi gestum gerēre φέρω, πράττω.
- gigno genui genītum gignēre γεννῶ· ὁὗ. gen- ἔλλ. γενέσθαι.
- gradior (gressus sum) gressum (κατὰ τὰ σύνθετα, ἀντὶ grās-
sum ἐκ τοῦ gradtum) gradi βαδίζω· ὁὗ. grad- gradus·
τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς -gredior (-gressus sum)
·gressum -gredi.
- Habeo habui habitum habēre ἔχω· τὰ σύνθετα σχηματίζονται
εἰς -hibeo -hibui ·hibitum -hibēre (prohibeo, adhibeo...
ποβλ. καὶ dehibeo, debeo).
- haereo haesi haesum haerēre ἐμπέπηγα.
- haurio hausi haustum καὶ hausum haurire ἀντλῶ.
- horreo horrui horrēre φρίττω.
- Jaceo jacui (jacitum) jacēre κεῖμαι.
- jacio jēci jactum jacēre οἴπτω· τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς
-icio (-iicio) ·iēci -iectum icere (iicere)· ἵδε σελ. 88.
- Ignosco (ἀντὶ ingnosco) ignōvi ignōtum ignoscēre συγγι-
γνώσκω· ἵδε nosco.
- illicio (in καὶ lacio) illexi illectum illicēre δελεάζω· ἵδε σελ. 88.
- imbuo imbui imbūtam imbuēre ἐμβάπτω· συνθ. ἐκ τῆς προθ.
in καὶ τοῦ buo, ὅπερ ἀπλοῦν ἀχρηστόν.
- implico (ἐκ τοῦ implicao) implicui implicitum καὶ ὑστερον
implicavi implicatum implicare ἐμπλέκω.
- incendo incendi incensum incendēre ἀνάπτω.
- indulgeo indulsi (indultum) indulgēre καρπίζομαι.
- induo indui indūtum induēre ἐνδύω.
- ingemisco ingemui ingemiscēre ἐπιστενάζω.
- intellēgo intellexi intellectum intellegēre κατανοῶ· ἵδε lego.

irascor (iratus sum) iratum irasci ὀργίζομαι.

iubeo iussi iussum iubēre διατάσσω.

iungo (ὅτι, iug-. ποβλ. iugum coniugum) iunxi iunctum iungere ζεύγνυμι.

iūvo (ἐκ τοῦ iuvao) iūvi iūtum, ὕστερον iuvātum iuvare ἀφελῶ, βοηθῶ, τέρπω.

Labor (lapsus sum) lapsum labi δλισθάνω, σφάλλομαι.

lacesto lacestīvi lacestītum lacestēre ἐφεθῆσθαι.

laedo laesi laesum laedēre βλάπτω· τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς -lido -lisi -līsum -lidēre.

langueo langui languēre ἀτονῶ.

languesco languescēre ἀτονος γίγνομαι.

lateo latui latēre λανθάνω.

lāvo (lavao) lāvi lautum (ὕστερον lavātum) lavāre λούω, νίπτω, πλύνω.

lēgo lēgi lectum legēre ἀναγινώσκω· τὰ σύνθετα λήγουν εἰς līgo -lēgi (deligo) ἢ lego lexi (intellego).

libet (ἢ libet) libuit καὶ libītum est libēre ἀπόστ. ἀρέσκει.

liceo licui licītum licēre ὄντος εἰμι, πωλοῦμαι.

liceor (licitus sum) licitum licēri ἀγορᾶς, ὄντοῦμαι.

licet licuit ἢ licītum est licēre ἀπόστ. ἔξεστι.

lingo linxi linctum lingēre λείχω· ἢ ὅτια lig-. Ἑλλ. λιχανός.

līno līvi καὶ lēvi lītum linēre ἀλείφω.

linquo līqui lictum linquēre λείπω, καταλείπω· ὅτια -leiq -līq-, Ἑλλ. λειπ- λειπ-

loquor (locūtus sum) locūtum loqui διαλέγομαι.

luceo luxi luceō φωτίζω· ὅτια luc- Ἑλλ. λύχνος.

lūdo lusi lusum ludēre παιζω.

lugeo luxi luctum lugēre πενθῶ· ὅτια lug- Ἑλλ. λυγός.

luo lui (luītum) luēre ἀποτίνω.

Madeo madui madēre ὑγρός εἰμι.

malo malui malle προτιμῶ· ἵδε σελ. 92 κε.

mando mandi mansum mandēre μασῶ.

maneo mansi mansum manēre μένω.

memini meminis̄se μέμνημαι· ἵδε σελ. 98 ὅτι, men-

mereo merui merītum merēre ἀξιός τινος εἰμι.

mereor (merītus sum) merītum merēri ἀξιός τινός εἰμι ἢ γίγνομαι.

- mergo mersi mersum mergere καταδύω, καταβυθίζω.
metior (mensus sum) mensum metiri μετρῶ.
meto messui messum metere θερίζω.
metuo metui (metūtum) metuere φοβοῦμαι.
mico (micao) micui micare σφαδάζω, λάμπω.
mingo minxi minctum ἢ mictum mingere οὐρῶ.
minuo minui minūtum minuere ἔκαττῶ (minus).
misceo miscui mixtum miscere μείγνυμι ὅτια mig- ἥλλ. μιγ-
misereo miserui misertum ἢ miseritum miserere οἰκτίζω.
misereor (miseritus sum) miseritum misereri οἰκτίζω.
miseret miseruit ἢ miseritum est miserere οἰκτος ἔχει.
mitto mīsi missum mittere πέμπω.
molior (molitus sum) molitum moliri μηχανῶμαι.
molo molui molitum molere ἀλύθω, μύλλω ὅτι, mol- ἥλλ. μύλος
moneo monui monitum monere παραινῶ, ὑπομιμήσκω, ὅτια
men- (memini).
mordeo momordi morsum mordere δάκνω.
morior (mortus sum) mortuum mōri ἀποθνήσκω, ὅτια mer-
mor- ἥλλ. μορτός, βροτός.
moveo mōvi mōtum movere κινῶ.
mulceo mulsi (muletum καὶ) mulsum mulcere ψῶ, θέλγω.
mulgeo mulsi mulctum mulgēre ἀμέλγω ὅτια mulg- ἥλλ.
ἀμέλγω.
Nanciscor (ὅτι, nac- nactus ἢ nanctus sum) nactum ἢ nan-
ctum nancisci ἐπιτυγχάνω, κατορθῶ.
nascor (natus sum) natum nasci γεννῶμαι ἢ ὅτια gnā- ποθ.
cognātus ἥλλ. καστ-γνητος ἐν λέξεσιν ἀρχομέναις ἀπὸ gn
τὸ g ἐξέπεσεν, ἐν ᾧ διετηρήθη ἐν τοῖς συνθέτοις.
neco (necao) necui (ὕστερον necāvi) nectum (ὕστερον necā-
tum) necare φονεύω ὅτια nec- nex- nec- is ἥλλ. νέκ-υς.
necto nexi καὶ nexui nexum nectere συνδῶ, συνάπτω.
neglēgo ἢ neglīgo (σύνθ. nec- καὶ lego) neglexi neglectum
neglegere ἀμελῶ.
nequeo nequīvi nequire ἵδε σελ. 95-96.
ningit ἢ ninguit ninxit ningere (ninguere) νίχειται ποθῇ, πίχ-
nivis ἢ χιών.
niteo nitui nitere ἀστράπτω, λάμπω.

nitesco nitescere λαυποῦς γίγνομαι.

nitor (nixus sum ἢ nīsus sum) nīsum ἢ nīxum nīti ἔρειδομαι, διατείνομαι.

noceo nocui (nocitum) nocere βλάπτω.

nosco nōvi notum noscere γιγνώσκω· ὅτις a gno- (cognosco ἔλλ. γι γνώ-σκω). ίδε ὅσα εἴπουμεν ἀνωτέρω περὶ τοῦ nascor natus cognatus τὰ σύνθετα agnosco, cognosco, recognoscō σουπίνον agnītum, cognītum, recognītum.

nudo nupsi nuptum nubēre ὑπανδρεύομαι· ὅτις a nub- ἔλλ. νύμφη. -nuo nui -nūtum nuēre νεύω· μόνον ἐν συνθέσει abnuo adnuo ὅτις a neu ἔλλ. νεύω.

Obdormisco obdormīvi obdormiscere καταδαρθάνω.

obliviscor (oblivitus - oblitus sum) oblītum oblivisci ἐπιλαθάνομαι.

oboedio (ob audio) oboedīvi oboedītum oboedīre ὑπακούω.

occuco occului occultum occulēre ἀποκρύπτω.

odi odisse μισῶ· ίδε σελ. 98.

offendo offendīti offendēre προσκρούω.

oleo olui olēre καὶ ol-o olēre ὅτω· ὅτις a ol-od- (odor ἔλλ. ὄδ-μή).

operio operui opertum operire καλύπτω· προβλ. a perio.

oportet oportuit oportēre δεῖ, συμφέρει.

opperior (opportus sum, ὕστερον opperitus sum) opportum opperiri ἀναμένω.

ordior (orsus sum) orsum ordīri ἀρχίζω.

orior (ortus sum, ἀλλὰ oriturus) ortum orīri ἀνατέλλω· ὅτις a or- ἔλλ. ὄρ-νυμι.

ostendo (ἀντὶ obstento) ostendi ostentum (ἢ ostensum) ostendēre δείκνυμι· ίδε tendo.

Paciscor (pactus sum) pactum pacisci συντίθεμαι διμολογῶ, συνάπτω συνθήκην.

paenītet (paeniteo) paenituit paenitēre ἀπρόσ. μεταμέλει.

palleo pallui pallēre ὠχρός είμι.

pallesco pallui pallescere ὠχρός γίγνομαι.

pando pandi pansum ἢ passum pandēre πετάννυμι, ἀνοίγω.

pango pepigi καὶ pegi καὶ panxi panctum καὶ pactum pāngēre πήγνυμι.

parco pepercī ἢ parsi parsūm (parcitum) parcēre φείδομαι.

- pareo parui paritum parēre φαίνομαι, ὑπακούω.
pario peperi partum (ἀλλὰ paritūrus) parēre γεννῶ· ἵδε σελ 88.
pasco pavi pastum pascere ποικαίνω, βόσκω θρέμματα.
pascor (pastus sum) pastum pasci βόσκω (ἐπὶ θρεμμάτων)· ἥ
      ὅīča pa- (pabulum...).
pateo patui patēre ἀναπέπταμαι.
patior (passus sum) passum pati ἀνέχομαι, πάσχω.
paveo pāvi pavēre τρέμω, πεφόβημαι.
pavesco pavescere φοβοῦμαι.
pecto pevi pexum (καὶ pectitum ὅλως ἀνωμάλως) pectēre
      κτενίζω· ὅīča pec- (pecten κτείς) Ἑλλ. πέκης, πόκος.
pello pepūli pulsum (ἀρχικῶς καὶ κανονικῶς pultum, ὅθεν τὸ
      pultare) pellēre ὁθῶ.
pendeo pependi pendēre κρέμαμαι.
pendo pependi pensum pendēre κρεμῶ, ζυγίζω.
percello percūli percūlsum percellēre κατὰ γῆς βιαίως ὁπίτω,
      καταβάλλω.
perdo (σύνθ. per- καὶ do, dare) perdidi perdītum perdēre
      ἀπόλλυμι· ἵδε do.
pergo (σύνθ. per- καὶ rego) perrexī perrectum pergēre χωρῶ·
      ἵδε rego.
peto petivi petītum petēre φέρομαι πρός τι, ζητῶ τι· ὅīča
      pet- Ἑλλ. πετ. πέτομαι, πτ. πίπτω.
piget (pigeo) piguit καὶ pigītum est pigēre ἀηδές, ἀνιαρόν-
      έστι.
pingo pinxi pictum pingēre ζωγραφῶ.
pinsō pinsi ἥ pinsui (pinstum) pistum ἥ pinsītum ἥ pinsum
      ἥ pīsum, pinsēre πίσσω, κοπανίζω.
placeo placui placītum placēre ἀρέσκω· τὰ σύνθετα σχηματί-
      ζονται εἴτε εἰς -pliceo -plicui -plicītum -plicēre (displianceo)
      εἴτε κατὰ τὸ ἀπλοῦν complaceo, perplaceo.
plango planxi planctum plangēre πλήγτω· ὅīča plag- Ἑλλ. κα-
      τεπλάγην.
plaudo plausi plausum plaudēre κροτῶ.
plecto plexi plexum plectēre πλέκω.
plico plicui (plicātum) plicare πινσσω.
polliceor (pollicītus sum) pollicītum pollicēri ὑπισχνοῦμαι.

- polluo pollui pollūtum polluēre μιαίνω.
pōno posui posītum ponēre ἀτοτίθημι, ἀφήνω.
portendo portenti portentum portendēre προκέγω, προση-
παίνω.
posco poposci poscēre ζητῶ αετὰ παρακλήσεων.
possideo possēdi possessum possidēre κατέχω.
possum potui posse δύναμαι· ἵδε σελ. 89.
potior (potītus sum) potītum potīri κύριος γίγνομαι.
praebeo (praehabeo praehibeo) praebui praebītum praebēre
παρέχω· ἵδε habeo.
prandeo prandi pransum prandēre ἀριστῶ, προγευματίζω.
prehendo (ἢ prēndo) prehendi prehensum prehendēre κατα-
λαμβάνω.
premo pressi pressum premēre πιέζω· τὰ σύνθετα σχηματίζον-
ται εἰς -prīmo -pressi -pressum -primere (opprīmo, ex-
prīmo, comprīmo...).
prodo prodīdi prodītum prodēre προδίδω· ἵδε do.
proficiscor (prefectus sum) profectum proficisci ἀπέρχομαι.
prōmo (proēmo proīmo) prompsi promptum promēre ἔξαγω,
προσφέρω.
puget (pudeo) puduit ἢ pudītum est pudēre αἰδώς ἔχει, αἰδώς
ἔστι ἀπόδοσ.
pungo pupūgi (σύνθ. punīxi) punctum pungēre κεντῶ, στίζω.
Quaero (ἐκ τοῦ quaeso) quaeſīvi quaeſītum quaerēre ζητῶ,
παρακλῶ· τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς -quiro -quisīvi
-quisītum -quirere (acquiro, conquiro...).
quatio quassi quassum quatēre σείω· τὰ σύνθετα σχηματίζον-
ται εἰς -cutio -cussi -cussum -cutēre (concutio, excu-
tio...) ἵδε σελ. 88.
queo δύναμαι· ἵδε σελ. 95-96.
queror (ἐκ τοῦ quesor questus sum) questum querī μέμφομαι.
quiesco quiēvi quiētum quiescēre ήσυχάζω.
Rado rāsi rāsum radēre ξέω.
rapio rapui raptum rapēre ἀρτάζω· ὁῖς rap- ἥλλ. ἀρπάζω· τὰ
σύνθετα σχηματίζονται εἰς -ripiο -ripui -reptum -ripere
(corripiο, eripiο...) ἵδε σελ. 88.
reddo reddidi redditum reddēre ἀποδίδω, σύνθ. red- καὶ do.

rego rexī rectū regere εὐθύνω.

reminiscor reminisci ἀναμιμήσκομαι· ίδε comminiscor καὶ memini.

reor (rātus sūm) rātum rerī λογίζομαι.

reperio reppēri ἢ repēri repertūm reperiōre ἀνευδίσκω· ίδε comperio, experior, opperior.

repo repsi reptūm repēre ἔρπω.

resipisco (ιδὲ sapio) resipui ἢ resipīvi (resipii) resipiscere ἐπανέρχομαι εἰς ἐμαυτόν, ἀναφρονῶ.

restinguo restinxī restinctū restinguere ἀποσβέννυμι.

reticeo (ιδὲ taceo) reticui reticere ἀποσιωπῶ.

reticesco reticui reticescere ἀποσιωπῶ· ἐναρχτ. τοῦ reticeo.

revertor (reverto) reverti reversū reverti ἐπιστρέφω, σελ. 82.

revivisco (ιδὲ vivo) revixī revictū reviviscere ἀναζῶ.

rideo rīsi rīsum ridēre γελῶ.

rodo rōdi ἢ rōsi rōsum rodēre τούγω.

rudo rudīvi rudītūm rudēre δύγκωμαι, μυκῶμαι.

rumpo rūpi ruptūm rumpēre δηγνυμι.

ruo rui rūtūm (ἄλλὰ ruītūs) ruēre καταπίπω.

Saepio (sepio) saepsi saeptūm saepīre περιφράττω.

salio salui (salii) saltūm salīre ἄλλομαι· τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς -silio -silui -sultūm -silire (desilio...).

salveo salvēre ὑγιαίνω.

sancio sanxi sanctūm sancire κυρῶ.

sapio (sapīvi) sapīi sapēre χυμόν, γεῦσιν ἔχω· τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς -sipio -sipere προβλ. καὶ resipisco, ίδε καὶ σελ. 88.

sarcio sarsi sartūm sarcire ἀκοῦμαι, ἐπισκευάζω.

scalpo scalpsi (sculptūm) scalpēre γλύφω.

scando scandi scansūm scandēre βαίνω· τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς -scendo -scendi -scensūm -scendere (ascendo, descendō...).

scindo scidi scissūm scindēre σχίζω, ὕβία scid- Ἑλλ. σχίζω, πολυσχιδ-ής.

scio scivi scitūm scire οἶδα προστ. scito scitōte μόνον.

scisco scivi (scii) scitūm sciscere πυνθάνομαι.

scribo scripsi scriptūm scribēre γράφω.

sculpo sculpsi sculptūm sculpēre γλύφω.

seco (secao) secui sectum (ἄλλὰ secaturus) secare τέμνω.
sedeo sēdi sedēre κάθημαι τὰ σύνθετα μὲ μονοσύλλαβον α' συν-
θετικὸν σχηματίζονται εἰς -sideo -sēdi -sessum -sidēre, ob-
sideo, insideo, assideo, possideo, ἄλλὰ supersideo, circum-
sideo, κατὰ τὸ ἀπλοῦν δίζα sed- ἔλλ. σεδ- ἔδρα, ἔδ- ζοματ
ἔζομαι.

sentio sensi sensum sentire αἰσθάνομαι.

sepelio sepelivi (sepelii) sepultum sepelire θάπτω.

sequor (secūtus sum) secūtum sequi ἔπομαι δίζα sec- ἔλλ.
(σ)ἔπομαι.

sero serui sertum serēre εῖρω δίζα ser-series, ἔλλ. σειρὰ (σερ-ja)-
sero sēvi sātum serēre σπείρω.

serpo serpsi serpēre ἔρπω.

sido sīdi ἢ sēdi sessum sidēre καθίζω δίζα seđ- (sedeo, δ ἴδε).
sileo silui silēre σιωπῶ.

sino sivi situm sinēre ἔῶ, ἀφήνω.

sisto stēti ἢ stīti stātum sistēre ἵστημι δίζα stā- ἔλλ. ἵσταμαι-
soleo (solītus sum) solūtum solēre εἰώθα.

solvo solvi (ἢ solui) solūtum solvēre λύω, ἀποτίνω.

sono (sonao) sonui sonītum sonare ἥχω.

sorbeo sorbui sorbēre ὁρφῶ.

spargo sparsi sparsum spargēre δαίνω, πάσσω τὰ σύνθετα
σχηματίζονται εἰς -spergo -spersi -spersum -spergere (con-
spergo...).

[specio spexi spectum specere] δρῶ, θεῶμαι τὰ σύνθετα σχη-
ματίζονται εἰς -spicio -spexi -spectum -spicere : respicio-
conspicio... ἴδε σελ. 88.

sperno sprevi spretum spernēre καταφρονῶ.

spondeo sposondi sponsum spondēre ἐγγυῶμαι.

statuo statui statūtum statuēre ἴδρυω, στήνω τὰ σύνθετα
σχηματίζονται εἰς -stituo.

sterno strāvi strātum sternēre στορέννυμι.

stinguo. stinxi stinctum stinguēre σβέννυμι.

sto (stao) stēti stātum stāre ἵσταμαι.

strepo strepu strepītum strepēre ψιφῶ.

strideo stridēre | σίζω, τοίζω.
strido stridi stridēre |

stringo strinxi strinctum stringere σφίγγω.
struo struxi structum struere στοιβάζω, συρεύω.
studeo studui studere σπουδάζω.
suadeo suāsi suāsum suadere παραινῶ.
sugo suxi suctum sugere μυζῶ.
sum fui esse, ἵδε σελ. 58 κέ.
sumo sumpsi sumptum sumere λαμβάνω· ἵδε emo, como,
demo.
suo sui sūtum suere δάπτω, κατ-τύω (κασ-σύω).
surgo surrexi surrectum surgere ὀρθῶ, ἀνίστημι, ἐγείρω· ἵδε
regeo.
Taceo tacui tacitum tacere σιωπῶ· τὰ σύνθετα σχηματίζονται
εἰς ticeo-ticui ticere καὶ ἐναρκτ. -ticesco (ἢ -ticisco) -ticui
-ticescere.
[taedeo] ἀπρόσ. taedet taeduit ἢ (per)taesum est taedere (me)
ἄση με ἔχει, σικαίνομαι.
tango tetigi tactum tangere ἄπτομαι· ὁζα tag- ἕλλ. τε-ταγ-ών·
τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς -tingo -tigi -tactum -tingere.
tego texi tectum tegere στέγω.
temno tempsi temptum temnere καταφρονῶ.
tendo tetendi tensum καὶ tentum tendere τείνω· σύνθ. -tendo
-tendi -tentum -tendere.
teneo tenui tentum tenere κατέχω, κρατῶ· σύνθετα -tineo
-tinui -tentum -tinere.
tergeo tergēre καὶ tergo tersi tersum tergere σμήκω.
tero trivi tritum terere τρίβω.
terreo terrui territum terrere φοβίζω.
texo texui textum texere ὑφαίνω.
timeo timui timere φοβοῦμαι.
tingo ἢ tinguo tinxi tintatum tingere ἢ tinguere βρέχω,
βάπτω.

tollo sustuli sublatum tollere αἴρω· ἵδε fero.
tondeo totondi tonsum tondere κείω.
tono (tonao) tonui tonitum tonare βροντῶ.
torqueo torsi tortum torqueare στρέφω.
torreo torrui tostum torrere ξηραίνω.
traho traxi tractum trahere σύρω.

tremo tremui tremere τρέμω.
tribuo tribui tribūtum tribuere ἀπονέμω.
trudo trusi trusum trudere ὠθῶ.
tueor (tuītus ή tūtus sum) tuītum ή tūtum tuēri τηρῶ.
tundo tutūdi tunsum καὶ tūsum tundere κρούω, ἀράσσω.
turgeo tursi turgēre οἰδῶ.
Ulciscor (ultus sum) ultum ulcisci τιμωροῦμαι τίνα.
unguo (ungo) unxi unctum unguere (ungēre) ἀλείφω.
urgeo (urgeo) urgēre ὠθῶ.
uro (āvītī uso) ussi ustum urēre καίω· ὅτις ευ- ἔλλ. εῦ(σ)ω.
utor (usus sum) usum uti χρῶμαι.
Vado (vadsi) vasi vasum vadere βαίνω, βαδίζω.
valeo valui valitum valēre λεγόω, εῦ ἔχω.
veho vexi vectum vehere ὀχῶ.
vello velli καὶ vulsi vulsum vellere τύλλω.
vendo vendīdi vendītum vendere πωλῶ.
veneo venii venitum venire πωλοῦμαι, σύνθετον ἐκ τῶν venum
eo, παθητικὸν τοῦ vendo.
venio vēni ventum venire ἔρχομαι.
vereor (verītus sum) veritum verēri αἰδοῦμαι, εὐλαβοῦμαι.
vergo versi vergēre κλίνω πρός τι μέρος.
verro verri versum verrēre σαρώνω.
vertō verti versum vertēre στρέφω.
vēto vetui vetītum vetare ἀπαγορεύω.
video vidi visum vidēre ὄδω· ὅτις vid- ἔλλ. Φιδεῖν.
vincio vinxi vincitum vincīre δένω.
vincō vici victum vincēre νικῶ.
vivo vixi victum vivēre ζῶ.
volo volui velle· ἵδε σελ. 92 κε.
volvo volvi volūtum volvēre ἐλίττω, κυλίνδω.
vomo vomui vomītum vomēre ἔμω, ἔξερεύγομαι.
voveo vōvi votum vovēre εὔχομαι.

III. Αἱ κυριώταται καὶ συνηθέσταται συντομίαι
λέξεων καὶ φράσεων.

³Ἐν τοῖς βιβλίοις, ταῖς ἐπιγραφαῖς καὶ ἄλλαχοῦ συνήθεις τι-

ψὲς λέξεις καὶ φράσεις γράφονται συντετμημέναι, τὰς δύοίας πρότειναὶ ἐξηγήσωμεν ἐνταῦθα.

A'. Συντομίαι προωνυμίων.

A. Aulus	L. Lucius	Q. Quintus
Ap. Appius	M. Marcus	S. ἥ Sex. Sextus
C. ἥ G. Gaius	M'. Manius	Ser. Servius
Gn. Gnaeus	Mem. Mamercus	Sp. Spurius
D. Decimus	N. ἥ Num. Numerius	T. Titus
K. Caeso	P. Publius	Ti. Tiberius

B'. Συντομίαι ὀνομάτων ἀρχῶν, ἀξιωμάτων.

P. M. ἥ Pont. Max.	proc. proconsul	tr. pl. tribunus
pontifex maximus		plebis
S. Senatus	pr. praetor	imp. imperator
cos. consul	aed. aedilis	leg. legatus
coss. consules	tr. tribunus	praef. praefectus

C'. "Ετεραι συντομίαι ἐν τοῖς γραπτοῖς μνημείοις.

S. P. Q. R. Senatus populusque Romanus		
p. populus	p. R. populus Romanus	
des. designatus	cand. candidatus	
Quir. Quirites	p. c. patres conscripti	
Eq. R. eques Romanus	S. C. ἥ SCtum senatus consultum	
Resp. respublica	Pl. plebs	
Ictus juris consultus	D. Divus	
O. M. optimus maximus	Dn. Dominus	
Q. D. B. V. quod deus bene vertat		
Q. F. F. Q. S. quod felix faustumque sit.		

D'. Συντομίαι ἐν ἐπιστολαῖς.

s. d. salutem dicit	s. p. d. salutem plurimam dicit
s. v., b. e., e. v. si vales, bene este, ego valeo	

E'. Συντομίαι ἐν χρονολογίαις.

a. u. c. anno urbis conditae	C. ἦ Cal. Calendae
a. Chr. ante Christum natum	N. Nonae, Id. Idus
p. Chr. post Christum natum	a. c. anno currente
a. d. ante diem	a. pr. anno praeterito

Τ'. Συντομίαι ἐν ἐπιγραφαῖς τάφων ἢ ἀναθημάτων.

f. filius ἥ filia, n. nepos, pr. pronepos, l. libertus (-a)	
v. a. vixit annos	q. v. a. qui (quae) vixit annos
p. v. a... pius vixit annos...	h. s. e. hic situs (sita) et
s. t. t. l. sit tibi terra levis	
D. M. diis Manibus ἥ D. M. S. diis Manibus sacrum	
g. p. r. f. genio populi romani feliciter	
d. d. dono dedit, ἥ d. d. d. dono dedit dicavit	
d. s. de suo, ἥ d. s. p. p. de sua pecunia posuit	
f. c. ἥ fac. cur. faciendum curavit.	

Z. Ἐτεραι τινες συντομίαι ἐν βιβλίοις.

mss. manuscripti	scil. scilicet	l. l. loco laudato
cf. confer	l. s. loco sigilli	sq. sequens
l. c. loco citato	i. e. id est	sqq. sequentes.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 31^{ον.}

ΠΡΟΤΑΣΙΣ ΚΑΙ ΟΡΟΙ ΑΥΤΗΣ

§ 120. Ἡ σύνταξις ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ ὅμοιάζει πολὺ πρὸς τὴν σύνταξιν ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ¹.

§ 121. Καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ διαφορίνομεν :

πρότασιν ἀπλῆν : arbor floret τὸ δένδρον θάλλει, fortuna est caeca ἡ τύχη εἶναι τυφλή,—

πρότασιν σύνθετον : mālus et pirus sunt arbōres ἡ μηλέα καὶ ἡ ἄπιος (ἄπιδεα) εἶναι δένδρα,—agricōla serit et arat ὁ γεωργὸς σπείρει καὶ γεωργεῖ,—

πρότασιν ἀνεπτυγμένην : ego sum patiens ἐγώ εἰμι πάσχων, ἐγώ εἰμι ὑπομένων,—

πρότασιν συνεπτυγμένην : ego patior ἐγὼ πάσχω, ἐγὼ ὑπομένω.

§ 122. Αἱ προτάσεις συνδέονται εἴτε

κατὰ παράταξιν (προτάσεις ὅμοταγες) : avārus nemini est bonus, sed sibi pessimus ὁ φιλάργυρος οὐδενί ἔστι καλὸς (χοήσιμος), ἀλλ᾽ ἔαυτῷ κάκιστος,—εἴτε

καθ' ὑπόταξιν (προτάσεις κύριαι, προτάσεις ἐξηρτημέναι) : edo, ut vivam τρώγω, ἵνα ζῶ,—donec eris felix, multos numerabis amicos ἐφ' ὃσον θὰ είσαι εὐτυχῆς, πολλοὺς θὰ ἀριθμήσῃς (θὰ ἔχῃς) φίλους.

§ 123. **Ὑποκείμενον**, subjectum.

Καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ ὡς ὑποκείμενον τίθεται κυρίως

¹ Ἡ πρότασις λατινιστὶ λέγεται oratio ἡ sententia ἡ propositio, ἡ σύνταξις constructio ἡ ordinatio dictionum ἡ structura, καὶ ἡ ἔρθη καὶ κανονικὴ σύνταξις recta orationis compositio.

μὲν οὐσιαστικὸν ἢ οὐσιαστικὴ ἀντωνυμία, ἀλλὰ καὶ ἐπίθετον καὶ πᾶν ἄλλο μέρος λόγου (εἰ καὶ ἡ λατινικὴ γλῶσσα δὲν ἔχει τὸ ἄρθρον, διὸ οὗ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γίνεται οὐσιαστικὸν πᾶσα λέξις), καὶ πρότασις ὀλόκληρος :

Rhenus est flumen ὃ Ρήνος εἶναι ποταμός,
Ego doceo, vos discitis ἐγὼ διδάσκω, ὑμεῖς μανθάνετε,—
Mentiri est turpe τὸ ψεύδεσθαι αἰσχούρον (ἐστιν),—
Dulce et decōrum est pro patria morī ἥδυ καὶ ἔντιμόν ἐστι τὸ ὑπέρ πατρίδος θυγάτεριν.

Boni sunt rari οἱ ἀγαθοὶ (καλοί) εἰσι σπάνιοι,—
Iuvat me quod vales τέρπει (εὐχαριστεῖ) με, διτι σὺ νῦν ιάνεις,—
Circa quingentos ceciderunt περὶ τοὺς πεντακοσίους ἔπεσον.

Διαφορὰ λατινικῆς ἀπὸ τῆς Ἑλληνικῆς. Ἐπειδὴ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ ἔλλείπει τὸ ἄρθρον, διτι ἐν τῇ Ἑλληνικῇ τὸ ὑποκείμενον ἢ καὶ τὸ κατηγορούμενον καὶ πᾶς προσδιορισμός, εἴναι μετοχὴ μετὰ ἄρθρου, ἐν τῇ λατινικῇ τίθεται μὲν καὶ μετοχὴ ἐνίστε: beāti sunt possidente s μακάριοι (εἰσὶν) οἱ κατέχοντες,—acti labores sunt iucundi οἱ τελειωμένοι ἀγῶνες εἰσιν εὐάρεστοι,—ἀλλὰ πολὺ συνηθέστερον ἀντὶ τῆς μετοχῆς τίθεται ἀναφορικὴ πρότασις, τῆς δποίας πολλάκις προτάσσεται ἡ δεικτικὴ ἀντωνυμία is, ea, id: Qui bene amat bene castigat δ καλῶς ἀγαπῶν καλῶς κολάζει,—Divitissimus est (is) qui paucis contentus est πλουσιώτατός ἐστιν ὁ δλίγοις ἀρχούμενος,—Qui peccat ebrius luit sobrius ὁ ἀμαρτάνων μεθύων (ἐν μέθῃ διατελῶν) πληρώνει νήφων (ξεμέθυστος).

Σημ. Καὶ ἡ νέα Ἑλληνικὴ γλῶσσα ἔχει συνήθως ἀναφορικὴν πρότασιν ἀντὶ μετοχῆς μετὰ τοῦ ἄρθρου: πλούσιος εἶναι δχι ἐκεῖνος ποὺ ἔχει πολλά, ἀλλὰ ἐκεῖνος ποὺ ἀρκεῖται εἰς δλίγα,—“Οποιος (ἐκεῖνος ποὺ) σπάζει μεθυσμένος πληρώνει ξεμέθυστος.

§ 124. **Katηγορούμενον**, praedicātum, δύναται νὰ εἴναι ὁμηρα: arbor viret τὸ δένδρον θάλλει,—canis latrat ὁ κύων ὑλακτεῖ,—ἢ ἐπίθετον ἢ ἄλλο μέρος λόγου, συναπτόμενον πρὸς τὸ ὑποκείμενον διὰ τοῦ συνδετικοῦ (copula) esse ἢ ἄλλου ὅμοίου (fieri...): deus est mag nus ὁ θεὸς εἶναι μέγας,—Ossa est mons ἢ “Οσσα εἶναι ὅρος,—vivere est cogitare ζῆν ἐστι διανοεῖσθαι,—illa domus est Caesaris ἔκείνη ἡ οἰκία εἶναι Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τοῦ Καίσαρος,—puer est de cem anno rum ὁ παῖς εἶναι δέκα ἔτῶν,—Cicero factus est consul ὁ Κικέρων ἐγένετο ὑπατος.

Σημ. Ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ συνδετικά, πλὴν τοῦ esse καὶ fieri, εἶναι καὶ τὰ ἀντιστοιχοῦντα πρὸς τὰ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ συνδετικά π. χ. videor φαίνομαι, δοκῶ, appellor καλοῦμαι, nominor ὀνομάζομαι... creor ἐκλέγομαι... Ἰδὲ § 152,1.

§ 125. Καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ γίνεται χοῆσις τοῦ ἐπιρεματικοῦ κατηγορούμενου σημάνοντος τρόπον, κρόνον (ἡλικίαν, ἀρχήν), τάξιν : Socrates laetus et libenter venenum hausit ὁ Σωκράτης εὐθυμος καὶ εὐαρέστως ἔξεπιε τὸ κύνειον,—Cato senex litteras Graecas didicit ὁ Κάτων γέρων τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα ἐδιδάχθη, — Hannibal princeps in proelium ibat, ultimus conserto proelio exceudebat ὁ Ἀννίβας πρωτος εἰς τὴν μάχην ἐπορεύετο, τελευταῖς, ἀφ' οὗ εἶχε συναφθῆ (τελειώσει) ἡ μάχη, ἀπεκώρει.

§ 126. Διαφορὰ λατινικῆς ἀπὸ τῆς Ἑλληνικῆς : Ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ τὸ κατηγορούμενον τίθεται

καὶ κατ' ἀφαιρετικήν : Agesilāus fuit humili staturā ὁ Ἀγησίλαος ὑπῆρξε ταπεινοῦ (μικροῦ) ἀναστήματος Ἰδὲ § 174, IV.—

καὶ κατὰ δοτικήν (§ 158, ζ') : pater est auxilio filio puero, filius (est auxilio) patri seni ὁ πατήρ ἐστιν ἐπικούρημα τῷ νίῳ ἐφ' ὅσον εἶναι παῖς (μικρᾶς ἡλικίας), ὁ νίὸς (εἶναι ἐπικούρημα) τῷ πατρὶ γέροντι (ὅταν γηράσῃ).

§ 127. Συμφωνία τῶν δρῶν τῆς προτάσεως, ὡς καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ : virtus manet, divitiae pereunt ἡ ἀρετὴ μένει, ὁ πλοῦτος ἀπόλλυται,—magister legit, ego audio, vos scribitis ὁ διδάσκαλος ἀναγινώσκει, ἐγὼ ἀκούω, ὑμεῖς γράφετε,—tempus est res pretiosissima ὁ χρόνος εἶναι πολυτιμότατον πρᾶγμα.

Καὶ ἡ σύνταξις κατὰ σύνεσιν, constructio ad sententiam ἡ ad sensum ἡ ad intellectum, εἶναι ἐν χοῆσι καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ : Caes. bg. 2, 6, 3 : multitudo lapides coniebant ἡ πληθὺς λίθους ἔβαλλον,—Liv. 18,1,3 : capita (principes, auctores) coniurationis... virgis caesi ac securi percussi (sunt) αἱ κεφαλαὶ (οἱ ἀρχηγοὶ) τῆς συνθυμοσίας δάβδοις ἐπλήγησαν καὶ πελέκει ἐφονεύθησαν.

§ 128. **Συμφωνία ὁήματος καὶ κατηγορουμένου πρὸς πλείονα τοῦ ἐνδεύποντος**, ώς καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ : Romulus et Remus Romam condiderunt δὲ Ρωμύλος καὶ δὲ Ρώμης τὴν Ρώμην ἔκτισαν,—Apollo et Diana in insula Delo nati sunt (ἐπικρατέστερον γένος) δὲ Ἀπόλλων καὶ ἡ Ἀρτεμις ἐν τῇ νήσῳ Δήλῳ ἐγεννήθησαν,—In vita hominum dolores et gaudia mixta sunt (ἀψυχα) ἐν τῷ βίῳ τῶν ἀνθρώπων αἱ λύπαι καὶ αἱ εὐφροσύναι ἀναμεμειγμέναι (καὶ ἀναμεμειγμένα) εἰσίν,—Quod tu et pater tuus valetis, bene est; ego et pater meus valemus (ἐπικρατέστερον πρόσωπον) διτι σὺ καὶ δὲ σὸς πατὴρ ὑγιαίνετε, ἔχει καλῶς ἐγὼ καὶ δὲ ἔμὸς πατὴρ ὑγιαίνομεν,—Cic. ad famil. 13, 8, 1: et tu et omnes homines sciunt (πρὸς τὸ πλησιέστερον) καὶ σὺ καὶ πάντες οἵ ἀνθρώποι γνωρίζουν.

Σημ. Τὸ senatus populusque Romanus λογίζεται ώς ἐν ὑποκείμενον, διὰ τοῦτο ἀκολουθεῖ καὶ τὸ ὄημα καὶ τὸ κατηγορούμενον καθ' ἐνικὸν ἀριθμόν : Cic. in Verr. 2,3,40 : Senatus populusque Romanus voluit,—Sall. Iug. 104,5 : Senatus et populus Romanus beneficii et injuriae memor esse solet ἡ σύγκλητος καὶ δὲ ὁ ὁμαϊκὸς λαὸς τῆς εὐεργεσίας καὶ τῆς ἀδικίας μνήμων νὰ είναι συνηθίζει.

§ 129. **Παραλειψις δρῶν τῆς προτάσσεως**, ώς καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ :

1. **Τοῦ υποκειμένου** : veni, viidi, vici ἥλθον, εἶδον, ἐνίκησα,—ora et labora προσεύχου καὶ ἐργάζου, σὺν Ἀθηνᾷ καὶ χειρα κίνει,—pulvis et umbra sumus κόνις καὶ σκιά ἐσμεν,—pluit, ningit, tonat, fulget ὑει, νίφει, βροντᾶ, ἀστράπτει.

“Ἄλλα (ἐπὶ ἐμφάσεως ἡ ἀντιδιαστολῆς) :
ego non sum stultus ἐγὼ δὲν είμαι μωρός,— ego doceo, vos discitis ἐγὼ διδάσκω, ὑμεῖς μανθάνετε.

2. **Τοῦ συνδετικοῦ ἢ τοῦ ὁήματος** : omnia praeclara rara πάντα τὰ πάνυ λαμπρὰ σπάνια,—testis unus testis nullus μάρτυς εἷς μάρτυς οὐδείς, ἔνας κανένας,—multi multa sciunt, nemo omnia [scit] πολλοὶ πολλὰ θασισιν, οὐδεῖς πάντα [οἰδε].

Σημ. Όμοίως παραλείπεται καὶ τὸ ἀντικείμενον καὶ ἄλλοι προσδιορισμοί, εὐκόλως ἐκ τῆς σειρᾶς τοῦ λόγου ἀναπληρούμενοι

Ἐν τῇ διανοίᾳ ἡμῶν: ne excusemus vitia, sed vitemus (ea) ἃς μὴ δικαιολογῶμεν τὰ ἐλαττώματά μας, ἀλλ᾽ ἃς ἀποφεύγωμεν (αὐτά).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 32^{ον}.

§ 130. *Παράθεσις appositiō*, ὡς καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ, λίαν συνήθης:

Alexander, rex Macedonum, Darii copias saepe vicit Ἀλέξανδρος, ὁ βασιλεὺς τῶν Μακεδόνων, τοῦ Δαρείου τὰς στρατιὰς πολλάκις ἐνίκησε,—Cic. de leg. 1,2: apud Herodotum, patrem historiae, sunt innumerabiles fabulae παρὰ τῷ Ἡροδότῳ, τῷ πατρὶ τῆς ἴστορίας, εἰσὶν ἀναρίθμητοι μῆθοι,—Verg. Aen. 2,354: una salus victis, nullam sperare salutem μία μόνη τοῖς ἡτημένοις σωτηρίᾳ, μηδεμίαν (δηλ.) νὰ ἔλπιζουν σωτηρίαν (*ἐπεξήγησις*).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 33^{ον}.

§ 131. *Ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοὶ*, attributa, ὡς καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ¹: amicus certus in re incerta cernitur ὁ βέβαιος φίλος ἐν τῷ ἀβεβαίῳ πράγματι (δια)χρίνεται, — mala societas depravat bonos mores ἢ κακὴ συναναστροφὴ διαστρέφει τὰ χρηστὰ ἥθη, **ὅμιλαι κακῶν φθείρουσιν ἥθη χρηστά.**

§ 132. ‘Ως ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ τὰ ἐπίθετα **ἄκρος, μέσος, ἔσχατος...**, οὕτω καὶ ἐν τῇ λατινικῇ τὰ ἀντίστοιχα medius, extremus, summus, primus, nonissimus... ὡς προσδιορισμοὶ οὐσιαστικῶν τόπου ἢ χρόνου δηλωτικῶν κείνται συνήθως ὡς **κατηγορούμενα**, τ. ἐ. ἀναφέρονται οὐχὶ εἰς ὅλην τὴν ἔκτασιν τοῦ οὐσιαστικοῦ, ἀλλ᾽ εἰς μέρος τι αὐτοῦ μόνον, κατ’ ἀντίθεσιν πρὸς τὸ ὄλον :

¹ Μόνη διαφορὰ ὅτι ἐν τῇ λατινικῇ συνήθως οἱ ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοὶ τίθενται μετά τὸ προσδιοριζόμενον οὐσιαστικόν.

Summus mons τὸ ἀκρον ὅρος = summa pars montis ἡ ἄκρα, ἡ κορυφὴ τοῦ ὅρου, — in media urbe ἐν μέσῃ πόλει, εἰς τὸ μέσον τῆς πόλεως, — prima nocte κατὰ τὸ πρῶτον μέρος τῆς νυκτός, — novissimum agmen τὸ ἔσχατον στρατευμα, ἡ οὐρά, ἡ διπισθιοφυλακὴ τοῦ στρατεύματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 34^{ον}.

---

§ 133. **Συμφωνία τῆς δεικτικῆς καὶ τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας πρὸς τὸ οὐσιαστικόν, εἰς ὃ ἀναφέρονται, κατὸ ἀριθμὸν καὶ γένος, ὡς καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ:**

Pyrrhus legatos, q u i (legati) ad eum (Pyrrhum) missi erant, benigne exceptit ὃ Πύρρος τοὺς πρὸς αὐτὸν ἀπεσταλμένους εὑμενῶς ἐδέχθη.

Σημ. α'. Ἐνίστε ἡ ἀντωνυμία συμφωνεῖ πρὸς τὸ γένος καὶ τὸν ἀριθμὸν οὐχὶ τοῦ (περιληπτικοῦ) οὐσιαστικοῦ, εἰς ὃ ἀναφέρεται, ἀλλὰ πρὸς τὸ γένος καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν δι᾽ ἔκεινου δηλουμένων πολλῶν προσώπων (σχῆμα κατὰ σύνεσιν):

Caes. bg. 1,15,1 : Caesar praemittit equitatum qui videant: ὃ Καῖσαρ στέλλει ἐμπρὸς τὸ ἵππικὸν (τοὺς ἵππεῖς), οἱ δοποὶ νὰ ἔδουν.

Σημ. β'. Πολλάκις ἐν τῇ ἀναφορικῇ προτάσει ἐπαναλαμβάνεται τὸ οὐσιαστικόν, εἰς ὃ ἡ ἀντωνυμία ἀναφέρεται, ἀλλὰ κατὰ τὴν πεῖσιν τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας :

Caes. bg. 1,6,1 : Erant omnino itinera' duo, quibus itineribus domo exire possent ὑπῆρχον καθόλου δύο δδοί, διὰ τῶν δποίων ὅδῶν ἐκ τῆς πατρίδος (των) νὰ ἔξελθουν ἥδυναντο.

Σημ. γ'. Ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία εἶναι α', β' ἢ γ' προσώπου, συμφώνως πρὸς τὸ οὐσιαστικὸν ἢ τὴν οὐσιαστικὴν ἀντωνυμίαν, εἰς ἣν ἀναφέρεται ὥστε τὸ ἀκολουθοῦν δῆμα, οὐ τυγάνει νὰ εἶναι ὑποκείμενον ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία, δύναται νὰ εἶναι α', β' ἢ γ' προσώπου :

Verg. Aen. 1,46 : ego (Juno) quae divom incedo regina ἐγὼ (ἡ Ἡρα) ἡ δοία εἴμαι (σοβᾶ) βασίλισσα τῶν θεῶν,—

tu, amice, qui nobis auxilio venisti, a nobis non deseris σύ, φίλε, δόστις ἥλθες ἡμῖν εἰς ἐπικουρίαν, ὑφ' ἡμῶν δὲν θὰ ἐγκαταλειφθῆς (ἔρημος).

§ 134. "Αν ἡ ἀντωνυμία ἀναφέρεται εἰς πλείονα τοῦ ἐνὸς οὐσιαστικά, τίθεται κανονικῶς κατὰ πληθυντικὸν ἀριθμόν, καὶ

1. κατὰ τὸ γένος αὐτῶν, ἢν εἶναι πάντα τοῦ αὐτοῦ γένους: matrem et sororem, quae mihi carissimae sunt, semper amabo ex animo τὴν μητέρα (μου) καὶ τὴν ἀδελφήν (μου), αἱ δποῖαι μου εἶναι προσφιλέσταται, πάντοτε ἐκ ψυχῆς θὰ ἀγαπῶ.

2. κατὰ τὸ γένος τοῦ ἐπικρατεστέρου, ἢν εἶναι ἔμψυχα διαφόρου γένους: Rex et regina, qui in Italiam profecti sunt, in mari perierunt ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ βασίλισσα, οἵτινες ἀπῆλθον εἰς Ἰταλίαν, ἐν τῇ θαλάσσῃ ἀπώλοντο.

3. ἢν εἶναι ἔμψυχα διαφόρου γένους, ἡ ἀντωνυμία τίθεται κανονικῶς κατὸ οὐδέτερον γένος: Cic. de nat. deor. 2, 79, quom sint in nobis consilium, ratio, prudentia, necesse est deos haec ipsa habere maiora ἀφ' οὗ εἶναι μέσα εἰς ἡμᾶς σκέψις, λογισμός, σύνεσις, ἀνάγκη οἵ θεοὶ νὰ ἔχουν αὐτὰ ταῦτα μεγαλύτερα.

§ 135. "Οταν ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία ἀναφέρεται εἰς ὅλοκληρον πρότασιν, τίθεται κατὸ οὐδέτερον γένος καὶ ἀριθμὸν ἐνικόν πολλάκις τῆς ἀναφορικῆς ταύτης ἀντωνυμίας προτάσσεται ἡ δεικτικὴ id:

Urbs hostium, (id) quod nemo speraverat, primo impetu capta est ἡ πόλις τῶν πολεμίων, (πρᾶγμα) τὸ δποῖον οὐδεὶς εἶχεν ἐλπίσει, μὲ τὴν πρώτην ἔφοδον ἐκυριεύθη.—Cic. p. Rosc. Amer. 10: Sin a vobis, id quod non spero, deserar.... ἐὰν δὲ ὑφ' ὑμῶν, πρᾶγμα τὸ δποῖον δὲν ἐλπίζω, ἐγκαταλειφθῶ..

§ 136. "Αν εἰς τὴν ἀντωνυμίαν ἀποδίδεται κατηγορούμενον οὐσιαστικόν, τότε αὕτη συμφωνεῖ πρὸς τὸ κατηγορούμενον (Ἑλ-ξις): Sall. Cat. 55, 3: est in carcere locus, quod (ἀντὶ τοῦ) Tullianum appellatur ὑπάρχει ἐν τῇ εἰσοιτῇ τόπος, ὃς (ἢ ὁ) καλεῖται Τυλλιανόν. Ομοίως ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἐλληνικῇ: Πλάτ. Κρατ. 405 C: περὶ τὸν οὐρανόν, οὓς πόλους καλοῦσι.

Σημ. "Αν ἡ πρότασις εἶναι ἀρνητική, ἡ ὡς ὑποκείμενον ἡ ἀντικείμενον τιθεμένη ἀντωνυμία δύναται νὰ εἶναι καὶ γένους οὐδετέρου, ἀριθμοῦ ἐνικοῦ, οίουδήποτε ἀριθμοῦ καὶ γένους εἶναι

τὸ κατηγορούμενον αὐτῆς: Verg. Aen. 3, 173: *nec s o p o r* (κατηγορ.) *i l l u d* (ἀντὶ ille) *erat οὐδὲ ὑπνος* ἦτο ἐκεῖνο,—Cic. p. Rosc. Amer. 106: *nihil est, quod suspicione m hoc* (ἀντὶ hanc) *putetis οὐδὲν σημαίνει, διτι* **ὑποψίαν τοῦτο νομίζετε.**

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 35^{ον}.

ΑΙ ΔΙΑΘΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ

§ 137. Καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ τὰ δόματα εἶναι **ἐνεργητικὰ** verba activa, **μέσα** verba media, **παθητικὰ** verba passiva καὶ οὐδέτερα verba neutra.

§ 138. Τὰ ἐνεργητικὰ εἶναι **μεταβατικὰ** v. activa transitiva καὶ **ἀμετάβατα** v. activa intransitiva.

§ 139. Κανονικῶς πρὸς τὰ ἐνεργητικὰ μεταβατικὰ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἀντιστοιχοῦν καὶ ἐν τῇ λατινικῇ ἐνεργητικὰ μεταβατικά: ὁ διδάσκαλος ἔπαινε τὸν μαθητὴν *magister laudat discipulum...*

Πρὸς τὰ ἐνεργητικὰ ἀμετάβατα ἀντιστοιχοῦν ἐνεργητικὰ ἀμετάβατα: μάχομαι *pugno*, βασιλεύω *regno*, ἔρχομαι *venio*, βουλεύομαι *delibero...*

Πρὸς τὰ μέσα ἀντιστοιχοῦν ἐνίστε μέσα καὶ ἐν τῇ λατινικῇ: λούομαι *lavor* (Cic. de off. 1, 129) ἀναστέφομαι *versor...*

Ἄλλὰ συνηθέστερον ἡ μέση διάθεσις ἐν τῇ λατινικῇ δηλοῦται διὰ τοῦ ἐνεργητικοῦ τύπου τοῦ δόματος μετὰ τῆς αἰτιάτικῆς τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας *me, te, se, nos, vos*: λούομαι *lavo me*, συναγελάζομαι, συναναστέφομαι *me congrēgo* (ἢ *congrēgor*): Cic. de fin. 5, 43: *parvi aequalibus delectantur libenterque se cum iis congregant* οἱ μικροὶ εὐχαριστοῦνται μὲ τοὺς (σύν)ἥλικιώτας των καὶ ἡδέως μετ' αὐτῶν συναγελάζονται,—de senect. 7: *pares cum paribus facillime congregantur* οἱ δμοιοι μὲ τοὺς δμοίους εὐκολώτατα συναγελάζονται, «**δμοιος δμοιως ἡδέως προσομιλεῖ**»...

Πρὸς τὰ παθητικὰ ἀντιστοιχοῦν συνήθως παθητικά: οἱ ἐπι-

μελεῖς μαθηταὶ ἐπαινοῦνται ὑπὸ τῶν διδασκάλων discipuli diligentes laudantur a magistris...

Πρὸς τὰ οὐδέτερα τῆς ἔλληνικῆς ἀντιστοιχοῦν καὶ ἐν τῇ λατινικῇ οὐδέτερα: καθεύδω dormio, νοσῶ aegrōto, ἀγουπνῶ: vigilo.

§ 140. Ἡ ἀλληλοπάθεια ἐν τῇ λατινικῇ δηλοῦται:

1. διὰ τῆς χρήσεως τῆς αὐτῆς λέξεως κατ' ὄνομαστικὴν (ὑποκείμ.) καὶ αἰτιατικὴν (ἀντικείμ.) ἡ ἀλληλη τινὰ πτῶσιν: manus manum lavat χεὶς χεῖσα νίπτει, τό γὰ χέρι νίβει τὸ ἄλλο (καὶ τὰ δυὸ τὸ πρόσωπο, παροιμία).—

2. διὰ τῶν ἀντωνυμιῶν alius alium, alii alios, alter alterum, alteri alteros, uterque alterum: Cic. de fin. 3,8: alter alterum necopinato vidimus ἀποσδοκήτως εἴδομεν ἀλλήλους,—homines alii aliis prodesse possunt οἱ ἀνθρώποι δύνανται νὰ ὠφελοῦν ἀλλήλους (τὸ δῆμα prodesse συντάσσεται μετὰ δοτικῆς alii s),—

3. διὰ τοῦ inter nos, inter vos, inter se, inter eos, inter ipsos: colloquimur inter nos διαλεγόμεθα πρὸς ἀλλήλους,— pueri amant inter se οἱ παῖδες ἀγαποῦν ἀλλήλους, ἀγαπῶνται μεταξύ των.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 36^{ον}.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΤΩΣΕΩΝ

1. Χρῆσις τῆς ὄνομαστικῆς καὶ αλητικῆς.

§ 141. Καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ ἡ χρῆσις τῆς ὄνομαστικῆς εἶναι οἷα καὶ ἐν τῇ ἔλληνικῇ, δηλ. ἡ ὄνομαστικὴ εἶναι:

1. ὑποκείμενον δῆματος ἀπαρεμφατικῆς ἐγκλίσεως,—

2. κατηγορούμενον εἰς ὑποκείμενον κατ' ὄνομαστικήν,—

3. Παράθεσις:

Xerxes (ὑποκ.), rex (παράθ.) Persarum, fuit filius (κατηγ.) Darii ὁ Σέρξης, ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν, ἐγένετο νίδος τοῦ Διορίου.

Κατ' ὄνομαστικὴν πολλάκις τίθεται ἢ καὶ ἐννοεῖται καὶ τὸ ὑποκείμενον καὶ τὸ κατηγορούμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου, τελικοῦ καὶ εἰδικοῦ : *Nemo potest semper esse vigilans* οὐδεὶς δύναται πάντοτε νὰ εἴναι νήφων,—*Homerus dicitur cæcus fuisse* ὁ Ὁμηρος λέγεται ὅτι ἐγένετο τυφλός.

§ 142. Καὶ τῆς κλητικῆς ἡ χρῆσις ἐν τῇ λατινικῇ εἶναι δμοία μὲν τὴν ἐν τῇ Ἑλληνικῇ, μόνον ὅτι ἐν τῇ λατινικῇ τὸ ἐπιφώνημα ο σπανίως (παρὰ ποιηταῖς μόνον) τίθεται πρὸ τῆς κλητικῆς : *Verg. Aen. 9,525* : *Vos o Calliope, precor, adspirare (mihī) canēnti ὑμεῖς, ὃ Καλλιόπη, δέομαι, ἐμπνεύσατέ με ἔδοντα (διηγούμενον)*.

Παρὰ τοῖς πεζογράφοις μόνον ἐν ἀναφωνήσεσι τίθεται τὸ ο πρὸ τῆς κλητικῆς : *Cic. p. Arch. 25* : *o fortunate adulescens, qui tuae virtutis Homerum praeconem inveneras !* ὃ μακάριε νεανίᾳ, ὅστις τῆς σῆς ἀρετῆς τὸν Ὁμηρον κήρυκα εὑρεσ !

II. Χρῆσις τῆς αἰτιατικῆς.

§ 143. Ἡ αἰτιατικὴ τίθεται ώς ἀμεσον ἢ ἐξωτερικὸν ἀντικείμενον τῶν ἐνεργητικῶν μεταβατικῶν ἢ ώς ἐνεργητικῶν μεταβατικῶν λαμβανομένων ὅμματων.

§ 144. Ἡ αἰτιατικὴ τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου ἐν τῇ τροπῇ τῆς ἐνεργητικῆς συντάξεως εἰς παθητικὴν γίνεται ὄνομαστική, ὑποκείμενον τοῦ παθητικοῦ ὅμματος : *Scipio Carthaginem expugnavit et delevit* ὁ Σκιπίων τὴν **Καρχηδόνα** ἐκυρίευσε καὶ κατέστρεψε,—Παθητ. *Carthago a Scipione expugnata et deleta est* ἡ **Καρχηδὼν** ὑπὸ τοῦ Σκιπίωνος ἐκυριεύθη καὶ κατεστράφη.

§ 145. Καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ πολλὰ ὅμματα κινήσεως σημαντικὰ ἀμετάβατα συντιθέμενα μετὰ προθέσεως, *Idίως* τῆς *circum, per, praeter* καὶ *trans*, γίνονται μεταβατικὰ καὶ συντάσσονται μετὰ αἰτιατικῆς ἀμέσου ἀντικειμένου :

εο πορεύομαι (ἀμετάβ.), ἀλλὰ *transeo flumen* διαβαίνω τὸν ποταμὸν (μεταβ.), παθητ. *Caes. bg. 5,18,1* : *flumen pedibus transiri potest* ὁ ποταμὸς πεζῇ (τοῖς ποσὶ) νὰ διαβαθῇ δύναται,—

venio ἔρχομαι (ἀμετάβ.), ἀλλὰ circumvenio hostes περικυκλῶ τοὺς πολεμίους (μεταβ.), καὶ παθ. hostes circumventi sunt οἱ πολέμιοι περιεκυκλώμησαν.

curro τρέχω (ἀμετάβ.), ἀλλὰ percurro agros διατρέχω τοὺς ἀγροὺς (μεταβ.), καὶ παθητ. hortus fontano humore percurritur δικῆπος διατρέχεται ὑπὸ τῆς πηγαίας ὑγρασίας. Παράβαλλε ἀκόμη :

sedeo κάθημαι (ἀμετάβ.), ἀλλὰ obsideo urbem πολιορκῶ τὴν πόλιν, παθητ. Cic. de imp. Gn. Pom. 20: urbs obsessa,— pugno μάχομαι (ἀμετάβ.), ἀλλὰ oppugno hostes ποσοβάλλω τοὺς πολεμίους, oppugno urbem πολιορκῶ τὴν πόλιν...

§ 146. **Συμφωνία λατινικῆς γλώσσης μὲ τὴν νέαν Ἑλληνικήν.** Ὡς λέγομεν ἐν τῇ νέᾳ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ τὸ ψάρι μυρίζει θάλασσαν(ν), διψᾶ αἷμα, ἀκολουθῶ, βοηθῶ τινα — ἐν φῷ ἢ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ ἔλεγε : δέξειν μύρου, διψῆν αἷματος, ἀκολουθεῖν, βοηθεῖν τινι — οὕτω καὶ ἡ λατινικὴ γλῶσσα λέγει : piscis mare sapit, sitio sanguinem, sequor aliquem, juvo aliquem.

§ 147. Ὄμοίως ἡ λατινικὴ γλῶσσα, ὡς καὶ ἡ νέα Ἑλληνικὴ πολλάκις, συντάσσει μετὰ αἰτιατικῆς ἀντικειμένου τὰ ψυχικοῦ πάθους σημαντικὰ δῆματα doleo, lugeo, fleo, gemo, maereo, lamentor, queror, conqueror, indignor, miseror, minor, horrere, fastidio..., ἢ δοπία αἰτιατικὴ σημαίνει κυρίως τὸ αἴτιον τοῦ ψυχικοῦ πάθους :

Cic. Verr. 2,3,217: injuriam queror παραπονοῦμαι διὰ τὴν ἀδικίαν,—Caes. bg. 1,32,4; Arioosti crudelitatem Sequāni horrebant Oī Σηκοανοὶ ἔτρεμον διὰ τὴν σκληρότητα τοῦ Ἀριοβίστου,—rideo incostantiam hominum γελῶ διὰ (μὲ) τὴν ἀστάθειαν τῶν ἀνθρώπων.

§ 148. Τὰ ἀπρόσωπα δῆματα miseret, piget, pudet, paenitet καὶ taedet (pertaesum est) συντάσσονται μετ' αἰτιατικῆς προσώπου, ὅπερ αἰσθάνεται τὸν οἰκτον (miseret), τὴν ἀνίαν (piget), τὴν αἰδὼ (pudet), τὴν μεταμέλειαν (paenitet), τὴν σικασίαν (taedet), τὸ πρόσωπον δὲ ἢ τὸ πρᾶγμα ὅπερ κινεῖ τὸν οἰκτον, τὴν ἀνίαν... τίθεται κατὰ γενικὴν ἢ ἀπαρέμφατον (ὶδε § 156, β'):

Cic. de divin. 1,66: (ἢ Κασσάνδρα λέγει πρὸς τὴν δυστυχῆ

μητέρα της Ἐκάβην) meā mater, tui me miseret, meī (me) piget μητέρα μου, σὲ μὲν οἰκτίοω (διὰ σὲ οἴκτος με καταλαμβάνει), ἐμαυτὴν λυποῦμαι, — pudet me stultitiaē meae ἐντρέπομαι διὰ τὴν ἀνοησίαν μου, — Cic. Cat. 4,20 : me tamen meorum factorum atque consiliorum numquam paenitebit ἔγῳ ὅμως οὐδέποτε θὰ μετανοήσω διὰ τὰς πράξεις μου καὶ τὰς ἀποφάσεις μου, — Verr. 2,1,140 : non te pudet eius mulieris arbitratu gessisse praeturam? δὲν ἐντρέπεσαι, διότι κατὰ τὴν γνώμην (θέλησιν) αὐτῆς τῆς γυναικὸς διεξήγαγες τὴν στρατηγίαν;

Προβλ. καὶ pudet me deorum hominumque ἐντρέπομαι θεοὺς καὶ ἀνθρώπους.

§ 149. Καὶ τὰ ἀπόρσωπα decet προσήκει καὶ dedecet οὐ προσήκει συντάσσονται μετὰ αἰτιατικῆς προσώπου : Cic. Tusc. 4,55 : oratorem vero irasci minime decet, simulare non dedecet εἰς τὸν ὁγήτορα ὅμως νὰ δργίζηται ἥκιστα προσήκει, νὰ προσποιῆται (ὅτι δργίζεται) δὲν είναι ἀνάρμοστον.

§ 150. **Σύστοιχος αἰτιατική.** Καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ πᾶν ὅῆμα καὶ αὐτὰ τὰ παθητικὰ καὶ ἀμετάβατα δύνανται νὰ λάβουν αἰτιατικὴν σύστοιχον ἢ συνώνυμον (figura etymologica, ἔτυμολογικὸν σχῆμα) κανονικῶς μετὰ ἐπιθετικοῦ τινος διορισμοῦ.

Cic. ad fam. 5,2,7 : juravi verissimum pulcherrimumque jusjurandum ὅμοσα ἀληθέστατον καὶ λαμπρότατον ὄρκον, — justam servitutem servire δικαίαν δουλείαν δουλεύειν, — risum sardonium ridere σαρδόνιον γέλωτα γελᾶν, — tu, hospes, abi tacitus tuam viam σύ, ξένε, πήγαινε ξίσυχος τὸν δρόμον σου.

§ 151. Πολλάκις καὶ ἐν τῇ λατινικῇ παραλείπεται ἡ αἰτιατικὴ τοῦ οὐσιαστικοῦ καὶ τίθεται μόνον ἡ αἰτιατικὴ τοῦ ἐπιθετικοῦ διορισμοῦ κατ' οὐδέτερον γένος : dulce ridens, dulce loquens (Hor. carm. 1,22,23) ἡδὺ γελῶν, ἡδὺ διαλεγόμενος, — graviora passi (Verg. Aen. 1,199) βαρύτερα παθόντες, — pingue sonare et peregrinum (Cic. p. Arch. 26) παχὺ (χονδροειδὲς) ξέλειν καὶ ξένον.

Σημ. Ἐκ τῆς χοήσεως ταύτης προηλθεν ἡ χοῆσις τῆς ἐπιφεροματικῆς λεγομένης αἰτιατικῆς τοῦ οὐδετέρου τῶν ἐπιθέτων

καὶ τῶν ἀντωνυμιῶν, οἵτις πλησίον παντὸς ὁήματος τιθεμένη ἴσοδυναμεῖ μὲν ἐπίρρημα : multum me delectant Ciceronis orationes πολὺ μὲν εὐφραίνουν (τέρπουν) οἱ λόγοι τοῦ Κικερώνος, — vasa inania plurimum sonant τὰ κενὰ δοχεῖα (ἀγγεῖα) πλειστον ἡχοῦν, — parum laborant qui nimis iument dormiunt δλίγον κοπιάζουν (ἐργάζονται) οἱ πάρα πολὺ κοιμώμενοι.

§ 152. *Διπλῆ αἰτιατική*. Καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ ὑπάρχουν πολλὰ ὁήματα, ἀντίστοιχα τῶν ἐν τῇ Ἑλληνικῇ, τὰ ὅποια μεταβατικὰ ὅντα ή ὡς μεταβατικὰ λαμβανόμενα πλὴν τῆς αἰτιατικῆς τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου δέχονται καὶ δευτέραν αἰτιατικήν, η ὅποια εἶναι ή κατηγορούμενον η σύστοιχος αἰτιατική η δεύτερον ἀντικείμενον.

1. Ρήματα δεχόμενα αἰτιατικήν ἀντικειμένου καὶ δευτέραν κατηγορουμένου εἶναι :

τὰ **κλητικὰ** nominare, appellare, vocare, dicere...

τὰ **προσχειριστικὰ** declarare, designare, creare, eligere, reli-

gere, renuntiare, efficere, reddere, instituere...

τὰ σημαίνοντα **κρίνειν**, **ἡγεῖσθαι**... judicare, ducere, putare, existimare, habere... καὶ ἄλλα.

Ἐν τῇ τροπῇ τῆς ἐνεργητικῆς συντάξεως εἰς παθητικὴν γίνονται ἀμφότεραι αἱ αἰτιατικαὶ ὀνομαστικαί, ὑποκειμένου καὶ κατηγορουμένου : Apollo Socratem sapientissimum nominavit ὁ Ἀπόλλων τὸν Σωκράτην σοφώτατὸν ὄνομασε, — Romani Pompeium consulem creaverunt οἱ Ρωμαῖοι τὸν Πομπέιον ὑπατον ἔξελεξαν, παθ. Pompeius a Romanis consul creatus est (factus est) ὁ Πομπήιος ὑπὸ τῶν Ρωμαίων ὑπατος ἔξελέχθη.

Ἄξια ἰδιαιτέρας μνείας εἶναι η συνήθης φράσις certiore facio aliquem πληροφορῶ τινα, παθ. certior fio πληροφοροῦμαι : Legati Caesarem certior em faciunt οἱ ὑπαρχοὶ τὸν Καίσαρα πληροφοροῦν, παθητ. Caesar a legatis certior fit ὁ Καίσαρ πληροφορεῖται ὑπὸ τῶν ὑπάρχων.

2. Αἰτιατικὴν ἀντικειμένου καὶ ἄλλην σύστοιχον δύναται νὰ λάβῃ πᾶν μεταβατικὸν η ὡς μεταβατικὸν λαμβανόμενον ὁήμα : magister magnam laudem discipulum laudavit ὁ διδάσκαλος μέγαν ἔπαινον τὸν μαθητὴν ἐπίνεσε.

Θ. Κακηριδῆ, Λατινικὴ Γραμματική, "Εκδοσις 4η, 1938

10

3. Αἰτιατικὰς δύο, ἀντικείμενα ἀμφοτέρας, λαμβάνουν καὶ ἐν τῇ λατινικῇ ὡς καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ:

α') τὰ **αἰτητικά**: poscere, reposcere καὶ flagitare : Caes. bg. 1,16,1: Caesar Aedui os frumentum flagitabat. δ Καίσαρ (ἀπὸ) τοὺς Αἴδούνος σῖτον ἀπήγει. — Verg. Aen. 11, 362: nulla salus bello; pacem te poscimus οὐδεμία σωτηρία ἐκ τοῦ πολέμου· εἰεήνην αἰτούμεθά σε.

Σημ. Λέγεται καὶ nihil a te posco οὐδὲν παρὰ σοῦ ζητῶ· οὕτω σχεδὸν πάντοτε συντάσσεται τὸ postulo καὶ τὸ peto : Athenienses a Lacedaemoniis auxilium petiverunt.

Ἄξια σημειώσεως εἶναι καὶ ἡ τῆς ἐπισήμου πολιτικῆς τῶν Ρωμαίων γλώσσης συνήθης φράσις rogare aliquem (Cato-nen) sententiam suam ἔρωταν τινα (τὸν Κάτωνα) τὴν ἔναντοῦ γνώμην, παθ. Cato rogatus est sententiam suam δ Κάτων ἥρωτήθη τὴν ἔαυτοῦ γνώμην.

Σημ. Τὸ quaero ἔχει συντάξεις ab aliquo ἢ ex aliquo ἢ πλαγίαν ἔρωτησιν.

β') τὰ **παιδευτικά** doceo, edoceo, καὶ τὸ ἔναντίαν ἔχον σημαίαν cello ἀποκρύπτω, οὐδὲ διδάσκω : Cato senex filiu m litteras docuit δ Κάτων γέρων τὸν νίδον γράμματα ἔδιδαξε,—servus celavit patrem flagitia filii δ δοῦλος ἀπέκρυψεν (ἀπὸ) τὸν πατέρα τὰ αἰσχη τοῦ νίδον.

Σημ. Ἐν τῇ τροπῇ τῆς ἐνεργητικῆς συντάξεως εἰς παθητικήν, ἡ δευτέρα αὕτη αἰτιατικὴ μένει καὶ εἰς τὰ αἰτητικὰ καὶ εἰς τὰ παιδευτικά, δπως μένει καὶ ἡ σύστοιχος αἰτιατική : Aedui a Caesare frumentum (αἰτιατ.) flagitabantur [οἱ Αἴδονοι παρὰ τοῦ Καίσαρος σῖτον ἔζητοῦντο], παρὰ τῶν Αἴδονων σῖτος ὑπὸ τοῦ Καίσαρος ἔζητεντο,—a Catone sene filius litteras (docetūs est) didicit ὑπὸ τοῦ Κάτωνος γέροντος δ νίδος γράμματα ἔδιδάχθη.

§ 153. **Αἰτιατικὴ ἐν ἀναφωνήσεσι.** Πολλάκις, ὡς καὶ ἐν τῇ νέᾳ Ἑλληνικῇ συμβαίνει (π.χ. βρὲ τὸν ἄθλιον!), γίνεται χρῆσις τῆς αἰτιατικῆς καὶ ἐν ἀναφωνήσει: τῆς αἰτιατικῆς ταύτης προτάσσεται οὐχὶ σπανίως καὶ ἐπιφώνημά τι, o! heu! em!: me miserum! ἢ miserum me! ἢ o me miserum! o me infelicem! ἐμὲ τὸν ταλαίπωρον, ἐμὲ τὸν δυστυχῆ! heu me miserum! heu me infelicem! φεῦ εἰς ἐμὲ τὸν ταλαίπωρον! φεῦ εἰς ἐμὲ τὸν δυστυχῆ!

III. Χρῆσις τῆς γενικῆς.

Προσημείωσις. Ἡ χρῆσις τῆς γενικῆς ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ δὲν εἶναι τόσον μεγάλη, ὅσον ἐν τῇ ἑλληνικῇ· διότι πολλὰς σχέσεις, τὰς ὁποίας δηλοῦ ἡ ἑλληνικὴ γενική, ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ τὰς δηλοῦ ἡ ἀφαιρετική.

A'. Ἡ γενικὴ μετὰ οὐσιαστικῶν.

§ 154. Ἡ σχέσις τῆς γενικῆς οὐσιαστικοῦ προσδιοριζούσης ἄλλο οὐσιαστικὸν εἶναι καὶ ἐν τῇ λατινικῇ ποικιλωτάτη. Είναι δηλ. ἡ γενική :

α') *γενικὴ ὑποκειμενική*, genet. subjectivus: providentia dei (deus providet) ἢ τοῦ θεοῦ πρόνοια (ὅς θεὸς προνοεῖ),—victoria Caesaris (Caesar vicit) ἢ νίκη τοῦ Καίσαρος (ὅς Καίσαρας ἔνίκησε).

β') *γενικὴ κτητική*, genet. possessivus: domus Caesaris ὁ οἶκος τοῦ Καίσαρος,—liber pueri τὸ βιβλίον τοῦ παιδός,—ager Aeduorum ὁ ἀγρός, ἢ χώρα τῶν Αἰδουρών.

Σημ. Ἀντὶ τῆς γενικῆς κτητικῆς δύναται νὰ τεθῇ καὶ κτητικὸν ἐπίθετον: domus regis ὁ οἶκος τοῦ βασιλέως, καὶ domus regia ὁ βασιλέως (ὅς τοῦ βασιλέως) οἶκος.

γ') *γενικὴ τοῦ ἔργατον*, genet. auctōris: hominum facta αἱ τῶν ἀνθρώπων πράξεις,—scripta ἢ opera Ciceronis αἱ συγγραφαὶ τοῦ Κικέρωνος,—calamitas bellī ἢ συμφορὰ τὴν ὅποιαν ἔφερεν ὁ πόλεμος.

Διάκρισις: liber discipuli τὸ βιβλίον τοῦ μαθητοῦ, ὅστις ἥγορασεν αὐτὸν καὶ ἔχει κτῆμά του (γεν. κτητική),—liber Ciceronis de consulatu suo βιβλίον τοῦ Κικέρωνος περὶ τῆς ἑαυτοῦ ὑπατίας, βιβλίον γραφὲν ὑπὸ τοῦ Κικέρωνος (γενικὴ τοῦ ἔργατον).

Σημ. Πάντοτε σχεδόν, ως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἑλληνικῇ γλώσσῃ, ἀντὶ τῆς γενικῆς ὑποκειμενικῆς, τῆς κτητικῆς καὶ τῆς τοῦ ἔργατον τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν mei sui nostri vestri τίθενται αἱ κτητικαὶ ἀντωνυμίαι meus tuus suus noster vester: liber meus τὸ ἔμὸν βιβλίον, amor meus ἢ ἔμὴ (πρὸς ἄλλον) ἀγάπη, mea scripta τὰ ἔμὰ συγγράμματα, res gestae tuae τὰ σὰ (πολεμικὰ ἢ ἄλλα) κατορθώματα.

δ') γενικὴ ἀντικειμενικὴ, genet. objectivus : imperii cupiditas ἡ τῆς ἀρχῆς ἐπιθυμία (imperium cupio ἐπιθυμῶ τὴν ἀρχήν), — expugnatio Troiae ἡ τῆς Τροίας ἐκπολιόρκησις (expugnare Troiam ἐκπολιορκεῖν, κυριεύειν τὴν Τροίαν), — non poena e timor, sed amor honesti vos a peccando prohibeto οὐχὶ τῆς ποινῆς ὁ φόβος, ἀλλ' ἡ ἀγάπη τοῦ καλοῦ ὑμᾶς ἀπὸ τοῦ ἀμαρτάνειν ἀς κωλύῃ.

Σημ. α'. Σαφέστερον ἡ ἀντικειμενικὴ σκέψις πρὸς πρόσωπον ἢ ἄλλο τι ὡς πρόσωπον λαμβανόμενον δηλοῦται διὰ τῶν προθέσεων in, erga, adversus μετ' αἰτιατικῆς : odium hostium καὶ odium in hostes τὸ κατὰ τῶν πολεμίων μῖσος.

Ἡ διὰ προθέσεως δήλωσις τῆς ἀντικειμενικῆς σκέσεως εἶναι ἀναγκαία, ὅταν τὸ οὖσιαστικὸν ἔχῃ παρότι αὐτῷ κτητικὴν ἀντωνυμίαν ἢ γενικὴν ὑποκειμενικὴν ὡς προσδιορισμόν : mea erga parentes pietas ἡ ἐμὴ πρὸς τοὺς γονεῖς εὐσέβεια (οὐκι mea parentum pietas), — mirabilis fuit Aeneae pietas in patrem (οὐκι patris) θαυμαστὴ ὑπῆρξεν ἡ τοῦ Αἰνείου πρὸς τὸν πατέρα εὐσέβεια.

Σημ. β'. Εὔρηνται ἐν τούτοις καὶ δύο γενικαὶ ὑποκειμενικὴ καὶ ἀντικειμενικὴ συγχρόνως παρὰ τῷ αὐτῷ οὖσιαστικῷ : Cic. de off. 1,43 : C. Caesaris (ὑποκειμ.) pecuniarum (ἀντικειμενικὴ) translatio ἡ ὑπὸ τοῦ Γαῖου Καίσαρος παράδοσις τῶν χορημάτων (ὅ Γάϊος Καίσαρας παρέδωκε τὰ χορήματα).

Σημ. γ'. Καὶ ἀντὶ τῆς ἀντικειμενικῆς γενικῆς τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν mei tui sui nostri vestri τῆς ἄλλως κανονικῆς, γίνεται ἐνίστε χρῆσις τῶν κτητικῶν ἀντωνυμιῶν meus tuus suus noster vester : Cic. divin. in Caec. 64 : injurias suas τὰς πρὸς αὐτὸν γενομένας ἀδικίας, — p. Mil. 98 : invidia mea ὁ κατ' ἐμοῦ φθόνος (τῶν ἄλλων).

ε') γενικὴ ἐπεξηγηματικὴ, genet. explicativus ἢ ερεχεγετικός (διαφορὰ λατινικῆς ἀπὸ τῆς νέας Ἑλληνικῆς) :

Ἐν ᾧ οἱ νεώτεροι Ἐλληνες λέγομεν : τὸ ὄνομα βασιλεὺς ἔγινε μισητὸν εἰς τοὺς Ῥωμαίους — ἡ λέξις ἥδονὴ δὲν νοῶ τὶ σημαίνει — ἀπὸ τοῦ ὄντος λέγω παράγεται ἡ λέξις λόγος — τὸ ὄνομα Ἰωάννης εἶναι συνηθέστατον παρὸν μῖν... οἱ Ῥωμαῖοι εἰς ὅμοίας περιστάσεις μεταχειρίζονται γενικὴν ἐπε-

Ξηγηματικήν : nōmen regis in odio fuit Romanis,—Cic. de fin. 2,6 : vox voluptatis quid sonet, Epicūrus non intellegit,—2,78 : amare, e quo nōmen ductum est a mīcītia e tò φιλεῖν, ἐκ τοῦ ὅποιου προῆλθε τὸ ὄνομα φιλία.

ζ') γενικὴ τῆς ἰδιότητος, genet. qualitatis, καὶ ἐν τῇ λατινικῇ κανονικῶς μετά τινος ἐπιθετικοῦ διορισμοῦ: vir magni ingenii ἀνὴρ μεγάλου πνεύματος, μεγαλοφυῆς, — fossa quindecim pedum τάφρος πεντεκαίδεκα ποδῶν,—puer decem annorum παῖς δέκα ἑτῶν,—res nullius pretiū πρετί πρᾶγμα οὐδεμιᾶς ἀξίας.

Σημ. Ἡ ἰδιότης ἐν τῇ λατινικῇ δηλοῦται καὶ δι' ἀφαιρετικῆς (ἰδὲ § 174, IV), ἀλλὰ γίνεται πάντοτε χρῆσις τῆς γενικῆς ὅταν ὁ προσδιορισμὸς εἴναι ἀριθμητικόν, ἢ ὅταν δηλοῦται μέγεθος, βάρος, ἀξία, τρόπος, εἶδος, κοινωνικὴ τάξις: homo trium litterarum (i. e. fur) ἀνθρώπος τριῶν γραμμάτων, (δηλ. φώρ, κλέπτης), —saxa magni ponderis πέτραι (λίθοι μεγάλοι, βράχοι) μεγάλου βάρους, —ager magni pretiū ἀγρὸς μεγάλης ἀξίας, —homines ordinis senatorii ἀνθρώποι τῆς συγκλητικῆς τάξεως.

Συνηθεστέρα εἴναι καθόλου ἡ γενικὴ εἰς δήλωσιν διαρκοῦς ἰδιότητος, ἐν ᾧ ἡ ἀφαιρετικὴ δηλοῦσσα συνήθως παροδικὰς ἰδιότητας, ψυχικάς, ἰδιότητας μελῶν τοῦ σώματος κτλ.

ζ') γενικὴ τοῦ εἰδούς ἢ τοῦ περιεχομένου, genet. generis, ὅριζουσα τὸ εἶδος, ἐξ οὗ ποσόν τι ἀποτελεῖται: τοιαύτη γενικὴ εἴναι:

1. ἡ μετὰ οὐσιαστικῶν ποσοῦ τινος δηλωτικῶν καὶ ἡ μετὰ οὐδετέρων ἐπιθέτων ἢ ἀντωνυμιῶν λαμβανομένων ὡς οὐσιαστικῶν: acervus lapidum σωδὸς λίθων, —modius tritici μόδιος (μέτρον, κοιλὸν) σίτου, —magnum pondus auri μέγα βάρος (ποσότης) χρυσοῦ, —flumen sanguinis ποταμὸς αὐλαῖος, —procellae quanto plus virium habent tanto minus temporis αἱ θύελλαι ὅσον ἵσχυρότεραι εἴναι τόσον ὀλιγάτερον διαρκοῦν, —Cic. Catil. 3,8 misi praetorem, qui ex aedibus Cethēgi, si quid telorum esset, efferet.

2. ἡ μετὰ τῶν ἐπιδομάτων sat, satis, parum, nimis: in Catilina erat satis eloquentiae, sapientiae parum

(Sall. Cat. 5,4) ἐν τῷ Κατιλίνᾳ ἦτο ἀρκετὴ εὐγλωττία, ὅλη γη
(ὅμως) σοφία.

3. μετὰ τῶν τοπικῶν ἐπιρρημάτων ubi? ibi eo quo hac
nusquam: ubi terrarum? ποῦ γῆς; Cic. Cat. 1,9: ubinam
genitium sumus? ποῦ τῶν ἔθνῶν; εἰς ποῖον μέρος τοῦ κό-
σμου εὑρισκόμεθα; eo (ἢ huc) arrogantiae processit
εἰς τοῦτ' ἀλαζονείας προῆκται, εἰς τόσην ἀλαζονείαν ἔφθασεν.

Σημ. Τινὲς τὰς γενικὰς terrarum, gentium... παρὰ τὰ το-
πικὰ ἐπιρρήματα ubi, ibi... ἐκλαμβάνουν ὡς **διαιρετικάς**.

4. Παρὰ τὰ οὐδέτερα ἐπιθέτων καὶ ἀντωνυμιῶν τίθεται ὡς
γενικὴ τοῦ περιεχομένου καὶ ἡ γενικὴ οὐδετέρων ἐπιθέτων τῆς
β' κλίσεως (**λατινισμός**): tantum mali τηλικοῦτον κακόν,—
aliquid boni καλόν,—nihil pulchri οὐδὲν ωραῖον,—
nihil reliqui facio οὐδὲν ὑπόλοιπον ἀφήνω, τ. ἐ. πράττω πᾶν
ὅτι μοι εἶναι δυνατόν,—Cic. ad Att. 2,15,3: tu certi nihil
scribis σὺ δὲν γράφεις τίποτε βέβαιον,—Lael. 14: nihil boni
est in morte, nihil mali οὐδὲν καλὸν εἶναι ἐν τῷ θανάτῳ,
οὐδὲν κακόν.

Σημ. Ἡ ὕλη, ἥξεν εἶναι τι κατεσκευασμένον, δηλοῦται ἐν
τῇ λατινικῇ:

1. δι' ἀφαιρετικῆς ἀπλῆς ἢ μετὰ τῶν προθέσεων ex ἢ de,—
2. δι' ἐπιθέτου,—

ώστε ποτήρια χρυσοῦ ἐν τῇ λατινικῇ λέγονται ἢ pocula ex
auro, Cic. in Verr. 2,4,62, ἢ pocula aurea.—

Verg. Georg. 3,13: templum de m a r m o r e ναὸς (ἐκ)
μαρμάρου,—Aen. 6,552: columnae solidō adamante
στῆλαι ἐκ οτεροῦ ἀδάμαντος,—Cic. de divin. 1,48: columnā
aurea στήλη χρυσῆ.

η') γενικὴ διαιρετική, genet. partitīvus μετὰ τοῦ οὐσια-
στικοῦ pars, μετὰ ἐπιθέτων δηλούντων ποσότητα, μετὰ ἀριθμη-
τικῶν καὶ ἀντωνυμιῶν καὶ μετὰ συγκριτικῶν καὶ ὑπερθετικῶν
ἐπιθέτων καὶ ἐπιρρημάτων: reliqua pars h i e m i s τὸ ὑπό-
λοιπον μέρος τοῦ χειμῶνος,—multi R o m a n o r u m cecide-
runt πολλοὶ ἐκ τῶν Ρωμαίων ἔπεσον,—v i t a e reliquum,—
Caes. bg. 1,1,1: Gallia est omnis divisa in partes tres;
q u a r u m unam incolunt Belgae, aliam Aquitani, tertiam
Galli,—Quis m o r t a l i u m sine vitiis natus est? τίς ἐκ

τῶν θνητῶν (ἀνθρώπων) ἀνευ ἐλαττωμάτων ἐγεννήθη ; — Ale-
xander seniores militum in patriam remisit ὁ Ἀλέξαν-
δρος τοὺς πρεσβυτέρους (ἕκ) τῶν στρατιωτῶν εἰς τὴν πατρίδα
ἀπέστειλε, — G allorum omnium fortissimi sunt Bel-
gae, — Themistocles maxime omnium laudandus
fuit ὁ Θεμιστοκλῆς μάλιστα ἐκ πάντων ἐπαινετὸς ἐγένετο.

Σημ. Ἀντὶ τῆς γενικῆς διαιρετικῆς γίνεται χοῦσις καὶ τῆς
προδέσεως εκ ἥ (σπανιώτερον) τῆς de μετ' ἀφαιρετικῆς ἥ τῆς
inter met' αἵτιατικῆς : acerrimus ex omnibus est sensus
videndi ὅξτατη ἐκ πασῶν εἶναι ἡ αἴσθησις τῆς δράσεως, —
inter omnes civitates Graeciae fortissimi fuerunt
Athenienses et Lacedaemonii ἐκ (μεταξὺ) πασῶν τῶν πολι-
τειῶν τῆς Ἑλλάδος γενναιότατοι ὑπῆρχαν οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ
Λακεδαιμόνιοι.

B'. Ἡ γενικὴ μετὰ ἐπιθέτων

§ 155. Καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ πολλὰ εἶναι τὰ ἐπίθετα
τὰ συντασσόμενα μετὰ γενικῆς (ἀντικειμενικῆς), ἀντιστοιχοῦντα
σχεδὸν πάντα πρὸς ἐπίθετα τῆς Ἑλληνικῆς συντασσόμενα δμοίως
μετὰ γενικῆς :

1. Τὰ ἐπιθυμίας σημαντικὰ καὶ τὰ ἔναντια τούτων :
avidus pecuniae ἕραστῆς χοημάτων, — sapientiae studiosi
τῆς σοφίας ἕρασταί, οἱ φιλόσοφοι, Cic. Tusc. 5,9.

2. Τὰ γνώσεως καὶ τὰ ἀγνοίας (ἐμπειρίας καὶ ἀπειρίας)
σημαντικά : ignarus sermonis latini ἀπειρος τοῦ
λατινικοῦ λόγου, — rei militaris peritus ἥ prudens ἐμπειρος
τῆς στρατιωτικῆς τέχνης, τῶν στρατιωτικῶν πραγμάτων, —
nullius injuriae (ἥ culpae) mihi conscient sum οὐ
σύνοιδα ἐμαυτῷ οὐδὲν ἀδικήσαντι, δὲν ξέρω νὰ ἔχω κάμει
καμμίαν ἀδικίαν.

Σημ. Λέγεται juris peritus καὶ juris consultus (συντετμ-
ictus) ἄλλὰ καὶ jure peritus καὶ jure consultus ὁ νομομαθῆς.

3. Τὰ μνήμης καὶ λήθης σημαντικά :
homo probus acceptorum beneficiorum sem-
per memor est ὁ ἄνθρωπος ὁ καλὸς εἶναι μνήμων πάντοτε
τῶν εὑργεσιῶν ποῦ τοῦ ἔκαμαν. — Cic. de off. 2,63 : omnes

in memorem beneficii oderunt πάντες τὸν ἀμνή-
μονα τῆς (πρὸς αὐτὸν γενομένης) εὐεργεσίας μισοῦν.

4. Τὰ μετοχῆς σημαντικὰ καὶ τὰ ἐναντία : Cic. de leg. 1,22 : homo particeps est orationis et cogitationis ὁ ἀνθρωπός εἶναι μέτοχος λόγου καὶ διανοίας,—1,50 : bestiae sunt rationis et orationis expertes τὰ κτήνη εἶναι ἀμέτοχα (ἀμοιρα) λογικοῦ καὶ λόγου.

5. Τὰ ἔγκρατειας σημαντικὰ καὶ τὰ ἐναντία : Cic. Tusc. 5,39 : omnes virtutis compotes beati sunt πάντες οἱ ἀρετῆς ἔγκρατεις (ἐνάρετοι) εἶναι εὐδαίμονες, — impotens irae ἀκρατῆς δογῆς.

6. Ἐκ τῶν πλησμονῆς, κενότητας καὶ ἐνδείας σημαντικῶν συντάσσεται συνηθέστερον μετὰ γενικῆς τὸ plenus, completus, inanis, inops : Cic. p. Mur. 26 : verba jurisconsultorum postea pervulgata....inanissima prudentiae reperta sunt, fraudis autem et stultitiae plenissima τὰ (μυστικὰ τηρούμενα πρότερον) ὅγματα (αἱ νομικαὶ διατυπώσεις) τῶν νομομαθῶν ἔπειτα δημοσιευθέντα κενώτατα ἐννοίας (συνέσεως) εὑρέθησαν, ἀπάτης δὲ καὶ μωρίας μάλιστα πλέα, —in Verr. 2,5,147: completus mercatorum carcer φυλακὴ γεμάτη ἐμπόρων,—Lael. 23 : inopes amicorum ἐνδεεῖς φύλων.

Σημ. Τὸ refertus συνηθέστερον μετ' ἀφαιρετικῆς, μετὰ γενικῆς μόνον ἢν αὕτη δηλοῖ πρόσωπον : Cic. de imp. Gn. Pomp. 31 : mare prae donum refertum θάλασσα πλήρης πειρατῶν, de orat. 2,154 : Italia referta Pythagoreorum.

Τὸ confertus πάντοτε μετ' ἀφαιρετικῆς : Cic. Cat. 2,18 : conferti cibo μεστοὶ τροφῆς,—p. Sest. 23 : vita plena et conferta voluptatibus βίος πλήρης καὶ κατάμεστος ἥδονῶν—

Τὸ vacuus παρὰ τοῖς πεζοῖς μετ' ἀφαιρετικῆς ἀπλῆς ἢ μετὰ τῆς ab, παρὰ ποιηταῖς δὲ καὶ μετὰ γενικῆς : Cic. Cat. 4,2 : sedes vacua mortis periculo atque insidiis θέσις (ἔδραι) κενὴ (ἀπηλλαγμένη) κινδύνου θανάτου καὶ ἐνεδρῶν,—de imp. Gn. Pomp. 2 : locus vacuus ab iis, qui vestram causam defenderent τόπος κενὸς τῶν τὴν ὑμετέραν ὑπόθεσιν ὑπερασπιζόντων.

7. Τὸ proprius καὶ sacer¹ : Hominis est propria veri in-

¹ Ἡ παρὰ τὸ proprius, sacer καὶ alienus γενικὴ εἶναι κτητικὴ (οἱ ἀντικειμενική).

vestigatio τοῦ ἀνθρώπου εἶναι Ἰδία ἡ ἔξιγνίασις τοῦ ἀληθοῦς,—est proprium stultitiae aliorum vitia cernere, oblivisci suorum εἶναι Ἰδιον μωρίας (μωροῦ ἀνθρώπου) τὸ νὰ διαχρίνῃ τὰ ἐλαττώματα τῶν ἄλλων, νὰ λησμονῇ δὲ τὰ ἔαυτοῦ,—Delus insula A pollinis et Diana e sacra putatur ἡ νῆσος Δῆλος νομίζεται λεόπατος καὶ τῆς Ἀρτέμιδος.

Σημ. Τὸ alienus ἀλλότριος συντάσσεται συνήθως ἀφαιρετικῇ ἀπλῇ ἢ μετὰ τῆς ab, σπανίως γενικῇ: Cic. de off. 1,41: utrumque (vis, fraus) homine alienissimum,—Terent. Heaut. 77: homo sum; humani nil a me alienum puto ἀνθρώπος εἰμι· οὐδὲν ἀνθρώπινον ἔμοι ἀλλότριον ἥγοῦμαι,—Cic. de fin. 1,11: alienum dignitatis.

8. Μετὰ γενικῆς ἀντικειμενικῆς συντάσσονται καὶ πολλῶν ὁμηρίων αἱ εἰς -ans ἢ -ens λήγουσαι ἐνεργητικαὶ μετοχαὶ λαμβανόμεναι ως ἐπίθετα καὶ σημαίνουσαι Ἰδιότητα διαρκῇ: amans patriae ὁ ἀγαπῶν πάντοτε τὴν πατρίδα, ὁ φιλόπατρος (amans patriam ὁ ἐν ὥρισμένῃ τινὶ περιπτώσει ἀγαπῶν τὴν πατρίδα),—appetens gloriae ὁ ἀεὶ φιλόδοξος,—fugiens laboris ὁ (ἀεὶ) φυγόπονος,—patiens frigoris ὁ ὑπομονητικὸς τοῦ ψύχους,—veritatis diligens ὁ φιλαλήθης.

9. Ἐπίθετά τινα συντασσόμενα συνήθως μετὰ δοτικῆς (§ 160), λαμβανόμενα μάλιστα ως οὖσιαστικά, συντάσσονται καὶ μετὰ γενικῆς.

Τοιαῦτα συνηθέστατα εἶναι τὰ ἔξῆς :

aequalis ἡλικιώτης	adversarius ἀντίπαλος
inimicus ἔχθρος	amicus φίλος
affinis ὅμορος, γείτων	cognatus συγγενής
communis κοινὸς	contrarius ἐναντίος
dispar ἀνισος	par ἴσος
dissimilis ἀνόμοιος	similis ὅμοιος
familiaris οἰκεῖος ¹ .	

Cic. de off. 3,1 : Cato fuit Scipionis aequalis ὁ Κάτων

¹ Καὶ ἡ παρὰ τὰ ἐπίθετα ταῦτα γενικὴ εἶναι κτητική, ὅχι ἀντικειμενική.

ὑπῆρξε τοῦ Σκιπίωνος ἡλικιώτης,—Tusc. 5,76 : dolor esse videtur accerrimus virtutis adversarius ἡ ὁδύνη φαίνεται διτι εἶναι δεινότατος (δεύτιτος) τῆς ἀρετῆς ἀντίπαλος. (Οὐοίως καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ : φίλος τινὶ καὶ φίλος τινός,—σύμμαχός τινι καὶ σύμμαχός τινος...).

Κανονικῶς τὸ similis καὶ dissimilis συντάσσονται μετὰ γενικῆς, ἢν αὕτη δηλοὶ πρόσωπον : Crassus Cyri et Alexandri similis esse voluit. Πάντοτε δὲ λέγεται mei, tui, sui, nostri, vestri similis.

Σημειωτέα καὶ ἡ σταθερὰ φράσις veri similis ἡ καὶ ὡς μία λέξις verisimilis ὁ τοῦ ἀληθοῦς ὅμοιος, ὁ πιθανός.

Γ'. Ἡ γενικὴ μετὰ ὁμοίων.

§ 156. Ἡ παρὰ τὰ ὁμοίων τιθεμένη γενικὴ εἶναι :

α') ἀντικειμενική, genet. objectivus.

Τοιαύτην δέχονται ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ τὰ μνήμης καὶ λῆθης σημαντικὰ ὄχι ματοῦ καὶ τὰ ἀναμνηστικὰ (τὰ ἐνεργητικὰ μεταβατικὰ ἀναμνηστικὰ ἔχουν πρὸς τῇ γενικῇ καὶ αἰτιατικὴν τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου) : memini tui memento mei (ἐπιγραφὴ δακτυλίου) μέμνημαί σου, μέμνησό μου,—Stultitia est aliorum vitia cernere, oblivisci suorum μωρίας (ἴδιον) εἶναι τὸ διακρίνειν τὰ τῶν ἄλλων ἐλαττώματα, ἐπιλανθάνεσθαι δὲ τῶν ἴδιων,—Res adversae ad monent homines religionem αἱ ἀντίξοοι περιστάσεις (δυστυχίαι) ὑπομιμνήσκουσι τοὺς ἀνθρώπους τὰ θρησκευτικὰ καθήκοντα.

"Αν ἐκεῖνο οὖ μέμνηται τις ἡ ἀναμνηστική εἶναι πρᾶγμα, δύναται νὰ τεθῇ καὶ κατ' αἰτιατικὴν (ἀντὶ γενικῆς) : Beneficia ἡ beneficiorum meminisse debet is, in quem collata sunt, oblivisci is, qui contulit τὰς εὐεργεσίας ὀφείλει νὰ ἐνθυμηται ὁ εὐεργετηθείς, νὰ λησμονῇ δὲ ὁ εὐεργετήσας.

Τίθεται πάντοτε αἰτιατικὴ [ὄχι ποτὲ γενική], ἢν ἐκεῖνο οὖ μέμνηται τις, ἐπιλανθάνεται, ἀναμνηστική, δηλοῦται δι' οὗ δετέρου ἀντωνυμίας ἡ ἐπιθέτου : istud bene memini ; cetera oblitus sum αὐτὸς (ποῦ λέγεις) καλῶς ἐνθυμοῦμαι, τὰ λοιπὰ ἔχω λησμονήσει,—Cic. de off. 2,26 : extera liben-

tius in tali re quam domesticare recordor τὰ ἔξωτερικά
(ξένα, ἀλλοδαπά) εὐαρεστότερον ἐν τοιούτῳ πράγματι ή τὰ οἰ-
κεῖα ἀναμιμήσκομαι.

Κατ' αἰτιατικὴν τίθενται καὶ τὰ οὐδέτερα μετοχῶν λαμβανό-
μενα ὡς οὐσιαστικὰ memini (oblitus sum) mandata imperatoris,
dicta Caesaris, facta tua. Προβλ. καὶ Ἰσοκρ. 2,25 τὰ παρεληλυθότα μνημονεύειν.

Παρὰ τὴν φράσιν vēnit mihi (tibi...) in mentem ἔρχεται
εἰς τὸν νοῦν μου, ἀναμιμήσκομαι, τίθεται κατὰ γενικὴν τὸ πρό-
σωπον ή πρᾶγμα, ὅπερ ἔρχεται εἰς τὸν νοῦν (ή φράσις τότε
ἀπρόσωπος). — Cic. de fin. 5,2: vēnit mihi Platonis in-
mentem ἀνεμνήσθην τοῦ Πλάτωνος.

Ἄλλ' ἂν τὸ εἰς τὸν νοῦν ἔρχόμενον δηλοῦται δι' οὐδετέρου
ἀντωνυμίας ή ἐπιθέτου ή διὰ τῶν οὐσιαστικῶν res καὶ genus,
τότε τοῦτο τίθεται κατ' ὄνομαστικὴν ὡς ὑποκείμενον τῆς προ-
σωπικῶς νῦν λαμβανομένης φράσεως:

Cic. ad Att. 12,36,1: Si quid in mentem veniet,
utemur ἐδῶ θὰ ἔλθῃ τι εἰς τὸν νοῦν μας, θά το χρησιμοποιή-
σωμεν,—p. Caes. 55: veniunt in mentem mihi per-
multa, vobis plura, certe scio ἔρχονται εἰς τὸν νοῦν μου
πάμπολλα, εἰς τὸν νοῦν σας περισσότερα, ἀκριβῶς γιγνώσκω.

Σημ. Τὰ ἄλλα ρήματα τῷ ἀντιστοιχοῦντα πρὸς τὰ ἐν τῇ ἑλ-
ληνικῇ γλώσσῃ μετὰ γενικῆς ἀντικειμενικῆς συντασσόμενα, ἐν τῇ
λατινικῇ συντάσσονται ἄλλα μετὰ δοτικῆς, π. χ. parco φείδομαι
(§ 158), καὶ ἄλλα, τὰ περισσότερα, μετ' ἀφαιρετικῆς συνήθως
(σπανιώτερον μετὰ γενικῆς, ἵδε § 166).

β') γενικὴ τῆς αἰτίας, genet. causae' μετὰ τοιαύτης γενι-
κῆς συντάσσονται τὰ ἀπρόσωπα ὄντα paenitet, piget, pu-
det, taedet, pertaesum est (ἵδε § 148):

pudeat te pigritiae tuae αἰδῶς ἔχετω σε τῆς σῆς
δικηγορίας. — post mortem Socratis Athenienses paenituit
crudelitatis suae μετὰ τὸν Σωκράτους θάνατον με-
τεμέλησε τοῖς Ἀθηναίοις τῆς ἔαυτῶν σκληρότητος.

Tō miseret me déchetαι κατὰ γενικὴν (τῆς αἰτίας) τὸ πρόσω-
πον δι' ὅ τις αἰσθάνεται οἴκτον: Quem numquam miseret
alius (γεν.), is ipse nullius (γεν. ὑποκείμ.) est dignus mi-

sericordiā ἐκεῖνος ὅστις οὐδέποτε αἰσθάνεται οἴκτον δι^ι ἄλλον τινά, αὐτὸς δὲν εἶναι ἀξιος τοῦ οἴκτου οὐδενός.

Κατὰ τὸ ἀπρόσωπον miseret με συνετάχθη καὶ τὸ προσωπικὸν misereor μετὰ γενικῆς προσώπου (τῆς αἰτίας) : miseremini s o c i o r u m λαμβάνετε οἴκτον διὰ τοὺς συμμάχους.

Tὸ miseror συντάσσεται μετ' αἰτιατικῆς ὡς μεταβατικόν.

Σημ. α'. "Αν ἡ αἰτία δι^ι ἦν αἰδεῖται τις, μετανοεῖ, λυπεῖται... , δηλοῦται δι^ι οὐδετέρου ἀντωνυμίας, τίθεται αὕτη κατ' ὄνομαστικὴν ὑποκείμενον τοῦ προσωπικῶς νῦν λαμβάνομένου ὁήματος : Cic. Tusc. 5,81 : Sapientis est (proprium) nihil facere, quod paenitere possit sophou (φρονίμου) ιδιόν ἔστι μηδὲν νὰ πράττῃ διὰ τὸ δποῖον δυνατὸν εἶναι νὰ μετανοήσῃ, —in (ho c) me pudet αὐτὸ μὲ κάμνει νὰ ἐντρέπωμαι, αὐτὸ μοῦ κάμνει ἐντροπήν,—Terent. Adelph. 744⁴: non te haec pudent? δὲν ἐντρέπεσαι δι^ι αὐτά;

Σημ. β'. "Αν δὲ ἡ αἰτία δηλοῦται διὰ ὁήματος, τίθεται ἀπαρέμφατον : Socratem non pudebat fateri, se multas res nescire ὁ Σωκράτης δὲν ἐντρέπετο διότι ὅμολόγει (νὰ ὅμολογῇ) ὅτι ἡγνόει πολλὰ πράγματα,—non tacuisse saepe me paenituit, tacuisse numquā πολλάκις μετενόησα διότι δὲν ἐσιώπησα, διότι ἐσιώπησα οὐδέποτε (μετενόησα).

γ') γενικὴ τοῦ ἐγκλήματος, genet. criminis, συγγενῆς μὲ τὴν προηγουμένην τοιαύτην γενικὴν δέχονται, ὡς καὶ ἐν τῇ ἐλληνικῇ γλώσσῃ, τὰ δικαστικὰ ὡήματα (verba judicialia) accusare, absolvere... (Τὰ ἐνεργητικὰ μεταβατικὰ δικαστικὰ ὁήματα δέχονται πρὸς τὴν γενικὴν καὶ αἰτιατικὴν τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου) : accusare Murenam a m b i t u s κατηγορεῖν τὸν Μουρίναν διὰ παρόνομον σπουδαχίαν,—Sulla accusatus est c o n i u rationis ὁ Σύλλας κατηγορήθη διὰ συνωμοσίαν,—Cic. in Verr. 2,1,72: illi damnati sunt c a e d i s ἐκεῖνοι (κατ)εδικάσθησαν διὰ φόνον.

Σημ. α'. Μετὰ γενικῆς τοῦ ἐγκλήματος συντάσσονται καὶ τὰ ἐπίθετα reus κατηγορούμενος, sons ἔνοχος, insons ἀθῆρος, noxius ἔνοχος, innoxius ἀθῆρος, suspectus ὑποπτος κ. ἄ. : reus avaritiae κατηγορούμενος ἐπὶ πλεονεξίᾳ, noxius conjurationis ἔνοχος συνωμοσίας.

Σημ. β'. Τὸ ἐγκλημα, δι^ι ὅ τις κατηγορεῖται, δικάζεται....

δηλοῦται καὶ δι' ἀφαιρετικῆς μετὰ τῆς de : accusare aliquem repetundarum ἢ de repetundis κατηγορεῖν τινα διὰ βιαίαν ἀργυρολογίαν.

Πάντοτε δὲ accusare de vi (διότι ἡ γενικὴ vis ἄχρηστος παρὰ τοῖς δοκίμοις) κατηγορεῖν τινα βίας, ἐπὶ βιαιοπραγίᾳ.

Σημ. γ'. Ἡ τιμωρία, εἰς τὴν δοπίαν καταδικάζεται τις, δηλοῦται εἴτε διὰ τῆς γενικῆς capitis : Alcibiades capitis damnatus est ὁ Ἀλκιβιάδης κατεδικάσθη εἰς θάνατον,—εἴτε δι' ἀφαιρετικῆς : morte, pecunia, exsilio : Miltiades capitis absolutus (est) pecunia damnatus est ὁ Μιλτιάδης ἀπηλλάγη μὲν τῆς εἰς θάνατον καταδίκης, κατεδικάσθη δύμως εἰς χρηματικὴν ζημίαν.

δ') γενικὴ τῆς ἀξίας, genet. pretii. Ἡ τιμὴ ἐνὸς πράγματος, ἂν εἶναι ἀκριβῶς ὥρισμένη, δηλοῦται πάντοτε δι' ἀφαιρετικῆς (§ 174, II), ἂν δὲ γενικῶς λέγεται διτε εἶναι μικρὰ ἢ μεγάλη, δηλοῦται συνηθέστερον διὰ γενικῆς.

'Ως γενικαὶ τῆς τιμῆς ἢ ἀξίας παρὰ μὲν τὰ δήματα aestimare, facere, habere, putere (τιμᾶν, τιμᾶσθαι, λογαριάζειν, ἔκτιμαν) καὶ τὰ παθητικὰ τούτων aestimari, fieri, haberī, putari καὶ παρὰ τὸ esse ἀξίζειν, ἀξιον εἶναι, τίθενται αἱ ἔξης μόνον :

magni (permagni)		maximi
	pluris	plurimi
parvi	minoris	minimi

καὶ αἱ tanti, tantidem, quanti, nihilī, pessimi
[ὄχι ποτὲ ἡ γενικὴ majoris, εἰ καὶ ἐλέχθη majoris pretii, οὐδὲ ἡ γενικὴ multi παρὰ τοῖς δοκίμοις] :

Fortes viri voluptatem parvi putant oī ἀγαθοὶ (γενναῖοι) ἀνδρες τὴν ἥδονὴν μικρᾶς ἀξίας λογίζονται. — Fama pluris est quam opes ἢ δόξα εἶναι μείζονος ἀξίας (ἀξίζει περισσότερον) ἢ ὁ πλοῦτος,—Ciceronem non tanti facio, quia nati Demosthenem τὸν Κικέρωνα δὲν ἔκτιμῶ τόσον πολύ, ὅσον τὸν Δημοσθένην,—Epicūrus dolorem nihil facit ὁ Ἐπίκουρος τὴν ἀλγηδόνα οὐδεμιᾶς ἀξίας θεωρεῖ.

Σημείωτέα ἡ φράσις est tanti, ἀξίζει τὸν κόπον.

Παρὰ δὲ τὰ δήματα :

emere ἀγοράζειν
vendere πωλεῖν
locare μισθοῦν
stare constare κωστίζειν καὶ licere πωλεῖσθαι ἐν δημοπρασίᾳ
τίθενται ως γενικαὶ τῆς ἀξίας μόνον αἱ τέσσαρες :
quanti, tanti, pluris, minoris,—
ἐν πάσῃ ἄλλῃ περιπτώσει ἢ τιμὴ δηλοῡται δι’ ἀφαιρετικῆς ma-
gno, permagno, maximo, multo...
tanti vendō, quaanti emi τοσούτου πωλῶ, δσον ὑγό-
ρασα,—nulla pestis humano generi pluris stetit quam
ira οὐδεμίᾳ λοιμικὴ νόσος εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος ἐκώστισε πε-
ρισσότερον ἢ ἡ δργή.

§ 157. Γενικὴ παρὰ τὸ ἀπρόσωπον interest.

Διαφορὰ λατινικῆς ἀπὸ τῆς Ἑλληνικῆς : Ἐν ᾧ ἡ ἀρχαία Ἑλληνικὴ τὸ ἀπρόσωπον δῆμα διαφέρει συνέτασσε μετὰ δοτικῆς προσώπου, ὅπερ ἔχει τὸ διαφέρον, π. χ. τι δὲ δῆμον διαφέρει (Δημοσθ.). ἡ δὲ νέα Ἑλληνικὴ μετὰ αἰτιατικῆς, τί σας ἐνδιαφέρει ἔστι, ἡ λατινικὴ γλῶσσα τὸ ἀντίστοιχον interest συντάσσει μετὰ γενικῆς.

Τὸ δὲ πρᾶγμα, ὅπερ ἐνδιαφέρει τινά, δηλοῡται κατὰ τοὺς ἔξι τρόπους.

1. δι’ ἀπλοῦ ἀπαρεμφάτου,—
  2. δι’ αἰτιατικῆς μετ’ ἀπαρεμφάτου (ἀπαρεμφατικῆς προτάσεως),—
  3. διὰ πλαγίας ἐρωτήσεως,—
  4. δι’ ὀνομαστικῆς οὐδετέρου ἀντωνυμίας (quid, quod, hoc, id, illud) ως ὑποκειμένου τοῦ interest, ὅπερ παύει τότε νὰ εἶναι ἀπρόσωπον,—
  5. (*σπανίως*) διὰ τελικῆς προτάσεως (ut ἢ ne).
- Τὸ δὲ πόσον ἐνδιαφέρει τινὰ δηλοῡται
1. δι’ ἐπιρρήματος, magnopere, magis, maxime, parum, minus, minime, valde, vehementer... .
  2. δι’ αἰτιατικῆς οὐδετέρου ἐπιθέτου ἢ ἀρχίστου ἀντωνυμίας, multum, plus, plurimum, tantum, quantum, nimium, aliquid, quid... .
  3. διὰ γενικῆς τῆς τιμῆς, magni, permagni, parvi, tanti, quanti... .

Παραδείγματα :

1. *D u c i s maxime intererat quam primum cum hosti-
bus pugnare τὸν ἥγεμόνα (τοῦ στρατοῦ) μάλιστα ἐνδιαφέρει νὰ
συνάψῃ μάχην πρὸς τοὺς πολεμίους ὅσον τὸ δυνατὸν πρωτύτερα,*

2. *P a r e n t u m multum (magni, magnopere) interest,
liberos a magistris recte laudari τοὺς γονεῖς πολὺ ἐνδιαφέρει
τὰ τέκνα τῶν ὑπὸ τῶν διδασκάλων ἀξίως νὰ ἔπαιτῶνται,—
C i v i u m multum interest rempublicam salvam esse
τοὺς πολίτας πολὺ ἐνδιαφέρει νὰ εἶναι σῶα ἡ πολιτεία—*

3. *Maxime interest, quo tempore tibi epistula reddita
sit μάλιστα ἐνδιαφέρει, ἔχει μεγίστην σημασίαν, (τὸ) πότε σοι
ἐνεχειρίσθη (ἐπεδόθη ἡ ἐπιστολή) —*

4. *I l l u d meā m a g n i interest, te ut v i d e a m
(Cic. ad Att. 11, 22, 2) ἐκεῖνο ἐμὲ ἐνδιαφέρει πολὺ (μεγάλως),
δηλ. νὰ ἴδω σέ —*

5. *(Tacit. hist. 1,30) m i l i t u m interest, ne impera-
torem pessimi faciant τοὺς στρατιώτας ἐνδιαφέρει (συμφέρει)
νὰ μὴ θεωρήσουν τὸν στρατηγὸν χειρίστης ἀξίας.*

Ἄντὶ τῶν γενικῶν τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν *mei, tui,
sui, nostri, vestri* παρὰ τὸ *interest* τίθενται αἱ ἀφαιρετικαὶ
τοῦ ἑνικοῦ τοῦ θηλυκοῦ γένους τῶν κτητικῶν ἀντωνυμιῶν *meā,
tuā, suā, nostrā, vestrā*:

Cic. ad famil. 16,4,4 : *tuā et meā maxime interest te
valere ἐσένα καὶ ἐμένα μάλιστα ἐνδιαφέρει νὰ εἶναι σὺ καλά,
νὰ ἔγγιαίνῃς,—Nostrā interest rempublicam servari ἡμᾶς ἐν-
διαφέρει νὰ σώζεται ἡ πολιτεία.*

Πάντοτε δύμως λέγεται *omnium nostrum, omnium vestrum
interest* δῆλους ἡμᾶς, ὑμᾶς ἐνδιαφέρει.

Κατὰ τὸ *interest* συντάσσεται καὶ τὸ *refert*, ἢ ὡς δύο λέ-
ξεις *re fert* ἐνδιαφέρει, μέλει : *Quid mea refert?* τί μ' ἐνδια-
φέρει (ἐμένα) ; — *Quid vestrā refert victum esse Antonium?* τί σᾶς ἐνδιαφέρει ἐσᾶς, διτι ἑνικήθη ὁ Ἀντώνιος ; — *Magni mea
refert, quid prudentes homines de me indicent δι'* ἐμὲ με-
γάλην σημασίαν ἔχει, τίνα γνώμην ἔχουν περὶ ἐμοῦ οἱ φρόνιμοι
ἄνθρωποι.

IV. Χρῆσις τῆς δοτικῆς.

Δοτικὴ παρὰ δήματα.

§ 158. Καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ κατὰ δοτικὴν τίθεται τὸ πρόσωπον εἰς ὃ δίδομέν τι, δθεν καὶ τὸ ὄνομα *dativus*, καὶ καθόλου τὸ πρόσωπον ἢ πρᾶγμα, οὐ χάριν, οὐ πρὸς ὠφέλειαν ἢ βλάβην εἶναι ἢ γίνεται τι — ἢ πρὸς ὃ ἀναφέρεται ἢ διευθύνεται ἢ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου — ἢ καὶ (παρ' ἐπίθετα καὶ δήματα) πρὸς ὃ εἶναι τι ἢ κρίνεται τοιοῦτον ἢ τοιοῦτον.

Κατὰ ταῦτα ἡ δοτικὴ εἶναι

α'. Δοτικὴ τοῦ ἐμμέσου ἀντικειμένου παρὰ τὰ δήματα τὰ σημαίνοντα διδόναι, δφείλειν, ὑπισχνεῖσθαι, δεικνύναι, λέγειν, ἀναγγέλλειν, πέμπειν, προστάτειν, κτῶμ.

Ἐν τῇ τροπῇ τῆς ἐνεργητικῆς συντάξεως εἰς τὸ ιαθητικὴν δοτικὴν μένει ἀμετάβλητος :

Pater mihi libros donavit ὃ πατήρ μοι ἔδωρήσατο βιβλία (ιαθητ. libri donati sunt mihi a patre), — Timor addit pedibus alas ὃ φόβος προσθέτει εἰς τοὺς πόδας πτέρυγας. — Nos nostraque omnia morti debemus ἡμᾶς καὶ τὰ ἡμέτερα πάντα δφείλομεν τῷ θανάτῳ, — Aeneas Didoni Ilium captum narrat ὃ Αἰνείας τῇ Διδοῖ τὴν ἀλωσιν τῆς Τροίας (τὴν ἀλούσαν Τροίαν) διηγεῖται, — Servus domino adventum amici nuntiavit ὃ δοῦλος τῷ δεσπότῃ τὴν ἀφίξιν τοῦ φίλου ἀνήγγειλε.

Ἄξιαι σημειώσεως εἶναι αἱ ἔξῆς σχετικαὶ φράσεις :
fidem habere alicui p̄s̄t̄n (παρ)έχειν τινί, πιστεύειν τινί —
gratiam habere alicui χάριν ἔχειν ἢ γνωρίζειν τινί —
gratiam referre alicui χάριν ἀποδιδόναι τινί —
gratias agere alicui χάριν, χάριτας δμολογεῖν τινί.

Παραδείγματα :

Quis potest fortunae stabilitati fidem habere ?
τίς δύναται νὰ ἔχῃ πίστιν εἰς τὴν σταθερότητα τῆς τύχης ; —
Hominim mendaci ne verum quidem dicenti fides
habetur εἰς τὸν ψεύστην οὐδὲ ὅταν λέγῃ τὴν ἀλήθειαν δίδεται

πίστις.—Decima legio C a e s a r i gratias egit ὁ δέκατος λεγεών τῷ Καίσαρι χάριτας ὀμολόγησε.

β) Δοτικὴ χαριστική, dat. commōdi, ἡ ἀντιχαριστική, dat. incommōdi, πλησίον παντὸς ὁνιματος ἡ ὄνιματικῆς ἐκφράσεως :

Νον scholae sed vita e nostra e discimus quae discimus οὐχὶ χάριν τοῦ σχολείου, ἀλλὰ διὰ τὸν βίον μας μανθάνομεν ὅσα μανθάνομεν,—Homo non sibi soli natus est, sed patriae, sed suis (Cic. de fin. 2,45) ὁ ἀνθρωπος δὲν ἔγεννήθη διὰ τὸν ἑαυτόν του μόνον, ἀλλὰ (καὶ) διὰ τὴν πατρίδα (καὶ) διὰ τοὺς ἰδιούς του,—Quidquid peccamus nobis peccamus ὅτι δήποτε ἀμαρτάνομεν πρὸς κακὸν ἰδιού μας ἀμαρτάνομεν¹.

Δοτικὴ χαριστικὴ εἶναι καὶ ἡ παρὰ τὰ ὄνιματα : studere litteris, agriculturae, novis rebus, libertati... σπουδάζειν περὶ τὰ γράμματα.

vacare litteris, philosophiae... σχολάζειν περὶ τὰ γράμματα, περὶ τὴν φιλοσοφίαν.
nubere viro γίγνεσθαι νύμφην, νυμφεύεσθαι ἀνδρί.

Παραδείγματα :

Cic. de fin. 4,65: Ti. Gracchus studebat laudi et dignitati ὁ Τιβέριος Γράκχος ἐσπούδαζε περὶ ἀρετῆς, ἐφρόντιζε νὰ λάβῃ ἀρετὴν (ἔπαινον) καὶ ἀξίαν,—p. Cael. 11 : Caelius studuit Catilinae iterum consulatum petenti ὁ Καίλιος ἐφρόντισεν ὑπὲρ τοῦ Κατιλίνα ζητοῦντος πάλιν (δευτέραν φορὰν) τὴν ὑπατείαν, — Ego semper philosophiae vaco ἐγὼ πρὸς τὴν φιλοσοφίαν, χάριν τῆς φιλοσοφίας, πάντοτε εὐκαιρῶ,—Venus nupsit Vulcano ἡ Ἀφροδίτη ἐνυμφεύθη τῷ Ἡφαίστῳ.

Ἄξια σημειώσεως εἶναι αἱ ἔξης συντάξεις καὶ διακρίσεις : consulo aliquem (medicum, deum...) συμβουλεύομαι τινα, ζητῶ τὴν συμβουλὴν τινος : Athenienses consuluerunt Apollinem, quid facerent οἱ Ἀθηναῖοι ἔζητησαν τὴν συμβουλὴν τοῦ Ἀπόλλωνος, τὶ νὰ κάμουν—

¹) Καὶ ἡ παρὰ τὰ ὄνιματα τὰ σημαίνοντα διδόναι, δωρείσθαι.... δοτικὴ τοῦ ἔμμεσου ἀντικειμένου (§ 158 α') χαριστικὴ είναι.

consulo alicui σκοποῦμαι, βουλεύομαι χάριν τινός : pater consulit liberis ὁ πατὴρ σκέπτεται διὰ τὰ τέκνα του (πᾶς νὰ τὰ θρέψῃ, νὰ τὰ ἐκπαιδεύσῃ...), Cic. Catil. 4,3 : quare, patres conscripti, consulite vobis, prospicite patriae ὅθεν, συγκλητικὸι πατέρες, σκεφθῆτε ὑπὲρ ὑμῶν αὐτῶν, προβλέψατε διὰ τὴν πατρίδα, —

prospicio καὶ provideo a l i q u i d (periculum, bellum...) προβλέπω, προνοῶ τι —

prospicio, provideo alicui προβλέπω, προνοῶ διά τινα, χάριν τινός : saluti vestrae providete προνοήσατε διὰ τὴν σωτηρίαν σας —

metuo, timeo, vereor, caveo a l i q u e m (hostem, Danaos...) φοβοῦμαι, φυλάττομαι τινα (τὸν πόλεμον, τὸν Δαναούς) : timeo Danaos et dona ferentis φοβοῦμαι τοὺς Δαναοὺς καὶ δῶρα φέροντας (Verg.) —

metuo, timeo, vereor, caveo a l i c u i φοβοῦμαι, λαμβάνω προφύλαξιν χάριν τινός, μήπως πάθῃ κακόν τι : timeo meis rebus φοβοῦμαι διὰ τὰ πράγματά μου, διὰ τὴν περιουσίαν μου.

Δοτικὴ χαριστικὴ ἡ ἀντιχαριστικὴ εἶναι καὶ ἡ παρὰ τὰ ὄντα σημαίνοντα, ἀποκρίνεσθαι, εἴκειν, ὑπακούειν, πειθεσθαι, πιστεύειν, βοηθεῖν, δουλεύειν, ἀρέσκειν, χαρίζεσθαι, εὑνοεῖν, συγγιγνώσκειν, ἐναντιοῦσθαι, δραγίζεσθαι, χαλεπάνειν, ἀπειλεῖν, φθονεῖν :

Saxa v o c i respondent oī βράχοι τῇ φωνῇ ἀποκρίνονται (ῆγώ) —

Cedant arma t o g a e ἃς ὑποχωρήσουν τὰ ὅπλα εἰς τὴν τίβεννον (ὁ πόλεμος εἰς τὴν εἰρήνην) —

velim m i h i ignoscas θὰ ἐπεμύμουν νὰ μὲ συγχωρήσου — saepe fortuna favet f a t u i s πολλάκις ἡ τύχη εύνοεῖ τοὺς μαρούς

vir probus invidet nemini ὁ χοηστὸς ἀνὴρ οὐδένα φθονεῖ.

Διαφορὰ λατινικῆς ἀπὸ τῆς Ἑλληνικῆς : Ἐν ᾧ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ πολλὰ ὄντα ἔχοντα τὴν ἔννοιαν τοῦ ὠφελεῖν ἢ βλάπτειν (λόγῳ ἢ ἔργῳ) συντάσσονται μετ' αἰτιατικῆς τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου ὥς ἐνεργητικά μεταβατικά, ἐν τῇ λατινικῇ τὰ ἀν-

τίστοιχα συντάσσονται μετὰ δοτικῆς χαριστικῆς ἢ ἀντιχαριστικῆς
λῶματινά, ἀλλὰ medeor alicui : Cor pori medetur medicina, philosophia medetur animo (dot.) τὸ σῶμα θεραπεύει ἡ λατρική, ἡ φιλοσοφία θεραπεύει τὴν ψυχήν—

βλάπτω τινά, ἀλλὰ noceo alicui : Cic. de off. 3,23 : non licet sui commodi causa nocere alteri δὲν ἐπιτρέπεται νὰ βλάπτῃ τις τὸ ἄλλον χάριν τοῦ ίδίου συμφέροντος —

κακῶς λέγω τινά (κακολογῶ τινα), **κακῶς ποιῶ τινα**, εὖ λέγω τινά, εὖ ποιῶ τινα, ἀλλὰ maledico alicui, malefacio alicui, benedico, benefacio alicui : frustra maledicas fortunae μάτην, ἀνευ βελτιώσεως, θέλεις κακολογήσει τὴν τύχην,— Terent. Adelph. 165 : neque tu verbis solves umquam quod mihi re maleficeris οὐδὲ θὰ πληρώσῃς ποτὲ σὺ μὲ λόγια ἐκεῖνο τὸ κακόν, τὸ δποῖον μὲ ἔργον μοῦ ἔκαμες,—di tibi benefaciant οἱ θεοὶ εἴθε νὰ σοῦ κάμουν καλὸν (εὐχὴ συνήθης παρὰ τοῖς κωμικοῖς Πλαύτῳ καὶ Τερεντίῳ)—

ῳφελῶ τινά, **ξημιῶ τινά**, ἀλλὰ prosum alicui καὶ obsum alicui : Homines hominibus plurimum prosunt et ob sunt οἱ ἀνθρωποι τοὺς ἀνθρώπους (ἄλλήλους) πλείστον ὠφε λοῦν καὶ βλάπτουν.

ἴκετεύω τινά : ἀλλὰ supplico alicui : Non Caesari solum, sed etiam amicis eius omnibus Cicero pro Ligario supplicavit—

κολακεύω τινά, ἀλλὰ blandior alicui : Cic. p. Flacc. 92 : Cic. in Verr. 2,2,26 : sic mihi persuadeo judices—
ἀναμένω τινά, **περιμένω τινά**, ἀλλὰ praestōlor alicui : Cic. Catil. 1,24 : qui tibi ad Forum Aurelium praestolarentur armati οἱ δποῖοι νὰ σε περιμένουν ὠπλισμένοι παρὰ τὴν Αὐδηλίαν ἀγοράν.

Δοτικὴ χαριστικὴ ἢ ἀντιχαριστικὴ εἶναι καὶ ἡ παρὰ τὰ δήματα induere ἐνδύειν, exuere ἐκδύειν, intercludere ἀποκλείειν, circumdāre περιβάλλειν, circumfundere περιχεῖν, adspergere, inspergere ὅαινειν, inurere ἐγκαίειν...

¹ Καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ αντῆ παρατηρεῖται δομία διαφορὰ συγτάξεως : λοιδορῶ τινα, λοιδοροῦμαι τινι—μέμφομαι τινι καὶ μέμ φομαι (καταμέμφομαι, διαμέμφομαι) τινά...

induere s i b i torqueum, vestem ἐνδύειν ἑαυτὸν στρεπτόν, φορεῖν στρεπτόν, ἐσθῆτα,—intercludere h o s t i b u s fugam ἀποκλείειν τοῖς πολεμίοις τὴν φυγὴν,—circumdāre oppido fossam περιβάλλειν περὶ τὴν πόλιν τάφρον,—adsperrere capiti cinerem καταχεῖν κατὰ τῆς κεφαλῆς κόνιν,—inurere vita e notam ἐγκαίειν, ἐγκολάπτειν, στύγμα κατὰ τῆς ζωῆς (ὅστε ἡ ζωὴ νὰ εἶναι ἀτιμος).

Σημ. Τὰ δήματα ταῦτα συντάσσονται καὶ μετὰ αἰτιατικῆς τοῦ προσώπου ἢ πρόγματος καὶ ἀφαιρετικῆς (τοῦ δργάνου) : circumdare oppido fossam καὶ circumdare oppidum fossā περιβάλλειν τὴν πόλιν μὲ τάφρον,—adsperrere aram sanguineῶνταν τὸν βωμὸν μὲ αἷμα,—inurere aliquem notā (Cic. Phil. 13,40) ἀτιμάζειν τινὰ διὰ στύγματος.

Ἄξια ἴδιαιτέρας μνείας εἶναι ἡ σύνταξις interdicere alicui (δοτ. ἀντιχρό.) aqua et igni ἀπαγορεύειν τινὶ ὕδατος καὶ πυρός· ἡ σύνταξις αὕτη προηλθεν ἐκ συγχωνεύσεως δύο συντάξεων: interdicere alicui [aquam et ignem καὶ interdicere aliquem] aquā et ignī ἀπαγόρεύειν τινὶ [ὕδωρ καὶ πῦρ, ἀποκλείειν τινὰ] ὕδατος καὶ πυρός.

Διαφορὰ λατινικῆς ἀπὸ τῆς Ἑλληνικῆς : Ἑλληνιστὶ λέγομεν χρόνου φείδον, ἀλλὰ λατινιστὶ tempori parce τὸ parco (φείδομαι) συντάσσεται μετὰ δοτικῆς.

§ 159. Πολλὰ δήματα μεταβατικὰ ἢ ἀμετάβατα συντιθέμενα μετά τίνος τῶν προθέσεων ad, ante, cum — in, inter, ob — post, prae, sub, super — ἢ μετὰ τοῦ ἀκρωτίστου μορίου τε — ἴδιος ἔνεκα τῆς φιλικῆς ἢ ἔχθρικῆς σημασίας, ἢν λαμβάνουν συντιθέμενα, συντάσσονται καὶ ταῦτα μετὰ δοτικῆς χαριστικῆς ἢ ἀντιχαριστικῆς:

ad-sum alicui παρίσταμαι τινὶ, βοηθῶ τινὶ —

ad sentior alicui ὁμοφρονῶ τινὶ —

antefero mortem servituti προτιμῶ τὸν θάνατον τῆς δουλείας —

antepōno gloriam pecuniae (δοτ.) προκρίνω τὴν δόξαν τῶν χρημάτων —

componere parva magnis συνδεῖν, συνάπτειν μικρὰ μετὰ μεγάλων —

inferre alicui bellum ἐπάγειν πόλεμον κατά τίνος —

intercedere legi ἐνίστασθαι, ἐναντιοῦσθαι εἰς τὴν ψήφισεν νόμου—

obicere se morti παραβάλλειν ἔστι δὲ τῷ θανάτῳ, διψοκινδυνεῖν—

postponere pecuniam gloriae ἀντιθέτως anteponere gloriam pecuniae—

praestare ὑπερέχειν: Helvetii virtute oīnibus Gallis praestabantοι Ἐλβετοὶ κατὰ τὴν ἀνδρείαν ὑπερείχον πάντων τῶν Γαλατῶν—

succumbo ὑποκύπτω : Asia succubuit Europa ἡ Ἀσία ὑπέκυψεν ὑπὸ τὴν Εὐρώπην—

repugnare, resistere hostibus ἀντιμάχεσθαι, ἀνθίστασθαι τοῖς πολεμίοις.

γ') Δοτικὴ πιητική, dat. possessivus.

὾; ἐλέγετο Ἑλληνιστί : **ἔστι μοι πατήρ**, **ἔστι μοι βιβλία**=
ἔχω πατέρα, ᔁχω βιβλία, οὗτο ἐλέγετο καὶ λατινιστί : est mihi
pater, sunt mihi libri=habeo patrem, habeo libros : Cic. de
leg. 1,25 : est igitur homini cum deo similitudo ἔστι
τοίνυν τῷ ἀνθρώπῳ ὅμοιότης πρὸς τὸν θεόν,— An nescis lon-
gas regibus esse manus? (Ovid.) ἡ ἀγνοεῖς ὅτι οἱ βασι-
λεῖς ἔχουν μακρὰς τὰς χεῖρας;

Ἄξιοσημείωτοι οἱ φράσεις : est mihi nomen ὄνομάζο-
μαι, est mihi cognomen ἐπονομάζομαι τὸ ὃς κατηγορούμενον
προστιθέμενον κύριον ὄνομα ἡ **ἐπώνυμον** εἰς τὰς φράσεις ταύ-
τας ἔιθετο ἡ κατὰ δοτικὴν (συμφωνοῦν πρὸς τὸ mihi) ἡ κατ-
ὄνομαστικὴν (συμφωνοῦν πρὸς τὸ nomen cognomen).

est mihi nomen Gaiο ὄνομάζομαι Γάϊος,—Cic. p Rosc.
Amer. 17: quorum alteri Capitonii cognomen est.—
Fratri M. Tulli Ciceronis nomen erat Quintus ὁ ἀδελφὸς
τοῦ Μάρκου Τυλλίου Κικέρωνος ὄνομάζετο Κόϊντος.

Σημ. α'. Κατ' ἀναλογίαν εἰς τὰς συγγενεῖς φράσεις dare
nomen ἡ cognomen alicui τὸ ὃς κατηγορούμενον προστιθέμε-
νον κύριον ὄνομα εἶναι πιώσεως δοτικῆς ἡ αἰτιατικῆς (συμφω-
νοῦν πρὸς τὸ nomen, cognomen):

L. Tarquinio Romani cognomen Super-
bus ἡ Superbo dederunt.

Σημ. β'. Κατὰ τὸ est mihi ἐλέγοντο καὶ deest mihi, abest

mihi... desunt mihi vires ἐλλείπουσί μοι δυνάμεις, οὐκ ἔχω δυνάμεις,—Cic. de leg. 1,5 : a b e s t historia litteris n o s t r i s τὰ ἡμέτερα γράμματα, ἡ φιλολογία μας (ἡ λατινικὴ) δὲν ἔχει ἴστοριαν.

δ') **Δοτικὴ ἡθικὴ**, dat. *ethicus*, ὅχι πολὺ συνήθης ὡς καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ, ἐν φράσεσι μάλιστα δηλούσαις ἀγανάκτησιν ἢ ἔκπληξιν. *Hic mihi pacis commoda commemoras ἐδῶ*. σύ μοι ὑπενθυμίζεις, ἀναφέρεις τὰ τῆς εἰρήνης ἀγαθά!—Sall. Cae. 52,11 : *Hic mihi quisquam mansuetudinem et misericordiam nominat*: ἐδῶ τώρα (ἐν ᾧ τὰ πράγματα ἔχουν οὕτως, ὥστε ἐπιβάλλεται μεγίστη αὐστηρότης) μοῦ διμιλεῖ τις περὶ ἐπιεικείας καὶ οὕτου!

ε') **Δοτικὴ τῆς ἀναφορᾶς**, dat. *relationis*, σπανία ἐν τῇ λατινικῇ: Caes. bg. 3,80,1 : *Caesar Gomphos pervenit, quod est oppidum primum Thessaliae venientibus ab Epiro.*

τ') **Δοτικὴ ποιητικοῦ αἵτιον**, dat. *auctoris*. Τὸ ποιητικὸν αἴτιον ἐν τῇ λατινικῇ ἐκφέρεται διὰ τῆς a (ab) μετ' ἀφαιρετικῆς (§ 174 V).

Ἄλλῳ ὡς ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ παρὰ τὰ εἰς -τὸς καὶ -τέος δηματικὰ καὶ συνήθως παρὰ τὸν παθητικὸν παρακείμενον, ὑπερσυντέλικον καὶ τετελ. μέλλοντα τὸ ποιητικὸν αἴτιον δηλοῦται διὰ δοτικῆς, οὕτω καὶ ἐν τῇ λατινικῇ συνήθως παρὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους καὶ **κανονικῶς**, παρὰ τὰ γερουνδιακὰ εἰς -ndus -ndum, τὰ ἀντιστοιχοῦντα πρὸς τὰ εἰς -τὸς καὶ -τέος τῆς Ἑλληνικῆς, τὸ ποιητικὸν αἴτιον δηλοῦται διὰ δοτικῆς:

Sors sua est cuique ferenda ἔκαστος πρέπει νὰ φέρῃ (ὑπομένη) τὴν τύχην του, τὸν αληθόν του, δ.τι τοῦ ἔτυχε,—multae res discipulis discendae sunt πολλὰ πράγματα πρέπει νὰ μάθουν οἱ μαθηταί,—Cic. ad famil. 5,19,2 *m i h i consilium jam diu captum est* ὑπὸ ἐμοῦ ἡ ἀπόφασις ἡδη πρὸ πολλοῦ ἔχει ληφθῆ,—Phil. 6,1 : *Audita vobis esse arbitror, Quirites, quae sint acta in senatu.*

Σημ. α'. Παρὰ τὰ γερουνδιακὰ τῶν μετὰ δοτικῆς συντασσομένων (§ 158, β') δημάτων τὸ ποιητικὸν αἴτιον ἀποφεύγουνται Λατῖνοι νὰ δηλώσουν διὰ δοτικῆς, ἵνα μὴ προκύψῃ ἀμφιβο-

λία, ποία ἐκ τῶν δύο δοτικῶν εἶναι τοῦ ποιητικοῦ αἵτίου καὶ ποία ἡ χαριστική :

π. χ. *βουλευτέον ήμεν περὶ τῶν τέκνων λατινιστὶ σαφῶς λεκτέον*: a nobis consulendum est liberis [όχι] nobis consulendum est liberis, διότι θὰ ἡτο ἀσαφῆς ἡ φράσις σημαίνουσα καὶ : ἡμεῖς πρέπει νὰ σκεπτώμεθα διὰ τὰ τέκνα — καὶ : τὰ τέκνα πρέπει νὰ σκέπτωνται δι᾽ ἡμᾶς].

Cic. de Imp. Gn. Pomp. 6: aguntur bona multorum ci-vium, quiibus est a nobis...consulendum diaxinvdu-neύουν αἱ περιουσίαι πολλῶν πολιτῶν, διὰ τὰς ὅποιας πρέπει ἡμεῖς νὰ σκεφθῶμεν.

Σημ. β'. Συμβαίνει ὅμως ὅστε καὶ παρὰ τὰ γερουνδιακὰ ἄλλων ὅμμάτων νὰ δηλῶται τὸ ποιητικὸν αἵτιον σαφηνείας χάριν διὰ τῆς α μετ^τ ἀφαιρετικῆς : Cic. p. Mil. 104: a vobis conservandum virum τὸν ὑψόν διαφυλακτέον ἄνδρα, — p. Sest. 41: Crassus a consuliibus meam causam suscipiendo esse dicebat διὰ Κράσσος ἔλεγεν διὰ πρέπει νὰ ἀναληφθῇ ἡ ἐμὴ ὑπόθεσις ὑπὸ τῶν ὑπάτων.

ζ') *δοτικὴ τοῦ σκοποῦ*, dativus finalis, ἡ δοτικὴ τοῦ κατηγορουμένου, dat. praedicativus, ίδιαζουσα τῇ λατινικῇ.

Ηαρὰ τὰ ὅμματα esse, habere, dare, addere, dicere, du-cere, tribuere, vertere, venire, mittere, relinquere, accipere, arcessere, τίθεται πρὸς τὴν δοτικὴν χαριστικὴν τοῦ προσώπου καὶ ἔτεροι δοτικὴ πρόγραμματος, κανονικῶς ἀφηρημένου οὐσιαστικοῦ, δηλοῦσα πρὸς τὶ εἶναι... στέλλεται... ἐγκαταλείπεται...τί. Ἡ χαριστικὴ δοτικὴ δύναται καὶ νὰ ἔλλείπῃ.

Nimia fiducia hominibus calamitati solet esse ἡ ὑπερβολικὴ πίστις εἰς τοὺς ἀνθρώπους συνίθως εἶναι πρὸς συμφοράν των (συμφορά), — Magno sunt decori militi vulnera ex adverso pectore accepta εἰς μεγάλην τιμὴν, μεγάλη τιμὴ εἶναι διὰ τὸν στρατιώτην τραύματα ληφθέντα ἐπὶ τοῦ στήθους ἐναντίου (πρὸς τοὺς πολεμίους). — Decem cohortes navibus praesidio relictæ sunt δέκα κοόρτεις ταῖς ναυσὶν εἰς φύλαξιν, ἵνα φυλάπτουν αὐτάς, τὰς ναῦς, κατεκτείφθησαν, Quod aliis vitio vertis, id tibi laudi vertere noli ἐκεῖνο τὸ ὅποιον εἰς ἄλλους ὡς ἐλάττωμα χαρακτηρίζεις (παίονεις), τοῦτο μὴ (θέλης νὸ) λαυβάνης ὡς ἐπαινον διὰ τὸν ἔσατόν σου; — Cic. de offic. 2,77 : habere quaestui rempublicam

non modo turpe est, sed sceleratum etiam et nefarium τὸ νῦ ἔχῃ (νὰ κυβερνᾷ) τις τὴν πολιτείαν εἰς ἕδιον χρηματισμὸν δῷ μόνον αἰσχρὸν εἶναι ἀλλὰ καὶ κακοῦργον καὶ ἀνόσιον.—p. Arch. 1 : haec (mea) vox non nullis saluti fuit αὕτη ή φωνή μου ἔσωσέ τινας.

Σημ. Ἡ δοτικὴ τοῦ κατηγορουμένου εἶναι πάντοτε ἐνικοῦ ἀριθμοῦ.

Δοτικὴ παρὰ ἐπίθετα καὶ ἐπιφρήματα.

§ 160. Καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ τάξεις τινὲς ἐπιθέτων, ἀντιστοιχούντων σχεδὸν πάντων πρὸς τὰ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ μετὰ δοτικῆς συντασσόμενα ἐπίθετα, δέχονται ὡς προσδιορισμὸν δοτικήν. Ὁμοίως καὶ τὰ πρὸς τὰ ἐπίθετα ταῦτα συγγενῆ ή ἐκ τούτων παραγόμενα ἐπιφρήματα.

Τοιαῦτα εἶναι :

1. Τὰ δηλοῦντα φιλίαν, ἔχθραν, εὔνοιαν, δυσμένειαν, συγγένειαν, οἰκειότητα καὶ τὰ παρόμοια : *Di ignavis irati infestique sunt oī θεοὶ τοῖς δκνηροῖς ἔχθροι (ῳδησμένοι) καὶ δυσμενεῖς εἰσίν, — Dumnōrix Helvetiis erat amicus.* — Omnes finitimi sunt nobis inimici πάντες οἱ ὄμοιοι (λαοὶ) εἶναι ἔχθροι πρὸς ἡμᾶς.

2. τὰ δηλοῦντα ὠφέλειαν ή βλάβην : amici nobis utiles sunt οἱ φίλοι ήμεν λυσιτελεῖς εἰσι — malum consilium consulti pessimum ή κακὴ βουλὴ τῷ βουλεύσαντι κακίστη (Ἑσίοδος).

3. τὰ δηλοῦντα ἴσοτητα, δμοιότητα, ταυτότητα, ἀρμοδιότητα, ἀλλοτριότητα, συμφωνίαν, προσέγγισιν ή τάναντία : *Helvetii parēs esse nostro exercitui non potuerunt οἱ Ἐλβετοὶ ίσοι τῷ ήμετέρῳ σιρατῷ νὰ εἶναι δὲν ἥδυνήθησαν,* — Nihil est morti tam simile quam somnus οὐδὲν εἶναι τῷ θανάτῳ τόσον ὄμοιον ὃσον ὁ ὑπνος, — Nihil similius insano quam ebrius οὐδὲν ὄμοιότερον τῷ μωρῷ ή ὁ μεθύων (μεθυσμένος), — Homo est idoneus arti cui libet ὁ ἀνθρωπος εἶναι ἐπιτήδειος πρὸς οἰανδήποτε τέχνην. — Cic. de fin. 3,26 : congrue per naturae convenienterque vivere τὸ συμφώνως τῇ φύσει, τὸ κατὰ φύσιν ζῆν.

Σημ. α'. Ή παρὰ τὰ ἐπίθετα ταῦτα δοτικὴ εἶναι ἢ χαριστικὴ ἢ ἀντιχαριστικὴ ἢ τῆς ἀναφορᾶς.

Σημ. β'. Πολλὰ τῶν ἀνωτέρω ἐπιθέτων λαμβανόμενα ὡς οὐσιαστικὰ συντάσσονται καὶ μετὰ γενικῆς ἔνιοτε (§ 155,9....).

Σημ. γ'. Τὰ ἐπίθετα *propior* ἐγγύτερος καὶ *proximus* ἐγγύτατος, συντάσσονται, κατὰ τὴν συγγενῆ πρόθεσιν *prope*, καὶ μετὰ αἰτιατικῆς: *Caes. bg. 1,54,1: Ubii proximi Rheum incolunt* οἱ Οὐβῖοι ἐγγύτατοι πρὸς τὸν Ρήνον κατοικοῦν.

Πάντοτε μετ' αἰτιατικῆς συντάσσονται τὰ ἐπιορθήματα *proximus* καὶ *proxime*: *Cic. Tim. 29: terram proxime lunae cursus ambit* ἐγγύτατα τῇ γῇ ἢ τροχιὰ τῆς σελήνης γίνεται, — *p. Mil. 59: proxime deos accessit Clodius* ἐγγύτατα τῶν θεῶν ἐχώρησεν ὁ Κλόδιος.

Δοτικὴ παρὰ οὐσιαστικὰ καὶ ἐπιφωνήματα.

§ 161. Στανιώτατα εἶναι ἐν τῇ λατινικῇ τὰ μετὰ δοτικῆς συντασσόμενα οὐσιαστικὰ ἐκ δημάτων ἢ ἐξ ἐπιθέτων μετὰ δοτικῆς συντασσομένων παρογμένα: *Cic. de leg. 1,42: justitia est ob temperatio scriptis legibus institutisque populorum* δικαιοσύνη εἶναι ὑπακοὴ εἰς τοὺς γορποὺς νόμους καὶ τὰ (ἄγραφα) ἔθιμα τῶν λαῶν, — *Caes. bg. 1,5,5: Caesar exspectabat suis lenissimis postulatis responsa* ὁ Καῖσαρ ἀνέμενεν ἀποκρίσεις εἰς τὰ ἡπιώτατα αἰτήματά του, — *Sall. Cat. 32,1: insidia e consuli* ἡ κατὰ τοῦ ὑπάτου ἐνέδρα.

§ 162. Δύο ἐκ τῶν ἐπιφωνημάτων, τὸ *vae* καὶ τὸ *hei*, συντάσσονται μετὰ δοτικῆς: *Vae victis oñali τοῖς ἡτημένοις! hei mihi misero φεῦ εἰς ἐμὲ τὸν δυστυχῆ!*

V. Χρῆσις τῆς ἀφαιρετικῆς.

§ 163. Διακρίνομεν τρία εῖδη ἀφαιρετικῆς: 1) τὴν *κυρίως* ἀφαιρετικήν, *ablativus separativus*, ἀνθ' ἦς ἢ Ἑλληνικὴ γλῶσσα μεταχειρίζεται κανονικῶς γενικήν, — 2) τὴν τοπικὴν ἀφαιρετικήν, *ablat. locativus*, — καὶ 3) τὴν δογανικὴν ἀφαιρετικήν, *ablat. instrumentalis*.

Ἄντι τῆς τοπικῆς καὶ τῆς δργανικῆς ἀφαιρετικῆς ἡ ἐλληνικὴ γλῶσσα μεταχειρίζεται κανονικῶς δοτικήν.

1. Κυρίως ἀφαιρετική.

§ 164. Ἡ ὀνομασία ablativus (ἢ καὶ μετὰ τοῦ προσδιορισμοῦ ablativus separativus) ἐκ τοῦ aufero, ἀποφέω, φέρω μακράν, ἀποκομίζω... δίδει τὴν θεμελιώδη σημασίαν τῆς πτώσεως ταύτης.

Σημαίνει δηλ. ἡ ἀφαιρετικὴ τὸ πρόσωπον ἢ πρᾶγμα, ἐξ οὗ ἀφαιρεῖται, ἀποχωρίζεται, ἀπομακρύνεται, ἀφορμάται, προέρχεται, ἐκπηγάζει, κατάγεται τι... τὸ πόθεν.

Aristides patriā expūlsus est ὁ Ἀριστείδης ἐκ τῆς πατρίδος ἔξεδιώχθη,—Venio Romā ἔχομαι ἐκ Ἡρώμης.

Τῆς ἀφαιρετικῆς ταύτης προτάσσεται πολλάκις καὶ μία τις τῶν προθέσεων a (ab abs) ex, de, ἀν μάλιστα ἡ ἀφαιρετικὴ εἶναι ὄνοματος δηλοῦντος πρόσωπον : Cic. Verr. 21,23 : judicia a se natu ablata sunt αἱ κρίσεις ἀφηρέθησαν ἀπὸ τῆς συγκλήτου,

§ 165. Μετὰ τῆς κυρίως ἀφαιρετικῆς συντάσσονται τὰ ὅγη ματα τὰ σημαίνοντα :

1. ἐλευθεροῦν, ἀπαλλάττειν, (ἀπο)λύειν, ἀνακουφίζειν... Cic. Cat. 1,10 : magno me metu, Catilina, libera bis θά με ἀπαλλάξῃς, Κατιλίνα, (ἀπὸ) μεγάλου φόβου,—notri majores servitute patriam liberaverunt οἱ ήμέτεροι πρόγονοι ἦλευθέρωσαν τὴν πατρίδα ἀπὸ τῆς δουλείας,—Solutus sum aere alieno ἀπηλλάγην τοῦ χρέους, —Asinus equum oravit, ut se onere levaret ὁ ὄνος τὸν ἵππον παρεκάλεσεν, ἵνα αὐτὸν ἀνακουφίσῃ ἀπὸ τὸ βάρος.

2. ἀφαιρεῖν, ἀφαιρεῖσθαι, δεῖσθαι, στερεῖν, στερεῖσθαι : Victores victos armis exsunt οἱ νικηταὶ ἀπὸ τοὺς ήττημένους ἀφαιροῦν τὰ ὅπλα,—Oedipus se oculis privavit ὁ Οἰδίπους ἔστερησε τῶν ὀμμάτων (ἔτυφλωσεν ἔστερόν), Nioba liberis orbata est ἡ Νιόβη ἔστερημη τῶν τέκνων της,—Homines alter alterius auxilio eget οἱ ἀνθρώποι ἔχουν ἀνάγκην (δέονται) ὁ εἰς τῆς βοηθείας τοῦ ἄλλου.

3. ἀπέχειν, ἀπέχεσθαι : Cic. de nat. deor. 2,52 : Saturnī stella a terra abest plurimum τοῦ Κρόνου ὁ ἀστὴρ ἀπὸ τῆς γῆς ἀπέχει πλείστον, — abstinere i n j u r i a ἀπέχεσθαι ἀδικίας, ἀδικημάτων.

4. ἀπείργειν, εἰληφεσθαι, κωλύειν : Hostes telis (ab) urbe arcere τοὺς πολεμίους διὰ βελῶν ἀπὸ τῆς πόλεως ἀπείργειν, — poena arcet multos homines (ab) i n j u r i a ἡ ποινὴ ἔμποδίζει πολλοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τῆς ἀδικίας.

5. ἐκδιώκειν, ἀπομακρύνειν, ἀπομακρύνεσθαι, ἀποκωρεῖν, ἀπωθεῖν : Tarquinius regno expulsus est ὁ Ταρκύνιος ἐκ τῆς βασιλείας ἐξεβλήθη, — Clodius multos cives possessionibus suis movit (expulit) ὁ Κλόδιος πολλοὺς πολίτας ἐκ τῶν ἑαυτῶν κτήσεων ἐξέβαλε.

6. ἐκπηγάζειν, προρρεῖν, ἀπορεῖν : Nestoris (ex) oratione melle dulcior profluebat ἐκ τοῦ στόματος τοῦ Νέστορος ἔρρεεν διμήλια γλυκυτέρα τοῦ μέλιτος (Ομ. : τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης γλυκιών μέλιτος φέεν αὐδή).

7. Γενικῶς πάντα τὰ σημαίνοντα κίνησιν ἐκ τινος πόλεως, τόπου...venio Roma, venio Athenis venio ex urbe ἔχοματ' ἐκ Ῥώμης, ἐξ Ἀθηνῶν, ἐκ τῆς πόλεως.

§ 166. Μετὰ τοιαύτης ἀφαιρετικῆς συντάσσονται καὶ ἐπίθετα συγγενῆ πρὸς τὰ ἀνωτέρῳ δήματα : Parentes (a) curā liberū esse nequeunt ὅτι γονεῖς δὲν δύνανται νὰ εἰναι ἀπηλλαγμένοι φροντίδος, — domus vacua (a) liberis οἰκία δραφανὴ (ἐστερημένη, κανὴ) τέκνων, — moenia nuda (a) defensoribus τείχη γυμνά (ἐστερημένα) ὑπερασπιστῶν.

§ 167. Διὰ τῆς κυρίως ἀφαιρετικῆς δηλοῦται καὶ ἡ καταγωγὴ (ablativus originis) : Hercules Jove natus erat ὁ Ἡρακλῆς ἐκ Διὸς εἶχε γεννηθῆ, — nobili generē natus ἐξ εὐγενοῦς γένους γεγονώς.

Σημ. α'. Καὶ ἡ ἀφαιρετικὴ τῆς καταγωγῆς λαμβάνει ἐνίστε τὴν πρόθεσιν ex : Achilles ex Thetide natus erat. Ἡ πρόθεσις ex προστίθεται σχεδὸν πάντοτε, ὅταν ἡ ἀφαιρετικὴ εἴναι ἀντωνυμία, ἀνευ τοῦ patre ἢ matre : ex me atque (e x) h a c natus es (λέγει πατὴρ πρὸς τὸν νῖὸν) ἐξ ἐμοῦ καὶ ἐκ ταύτης ἐδῶ ἐγεννήθης, — ἀλλὰ eodem patre natus est (ἀνευ τῆς ex) ἐκ τοῦ αὐτοῦ πατὸς ἐγεννήθη.

Σημ. β'. Ἀν δηλῶνται οἱ ἀπωτέρω πρόγονοι (όχι ὁ πατὴρ ἢ ἡ μήτηρ) τίθεται τὸ ortus μετὰ τῆς καὶ ἀφαιρετικῆς : Ple-
riique Belgae a Germanis orti sunt οἱ πλεῖστοι Βέλγαι
ἀπὸ τῶν Γερμανῶν κατάγονται.

Ποιητικὸν εἶναι τὸ a t a v i s e d i t e r e g i b u s (Ορατ. Ωδ. 1,1,1) ἐκ προγόνων βασιλέων καταγόμενε.

Σημ. γ'. Ἡ πρόθεσις de εἶναι λίαν σπανία μετὰ τῆς ἀφαι-
ρετικῆς τῆς καταγωγῆς.

§ 168. Κυρίως ἀφαιρετικὴ εἶναι καὶ ἡ τοῦ β' ὅρου τῆς συγ-
κρίσεως, ablat. comparativus ἢ ablat. comparationis, παρὰ
συγκριτικὰ ἐπίθετα ἢ ἐπιρρήματα : Nihil utilius sale et sole
οὐδὲν ὥφελιμώτερον τοῦ ἄλατος καὶ τοῦ ἥλιου (πυρός). — Fama
candida rosā dulcior φήμη λευκὴ (ἄμεμπτος) ἥδιστον (εὐάρεστο-
τέρα) τοῦ ὁδού, — b e a t ā m o r t e n i h i l b e a t i u s εὐδαιμονος
θανάτου οὐδὲν εὐδαιμονέστερον.

Σημ. Ὁ ὅρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται καὶ διὰ τοῦ συγ-
κριτικοῦ quam ἢ καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν καθ' ἥν καὶ ὁ α' ὅρος
πτῶσιν : nihil citius arescit quam lacrima οὐδὲν θᾶσσον
ξηραίνεται δακρύου, — nihil vilius multis quam tempus
expenditur οὐδὲν ἀφειδέστερον (εὐθηνότερον) τοῖς πολλοῖς δα-
πανᾶται ἢ ὁ χρόνος.

"Αν δ' α' ὅρος εἶναι πτώσεως δινομαστικῆς ἢ αἰτιατικῆς, ὁ β'
ὅρος ἐκφέρεται εἴτε καθ' ἥν καὶ ὁ α' ὅρος πτῶσιν μετὰ τοῦ quam-
εἴτε κατ' ἀφαιρετικήν.

Προτιμᾶται ἡ κατ' ἀφαιρετικὴν ἐκφορὰ τοῦ β' ὅρου, ἂν ἡ πρό-
τασις εἶναι ἀρνητικὴ ἢ ἐρωτηματικὴ καταφατικὴ ἵσοδυναμοῦσα
πρὸς ἀρνητικήν : Nihil est amabilius virtute οὐδὲν εί-
ναι ἀγαπητότερον τῆς ἀρετῆς, — Quid est magis s a x o durum
quid mollius unda? τί εἶναι τοῦ βράχου (πέτρας) σκλη-
ρότερον, τί τοῦ ὄντος μαλακώτερον :

"Αν δ' α' ὅρος εἶναι πτώσεως γενικῆς ἢ δοτικῆς ἢ ἀφαιρετι-
κῆς, ὁ β' ὅρος ἐκφέρεται διὰ τοῦ quam καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν μὲ
τὸν α' ὅρον πτῶσιν : peius victoribus Sequaniis
(δοτ. α' ὅρ.) quam Aeduīs victis (δοτ. β' ὅρ.) accidit
χειρότερον ουνέβῃ εἰς τοὺς νικητὰς Σηκοανοὺς ἢ εἰς τοὺς ήττη-
μένους Αἰδούους.

"Ο β' ὅρος ἐκφέρεται κατ' ἀφαιρετικὴν πάντοτε, ἂν εἶναι ἀνα-

φορικὴ ἀντωνυμία : patriam, quia nihil est sanctius, fortissime defendamus τὴν πατρίδα, ἡς οὐδέν ἔστι λερώτερον, γενναιότατα ὑπερασπίσωμεν.

Ἡ διὰ τοῦ quam ἐκφορὰ τοῦ β' ὅρου τῆς συγκρίσεως εἶναι ἀναγκαία πολλάκις, ὅταν εἴναι κίνδυνος συγχύσεως, ἢν ἐξενεχθῇ κατ' ἀφαιρετικήν π.χ. Germani graviores hostes sustinuerunt quia in Romam nos eis Germanoi οὐ πέστησαν σοβαρωτέρους (σφοδροτέρους) πολεμίους ἢ τοὺς Ρωμαίους [ἄντιον ἔλεγε R o m a n i s θὰ ἀμφεβάλλετο πότερον, εἴναι τὸ Romanis β' ὅρος μὲν α' ὅρον τὸ hostes=quam Romanos ἢ μὲν α' ὅρον τὸ Germani=quam Romanī].

§ 169. Μετὰ τὰ συγκριτικὰ ἐπιρρήματα plus, amplius, minus, longius δύναται νὰ ἀκολουθῇ ἀφαιρετικὴ τοῦ β' ὅρου τῆς συγκρίσεως ἢ quam..., π.χ. plus sescenti militibus ἢ plus quia in sessenti milites ceciderunt ἐπεσον πλέον ἢ ἔξακόσιοι στρατιῶται.

Ἄλλο ἐνίστε παραλείπεται καὶ τὸ quam, ἐν ᾧ ἀκολουθεῖ ὁ β' ὅρος καθ' ἣν καὶ ὁ α' ὅρος πτῶσιν plus sescenti milites ceciderunt — natus plus (quam) decem annos πλέον ἢ δέκα ἔτη γεγονώς.

§ 170. Καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ μετὰ τὸ συγκριτικὸν καὶ τὸ quam ἀκολουθεῖ ἐνίστε συμπερασματικὴ πρότασις, ut καὶ ὑποτακτικὴ (ἔλλην. ἢ ὥστε καὶ ἀπαρέμφατον) : major sum quia ut fortuna mihi nocere possit μείζων εἰμι ἢ ὥστε τὴν τύχην ἐμὲ βλάψαι δύνασθαι.

2. Ἀφαιρετικὴ τοπική.

(ablativus locativus ἢ ablat. loci).

§ 171. Δι' ἀφαιρετικῆς τοπικῆς δηλοῦται :

1. ὁ τόπος (δόδος, πύλη, γέφυρα), δι' οὖ, οὗ διὰ μέσου γίνεται τι : via Appia proficisci ἀπέρχεσθαι διὰ τῆς Ἀππίας ὁδοῦ, — portā Collinā hostes in urbem invadunt διὰ τῆς πύλης Κολλίνης οἱ πολέμιοι εἰς τὴν πόλιν εἰσβάλλουν. — Equites eodem ponte in castra reverterunt οἱ ἵππεις διὰ τῆς αὐτῆς γεφύρας εἰς τὸ στρατόπεδον ἐπανῆλθον.

Προβλ. καὶ τὰς ἀφαιρετικὰς terrā, mari, terrā marique κατὰ γῆν, κατὰ θάλασσαν, κατὰ γῆν τε καὶ κατὰ θάλασσαν: imperator terra statuit ducere exercitum ὁ ήγεμὸν ἀπεφάσισε διὰ ξηρᾶς νὰ ὁδηγήσῃ τὸ στράτευμα.

§ 172. Συγγενῆς πρὸς τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ τόπου εἶναι ἡ ἀφαιρετικὴ τοῦ χρόνου ablat. temporis, διὸ ἡς δηλοῦται:

1. πότε γίνεται τι: Quia nocte natus est Alexander, eadem (nocte) Dianaes Ephesiae templum deflagravit ἡ νυκτὶ ἐγεννήθη ὁ (μέγας) Ἀλέξανδρος τῇ αὐτῇ (νυκτὶ) ἐκάλι ὁ ναὸς τῆς Ἐφεσίας Ἀρτέμιδος.

2. μετὰ πόσον ἡ εἰς πόσον χρόνον γίνεται τι: Saturni stella triginta annis cursum suum conficit ὁ τοῦ Κρόνου ἀστὴρ (ὁ Κρόνος) ἐκτελεῖ τὴν τροχιάν του εἰς τριάκοντα ἔτη, — Agamemnon cum universa Graecia vix deceps annis unam urbem cepit ὁ Ἀγαμέμνων μετὰ συμπάσης τῆς Ἑλλάδος μόλις μετὰ δέκα ἔτη μίαν πόλιν ἐκυρίευσε.

3. Ἀφαιρετικὴ τοῦ δργάνου.

(ablativus instrumentalis).

§ 173. Τῆς δργανικῆς ἀφαιρετικῆς γίνεται χρῆσις εἰς δήλωσιν:

I. τοῦ δργάνου, διὸ οὖ γίνεται τι (ablativus instrumenti): cornibus tauri, dentibus apri, mortu leones se tutantur διὰ τῶν κεράτων οἱ ταῦροι, οἱ κάποιοι διὰ τῶν δόδοντων, διὰ τῆς δήξεως οἱ λέοντες ἔαυτοὺς ὑπερασπίζουν, — tibiis canere τοῖς αὐλοῖς ἄδειν, αὐλῳδεῖν.

Σημ. "Αν τὸ διὸ οὖ γίνεται τι ἡ τὸ διὸ οὖ τις ἐνεργεῖ εἶναι πρόσωπον, τὸ δργανον τοῦτο δηλοῦται :

1. διὰ τῆς per μετ' αἰτιατικῆς τοῦ προσώπου: urbs per me servata est η πόλις διὸ ἐσώθη, — per legatos Caesarem certiorem socii fecerunt διὰ πρέσβεων (ἀπεσταλμένων) οἱ σύμμαχοι ἐπληροφόρησαν τὸν Καίσαρα —

2. διὰ τῆς ἀφαιρετικῆς o per a auxilio, μετὰ γενικῆς τοῦ προσώπου η μετὰ κτητικῆς ἀντιονυμίας: Ciceronis unius opera res publica conservata est η πολιτεία ἐσώθη διὰ (τῆς ἐνεργείας) μόνου τοῦ Κικέρωνος, — μεῖ,

tuā, suā, nostrā, vestrā operā δι᾽ ἐμοῦ, διὰ σοῦ, δι᾽ ἑαυτοῦ, δι᾽ ἑαυτῶν, δι᾽ ἡμῶν, δι᾽ ὑμῶν,—meo, tuo, auxilio... τῇ ἐμῇ, τῇ σῇ... βοηθείᾳ.

Σημ. Ενίστε δηλοῦται καὶ δι᾽ ἀφαιρετικῆς τοῦ προσώπου τὸ ὄργανον, ἢν τὸ πρόσωπον τοῦτο παρίσταται ὡς ὑπακοῦν τυφλῶς εἰς τὴν θέλησιν ἄλλου (δούλος), ἢ ἢν σημαίνῃ σώματα στρατοῦ ἐκτελοῦντα ἄνευ ίδίας θελήσεως διαταγὰς τοῦ στρατηγοῦ αὐτοκράτορος : Cic. p. Mil. 26 : Clodius servis suis Etruriam vexaverat ὁ Κλώδιος διὰ τῶν ἑαυτοῦ δούλων τὴν Ἐτρουσίαν εἶχε κακώσει, — Caesar ea legione, quam secum habebat, militibusque, qui ex provincia convenerant, murum fossamque perducit ὁ Καῖσαρ διὰ τοῦ λεγεῶνος ἐκείνου, ὃν μεθ᾽ ἑαυτοῦ εἶχε, καὶ διὰ τῶν στρατιῶν, οἵτινες ἐκ τῆς ἐπαρχίας εἶχον συρρεύσει, τεῦχος καὶ τάφρον κατασκευάζει (ἐλαύνει).

§ 174. Μετ᾽ ἀφαιρετικῆς ὄργανικῆς συντάσσονται καὶ τὰ ἔξης :

a') τὰ ἐπίθετα

praeeditus : praeditus metu φόβον ἔχων, ἔμφοβος —
refertus : refertus ornamentis γεμάτος, φορτωμένος μὲ κοσμήματα —

onustus : onustus praeda φορτωμένος μὲ λείαν —

b') τὰ δήματα

afficio : afficio Ciceronem maximo honore περιβάλλω τὸν Κικέρωνα μὲ μεγίστην τιμήν —

compleo : compleo naves militibus πληρῶ τὰς ναῦς μὲ στρατιώτας —

impleo : impleo navem frumento πληρῶ τὴν ναῦν μὲ σῖτον —

orno : orno victores laudibus κοσμῶ τοὺς νικητὰς μὲ ἐπαίνους, ἔξυμνῶ —

imbuo καὶ instruo : imbuo ἢ instruo puerum litteris ἐκπαιδεύω τὸν παῖδα, γράμμασι τὸν παῖδα κοσμῶ —

abundo καὶ adfluo : Germania abundat rivis fluminibusque ἢ Γερμανία εἶναι γεμάτη, πλημμυρισμένη ἀπὸ δύνακας καὶ ποταμούς, — Cic. p. Arch. 4: Antiochia eruditissimis

hominibus adfluebat ἡ Ἀντιόχεια ἥφθόνει ἀπὸ μάλισται πεπαιδευμένους ἀνθρώπων.

Σημ. Ἡ παρὰ τὰ ἐπίθετα καὶ τὰ ὅγματα ταῦτα ἀφαιρετικὴ δονομάζεται καὶ ἵδιφ δόνόματι, *a b l a t i v u s c o p i a e*.

γ') τὰ ἀποθετικὰ ὅγματα.

u t o r : vitā si u t i scias, etsi brevis, tamen longa est ἐὰν ξεύρης νὰ χορησιμοποιήσῃς τὸν βίον, ἢν καὶ εἶναι βραχύς, ὅμως εἶναι μακρός—

f r u o r : qui p a c e diutius volunt f r u i , bello exercitatiō esse debent οἱ θέλοντες νὰ ἀπολαύσουν χρονιώτερον τῆς εἰ- ογῆνης ὀφείλουν νὰ εἶναι ἡσκημένοι ποδὸς πόλεμον—

f u n g o r : fungor off i c i o ἔκτελῶ, ἐπιτελῶ καθῆκον, fun- gor munere ἔκτελῶ ὑπουργίαν, δημοσίαν ὑπηρεσίαν—

p a s c o r : pascor d i s c o r d i i s civium et seditione τρέ- φομαι μὲ τὰς διχονοίας τῶν πολιτῶν καὶ μὲ τὴν στάσιν—

v e s c o r : primi terrae incolae g l a n d i b u s vescebantur οἱ πρώτοι τῆς γῆς κάτοικοι ἐτρέφοντο μὲ βαλάνους—

p o t i o r : Romani Pompei victoriis m a r i potiti sunt οἱ ‘Ρωμαῖοι διὰ τῶν νικῶν τοῦ Πομπηίου ἐγένοντο κύριοι τῆς θαλάσσης¹.

Σημ. Τὸ potior συντάσσεται καὶ μετὰ γενεκῆς ἐνίστε : Spar- tiatae potiti sunt Atheniensium οἱ Σπαρτιάται ἐγένοντο κύ- οιοι τῶν Ἀθηναίων.

Πάντοτε δὲ λέγεται r e r u m p o t i r i [δηλι ποτὲ rebus potiri] κύριον γίγνεσθαι τῶν (πολιτικῶν) πραγμάτων, καταλαμ- βάνειν τὴν ἀνωτάτην ἔξουσίαν.

δ') αἱ ἀπόσωποι φράσεις u s u s e s t καὶ o p u s e s t : opus (ἢ usus) est mihi p e c u n i ā δεῖ μοι χορημάτων.

Σημ. Τὸ opus est λαμβάνεται καὶ προσωπικῶς ἔχον ὡς ὑπο- κείμενον τὸ πρᾶγμα οὐ ἔχει τις ἀνάγκην : opus est mihi l i- b r i s (ἀφαιρετ. ἀπροσώπως) καὶ opus sunt mihi libri (δόνομ. προσωπικῶς), ἔχω ἀνάγκην βιβλίων, μοῦ χρειάζονται βιβλία.

Οτιαν ἡ πρότασις εἶναι ἀρνητικὴ ἢ ἔρωτηματικὴ καταφατικὴ, ἰσοδυναμοῦσα ἀρνητικῇ, γίνεται χρῆσις κανονικῶς τῆς ἀποσώ- που συντάξεως. Τούναντίον, ὅταν ἔκεινο, οὐ ἔχει τις ἀνάγκην, δη-

¹ Ἡ παρὰ τὸ potior ἀφαιρετικὴ δύναται νὰ θεωρηθῇ καὶ ὡς τοπική.

λοῦται δι' οὐδετέρου ἀντωνυμίας ή ἐπιθέτου, γίνεται χρῆσις **μόνον** τῆς προσωπικῆς συντάξεως : multa nobis opus sunt πολλῶν ἔχομεν ἀνάγκην, πολλὰ χρειαζόμεθα.—Da mihi, quia et mihi opus sunt δός μοι, ὃν δεῖ μοι.

”Αλλαι συντάξεις τοῦ opus sunt εἰναι :
μετ' ἀπαρεμφάτου, opus est mori ἀνάγκη νῦν ἀποθάνωμεν
(οὐκ ἔστιν ἄλλως γίγνεσθαι) —
μὲν ἀφαιρετικὴν τοῦ ἑνικοῦ τοῦ οὐδετέρου τῆς μετοχῆς τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου : opus est facto ἀνάγκη ἔργου ἔστιν,
ἀνάγκη πραχθῆναι,—opus est tacito ἀνάγκη σιωπῆς.

”Αξιαὶ σημειώσεως αἱ φράσεις
quid opus est verbis? τί δεῖ λόγων, τίς ἀνάγκη λόγων ;
quid opus est facto? τί δεῖ ποιεῖν, τί δεῖ γίγνεσθαι ;
nihil opus est verbis οὐδὲν δεῖ, οὐδεμία ἀνάγκη λόγων.
nihil opus est facto οὐδὲν δεῖ ποιεῖν.

II. **τῆς τιμῆς** εἰς ἥν πωλεῖται τι, ἡς εἰναι ἀξιον, ablat pretiū:
Darius mille talentis interfectorem Alexandri emere voluit ὁ Δαρεῖος ἀντὶ χιλίων ταλάντων ἡθέλησε νῦν ἀγοράσῃ τὸν φονέα (ἀν εὑρίσκετο τις νὰ τὸν φονεύσῃ) τοῦ Ἀλεξάνδρου,—multo sanguine ac multis vulneribus Poenis victoria Canensis stetit πολὺ αἷμα (πολλοὺς νεκροὺς) καὶ πολλὰ τραύματα (πολλοὺς τραυματίας) ἐκάστισεν εἰς τὸν Καρχηδονίους ἥ παρὰ τὰς Κάννας νίκη.—Patrum scelera liberatorum poenis luuntur τὰ τῶν γονέων ἀμαρτήματα πληρώνονται μὲ τῶν τέκνων τὰς τιμωρίας.

Σημ. Ἰδὲ καὶ § 156, δ' γενικὴν τῆς τιμῆς.

III. **τοῦ τρόπου**, καθ' ὃν γίνεται τι (ablat. modi) ἥ ἀφαιρετικὴ αὕτη τίθεται μόνη ἥ μετὰ τῆς προθέσεως cum.

Πάντοτε ἄνευ τῆς cum οἱ ἀφαιρετικαὶ
(hoc, eo, quo, eodem, alio...) modo,—
(simili, ea, qua, eadem...) ratione,—
(vestro, nostro, majorum...) more,—
ritu, jure, injuria, ordine, vi,—
fraude, specie, silentio, voluntate,—
imperio, auspiciis,—
(aequo, forti, pari...) animo,—
(hoc, alio, nullo...) consilio,—

(hac, ea, illa nulla...) legē,—

καὶ αἱ τῶν μελῶν τοῦ σώματος δηλωτικαὶ
(nudo, operto) capite, (promisso) capillo, barba
promissa.

Παραδείγματα :

Par animo Lacedaemonii in Thermopylis occiderunt
της (γενναίῃ) ψυχῇ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔπεσαν ἐν Θεομοπύλαις,—
Cic. p. Ret. 73 : quare me, qui nulla legē abesse, non restitui legē, sed revocari senatus auctoritate oportere ὅθεν (ἔλεγεν) ὅτι ἐγώ, ὅστις μὲν **κανένα νόμον** εὑρισκόμην ἀπὸν (ἔξοριστος), ὅχι μὲν **νόμον** (**τινὰ**) ν̄ ἀποκατασταθῶ, ἀλλὰ μὲν **γνώμην** (**ἐπίσημον**) τὴν συγκλήτου ν̄ ἀνακληθῶ ἔπειτε.

Τῶν ἀλλων οὐσιαστικῶν αἱ ἀφαιρετικαὶ τίθενται μετὰ τῆς cum πάντοτε, ἢν δὲν ἔχουν ἐπιθετικὸν τινα διορισμὸν ἢ γενικήν : Pars nuntiorum cum cruciatu necabantur τινὲς ἐκ τῶν ἀγγέλων μετὰ βασάνου ἐφονεύοντο, — cum cura diligentiā que scribere μετὰ φροντίδος καὶ ἐπιμελείας γράφειν, — cum virtute vivere μετ' ἀρετῆς, ἐναρέτως ζῆν.

"Αν ὅμως ἔχουν ἐπιθετικὸν τινα διορισμὸν ἢ γενικὴν ἰσοδυναμοῦσαν μὲν ἐπιθετικὸν διορισμόν, δύνανται νὰ τίθενται καὶ μετὰ τῆς cum καὶ ἄνευ αὐτῆς, magno (cum) dolore facio aliquid μετὰ μεγάλης θλίψεως ποιῶ τι, — Cic. p. Mil. 41 : periculo capit is occidere aliquem, — Cat. 2,3 : vita e periculo Catilinam sustulisse.

Σημ. Συγγενῆς πρὸς τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ τρόπου εἶναι ἡ ἀφαιρετικὴ τῆς συνοδείας, ablat. sociativus ἢ comitativus, μετὰ ἢ ἄνευ τῆς cum : Caesar omnibus (cum) copiis in Venetos contendit ὁ Καῖσαρ μετὰ πάντων τῶν στρατευμάτων κατὰ τῶν Ἐνετῶν σπεύδει.

Καὶ ἡ ἀφαιρετικὴ τῆς συνοδείας τίθεται πάντοτε μετὰ τῆς cum, ἢν δὲν ἔχῃ ἐπιθετικὸν διορισμὸν : cum copiis, cum exercitu, cum legione proficisci μετὰ... ἀπέρχεσθαι.

IV. **τῆς ιδιότητος**, ablat. qualitatis, πάντοτε μετά τίνος ἐπιθετικοῦ διορισμοῦ ἢ γενικῆς : Agesilaus fuit statu rā humili et corpore exiguo ὁ Ἀγησίλαος ὑπῆρξε μικροῦ ἀναστήματος καὶ λεπτοῦ σώματος, ἦτο μικρόσωμος καὶ λεπτός.

Σημ. α'. Ἰδὲ καὶ γενικὴν τῆς ἰδιότητος σελ. 149.

Σημ. β'. Γίνεται πάντοτε χρῆσις τῆς ἀφαιρετικῆς τῆς ἰδιότητος.

1. "Οταν ὁ λόγος εἶναι περὶ μερῶν τοῦ σώματος : *Britanni sunt capillo promisso* οἱ Βρεττανοὶ [εἰσὶ κόμης καθειμένης] ἔχουν κόμην καθειμένην, μακράν,—

2. ὅταν δηλῶται παροδικὴ ἰδιότης : *bono animo sum εἰμαι* (τώρα) εὐμενής, ἐπιεικής,—

3. ὅταν ἐπιθετικὸς διορισμὸς τοῦ οὐσιαστικοῦ εἶναι τὸ *par*, *similis*, *dissimilis*, *aequus*: Cic. de leg. 3.8: *magistratus pari potestate ἀρχοντες* ἵσης ἔξουσίας,—p. Caec. 3: *nunc sum animo aequissimo* τώρα εἰμαι πραότατος.

V. τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου,

ἄν μὲν ἡ ἀφαιρετικὴ εἶναι ὀνόματος δηλοῦντος **πρόσωπον**, μετὰ προθέσεως a, ab (ablativus auctoris),—

ἄν δὲ ἡ ἀφαιρετικὴ εἶναι ὀνόματος δηλοῦντος **πρᾶγμα**, ἀνευ τῆς a, ab (ablat. rei efficientis) :

Roma a Romulo, Alexandria ab Alexandro condita est ἡ Ρώμη ὑπὸ... ἐκτίσθη,—

Boni nullo emolumento impelluntur in fraudem, improbi saepe parvo οἱ χρηστοὶ ὑπὸ οὐδενὸς ἐλατηρίου ὀθοῦνται (κινοῦνται) εἰς ἀπάτην (ν' ἀπατήσουν), οἱ φαῦλοι πολλάκις ὑπὸ μικροῦ.

Σημ. Ἡ ἀφαιρετικὴ τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου λαμβάνει τὴν πρόθεσιν a, καὶ ὅταν αὕτη εἶναι ὀνόματος δηλοῦντος πρᾶγμα προσωποποιούμενον ἡ εἶναι ὀνόματος περιληπτικοῦ ἢ ὀνόματος δηλοῦντος ζῷον : a fortuna deserimus ἐγκαταλειπόμεθα ὑπὸ τῆς τύχης,—multitudine civium ὑπὸ πληθύος πολιτῶν,—a muribus clipei sunt derosi ὑπὸ (τῶν) μυῶν αἱ ἀσπίδες περιεφαγώθησαν.

VI. τοῦ μέτρου ἡ τῆς διαφορᾶς, ablativus mensurae ἡ discriminis, ἴδιᾳ μετὰ συγκριτικῶν (ἐπιθέτων, ἐπιρρημάτων) ἡ μετὰ παραθετικὴν ἔννοιαν ἔχοντων ὄντων ἢ ἐπιθέτων (malle, superare, antevenire, antecellere, praestare... praestans...): multo plura πολλῷ πλέιονα, κατὰ πολὺ περισσότερα,—

Cic. Tusc. 1,99 : Ne ego haud paulo hunc (Socratis) animalium malum quam eorum omnium fortunas, qui de hoc judicaverunt μὰ τὸν Δία ἐγὼ δχι δλίγον (πολὺ) θὰ προέκρινον ταύτην τὴν ψυχικὴν καρτερίαν τοῦ (Σωκράτους) παρὰ τὰ ἀγαθὰ πάντων ἔκείνων, οἵτινες ἔκριναν περὶ αὐτοῦ, — Plaut. Bacch. 396 : n̄ i m i o i m p e n d i o s u m p r a e s t a t e q u a m i n g r a t u m d i c i κ a t a π o l u n̄ n̄ p e r e ð e i (κρείτον ἔστι) νὰ λέγεσαι σπάταλος παρὰ ἀγνώμων.

VII. τοῦ ἔσωτερικοῦ ἀναγκαστικοῦ αἰτίου, ablat. causae : dolore ὑπὸ λύπης, ira ἔνεκεν δργῆς, odio, studio, metu, spe, misericordia : Boni oderunt peccare virtuti amore οἱ χρηστοὶ μισοῦν τὸ ἀμαρτάνειν ἔνεκα ἀγάπης πρὸς τὴν ἀρετήν.

Σημ. α'. Ἀντὶ τῆς ἀπλῆς ἀφαιρετικῆς τοῦ ἀναγκαστικοῦ αἰτίου τίθεται παθητικὴ τις μετοχὴ παρακειμένου (compulsus, impulsus, coactus, permotus, ductus...) μετά τινος τῶν ἀνωτέρω ἀφαιρετικῶν ὃς ἀφαιρετικῆς τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου (ablat. rei efficientis) : odio permotus ὑπὸ μίσους κινούμενος, — ira incensus ὑπὸ δργῆς ἔξαφθεις, — timore permotus ὑπὸ φόβου κινούμενος, — morbo impeditus non adfui ad judicium ὑπὸ νόσου κωλυθείς δὲν παρενέθην εἰς τὸ δικαστήριον.

Σημ. β'. Τὸ ἔξωτερικὸν ἀναγκαστικὸν αἰτίον δηλοῦται μὲν δι' ἀφαιρετικῆς ἀπλῆς πολλάκις π. χ. hostes frumenti in opia colloquium petiverunt οἱ πολέμιοι ἔνεκα ἐλλείψεως τοῦ σίτου ἔζητησαν συνεννόησιν, —

ἄλλὰ συνηθέστερον δηλοῦται διὰ τῆς προθέσεως propter μετ' αἰτιατικῆς, ἀν δὲ εἶναι πρόσωπον καὶ διὰ τῆς ἀφαιρετικῆς causa μετὰ γενικῆς τοῦ προσώπου ἢ μετὰ κτητικῆς ἀντωνυμίας τεῖχος, suā . . . causā : propter me ἔξ αἰτίας ἐμοῦ.

Σημ. γ'. Εἰς δήλωσιν τοῦ κωλύοντος αἰτίου οὐδέποτε τίθεται ἀπλῆ ἀφαιρετική, ἀλλ' ἡ μετοχὴ παθητικοῦ παρακειμένου μετ' ἀφαιρετικῆς τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου (morto impeditus non adfui ad judicium) ἢ ἡ πρόθεσις prae μετ' ἀφαιρετικῆς : Cic. p. Mil. 105 : prae lacrimis loqui non possum ἔνεκα τῶν δακρύων δὲν δύναμαι νὰ δμιλήσω, μὲν ἐμπόδιζουν τὰ δάκρυα νὰ δμιλήσω.

§ 175. Κατ' ἀφαιρετικὴν ἀπλῆν ἐκφέρεται τὸ αἴτιον τοῦ ψυ-

χικοῦ πάθους καὶ παρὰ τὰ δῆματα τὰ σημαίνοντα λυπεῖσθαι,
χαίρειν, καυχᾶσθαι..., καὶ παρὰ τὰ συγγενῆ ἐπίθετα laetus,
maestus, tristis, anxius, superbus.. Delicto
dolere, correctione gaudere nos oportet διὰ μὲν
τὸ ἀμάρτημά μας πρέπει νὰ λυπώμεθα, διὰ δὲ τὴν διόρθωσιν
αὐτοῦ πρέπει νὰ χαίρωμεν,—Helvetii suā victoria insolenter
gloriabantur οἱ Ἐλβετοὶ διὰ τὴν νίκην τῶν ἀήθως ἐκόμπα-
ζον,—Immolanda Iphigeniā tristis erat Calchas,
maestior Ulixes, maerebat Menelaus διὰ τὴν (ἐπικειμένην) θυ-
σίαν τῆς Ἱφιγενείας ὅτο τεθλιψμένος ὁ Κάλχας, ὁ Ὀδυσσεὺς
ἔλυπετο μᾶλλον (ὅτο κατηφέστερος), ἔθλιβετο ὁ Μενέλαος.

VIII. τῆς ἀναφορᾶς, ablat. limitationis: Agesilaus fuit
claudus altero pede ὁ Ἀγησίλαος ἐγένετο χωλὸς κατὰ
τὸν ἔτερον πόδα,—Epaminondae nemo Thebanorum par fuit
εἰοquentiā πόδς τὸν Ἐπαμεινώνδαν οὐδεὶς ἐκ τῶν Θη-
βαίων ἵσος ἐγένετο κατὰ τὴν εὐφράδειαν.

Σημειωτέαι αἱ φράσεις: major natu πρεσβύτερος (κατὰ τὴν
γέννησιν),—minor natu νεώτερος,—maximus natu πρεσβύτα-
τος,—minimus natu νεώτατος.

§ 176. Ἀφαιρετικὴ τῆς ἀναφορᾶς εἶναι καὶ ἡ παρὰ τὰ δῆ-
ματα τὰ σημαίνοντα μετρεῖν, κρίνειν, (δια)νέμειν... magnos
viros virtute metimur non fortunā τὸνς μεγάλους
ἄνδρας μετροῦμεν (κρίνομεν) ἀπὸ τὴν ἀρετὴν, δχι ἀπὸ τὴν τύχην.

§ 177. Ὄμοίως καὶ ἡ παρὰ τὰ ἐπίθετα dignus, in dignus καὶ τὸ δῆμα dignari: dignum laude virum Musa vetat mori τὸν ἄξιον ὕμνου ἄνδρα ἡ Μοῦσα δὲν ἀφήνει (ἀπαγορεύει) νῦν ἀποθάνῃ. — res dissimiles saepe consimili laude dignantur πράγματα ἀνόμοια πολλά-
κις κρίνονται ἄξια δομοίου ἐπαίνου.

IX. Ablativus materiae, ἀφαιρετικὴ τῆς ὕλης, ἐξ
ἥς εἶναι τι κατεσκευασμένον, ἀπλῆ ἢ μετὰ τῶν προθέσεων εχ ἢ
de: crater argento, pocula fago κρατήρα ἀργύρου, ποτήρια
φηγοῦ Ovid. Metam. 8,668—pocula ex auro ποτήρια χρυσοῦ,
Cic. Verr. 2,4,62—templum de marmore Verg. Georg. 3, 13.

Σημ. Δηλοῦται ὅμως, ὡς καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ, καὶ δι' ἐπιθέ-
του ἢ ὕλη: Cic. de divin. 1,48 : columnā aureā στήλη χρυσῆ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 37ον.

ΧΡΗΣΙΣ ΤΩΝ ΑΝΤΩΝΥΜΙΩΝ

§ 178. Καὶ ἐν τῇ χρήσει τῶν ἀντωνυμιῶν ἡ λατινικὴ καθόλου συμφωνεῖ πρὸς τὴν Ἑλληνικήν.

1. Αἱ προσωπικαὶ καὶ κτητικαὶ ἀντωνυμίαι συνήθως παραλείπονται ὡς ἐννοούμεναι εὐκόλως, τίθενται δὲ μόνον, ὅταν δύνανται νὰ προκύψῃ ἀσάφεια ἢ ὅταν ὑπάρχῃ ἔμφασις ἢ ἀντιδιαστολή : amate patriam (*vestram*) ἀγαπᾶτε τὴν πατρίδα (*σας*),—oculis (*nostris*) cernimus διὰ τῶν ὁφθαλμῶν δοῶμεν,—mater filium (*suum*) mortem patris (*sui* δηλ. *filii*) celavit ἡ μῆτηρ ἀπέκρυψεν ἀπὸ τὸν νίόν (*της*) τὸν θάνατον τοῦ πατρός (*του*).

Ἄλλα : ego libertatem peperi, vos partam obtinere non potuistis ἐγὼ τὴν ἐλευθερίαν ἐκτησάμην, ὑμεῖς κτηθεῖσαν (αὐτὴν) δὲν ἡδυνήθητε νὰ διατηρήσητε,—Cic. Cat. 122 : t u (ut) umquam te corrigas ? σὺ πότε θὰ διορθωθῆς ;—ego ut tibi irascar ? ἐγὼ νὰ ὀργισθῶ ἐναντίον σου ;—hoc me is oculis vidi αὐτὸ τὸ εἴδα μὲ τὰ μάτια μου,—meo amico scripsi, non tuο πρὸς τὸν ἰδικὸν μου φίλον ἔγραψα, ὅχι πρὸς τὸν ἰδικὸν σου.

§ 179. Διαφορὰ λατινικῆς ἀπὸ τῆς Ἑλληνικῆς. Οἱ τύποι τῶν πλαγίων πτώσεων α' καὶ β' προσώπου εἰναι ἐν χρήσει καὶ ὡς αὐτοπαθεῖς : laudant me ἐπαινοῦν με, laudo me ἐπαινῶ ἔμαυτόν.

§ 180. Ἡ τοῦ γ' προσώπου sui sibi se καὶ ἡ suus sua suum εἰναι πάντοτε ἐπὶ αὐτοπαθείας ἐν χρήσει (ἐμμέσου ἢ ἀμέσου) καὶ ἀναφέρεται

α') εἰς τὸ ὑποκείμενον τῆς αὐτῆς προτάσεως (εὐθεῖα ἀντανάκλασις) : A i a x gladio se interfecit ὁ Αἴας ἔαυτὸν ξίφει ἐφόνευσε, — V i r g i n i u s filiam suam occidit ὁ Βιργίνιος τὴν ἔαυτοῦ θυγατέρα ἐφόνευσε,—Graeci jugum s i b i impositum moleste ferunt οἱ "Ελληνες τὸν ἔαυτοῖς ἐπιβληθέντα ζυγὸν βαρέως φέρουν —

β') ἐν δευτερευούσῃ προτάσει κειμένη ἀναφέρεται εἰς τὸ ὑποκείμενον τῆς κυρίας προτάσεως (ἔμμεσος ἀντανάκλασις) : T h e m i s t o c l e s domino navis multa pollicitus est, ut se (δηλ.)

Themistoclem) servaret δ Θεμιστοκλῆς εἰς τὸν κύριον τῆς νεώς πολλὰ ὑπέσχετο, ἵνα τὸν σώσῃ. — T. Manlius imperavit, u. filium s u i m (Manlii) lictores securi percuterent δ Τίτος Μάνλιος ἐκέλευσεν, ὅπως οἱ ὁρθοῦντοι πλήξουν (φονεύσουν) διὰ πελέκεως τὸν υἱόν του —

γ' εἰς τὸ ἀντικείμενον ἡ ἄλλον τινὰ διορισμὸν τῆς προτάσεως : Hannibalem sui (Hannibalis) cives e civitate eiecerunt τὸν Ἀννίβαν οἱ συμπολῖται του τὸν ἔξωρισαν, — puer columbam cepit in nido s u o (columbae) δ παῖς συνέλαβε τὴν περιστερὰν ἐν τῇ φωλεῇ της, — s u i c u i q u e mores fingunt fortunam ἐκάστῳ τὰ ἴδια ἔστι τοῦ ἥθη (δ χαρακτήρ, οἱ τρόποι) πλάττουν τὴν τύχην (αὐτοῦ). — Cic. Cat. 1,32: desinant improbi insidiari domi s u a e (consulis) consuli ἀς παύσουν οἱ φαῦλοι νὰ ἐνεδρεύουν κατὰ τοῦ ὑπάτου ἐν τῷ ἴδιῳ αὐτοῦ οἴκῳ.

2. Ἐκ τῶν δεικνύων ἀντωνυμιῶν

ἡ h i c δεικνύει συνήθως πρόσωπα ἡ πράγματα στενῶς πρὸς τὸ α' πρόσωπον (τὸ λαλοῦν ἡ γράφον) συνδεδμενα, ἀνήκοντα εἰς αὐτὸν ἡ πλησίστατα πρὸς αὐτὸν τοπικῶς ἡ χρονικῶς κείμενα haec urbs ἦδε (ἡ ἡμετέρα) πόλις, — hic Cato ὅδε δ (παρὸν) Κάτων, — hic Roscius ὅδε δ (ἐμὸς πελάτης) Ρώσκιος, — hi mores τάδε τὰ (σημερινά, τὰ ἴδια μας) ἥθη.

Ἀναφέρεται καὶ πρὸς τὰ ἀμέσως ἐπόμενα (=ὅδε) καὶ πρὸς τὰ ἀμέσως προηγούμενα (=οὗτος) : Cato rogatus sententiam dixit h a e c : δ Κάτων ἐρωτηθεὶς γνώμην εἶπε τάδε (τὰ ἔξης): — Cum haec Cato dixit ἀφ' οὗ εἶπεν δ Κάτων ταῦτα (τὰ ἀμέσως προηγούμενα, τὰ ἀνωτέρω).

Ἡ i s t e δεικνύει πρόσωπα ἡ πράγματα ἀναφερόμενα εἰς τὸ β' πρόσωπον, πρὸς δ δ γράφων ἡ δ λέγων ἀποτείνεται: ista vox αὐτὴ ἡ ἴδική σου φωνή, — aufer ista, quaeso, atque responde quod te rogo ἀφες αὐτὰ (ποὺ λέγεις), παρακαλῶ, καὶ ἀποκρίθητι εἰς αὐτὸν ποὺ σ' ἐρωτῶ.

Πολλάκις δ λέγων δεικνύει τὸν ἀντίδικον διὰ τοῦ iste: iste Caecilius αὐτὸς δ (ἀντίδικος) Καικίλιος.

Ἡ i l l e δεικνύει πρόσωπα ἡ πράγματα μακράν, τοπικῶς χρονικῶς κείμενα: illa domus ἐκεῖνος (ἐκεῖ πέραν μακρὰν) δ οἶκος, — illi mores ἐκεῖνα τὰ (παλαιὰ) ἥθη, —

ἢ ὀνομαστά : Socrates ille δ Σωκράτης ἐκεῖνος (δ ὀνομαστός),

— illud Solonis, senesco multa in dies addiscens τὸ ὄνομαστὸν ἔκεινο λόγιον τοῦ Σόλωνος, γηράσκω ἀεὶ πολλὰ διδασκόμενος.

‘H is, ἀν δεικνύῃ τι διασαφούμενον ὑπὸ ἀκολουθούσης ἀναφορικῆς προτάσεως, ἔξηγεται ἔκεινος: i s qui scribit ἔκεινος ὅστις γράφει, δ γράφων.

‘Av τὸ ὅημα τῆς ἀναφορικῆς προτάσεως εἶναι ἐγκλίσεως ὑποτακτικῆς ἢ ἀν ἀκολουθῆ μετὰ τὸ is συμπερασματικὴ πρότασις (ut... ὑποτακτική), τὸ is = talis, τοιοῦτος: ea est Romana gens, q u a e victa quiescere nesciat τοιοῦτον εἶναι τὸ ‘Ρωμαϊκὸν ἔθνος, ὥστε τοῦτο ἡττηθὲν νὰ μὴ δύναται νὰ ἡσυχάσῃ,—ea celeritate milites ierunt, ut hostes se fugae m a n d a t e n t μὲ τοιαύτην ταχύτητα ἔχωρησαν οἱ στρατιῶται, ὥστε οἱ πολέμιοι νὰ τραποῦν εἰς φυγήν.

‘Av ἡ is δεικνύῃ προηγούμενα, ἔξηγεται οὗτος: Apud Helvetios longe nobilissimus fuit Orgetorix: is (Orgetorix) regni cupiditate conjurationem fecit παρὰ τοῖς Ἐλβετοῖς ἐπιφανέστατος ἐγένετο δ Ὁργέτοριξ: οὗτος ἐπιθυμήσας τὴν βασιλείαν ἔκαμε συνωμοσίαν.

Tὰς πλαγίας πτώσεις τῆς ἀντωνυμίας ταύτης ἔξηγοῦμεν συνήθως διὰ τῆς αὐτός.

‘H idem ὁ αὐτός, ὁ Ἰδιος, (ὅστις ἔκαμε, εἶπεν, ἔγραψε... τὰ ἀνωτέρω, ἔκαμε, εἶπε... καὶ τοῦτο).

‘H ipse αὐτός, ὁ Ἰδιος, μόνος του (ὅχι δι' ἄλλου τινός).

3. Ἐκ τῶν πολλῶν ἀγρίστων ἀντωνυμιῶν, ἀντὸν ὃν ἡ ἐλληνικὴ ἔχει μόνον μίαν, τις, ἡ μὲν aliquis (οὖσιαστ.), ἡ aliquid (εἶτιθ.) καὶ ἡ quispiam κείνται κανονικῶς ἐν καταφατικαῖς προτάσεσι: dicat aliquis (ἡ quispiam) λέγοι τις ἀν,—si non magnam at aliquam spem habeo ἀν δὲν ἔχω μεγάλην (ἔλπίδα), ἔχω δύναμις ἐλπίδα τινά.

Σημ. dicis aliquid λέγεις τι (ἀξιον προσοχῆς). ἀντίθ. nihil dicis οὐδὲν λέγεις, αὐτὸ ποὺ λέγεις δὲν ἀξίζει τίποτε.

‘H quisque uam (οὖσιαστ.) καὶ ἡ ullus (εἶτιθ.) ἐν ἀρνητικαῖς μόνον προτάσεσιν ἡ καταφατικαῖς ἀρνητηματικαῖς, ισοδυναμούσαις πρὸς ἀρνητικάς: nego quidquam me dixisse quod te offendere posset ἀρνοῦμαι (οὐ φημι) δτι εἴπα τι δπερ ἡδύνατο νὰ σὲ λυπήσῃ.—An quisquam Croeso divitior fuit? ἡ ὑπῆρχε τις πλουσιώτερος τοῦ Κροίσου; (=οὐδεὶς ὑπῆρξε...),

— N e g o u l l a m tabulam in Sicilia fuisse, quam Verres non rapuerit ἀρνοῦμαι ὅτι (λέγω ὅτι δὲν) ὑπῆρξεν ἐν Σικελίᾳ εἰκών τις, τὴν δποίαν νὰ μη ἡσπασεν δ Οὐέρροης (ὅλας τὰς ἡρπασε). — Legati sine u l l a spe pacis domum redierunt οἱ ἀπεσταλμένοι ἐπανῆλθον οἴκαδε ἄνευ τινὸς (οὐδεμιᾶς) ἐλπίδος εἰδήνης.—

‘Αλλά : legati n o n s i n e (=cum) aliqua spe pacis domum redierunt οἱ ἀπεσταλμένοι ἐπανῆλθον οἴκαδε σχι τάνευ (=μετὰ) ἐλπίδος τινὸς εἰδήνης.

Προβλ. καὶ in Mithridate devincendo Pompeius felicior fuit quam quisquam superiorum ducum (= n e m o superiorum ducum fuit tam felix quam Pompeius fuit in devincendo Mithridate) ἐν τῇ κατανικήσει τοῦ Μιθριδάτου δ Πομπήιος ὑπῆρξεν εὐτυχέστερος ἢ ἄλλος τις ἐκ τῶν προγενεστέρων ἡγεμόνων,—Si quisque sapiens fuit, is certe fuit Socrates (Ισως... οὐδεὶς ὑπῆρξε σοφός ἀλλ;) ἀν ὑπῆρξε τις σοφός, οὗτος βεβαίως ἦτο δ Σωκράτης.

‘Η quis ἀντὶ τῆς aliquis μετὰ τὸ si, nisi, ne, num ἢ μετὰ ἀναφορικὰς ἀντωνυμίας καὶ ἀναφορικὰ ἐπιρρήματα : Si quis dicat εἰ τις λέγοι,—quo quis est prudentior, eo est modestior ὅσφι τις εἶναι συνετότερος, τόσφι εἶναι σωφρονέστερος.

‘Η q u i d a m t i c s , κάποιος , τὸν δποῖον δὲν δύναται ἢ δὲν θέλει δ λέγων ἢ δ γράφων νὰ δρίσῃ περιτέρω : Alcidamas qui id a m scripsit laudationem mortis κάποιος Ἀλκιδάμας ἔγραψεν ἐπαινον τοῦ θανάτου,—Cic. Catil. 1,9 : video esse hic in senatu quodam, qui tecum una fuerunt βλέπω ὅτι εἶναι ἐδῶ ἐν τῇ συγκλήτῳ τινὲς (δὲν θέλω νὰ τοὺς ὀνομάσω), οἱ δποῖοι ἡσαν μαζί σου.

Σημ. Τιθεμένη ἡ quidam πρό ἐπιθέτου συνημμένου μετὰ οὐσιαστικοῦ, ἔξαρσει τὴν δύναμιν τοῦ ἐπιθέτου : Cic. p. Mil. 101 : (Milo) est quodam incredibili robore animi δ Μίλων ἔχει μίαν ἀπίστευτον εὑρυχίαν.

Τιθεμένη δὲ μετὰ τὸ ἐπίθετον κολάζει μὲν τὴν τούτου δύναμιν, ἀν εἶναι ὑπερβολική, ἔξαρσει δὲ αὐτὴν ἀν εἶναι μετρία : Pompeius est divina quadam mente praeditus δ Πομπήιος κέκτηται θείαν τινὰ (σχεδὸν θείαν) διάνοιαν, — responsum excellentis cuiusdam ingenii ac sin-

gularis ἀπόκρισις ἐξόχου τινὸς πνεύματος (εὐφυΐας) καὶ μοναδικοῦ προβλ. ἑλλ. δεινόν τινα λέγεις καὶ θαυμαστὸν ἀνδρα.

Ἡ quisque κεῖται 1) μετὰ τὰς αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίας sui, sibi...suus, sua...: sua e quiisque fortunae faber est ἔκαστος εἶναι δημιουργὸς τῆς τύχης του.

2) ἐν δευτερευούσαις προτάσεσι μετὰ τὰ ἀναφορικά: Cic. Tusc. 1,41: quam quiisque noverit artem, in haec se exerceat ἢν ἔκαστος θὰ γνωρίζῃ τέχνην, ἐν ταύτῃ ᾧς ἔξασκη ἔαυτόν.

3) μετὰ τὰ τακτικὰ ἀριθμητικὰ καὶ τὰ ὑπερθετικὰ ἐπίθετα: quanto que appo καθ' ἔκαστον πέμπτον ἔτος,— optimus quisque ἔκαστος ἀριστος, κάθε ἀριστος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 38ον.

ΟΙ ΧΡΟΝΟΙ ΤΟΥ ΡΗΜΑΤΟΣ

§ 181. Καὶ ἐν τῇ χρήσει τῶν χρόνων τοῦ δήματος ἡ λατινικὴ καθόλου συμφωνεῖ πρὸς τὴν Ἑλληνικήν, μόνον ὅτι ἐν τισιν εἶναι ἀκριβεστέρα ἔκείνης.

§ 182. **Χρόνοι δημητικοὶ** εἶναι ὁ ἐνεστώς, ὁ κυρίως παρακείμενος (perfectum praesens ἢ logicum) καὶ οἱ μέλλοντες ἀμφότεροι.

§ 183. **Χρόνοι ἴστορικοὶ** εἶναι ὁ παρατατικός, ὁ ἴστορικός παρακείμενος (perfectum historicum, ἀριστος) καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος.

A'. Οἱ χρόνοι τῆς ὕριστικῆς ἐν ἀνεξαρτήτοις προτάσεσιν.

§ 184. Οἱ ἐνεστώς δηλοὶ καὶ ἐν τῇ λατινικῇ πρᾶξιν α') γιγνομένην, εἴτε ἀπὸ προτέρου χρόνου ἀριστομένην καὶ ἔξακολουθοῦσαν καὶ τώρα νὰ γίνεται, εἴτε καὶ τώρα ἀρχομένην: Quid facis? Scribo,—pluit βρέχει.

β') πολλάκις κατὰ συνήθειαν ἐπαναλαμβανομένην ἐν τῷ παρόντι ἡ πάντοτε λσχύουσαν: gallus canit ὁ ἀλέκτωρ φωνεῖ, — virtus sola homines beatos reddit ἡ ἀρετὴ μόνη τοὺς ἀνθρώπους εὐδαιμονας ποιεῖ, — concordia res crescunt, discordia pereunt ἐκ τῆς ὅμονοίας τὰ πράγματα προάγονται, ἐκ τῆς διχονοίας ἀπόλλυνται, — fortes fortuna adjuvat τοὺς ἀνδρείους ἢ τύχη βοηθεῖ.

γ') πρᾶξιν παρελθοῦσαν μέν, ἀλλ' ἐν τῇ φαντασίᾳ τοῦ λέγοντος ζωηρῶς ἀναπαρισταμένην (ίστορικὸς ἐνεστώς, praesens historicum): Caes bg. 7,86,1: His rebus cognitis Caesar Labienum cum cohortibus sex subsidio laborantibus mittit ταῦτα μαθὼν ὁ Καῖσαρ τὸν Λαβιηνὸν μετὰ ἔξι κοόρτεων εἰς ἐπικουρίαν τοῖς πιεζομένοις πέμπει.

δ') Τὸν ἐνεστῶτα μεταχειρίζεται καὶ ἡ Ἑλληνικὴ καὶ ἡ λατινικὴ γλῶσσα καὶ ὅταν μνημονεύῃ τὰ ἐν τοῖς ποιήμασιν ἢ τοῖς συγγράμμασι ποιούμενα ἡ διδασκόμενα (praeiens litteratorium): Socrates docet ὁ Σωκράτης διδάσκει (ἐν τοῖς συγγράμμασι τοῦ Πλάτωνος ἢ τοῦ Ξενοφῶντος), — Cicero dicit ὁ Κικέρων λέγει (ἐν τοῖς συγγράμμασιν αὐτοῦ), — Achilles Hectorem caedit ὁ Ἀχιλλεὺς τὸν Ἐκτορα φονεύει (ἐν τῷ Ἰλιάδι). — Antigone ad Creontem ducitur ἡ Ἀντιγόνη πρὸς τὸν Κρέοντα ἀγεται (ἐν τῷ ὅμωνύμῳ δράματι τοῦ Σοφοκλέους).

§ 185. *Ο παρατατικὸς δῆλοι πρᾶξιν*

γιγνομένην καὶ διαρκοῦσαν
ἢ πολλάκις κατὰ συνήθειαν
ἐπαναλαμβανομένην }   ἐν τῷ παρελθόντι

Themistocles adulescens liberius vivebat et rem familiarem neglebat ὁ Θεμιστοκλῆς νέος ὃν ἐλευθεριώτερον ἔζη καὶ τὴν περιουσίαν του παρημέλει, Romae quotannis bini consules creabantur ἐν Ῥώμῃ κατ' ἕτος ἀνὰ δύο ὑπάτους ἔξελέγοντο, — Cato dicebat (dicere solebat) fructus litterarum jucundos esse, radices amaras ὁ Κάτων ἐσυνήθιζε νὰ λέγῃ ὅτι οἱ καρποὶ τῶν γραμμάτων εἶναι εὐάρεστοι (ἥδεις), αἳ δὲ ὁίζαι πικραί.

§ 186. Ὁ κυρίως παρακείμενος δηλοῖ

α') πρᾶξιν ἥδη συντετελεσμένην : perii ἀπόλωλα,—scripsi epistolam γέγραφα τὴν ἐπιστολήν,—pater advénit ὁ πατὴρ ἔχει ἔλθει.

β') κατάστασιν προελθοῦσαν ἐκ συντελεσθείσης πράξεως : tu liberos habes, ego habui σὺ ἔχεις (ἔξακολουθεῖς νὰ ἔχῃς) τέκνα, ἔγὼ ἔσχηκα, τ. ἐ. οὐκέτι ἔχω, διότι μου ἀπέθανον ὅσα είχα, — F u i m u s Troes, f u i t Ilium ὑπῆρχαμεν Τρῶες, ὑπῆρξεν "Ιλιον (ἄλλα τώρα δὲν ὑπάρχομεν πλέον, διότι ἔλλον τὸ "Ιλιον).

Σημ. Πολλοὶ παρακείμενοι δηλοῦντες τὴν ἐκ τῆς συντελεσθείσης πράξεως προελθοῦσαν κατάστασιν ισοδυναμοῦν πρὸς ἐνεστῶτας (ἄλλου συγγενοῦς δήματος) : novi ἢ cognovi (κατα-)μεμάθηκα (ἐπομένως) γιγνώσκω scio.—consuevi = soleo εἴσ-θα,—constiti = sto.

§ 187. Ὁ ύπερσυντέλικος δηλοῖ πρᾶξιν συντετελεσμένην ἐν τῷ παρελθόντι : Cicero ante Caesarem natus erat ὁ Κικέρων εἶχε γεννηθῆ, ὅτε ἐγεννήθη ὁ Καῖσαρ,—Caesar ante Ciceronem occisus erat ὁ Καῖσαρ εἶχε φονευθῆ, ὅτε ἐφονεύθη ὁ Κικέρων.

Σημ. Ός οἱ παρακείμενοι novi, cognovi... ισοδυναμοῦν πρὸς ἐνεστῶτας, οὕτω καὶ οἱ ύπερσυντέλικοι noveram, cognoveram, consueveram, constitueram ισοδυναμοῦν πρὸς τοὺς παρατατικοὺς sciebam, solebam, stabam.

§ 188. Ὁ ιστορικὸς παρακείμενος (ἀόριστος) δηλοῖ—πρᾶξιν γενομένην ἀπλῶς ἐν τῷ παρελθόντι : Romulus urbem Romanam condidit,—Pericles quadraginta annos rei publicae Atheniensium praefuit ὁ Περικλῆς ἐπὶ ἔτη τεσσαράκοντα τῆς τῶν Ἀθηναίων πολιτείας προέστη.

§ 189. Ὁ μέλλων ἀπλοῦς δηλοῖ πρᾶξιν, ἡ δροία θὰ γίνεται ἢ θὰ γίνη ποτὲ ἐν τῷ μέλλοντι : Verg. Aen. 1,290 : Vocabitur hic quoque (Augustus) in votis θὰ ὀνομάζεται καὶ οὗτος (ὁ Αὔγουστος) ἐν ταῖς εὐχαῖς, τ. ἐ. θὰ τιμᾶται καὶ οὗτος ὡς θεός, 1,199 : o socii... o passi graviora, dabat deus his quoque (malis) finem ὁ ἑταῖροι, ὁ βαρύτερα παθόντες, θὰ δώσῃ ὁ θεός τέλος καὶ εἰς αὐτὰ (τὰ παρόντα κακά).

Σημ. Ὁ μέλλων μέλλοντων κεῖται καὶ ἀντὶ προστακτικῆς : tu

non cessabis, et ea quae habes instituta perficies sū δὲν θὰ ὀκνήσῃς (μὴ ὀκνεῖ, μὴ ὀκνήσῃς) καὶ θὰ φέρῃς (φέρεις εἰς πέρας, καὶ περάτωσε αὐτὰ τὰ ὅποια ἔχεις καθωρισμένα.

§ 190. Ο τετελεσμένος μέλλων δηλοῖ πρᾶξιν, ἢ ὅποια θὰ ἔχῃ συντελεσθῆ ἐν τῷ μέλλοντι: ante horam decimam redierimus πρὸ τῆς (προσεχοῦς) δεκάτης ὥρας θὰ ἔχωμεν ἐπανέλθει.— De Carthagine vereri non ante desinam quam illam excisam esse cognovero ἀπὸ μέρους τῆς Καρχηδόνος δὲν θὰ παύσω νὰ ἔχω φόβον πρότερον παρὰ ἀφ' οὗ θὰ ἔχω μάθει ὅτι κατεσκάφη, δηλ. πρῶτα θὰ μάθω ὅτι κατεσκάφη καὶ τότε, ύστερα, θὰ παύσω νὰ φοβοῦμαι.

Σημ. Καὶ οἱ τετελεσμένοι μέλλοντες πονέρο, cognovero, consuevero, constituero, ἰσοδυναμοῦν πρὸς τοὺς ἀπλοῦς μέλλοντας sciam, solebo, stabo.

§ 191. Χρῆσις τῶν χρόνων τοῦ ὁγματος ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς.

Οἱ Λατῖνοι γράφοντες ἐπιστολὴν πρός τινα ἀπόντα ἐλάμβανον συνήθως ὑπὲρ δύψιν δζι τὸν χρόνον, καθ' ὃν αὐτοὶ ἔγραφον, ἀλλὰ τὸν χρόνον, καθ' ὃν θὰ ἀνεγίνωσκε τὴν ἐπιστολὴν ὁ λαμβάνων αὐτήν· διὰ τοῦτο μετεχειρίζοντο τοὺς χρόνους τοῦ παρελθόντος (παρατατικόν, ἴστορικὸν παρακείμενον, ὑπερσυντέλικον) ἀντὶ τῶν χρόνων τοῦ παρόντος (ἐνεστῶτος, παρακείμενου).

Cic. ad Att. 9,10,1 : nihil habebam, quod scribere rem, neque enim novi quidquam audieram et ad tuas omnes epistulas rescripsoram pridiem (ἀντὶ nihil habeo quod scribam: neque... audi vi...rescripsi heri) οὐδὲν ἔχω (ὅπερ) νά σου γράψω διότι οὔτε νέον τι ἤκουσα καὶ εἰς τὰς ἐπιστολάς σου ὅλας ἀπήντησα χθές,— scripsi ad te ante lucem (ἀντὶ scribo)... γράφω πρὸς σὲ πρὸ τοῦ φωτὸς τῆς ἡμέρας, πρὶν φέξῃ.

B'. Οἱ χρόνοι τῆς ὄριστικῆς ἐν ἐξηρτημέναις προτάσεσιν.

§ 192. Ἐν τῇ χρήσει τῶν χρόνων ἐν ταῖς ἐξηρτημέναις καθ' ὁριστικὴν προτάσεσιν ἐξετάζεται μάλιστα, ἂν ἡ πρᾶξις τῆς ἐξηρ-

τημένης προτάσεως είναι **σύγχρονος ή προγενεστέρα** τῆς πράξεως τῆς κυρίας προτάσεως.

α') "Αν αἱ πρᾶξεις τῶν δύο προτάσεων, κυρίας καὶ ἔξηρτη μένης, είναι ἀκριβῶς **σύγχρονοι**, τίθεται καὶ ἐν τῇ ἔξηρτημένῃ προτάσει ὁ αὐτὸς χρόνος, ὅστις καὶ ἐν τῇ κυρίᾳ: Bene facias, quod manus καλῶς ποιεῖς, διότι μένεις (μένων).

Bene faciebas quod manus bas, καλῶς ἐποίεις, διότι μένεις (μένων).

Bene fecisti, quod mansisti καλῶς ἐποίησας, διότι μεινας (μείνας).

Bene feceras, quod manseras καλῶς εἶχες κάμει, διότι είχες μείνει.

Si praceptorum patris memor eris, vir bonus ac justus fies ἀν (ἔφ' ὅσον) θὰ είσαι μνήμων τῶν παραγγελμάτων τοῦ πατρός, θὰ γίνῃς ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ δίκαιος.

Donec eris felix, multos numerabis amicos ἔφ' ὅσον θὰ είσαι εὐτυχής, πολλοὺς θὰ ἀριθμήσῃς (θὰ ἔχῃς) φίλους.

β') "Αν ἡ τῆς ἔξηρτημένης προτάσεως πρᾶξεις είναι **προγενεστέρα** τῆς πρᾶξεως τῆς κυρίας προτάσεως, ἐν τῇ ἔξηρτημένῃ προτάσει τίθεται

παρακείμενος, ἀν ἐν τῇ κυρίᾳ είναι **ἐνεστώς**,

ὑπερσυντέλικος, ἀν ἐν τῇ κυρίᾳ είναι **παρακείμενος ή παρατακτικός**—

τετελεσμένος μέλλων, ἀν ἐν τῇ κυρίᾳ είναι **μέλλων ἀπλοῦς**:

Cum ad villam veni, hoc ipsum, nihil agere me delectat δοσάκις **ἥλθον** (ἔρχομαι) εἰς τὴν ἔπαυλιν, αὐτὸ τοῦτο τὸ νὰ μὴ κάμνω τίποτε, μὲ τέρπει.

Epaminondas cum in circulum venerat, numquam inde discedebat (ἢ discessit) priusquam sermo ad finem perductus esset ὁ Ἐπαμεινώνδας δοσάκις εἰς κύκλον (συζητῶν) εἶχεν ἔλθει (ἥρχετο), οὐδέποτε ἀπεκώρει (ἢ ἀπεκώρησεν) ἐκεῖθεν, ποὺν ἢ (εἰμὶ ἢ ἄφ' οὐ) ἡ συζήτησις εἰς τὸ τέλος ἀκτῆ (εἴχε τελειώσει).—Scribam tibi, si quid de fortuna amici nostri cognovero θά σου γράψω, ἀν θὰ μάθω [ἄν θὰ ἔχω μάθει] τι περὶ τῆς τύχης τοῦ ἡμετέρου φίλου.

Ἐξαιρέσεις. Μετὰ τοὺς χρονικοὺς συνδέσμους postquam

ἀφ' οὗ, ut (primum), ubi (primum), cum primum, simulatque, simulac εὐθὺς ὡς, τίθεται παρακείμενος, καὶ ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει παρακείμενος, μολονότι ἡ τῆς ἔξηρτημένης προτάσεως πρᾶξις εἶναι προγενεστέρα τῆς πρᾶξεως τῆς κυρίας προτάσεως: Caesar postquam hostium copias non longe abesse cognovit, castra posuit δὲ Καΐσαρ ἀφ' οὗ ἔγνω ὅτι τὰ στρατεύματα τῶν πολεμίων δὲν ἀπεῖχον πολύ, ἐστρατόπεδευσε,—Legati hostium simulatque in castra Romana venerunt, statim ad consulem ducti sunt οἱ πρέσβεις τῶν πολεμίων, εὐθὺς ὡς ἥλθον εἰς τὸ δωματικὸν στρατόπεδον, παρευθὺς πρὸς τὸν ὑπατὸν ὕδηγήθησαν (ἴδε καὶ § 233).

Δατινισμός. Μετὰ τὸν χρονικὸν σύνδεσμον διυτι, ἐν ᾧ χρόνῳ, τίθεται ἐνεστώς (ἀντὶ παρατατικοῦ) τῆς δριστικῆς, εἰ καὶ δὲ λόγος περὶ πρᾶξεως παρφημένης. Ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει κεῖται ἴστορ. ἐνεστώς ἢ παρατατικὸς ἢ παρακείμενος: Mardonius dum apud Plataeas in primis ordinibus pugnat, imperfectus est δὲ Μαρδόνιος εἰς τὰς Πλαταιὰς ἐν ᾧ ἐμάχετο ἐν τῇ πρώτῃ γραμμῇ ἐφονεύθη ποβλ. Sall. Cat. 50,1. 56,1.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 39^{ον}.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΚΡΙΣΕΩΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΕΠΙΘΥΜΙΑΣ

§ 193. Αἱ κύριαι ἢ ἀνεξάρτητοι προτάσεις διακρίνονται, ὡς καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ (καὶ πάσῃ ἀλλῇ) γλώσσῃ.

α') εἰς τὰς προτάσεις κρίσεως: Homines pulvis et umbra sumus οἱ ἄνθρωποι εἰμεθα κόνις καὶ σκιά, — Avarus semper eget δὲ φιλάργυρος πάντοτε στερεῖται, — Non possumus omnia per nos agere δὲν δυνάμεθα πάντα δι' ἡμῶν αὐτῶν νὰ πράττωμεν, — Mortem nemo sapiens malum esse dixerit τὸν θάνατον οὐδεὶς σοφὸς δύναται νὰ εἴπῃ (εἴποι ἀν) ὅτι εἶναι κακόν, — non semper idem honor floribus vernis est οὐ πάντοτε τοῖς

έαρινοῖς ἄνθεσιν ἡ αὐτὴ τιμή ἔστι, — dulce et decorum est pro partia mori ἡδὺ καὶ ἔντιμόν ἔστι τὸ ὑπὲρ πατρίδος θνῆσκεν (Ἐν πάσαις ταύταις ταῖς προτάσεσιν ἐμφαίνεται **μνάση, κρίσις, ἀπόφανσις** τοῦ λέγοντος).

β') εἰς προτάσεις ἐπιθυμίας : Ora et labora προσεύχου καὶ ἐργάζου.—ne dixeris μὴ εἴπης,—mortem ne timeamus τὸν θάνατον μὴ φοβώμεθα,—Sibi quisque consulat ἔκαστος ἃς σκέπτεται περὶ ἑαυτοῦ,—Eamus ἵωμεν,—Amemus patriam, pareamus magistratibus, consulamus bonis : speremus quae volumus, sed, quod acciderit fortiter, feramus ἃς ἀγαπῶμεν τὴν πατρίδα, ἃς ὑπακούωμεν εἰς τοὺς ἀρχοντας, ἃς βουλευώμεθα ὑπὲρ τῶν χρηστῶν ἃς ἐλπίζωμεν ὅσα θέλομεν, ἃλλ' ὅτι ἀν συμβῇ, γενναίως ἃς φέρωμεν. (Ἐν πάσαις ταύταις ταῖς προτάσεσιν ἐμφαίνεται **ἐπιθυμία** τοῦ λέγοντος).

§ 194. Καὶ προτάσεις κρίσεως καὶ προτάσεις ἐπιθυμίας δύνανται νὰ ἐξενεχθοῦν μετὰ ἐρωτήσεως τότε δνομάζομεν αὐτὰς **ἐρωτηματικὰς προτάσεις.**

'**Ἐρωτηματικὰ προτάσεις κρίσεως** : Ubinam gentium sumus ? ποῦ γῆς ἔσμεν ; — quid magis est saxo durum, quid mollius aqua ? (unda ?) τί εἶναι μᾶλλον τοῦ βράχου (τῆς πέτρας) σκληρόν, τι μαλακώτερον τοῦ ὕδατος ; quis hoc credit ? τίς δύναται νὰ πιστεύῃ τοῦτο ; Cic. de imp. Gn. Pomp. 31 : Hoc tantum bellum...quis umquam arbitraretur aut ab omnibus imperatoribus uno anno, aut omnibus annis ab uno imperatore confici posse ? τοῦτον τὸν τόσον μέγαν πόλεμον...τίς ποτε θὰ ἐνόμιζεν ὅτι ἦτο δυνατὸν νὰ περατωθῇ ἢ ὑπὸ πάντων τῶν στρατηγῶν εἰς ἐν ἔτος ἢ εἰς πάντα τὰ ἔτη ὑπὸ ἐνὸς στρατηγοῦ ;

'**Ἐρωτηματικὰ προτάσεις ἐπιθυμίας** : Quid faciam ? τί νὰ κάμω ;—Quo me vertam ? ποῦ νὰ στραφῶ ; **ποῖ τράπωμαι** ;—Quid dicere ? τί νὰ ἔλεγα ; — Cic. p. Sest. 42-43 : Haec cum viderem quid agerem judices ?...Contenderem contra tribunum plebis privatus armis ? ἀφ' οὗ ἔβλεπα ταῦτα τί νὰ ἔκαμνα, ὃ δικασταί ;... Νὰ ἐναντιώθω δι' ὅπλων ἐγὼ ἴδιώτης ὃν κατὰ τοῦ δημάρχου ;

§ 195. Αἱ προτάσεις κρίσεως ἐκφέρονται **καθ' δριστικὴν** ἢ

καθ' ὑποτακτικὴν μόνον (conjunctions potentialis καὶ conjunctions irrealis). Ἡ ἀρνησις πον, neque, nemo, numquam, nihil.

Αἱ προτάσεις ἐπιθυμίας ἐκφέρονται **καθ'** δριστικὴν χρόνου μέλλοντος (μὲν ἀρνησιν πον, neque...), **καθ'** ὑποτακτικὴν (conjunctions hortativus, conj. concessivus, conj. jussivus καὶ conj. prohibitive) καὶ **κατὰ προστακτικήν**. Ἡ ἀρνησις, πε, neve, nihil, nemo, numquam.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 40^{ον}.

ΧΡΗΣΙΣ ΤΩΝ ΕΓΚΛΙΣΕΩΝ

§ 196. **Αἱ ἐγκλίσεις ἐν ταῖς ἀνεξαρτήτοις προτάσεσι.**

α') **Οριστική**. Ἡ δριστικὴ τῆς λατινικῆς γλώσσης ἀντιστοιχεῖ καθόλου πρὸς τὴν δριστικὴν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ δηλοῦ τι **ὅς πραγματικόν**: Mors aequo pede pulsat pauperum tabernas regumque turres δὲ θάνατος ἐξ ἵσου [ἴσῳ ποδὶ] πλήγει (τόσον) τὰς καλύβας τῶν πτωχῶν (ὅσον) καὶ τοὺς πύργους τῶν βασιλέων. — Caesar vicit Pompeium δὲ Καῖσαρ ἐνίκησε τὸν Πομπέιον.

Σημ. "Αν ἡ πρότασις εἶναι ἀρνητική, τίθενται αἱ λέξεις non, nemo, nullus, numquam, nihil, non—neque, neque—neque, nec—nec, ne—quidem.

β') **Υποτακτική**: Αὕτη ἐν τῇ λατινικῇ εἶναι ἐν πλείονι χρήσει, ἀντιστοιχοῦσα οὐ μόνον πρὸς τὴν ὑποτακτικήν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν εὐκτικὴν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ τὴν προστακτικὴν καὶ τὴν δριστικὴν ἐνίστε, καὶ παριστᾶ τὸ λεγόμενον ὡς **δυνατὸν** ή ὡς **ἐπιθυμητόν**, ή ὡς **ἀπλῆν σκέψιν**, ή ὡς **ἀπραγματοποίητον**.

Κατὰ ταῦτα ἡ ὑποτακτικὴ εἶναι:

1. **co**njunctionus potentialis (ἐνεστῶτος, παρατατικοῦ καὶ παρακειμένου μόνον), Ἑλλην. δυνητικὴ εὐκτική, ἡ ἀρνησις εἶναι non, neque—neque... (ώς καὶ ἐν τῇ δριστικῇ): nemo dubitet οὐδεὶς δύναται νῦν ἀμφιβάλῃ,—dicat ή dixerit quispiam λέγοι ή εἴποι τις ἄν (νῦν), — Cic. de off. 3, 170:

Θ. Κακριδῆ, Λατινική Γραμματική, "Έκδοσις 4η 1938

13

stultum hominem, dixerit quispiam, — quid aliud facere? τί ἄλλο ἀν ποιοί; τί ἄλλο ἀν ἐποίει;

2. *c o n j u n c t i v u s o p t a t i v u s* (*παντὸς χρόνου*), ἔλλην. **εὐκτικὴ παθαρά** ἡ ἄρνησις ne: sis felix εἴης οὐτούχης, —ne viverem εἴθε νὰ μὴ ἔζων.

Τῆς τοιαύτης (*εὐκτικῆς*) ὑποτακτικῆς προτάσσεται πολλάκις τὸ utinam εἴθε: Cic. Catil. 1, 22: utinam tibi istam mentem di immortales duint! εἴθε οἱ ἀθάνατοι θεοὶ νὰ σου δώσουν (νὰ σου ἔδιδον) αὐτὴν τὴν σκέψιν, διάνοιαν.

3. *c o n j u n c t i v u s (ad) h o r t a t i v u s* ἐνεστῶτος ἡ παρακειμένου, ἔλλην. **ὑποτακτικὴ προστακτικὴ** ἡ ἄρνησις ne: eamus ἴωμεν,—audiatur et altera pars ἡς ἀκουσθῇ καὶ ἡ ἑτέρα μερίς,—pericula ne timeamus, socii τοὺς κινδύνους ἡς μὴ φοβηθῶμεν, ἡς ἀψήφήσωμεν, ὃ ἔταῖροι,—viderint sapientes ἡς ἔδουν οἱ σοφοί.

4. *c o n j u n c t i v u s d u b i t a t i v u s* ἡ delib erati v u s (*ἐνεστῶτος ἡ παρατατικοῦ μόνον*), ἔλλ. **ὑποτακτικὴ ἀπορηματικὴ**: ἡ ἄρνησις non: quo me vertam? ποὶ τράπωμαι; Virg. Aen. 3,39: loquar an sileam? νὰ το εἴπω ἡ νά το σιωπήσω; cur ego non laeter? διατὶ ἐγὼ νὰ μὴ χαίρω; — quid facerem? τί νὰ ἔκαμνα;

5. *c o n j u n c t i v u s c o n c e s s i v u s* (*ἐνεστῶτος ἡ παρακειμένου μόνον*), ἔλλην. **ὑποτακτικὴ παραχωρητικὴ** ἡ **συγκαταθετικὴ** ἡ ἄρνησις ne: oderint dum metuant μισούντων, μόνον δεδιότων, ἡς μὲ μισοῦν, ἀρκεῖ μόνον νά με φοβοῦνται.—ne sit summum malum dolor, malum certe est ἡς μὴ εἶναι, ἔστω, δέχομαι, δι τὸ δὲν εἶναι μέγιστον κακὸν ἡ λύπη, πάντως δύως εἶναι κακόν.

6. *c o n j u n c t i v u s i r r e a l i s* (*παρατατικοῦ ἡ ὑπερσυντελίκου μόνον*), ἔλλ. **δριστικὴ ἵστορικοῦ χρόνου μετὰ τοῦ ἀν** ἡ ἄρνησις non: sine amicitia vita tristis esset ἀνευ φιλίας (ἀγάπης) ὃ βίος θὰ ἦτο (ἄλλὰ δὲν εἶναι, διότι ὑπάρχει φιλία) ἀνιαρός,—haec Caesar numquam neque fecisset περιε passus esset ταῦτα ὃ Καῖσαρ οὐδέποτε οὔτε θὰ εἴχε κάμει οὕτε θὰ εἴχεν ἀνεχθῆ.

γ') **Προστακτικὴ**: Καὶ αὕτη ἀντιστοιχεῖ καθόλου πρὸς τὴν προστακτικὴν τῆς ἔλλην. γλώσσης.

Ἡ μὲν τοῦ ἐνεστῶτος προστακτικὴ κυρίως τίθεται, ὅταν τὸ προστασόμενον πρέπει ἀμέσως νὰ ἐκτελεσθῇ ἢ ὅταν πρέπῃ νὰ γίνεται πάντοτε: Cic. Cat. 1,20: e g r e d e r e ex urbe, Catilina, libera rempublicam metu... (ἔξελθε ἀμέσως τώρα) ἐκ τῆς πόλεως, Κατιλίνα, ἀπάλλαξον τὴν πολιτείαν ἀπὸ τοῦ φόβου, — ora et labora (πάντοτε) προσεύχου καὶ κοπιάζε, σὺν Ἀθηνᾶ καὶ χεῖρα κίνει.

Ἡ δὲ τοῦ μέλλοντος προστακτικὴ τίθεται ὅταν τὸ προστασόμενον πρέπει νὰ ἐκτελεσθῇ ἀφ' οὐδὲν γίνη ἄλλο τι πρότερον, ἢ καθόλου ἐν τῷ μέλλοντι (ὅδι ἀμέσως): Cras petīto, dabitur; tunc abi auctōriō ἔλα καὶ ζήτησέ το, θά σου δοθῇ τώρα πήγαινε.—Consules summum jus habent o; nemini parento; illis salus populi suprema lex esto oī ὑπατοῦ (ὅταν θὰ κατασταθοῦν) ἃς ἔχουν τὸ μέγιστον δικαίωμα, τὴν ἀνωτάτην ἔξουσίαν· μηδενὶ νὰ ὑπακούουν· δι' αὐτοὺς ἢ σωτηρία τοῦ λαοῦ ἔστω δὲ ὑψιστος νόμος.

Σημ. α'. Ἐπειδὴ ἡ προστακτικὴ ἔχει μόνον ἐνεστῶτα καὶ μέλλοντα καὶ τοῦ πρώτου οὐχὶ πάντα τὰ πρόσωπα, ἐννοεῖται ὅτι διὰ τούτων ἀναπληροῖ καὶ τὸν παρακείμενον καὶ ἀόριστον τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ ἡ διάκρισις δὲ μεταξὺ προστακτικῆς ἐνεστῶτος καὶ μέλλοντος οὐχὶ πάντοτε δυνατή.

Σημ. β'. Ἡ προσταγὴ γίνεται ἡπιωτέρᾳ διὰ τῆς προσθήκης τοῦ quaeso παρακαλῶ καὶ quae sumus παρακαλοῦμεν: dic mihi, quaeso εἰπέ μου, παρακαλῶ,—

ἢ γίνεται χρῆσις τῆς ὑποτακτικῆς, ἀντὶ τῆς προστακτικῆς, μετὰ τοῦ velim ἢ καὶ ἀνευ τούτου: dicas mihi velim εἰπέ μοι, ἀν ἔχης τὴν εὐχαρίστησιν.—Virg. Aen. 1,330: nostrum levem laborem et... doceas ἀνακούφισον (ἀν ἔχης τὴν καλωσύνην) τὸν ἀγῶνα μας καὶ δίδαξον (εἰπέ).

Σημ. γ'. Ἄντι μόνον vale λέγεται καὶ fac ut valeas ἢ cura ut valeas ὑγίαινε, ἔργωσο,—fac animo fortis sis ἵσθι γενναῖος.

§ 197. Ἡ ἀπαγόρευσις δηλοῦται

1. διὰ τοῦ ne μετὰ προστακτικῆς (ἐν τοῖς νόμοις καὶ παρὰ ποιηταῖς): Hominem mortuum in urbe ne se pelitō me ne vē urito ἀνθρωπὸν τεθνεῶτα ἐν τῇ πόλει μὴ θαπτέω (τὶς) μηδὲ καιέτω,—Verg. Aen. 2, 48: equo ne credite, Teucrī, εἰς τὸν ἵππον μὴ δίδετε πίστιν, ὁ Τρῶες.

2. (ἐπὶ β' προσώπου) διὰ τοῦ noli ἥ nolite μετ' ἀπαρεμφάτου : noli me tangere μή μου ἄπτου,—noli turbare círculos meos μή μου τοὺς κύκλους τάρασse. — nolite id velle, quod fieri non potest μὴ γυρεύετε πρᾶγμα, ποὺ δὲν δύναται νὰ γίνῃ.

3. διὰ τοῦ cave μεθ' ὑποτακτικῆς (ἐπὶ β' προσ. ἐνικ.) cave eas μὴ πηγαίνῃς.

4. διὰ τοῦ ne μεθ' ὑποτακτικῆς : ne facias μὴ κάμνε,—ne feceris μὴ κάμης, — puer ne telum habeat παις μὴ ἔχέτω ὅπλον.

5. διὰ τοῦ non μετὰ μέλλοντος δριστικῆς, ἐπὶ β' προσ. ἐνικ. : non facies οὐ ποιήσεις (προβλ. οὐ φονεύσεις...).

6. διὰ τοῦ fac ne μεθ' ὑποτακτικῆς, ἐπὶ β' προσ. ἐνικ. : fac ne omittas μὴ παράλειπε, μὴ παραλείπης.

7. διὰ τοῦ parce μετ' ἀπαρεμφάτου ἥ μετὰ δοτικῆς, ἐπὶ β' προσ. ἐνικ. : Ovid. remed. amor. 3 : parce damnare μὴ καταδικάζης, — Verg. Aen. 1,257 : parce metu (δοτ.) μὴ φοβοῦ προβλ. καὶ 1,463 : solve metus μὴ φοβοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 41^{ον}.

ΧΡΗΣΙΣ ΤΟΥ ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟΥ

§ 198. Τὸ ἀπαρεμφατὸν καὶ ἐν τῇ λατινικῇ εἰναι ὡς καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ δηματικὸν οὐσιαστικὸν γένους οὐδετέρου, πιώσεως δημοματικῆς ἥ αἰτιατικῆς : errare humanum est τὸ πλανᾶ. σθαί ἔστιν ἀνθρώπινον, — mentiri turpe est τὸ ψεύδεσθαί ἔστιν αἰσχρόν, — mori nemo sapiens miserum dixit τὴν θάνατον οὐδεὶς σοφὸς συμφροδὰν ἡγήσατο, — docto homini vivere est cogitare τῷ σοφῷ ζῆν ἔστι διανοεῖσθαι, — una salus victis, nullam sperare salutem μία τοῖς ἡτιημένοις σωτηρίᾳ, οὐδεμίαν νὰ ἔλπιζουν σωτηρίαν.

Δέχεται τοὺς αὐτοὺς προσδιοισμούς, οὓς καὶ οἱ ἄλλοι τύποι τοῦ οἰκείου δήματος : beate vivere τὸ εὐδαιμόνως ζῆν, — parcere victis τὸ φείδεσθαι τῶν ἡτιημένων, — obtrectare aliis nihil utilitatis habet τὸ τοὺς ἄλλους ζηλοτυπεῖν οὐδὲν ὕφελεῖ, — Caesar multos nationes imperio populi Romani parere as-

seuefecit ὁ Καῖσαρ πολλὰ ἔθνη ἐσυνήθισε νὰ ὑπακούουν εἰς τὴν κυριαρχίαν τοῦ Ῥωμαϊκοῦ λαοῦ.

§ 199. Καὶ ἡ χρῆσις τοῦ ἀπαρεμφάτου εἶναι καθόλου οὐαὶ καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ, τ. ἔ. τίθεται :

1. *Ως ὑποκείμενον ἀποσώπων φράσεων καὶ ἀποσώπων δῆμάτων* : dulce et decorum est pro patria mori ἥδυ καὶ ἔντιμόν ἐστι (τὸ) ὑπὲρ πατρίδος θνήτειν,—oratorem irasci minime decet τὸν δῆμον δργίζεσθαι ἡκιστα προσήκει, — aequum est cives civibus parcere δίκαιον εἶναι πολίται νὰ φεύδωνται πολιτῶν,—patriae irasci nefas est τῇ πατρίδι δργίζεσθαι οὐχ ὅσιον (ἐστι).

Παρὰ τὸ ἀπαρεμφάτον esse καὶ τὰ ἄλλα συνδετικὰ (fieri, manere... § 124 σημ.), τὸ κατηγορούμενον (ἀν δὲν εἶναι γενικὴ ἡ ἀφαιρετικὴ τῆς ἴδιοτητος) τίθεται.

α') *κατ' αἰτιατικήν* : turpe est mendacem esse αἰσχρόν (ἐστι) (τὸ) εἶναι (τινὰ) ψευδολόγον.

β') *κατὰ δοτικήν*, ἐὰν τὸ ἀπαρεμφάτον εἶναι ὑποκείμενον τοῦ licet ἡ ἄλλου δῆματος καὶ ἔχῃ τὸ δῆμα τοῦτο παρ' ἔαυτῷ *δοτικὴν προσωπικήν* : nemini licet esse mendaci οὐδεὶς ἔξεστιν εἶναι ψευδολόγῳ, — Ovid. Metam. 8,690 : vobis immunibus huius esse mali dabitur προβλ. Ἑλλην. παντὶ προσήκει ἀρχοντι φρονίμῳ εἶναι.

Σημ. Ἐνίστε καὶ ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ τίθεται κατ' αἰτιατικήν: Caes. bg 3,1,1 : is enim erat annus, quo per leges ei consulem fieri liceret προβλ. Ἑλλην. **Ἐδέοντό μου προστάτην** (ἀντὶ προστάτου) γενέσθαι.

2. *Ως ἀντικείμενον πολλῶν τάξεων δῆμάτων, ἀντιστοίχων πρὸς τὰς καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ μετ' ἀπαρεμφάτου συντασσομένας.*

Τὸ ὡς ἀντικείμενον τιθέμενον ἀπαρεμφάτον εἶναι ἡ εἰδικὴν ἡ τελικόν.

§ 200. *Μετὰ εἰδικοῦ ἀπαρεμφάτου συντάσσονται :*

Τὰ λεπτικά, τὰ δοξαστικά, τὰ αἰσθητικὰ καὶ τὰ γνωστικὰ δῆματα: Democritus dicebat innumerabiles esse mundos ὁ Δημόκριτος ἔλεγεν ὅτι ὑπάρχουν ἀναρίθμητοι κόσμοι, — Puto te non recte judicare ἡγοῦμαί σε οὐκ ὅρθως κοίνειν,—Catonem dicere audivi ἡκουσα τὸν

Κάτωνα νὰ λέγῃ, — *a u d i o illum abiisse ἀκούω* (νὲ λέγουν) ὅτι ἔκεινος ἀπῆλθε, — *S c i o plerosque scripsisse*, Themistoclem Xerxe regnante in Asiam transiisse γνωρίζω ὅτι πάμπολοι ἔχουν γράψει, ὅτι ὁ Θεμιστοκλῆς διεπεραιώθη εἰς τὴν Ἀσίαν βασιλεύοντος (ἀκόμη) τοῦ Ξέρξου.

§ 201. Εἰς τὰς ἀνωτέρους τάξεις ὄντας καὶ τὰ σημαίνοντα *ἐλπίζειν, πιστεύειν* (δοξαστικά), *ὑπισχνεῖσθαι, δημούναι, ἀπειλεῖν, μέμφεσθαι* (λεκτικά), *μεμνήσθαι, κ. ἄ.* : Xerxes se Graecos facile victurum esse speravit ὁ Ξέρξης ἥλπισεν ὅτι εὐχόλως θὰ νικήσῃ τοὺς Ἑλληνας, — Pausanias regi Persarum se Graeciam sub eius potestatem redacturum esse promisit ὁ Παυσανίας ὑπέσχετο εἰς τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν ὅτι θὰ ὑποτάξῃ ὑπὸ τὴν ἔξουσίαν αὐτοῦ (τοῦ βασιλέως) τὴν Ἑλλάδα, — Catilina se urbem Romam incendio deleturum esse juravit (ἢ minatus est) ὁ Κατινίνας ὅμοσεν (ἢ ἡπείλησεν) ὅτι θὰ καταστρέψῃ διὰ πυρκαϊᾶς τὴν πόλιν Ῥώμην, — Cato queritur in concione sese proditum esse a Pompeio ὁ Κάτων παραπονεῖται ἐν συναθροίσει (τοῦ λαοῦ) ὅτι παρεδόθη ὑπὸ τοῦ Πομπήιου, — *m e m e n t o te hominem esse μένησο ἀνθρωπος είναι.*

§ 202. Μετὰ εἰδικοῦ ἀπαρεμφάτου συντάσσονται καὶ **τὰ δεῖξεως καὶ δηλώσεως σημαντικὰ** (ἐν τῇ Ἑλληνικῇ μετὰ κατηγορηματικῆς μετοχῆς) : Cic. p. Rosc. Amer. 79 : *ego contra ostendo, nihil eorum fecisse Roscium ἐγὼ τούναντίον (ἀπὸ)δεικνύω ὅτι οὐδὲν ἐκ τούτων ἔπραξεν ὁ Ῥώσκιος*, — *Tuscul. 4,51* : *qui (Scipio) hoc Stoicorum verum esse declaravit, numquam privatum esse sapientem ὅστις (Σκιπίων) κατέστησε δῆλον ὅτι ἀληθεύει τὸ τῶν Στωϊκῶν, ὅτι δηλ. οὐδέποτε διδιώτης είναι σοφός.*

§ 203. Εἰδικὸν εἶναι καὶ τὸ ἀπαρεμφάτον τὸ ἔξαρτώμενον ἐκ τῶν ψυχικοῦ πάθους ^{τοῦ} σημαντικῶν ὄντων *gaudeo, doleo, laetor, aegre (moleste, graviter) fero, indignor, miror, admiror...* : Galli populi Romani exercitum hiemare atque inveterascere in Gallia moleste ferebant οἱ Γαλάται βαρέως ἔφερον (ἡγανάκτουν) ὅτι ὁ στρατὸς τοῦ Ῥωμαϊκοῦ λαοῦ διεχειμαζει καὶ παρέτεινε τὴν διαμονήν του ἐν Γαλατίᾳ.

Σημ. Μετὰ τὰς ἀνωτέρως τάξεις ὄντων δύναται ν' ἀκο-

λουθῆ σπανιώτερον ἀντὶ εἰδικοῦ ἀπαρεμφάτου καὶ εἰδική πρότασις διὰ τοῦ quod.

Προσοχή. Τὸ ὑποκείμενον τοῦ εἰδικοῦ ἀπαρεμφάτου, τοῦ ἔξαρτωμένου ἐξ ἐνεργητικοῦ ἢ ἀποθετικοῦ ὅγματος, τίθεται πάντοτε καὶ ἐπὶ ταυτορροσσωπίας καὶ ἐπὶ ἐτεροπροσωπίας, καὶ δὴ κατ' αἰτιατικήν : Fateor me errasse ὁμολογῶ ὅτι ἔπλανην, — nego me esse mendacem ἀρνοῦμαι ὅτι εἴμαι ψεύστης, — juramus nō s. (alitiat.) te non deserturos esse ὅμνυμεν ὅτι δὲν θά σε ἐγκαταλίπωμεν, — Socrates dicere solebat, se nihil scire ὁ Σωκράτης ἐσυνήθιζε νὰ λέγῃ ὅτι οὐδὲν οἶδε, «ἐν οἴδα, ὅτι οὐδὲν οἴδα», — simulo me inimicum esse Verri, προσποιοῦμαι ὅτι εἴμαι ἔχθρος τοῦ Οὐέρρου.

Μόνον ὅταν τὸ εἰδικὸν ἀπαρέμφατον ἔξαρτᾶται ἐκ προσωπικοῦ παθητικοῦ ὅγματος, τὸ ὑποκείμενον αὐτοῦ ἐννοεῖται πάντοτε κατ' ὄνομαστικήν : Homerus dicitur caecus fuisse ὁ "Ομηρος ἥδεται ὅτε ἔγινε τυφλός. — Prisci homines dicuntur nudi vivere οἱ πρωτόγονοι ἀνθρώποι λέγονται ὅτι ἔζων γυμνοί, — Veteres Germani fortissimi fuisse feruntur οἱ παλαιοὶ Γερμανοὶ ἀναφέρονται ὅτι ὑπῆρξαν γενναιότατοι, — Cic. ad. famil. 16, 12,4: multique idem facturi esse dicuntur καὶ πολλοὶ λέγονται ὅτι θὰ πράξουν τὸ αὐτό.

Σημειωτέον ὅτι τὸ ὑποκείμενον τοῦ εἰδικοῦ ἀπαρεμφάτου, τοῦ ἔξαρτωμένου ἐκ προσωπικοῦ παθητικοῦ ὅγματος, πάντοτε είναι τὸ αὐτὸ μὲ τὸ ὑποκείμενον τοῦ ὅγματος.

§ 204. *Μετὰ τελικοῦ ἀπαρεμφάτου συντάσσονται*

1. Τὰ ἔφετικά, τὰ δυνητικά καὶ καθόλου τὰ σημαίνοντα ἔχειν ἵκανότητα τοῦ ποιεῖν τι : Omnes homines beati esse cupiunt πάντες οἱ ἀνθρώποι ἐπιθυμοῦν νὰ είναι εὐδαίμονες, — Beatus esse sine virtute nemo potest εὐδαίμων οὐδεὶς δύναται νὰ είναι ἀνευ ἀρετῆς, — Vincere scis, Hannibal, victoria uti pescis γνωρίζεις (ἔχεις τὴν ἵκανότητα) νὰ νικᾶς, ὁ Ἀρρύβα, ἀλλὰ δὲν γνωρίζεις νὰ χρησιμοποιῆς τὴν νίκην, — Scribere scribendo, dicendo dicere disces νὰ γράφῃς διὰ τοῦ γράφειν (γράφων), νὰ λέγῃς διὰ τοῦ λέγειν νὰ μάθῃς.

2. Τὰ ἐνάρξεως καὶ λήξεως σημαντικά : Cic. p. Mil 21 : caedere incipiunt eius servos ἀρχίζουν νὰ φονεύουν τοὺς δούλους αὐτοῦ, — in Catil, 4,2 : mihi parcere ac de me cogitare

desinite παύσατε νὰ φείδεσθε ἐμοῦ καὶ νὰ σκέπτεσθε περὶ ἐμοῦ.

§ 205. Τὸ ὑποκείμενον τοῦ τελικοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ μὲν ἔξαρτωμένου ἐκ ὁγματος δυνητικοῦ ἢ σημαίνοντος ἔχειν ἴκανότητα τοῦ ποιεῖν τι,

ἐκ ὁγματος ἐνάρξεως ἢ λήξεως σημαντικοῦ,

ἐκ τοῦ soleo ἢ ἐκ τοῦ debeo,

καθόλου παντὸς τελικοῦ ἀπαρεμφάτου, οὗ τὸ ὑποκείμενον δὲν δύναται νὰ είναι ἄλλο παρὰ τὸ αὐτὸ μὲ τὸ ὑποκείμενον τοῦ ὁγματος, ἐξ οὗ ἔξαρτᾶται τὸ ἀπαρεμφάτον, **παραλείπεται πάντοτε** ἐννοούμενον κατ' ὀνομαστικήν: Cic. p. Mur. 4 : e portu solventibus ii, qui jam in portum ex alto invehuntur, praecipere... solent εἰς τοὺς ἐκ τοῦ λιμένος ἀπαίροντας οἱ ἐκ τοῦ ἀνοικτοῦ πελάγους εἰς τὸν λιμένα καταπλέοντες συνηθίζουν νὰ διδάσκουν, — 3 : aucto... defensorque periculi esse debebit, — Ovid. Metam. 6,47-48 : solet aer purpureus fieri.—

Τοῦ δὲ ἔξαρτωμένου ἐξ ἐφετικοῦ ὁγματος, ἐπὶ **ταυτοπροσωπίας** συνήθως παραλείπεται, ἐννοούμενον κατ' ὀνομαστικήν: Cic. in Verr. 1,21 : cupiebam animi dolorem vultu tegere et taciturnitate celare ἐπεθύμουν τὴν τῆς ψυχῆς μου λύπην διὰ τῆς (πλαστῆς εὐθύμου) ὅψεως νὰ καλύψω καὶ διὰ τῆς σιγῆς ν' ἀποκρύψω. — Cato esse quam videri bonus malebat ὁ Κάτων νὰ είναι παρὰ νὰ φαίνεται καλὸς προετίμα.

Μόνον ἂν τὸ ἀπαρεμφάτον είναι παθητικὸν ἢ τὸ συνδετικὸν esse μετὰ κατηγορουμένου **δύναται σπανιώτερον** νὰ τεθῇ τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου **καὶ δὴ κατ' αἰτιατικήν**: Cic. Catil. 1,4 : cupio, patres conscripti, me esse clementem, cupio me... non disolutum videri, θέλω, πατέρες συγκλητικοῖ, νὰ είμαι ἐπιεικῆς, θέλω νὰ μὴ φαίνωμαι διλύωδος, — Alexander Jovis filium non modo se dici, sed etiam haberí volebat ὁ Ἀλέξανδρος ήθελεν ὅχι μόνον νὰ λέγεται υἱὸς τοῦ Διός, ἀλλὰ καὶ νὰ νομίζεται.

Σημ. Ἐπὶ ἐτεροπροσωπίας κανονικῶς τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου πάντοτε τίθεται ἢ ἐννοεῖται κατ' αἰτιατικήν.

§ 206. Τὸ **ἀπαρέμφατον ἀπολύτως**. Καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ τίθεται ἐνίστε τὸ ἀπαρεμφάτον **ἀπολύτως**, τ. ἐ. μὴ ἔξαρτώμενόν ποθεν, δηλοῦ δὲ τότε ἀγανάκτησιν, θαυμασμόν, ἔκπληξιν : Cic. ad famil. 14,1,1 : me miserum ! te ista vir-

tute, fide, probitate, humanitate, in tantas aerumnas propter me incedisse! φεῦ εἰς ἐμὲ τὸν δυστυχῆ! σὺ μὲ αὐτὴν τὴν ἀρετήν, τὴν πίστιν, τὴν χρηστότητα, τὴν φιλανθρωπίαν, εἰς τηλικαύτας δυστυχίας ἐξ αἰτίας ἐμοῦ νὰ ἔχῃς ἐμπέσει! — Verg. Aen. 1, 37: mene incepto desistere victimam! ἔγὼ νὰ ἀποστῶ τοῦ ἐγκειρήματός μου ήττημένη!

§ 207. *Ιστορικὸν ἀπαρεμφάτον, initivus historicus.* Ὄλως ίδιαζουσα τῇ λατινικῇ γλώσσῃ εἶναι ἡ χοήσις τοῦ ἀπαρεμφάτον ἐνεστῶτος **χερόνου** ἀντὶ παρατατικοῦ τῆς ὄριστικῆς ἐν ιστορικῇ διηγήσει γεγονότων τοῦ πάρελθόντος: τὸ τοιοῦτον ἀπαρεμφατὸν λέγεται **ιστορικὸν** καὶ ἔχει τὸ ὑποκείμενόν του **κατ' ὀνομαστικήν**: Caes. bg. 1, 16: Interim Caesar Aeduos frumentum flagitare (ἀντὶ flagitabat) ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Καῖσαρ ἀπήτει ἀπὸ τοὺς Αἴδονους σῖτον,—Sall. Cat. 60, 4: Interea Catilina cum expeditis in prima acie versari, laborantibus succurrere, integros pro sauciis arcessere, ommia providere, multum ipsa pugnare, saepe hostem ferire. Strenui militis et boni imperatoris officia simul exsequuntur ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Κατιλίνας μετὰ τῶν ψιλῶν στρατιωτῶν ἐν τῇ πρώτῃ παρατάξει (γραμμῇ) **ἐνεστρεφετο**, τοῖς πιεζομένοις **ἔβοήθει**..

§ 208. *Χερόνοι τοῦ ἀπαρεμφάτον.*

α'. Ὁ ἐνεστῶς τοῦ ἀπαρεμφάτου σημαίνει πρᾶξιν **συγχρόνως γιγνομένην**, μὲ τὴν πρᾶξιν τὴν δηλουμένην διὰ τοῦ ὅρματος, ἐξ οὗ ἔξαρταται τὸ ἀπαρεμφατὸν:

audio	dicere	σὲ ἀκούω νὰ λέγῃς (τώρα)
audiebam		σὲ ἥκουν (τότε) νὰ λέγῃς (τότε)
audivi		σὲ ἥκουσα (κάποτε) νὰ λέγῃς (τότε)
audiam		θὰ σὲ ἀκούσω (εἰς τὸ μέλλον) νὰ λέγῃς (τότε).

β'. Ὁ παρακείμενος σημαίνει πρᾶξιν **γενομένην** ἥδη πρὸ τῆς ὑπὸ τοῦ ὅρματος, ἐξ οὗ ἔξαρταται τὸ ἀπαρεμφατὸν, δηλουμένης πρᾶξεως:

nuntio	amicum venisse	ἀναγγέλω	ὅτι διὰ φίλος ἥλθε πρὸ τῆς ἐμῆς ἀναγγελίας.
nuntiabam		ἀνήγγελον	
nuntiavi		ἀνήγγειλα	
nuntiabo		θ' ἀναγγείλω	
nuntiavero		θὰ ἔχω ἀναγγείλει	
nuntiaveram		είχον ἀναγγείλει	

Cip. p. Mur. 6 : negat (Cato) esse eiusdem severitatis Catilinam ex pulisse (τοῦτο εἶχεν ἡδη γίνει) et nunc pro L. Murena dicere (τοῦτο γίνεται καθ' ὃν χρόνον διμιλοῦν ὁ Κάτων καὶ Κικέρων).

γ'. Ὁ μέλλων σημαίνει πρᾶξιν γενησομένην μετὰ τὴν πρᾶξιν τοῦ δήματος, ἐξ οὗ ἔξαρτάται τὸ ἀπαρέμφατον :

spero		ἐλπίζω	ὅτι διφίλος θὰ
sperabam		ἥλπιζον	ἔλθῃ (μετὰ
sperabo	amicum	θὰ ἐλπίσω	τὸν χρόνον
speravi	venturum	ἥλπισα	καθ' ὃν ἐγὼ
speraveram		είχα ἐλπίσει	ἐκφράζω
speravero		θὰ ἔχω ἐλπίσει	τὴν ἐλπίδα).

Ἐξαιρέσεις.

1. Τὰ τελικὰ ἀπαρέμφατα, εἰ καὶ σημαίνουν πρᾶξιν γενησομένην μετὰ τὴν πρᾶξιν τοῦ δήματος, ἐξ οὗ ἔξαρτῶνται, είναι κανονικῶς χρόνου ἐνεστῶτος: senatui videtur (videbatur, visum est...) mittēre legatos τῇ συγκλήτῳ δοκεῖ (ἐδόκει, ἐδοξε...) νὰ πέμψῃ (ἢ νὰ πέμπῃ) πρέσβεις.

2. Ἀπὸ τοῦ memini ἔξαρτάται ἀπαρέμφατον.

α'. χρόνου ἐνεστῶτος, ὅταν ἡ πρᾶξις τοῦ ἀπαρεμφάτου παρίσταται ὡς γεννομένη ἐν τῷ παρελθόντι : memini mihi patrem narrare ἐνθυμοῦμαι ὅτι διπάτηρ μου μοῦ διηγεῖτο,— Cic. Catil. 1,7 : meministine me dicere in senatu...? ἐνθυμεῖσαι ὅτι ἐγὼ ἔλεγα ἐν τῇ συγκλήτῳ...;

β'. χρόνου παρακειμένου, ὅταν ἡ πρᾶξις τοῦ ἀπαρεμφάτου παρίσταται ὡς γεννομένη ἐν τῷ παρελθόντι : Cic. p. Rosc. Amer. 122: meministis me ita distractibuisse initio causam ἐνθυμεῖσθε ὅτι ἐγὼ οὕτω ἔχωσισα ἐν ἀρχῇ τὴν ὑπόθεσιν.

3. Ἀπὸ τῶν δημάτων possum, volo, nolo δὲν σχηματίζεται μέλλων ἀπαρεμφάτου, ἀλλ' είναι ἐν χρήσει διενεστῶς αὐτῶν καὶ ὅταν ἡ πρᾶξις είναι μέλλουσα :

Principes totius Galliae sese potiri posse sperant οἱ ἡγεμόνες ἥλπιζον ὅτι θὰ δυνηθοῦν νὰ γίνουν κύριοι ἀπάστης τῆς Γαλατίας,—Cic. divin. in Caec. 4 : sperabam hanc me posse molestiam demoveri ἥλπιζον ὅτι θὰ είναι δυνατὸν ν' ἀπομακρυνθῇ ἀπ' ἐμοῦ αὐτῇ ἡ ἐνόχλησις.

4. Ἀντὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου μέλλοντος χρόνου γίνεται χρῆσις καὶ τῆς περιφράσεως *fore ut* μετὰ ἐνεστῶτος ἢ παρατατικοῦ τῆς ὑποτακτικῆς: *credo fore ut hanc artem discas* πιστεύω ὅτι **θὰ μάθης** αὐτὴν τὴν τέχνην,—*sperabant fore ut ea consilia illustrarentur* ἥλπιζον ὅτι **θὰ διαλευκανθοῦν** αὐτὰ σχέδια.

Σημ. Η διὰ τοῦ *fore ut...* περίφρασις εἶναι **συνήθεστάτη** ἐπὶ τῶν παθητικῶν ὅγμάτων καὶ **ἀναγκαῖα** ἐν οīς ὅγμασι δὲν δύναται νὰ σχηματισθῇ μέλλων ἀπαρεμφάτου: Caesar speravit *fore ut Ariovistus pertinacia desisteret* ὁ Καίσαρ ἥλπισεν ὅτι ὁ Ἀριόβιστος **θ' ἀφῆσῃ** τὴν ἐπιμονήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 42ον.

ΧΡΗΣΙΣ ΤΟΥ ΣΟΥΠΙΝΟΥ, ΤΟΥ ΓΕΡΟΥΝΔΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΓΕΡΟΥΝΔΙΑΚΟΥ

§ 209. Τὸ εἰς -um σουπίνον τίθεται μετὰ τὰ κινήσεως σημαντικὰ ὅγματα, ἵνα δηλώσῃ τὸν σκοπὸν τῆς κινήσεως: *Totius fere Galliae legati ad Caesarem venerunt gratulatim amāsantes σχεδὸν τῆς Γαλατίας πρέσβεις πρὸς τὸν Καίσαρα ἥλθον* ἵνα τὸν συγχαροῦν.

§ 210. Τὸ εἰς -u σουπίνον τίθεται παρά τινα ἐπίθετα καὶ (σπανιώτερον) παρὰ τὰς φράσεις *fas est* καὶ *nefas est* εἰς δήλωσιν ἀναφορᾶς: *Nestor erat justus et dissimus auditus* ήτο εὐαρεστότατος εἰς τὸ νά τον ἀκούῃ τις (διμιλοῦντα). —*terribile dictu phobegōn εἰπεῖν*, —Cic. *Tuscul.* 5,37: *si hoc fas est dictu εἰ τοῦθ' ὅσιον εἰπεῖν*.

§ 211. Τοῦ γερουνδίου αἱ πτώσεις ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὰς πλαγίας πτώσεις τοῦ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ ἐνεργητικοῦ ἀπαρεμφάτου (συνήθως τοῦ ἐνεστῶτος χρόνου) μὲ τὸ ἄρθρον:

*Ονομαστική: τὸ μανθάνειν *discere*

Γενική: τοῦ μανθάνειν *descendi*

Δοτική: τῷ μανθάνειν *discendo*

Αἰτιατική: τὸ μανθάνειν *discere* ἢ (μετὰ προθ. π. χ. *ad*) *discendum*

*Αφαιρετική: διὰ τοῦ μανθάνειν *discendo*

‘**Η γενική τοῦ γερουνδίου** τίθεται μετὰ οὐσιαστικοῦ ἢ μετὰ ἐπιθέτων συντασσομένων μετὰ γενικῆς (§ 155). *a r s s c r i-*
b e n d i ἡ τέχνη τοῦ γράφειν,—*h i e m a n d i* *c a u s a* τοῦ
διαχειμᾶσαι χάριν,—*Romani erant c u p i d i s s i m i* *b e l-*
l a n d i *o f* ‘*Ρωμαῖοι* ἦσαν φιλοπολεμώτατοι,—*Romani anti-*
qui erant i n s u e t i *m a v i g a n d i* *o f* ἀρχαῖοι ‘*Ρωμαῖοι*
ἦσαν ἀπειροὶ τοῦ ναυτίλλεσθαι.

‘**Η δοτική τοῦ γερουνδίου** τίθεται παρὰ τὰς φράσεις *ope-*
r a m dare, *tempus dare*, *diem dicere* καὶ *παρὰ τὸ esse* ἐν τῷ
σημασίᾳ, *είναι εἰς θέσιν*, *ἐκανὸν είναι*, — παρὰ τὰ ὄγκατα
creare, *deligere*, *praeficere* .. καὶ παρὰ τὰ *ἐπίθετα aptus*,
idoneus, *utilis*... καὶ δηλοὶ *σκοπόν*, *τὸ πρός τι*, *τὸ διὰ τι*:
vix mihi datur tempus scribendo μόδις μοῦ δίδεται καιρὸς
πρός τὸ γράφειν,—da operam legendo δός ἐπιμέλειαν εἰς τὸ
ἀναγινώσκειν.

Προβλ. *tres viri* (ἢ *III viri*) *coloniae deducendae* (Ιδὲ κα-
τωτέρῳ § 214) τοءεὶς ἀνδρες (κατασταθέντες) εἰς ἔργουσιν ἀποικίας.

‘**Η αλιτατική τοῦ γερουνδίου** (*μετὰ προθέσεων πάντοτε*)
δηλοὶ συνήθως *ἀναφοράν*, *σκοπόν*... pauci sunt apti ad
r e g n u n d u m ὅλιγοι είναι ἐπιτήδειοι πρός τὸ βασιλεύειν,—
aqua utilis ad b i b e n d u m ὕδωρ ὠφέλιμον εἰς τὸ πίνειν,
ὕδωρ πόσιμον.

‘**Η ἀφαιρετική τοῦ γερουνδίου** ἀνευ προθέσεως δηλοὶ *ὅρ-*
γανον ἢ *τρόπον*: mens discendo alitur et cogitando δο νοῦς
τρέφεται διὰ τοῦ μανθάνειν καὶ τοῦ διανοεῖσθαι,—currendo ac
luctando corpus confirmatur διὰ τοῦ τρέχειν καὶ διὰ τοῦ πα-
λαίσιν τὸ σῶμα κρατύνεται,—

Μετὰ προθέσεων δηλοὶ διαφόρους σχέσεις: summam volu-
ptatem ex *d i s c e n d o* capit homo τὴν ὑπερτάην ἥδονὴν
ἐκ τοῦ μανθάνειν. (ἀπο)λαμβάνει δὲ ἀνθρωπος.

§ 212. Τὸ γερουνδιακὸν είναι ἐπίθετον ὄγκατικὸν ἀντιστοι-
χοῦν συνήθως πρός τὰ ἔλλην. εἰς *τέος* ὄγκατικὰ καὶ δεχόμενον,
ῶς καὶ ἐκεῖνα, τὸ ποιητικὸν αἴτιον κανονικῶς κατὰ δοτικὴν (σελ.
166, ζ'): facinus laudandum πρᾶξις ἐπαινετέα, — *patria est*
liberanda ἡ πατρὶς ἐλευθερωτέα ἐστι, — *epistula mihi scri-*
benda est, *libri legendi* ἡ ἐπιστολὴ ἐστί μοι γραπτέα, ἀναγγε-
στέα τὰ βιβλία.

Σημ. Τὸ γερουνδιακὸν πολλάκις ἴσοδυναμεῖ καὶ πρὸς μετοχὴν παθητικοῦ μέλλοντος ἡ ἐνεστῶτος : Verg. Aen. 1,269 : volvendis mensibus, ἐν φατωτέρῳ, στιχ. 283, lustris labendidus (περὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος).

§ 213. **Προσωπικὸν γερουνδιακὸν** (μὲν ὑποκείμενον κατὸνομαστικὴν) σχηματίζεται μόνον ἀπὸ ἐνεργητικὸν μεταβατικὸν δῆμα συντασσόμενον μετ' αἰτιατικῆς ἀντικειμένου.

Ἄπὸ τῶν ἀμεταβάτων ὅμιμάτων, ιαθὼς καὶ ἀπὸ μεταβατικῶν συντασσόμενων μετ' ἄλλης πτώσεως πλὴν τῆς αἰτιατικῆς, ἡ μετ' ἐμπροσθέτου προσδιορισμοῦ, σχηματίζεται **ἀπρόσωπον** γερουνδιακόν, μόνον εἰς -ndum est, erat...: militibus pugnandum est fortiter pro patria ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν πρέπει νὰ γίνεται ἡ μάχη γενναίως ὑπὲρ τῆς πατρίδος, δηλ. οἱ στρατιῶται πρέπει νὰ μάχωνται...—victis parcendum est πρέπει νὰ φειδώμεθα τῶν ἡτημένων,—Cic. p. Mur. 5 : de officio alia parte orationis dicendum nobis erit.—18 : non est respondentum ad omnia.

§ 214. "Οταν τὸ δῆμα τοῦ γερουνδίου εἶναι ἐνεργητικὸν μεταβατικὸν καὶ ἔχῃ ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικήν, δύναται ἡ ἐνεργητικὴ σύνταξις (μὲν τὸ γερούνδιον καὶ τὸ ἀντικείμενον) νὰ γίνεται παθητικὴ (μὲν τὸ γερουνδιακὸν καὶ τὸ ὑποκείμενον): τὸ γερουνδιακὸν τότε δὲν ἔξηγεται διὰ τοῦ ὁμιατικοῦ εἰς τέος :

"Ἐνεργ. σύνταξις ars rem publicam administrandi] ἡ τέχνη τοῦ Παθητ. σύνταξις ars rei publicae administrandae] κυβερνῶν τὴν πολιτείαν

"Ἐνεργ. σύνταξις consuetudo immolandi homines] τὸ ἔθος τοῦ Παθητ. σύνταξις consuetudo immolandorum ho-θυσιάζειν minum] ἀνθρώπους

Σημ. Ἡ παθητικὴ σύνταξις γίνεται καὶ ἐν τοῖς ὁμιασιν utor, fruor, fungor καὶ potior, διότι τὰ δῆματα ταῦτα ἐν τῇ παλαιοτέρᾳ λατινικῇ γλώσσῃ συνετάσσοντο μετ' αἰτιατικῆς, ἐν φύστερον συνετάσσοντο μετ' ἀφαιρετικῆς (§ 174 γ'...).

'Ἡ παθητικὴ σύνταξις εἶναι προτιμητέα, ἢν τὸ γερούνδιον εἶναι πτώσεως γενικῆς ἡ ἀφαιρετικῆς (ἄνευ προθέσεως),— μᾶλλον ήττον

cupidus tuī videndi - cupidus videndi te
ἐπιθυμητικὸς τοῦ ἰδεῖν σε

auctor sum urbis obsidenda - auctor sum obsidendi urdem
 εἰσηγητής εἶμι τοῦ πολιορκεῖν τὴν πόλιν.
 exercemus memoriam ediscendis) exercemus memoriam
 scriptis poetarum   } ediscendo scripta poeta-
 rum.

Ἡ παθητικὴ σύνταξις εἶναι ἀπαραίτητος, ἢν τὸ γερούνδιον εἶναι πτώσεως δοτικῆς ἢ ἢν ἔχῃ πρόθεσιν καὶ εἶναι, ἐννοεῖται, πτώσεως αἰτιατικῆς ἢ ἀφαιρετικῆς :

Πάντοτε

creati sunt decem viri legibus scribundis (δοτικ.) ἔξελέχθησαν δέκα ἄνδρες πρὸς τὸ συγγράφειν (συγγράφαι) νόμους, — multum temporis consumo in legendis poetis πολὺν χρόνον δαπανῶ εἰς τὸ ἀναγινώσκειν ποιητάς, εἰς τὴν ἀνάγνωσιν ποιητῶν.

Τούναντίον εἶναι ἀπαραίτητος η ἐνεργητικὴ σύνταξις ἢν τὸ ἀντικείμενον τοῦ γερουνδίου εἶναι αἰτιατικὴ οὐδετέρου ἐπιθέτου ἢ ἀντωνυμίας :

Πάντοτε

cupidus multa audiendi ἐπιθυμητικὸς τοῦ ἀκούειν πολλά, — honestum versatur in tribuendo suum cuique τὸ χρηστὸν ἀναστρέφεται ἐν τῷ ἀπονέμειν ἐκάστῳ τὸ ἴδιον ἔαυτοῦ, — ista suadendo sapientem te praebuisti πείθων (διὰ τοῦ πείθειν) αὐτὰ σοφὸν σεαυτὸν ἀπέφηνας.

Σημ. Ἐν τῇ παθητικῇ συντάξει, ἢν ὑποκείμενον τοῦ γερουνδιακοῦ εἶναι αἱ ἀντωνυμίαι mei, tui, sui, nostri, vestri, τὸ γερουνδιακὸν πάντοτε λήγει εἰς -i, οἷονδήποτε ἀριθμοῦ καὶ γένους εἶναι τὸ οὐσιαστικόν, ἀνθ' οὐ αἱ ἀντωνυμίαι mei, tui... mulier sui servandi causa aufugit ἢ γυνὴ χάριν τοῦ σῶσαι ἔαυτὴν ἀπέδρα, —

virgines occasionem sui librandi nactae sunt αἱ παρθένοι εὔρον εὐκαιρίαν τοῦ ἐλευθερῶσαι ἔαυτάς. —

Germani in Caesaris castra venerunt sui purgandi causa οἱ Γερμανοὶ εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ Καίσαρος ἡλθον χάριν τοῦ ἐξαγγίσαι ἔαυτούς, ἵνα ἐξαγνισθοῦν.

§ 215. Παρὰ τὰ ὅμιατα dare, tradere, mittere, committere, permittere, consedere, relinquere, conducere, suscipere, curare... τίθεται αἰτιατικὴ γερουνδιακοῦ, καὶ ἐν τοῖς

παθητικοῖς τῶν ὥρημάτων τούτων δινομαστικὴ ὡς κατηγορούμενον, δηλοῦσα σκοπόν: dux militibus utrumque diripiendum tradidit ὁ ἥγεμὼν παρέδωκε τοῖς στρατιώταις τὴν πόλιν οὐαὶ τὴν διαφοράσσουν, — παθητ. a duce militibus utrumque diripiendum tradita est. — Caesar pontem in Rheno faciendum curavit ὁ Καῖσαρ ἐφόροντισε νὰ κατασκευάσουν γέφυραν ἐπὶ τοῦ Ῥήνου, — παθητ. a Caesare pons in Rheno faciens curatus est, — Cic. p. Mur. 3: cui (Murenae) respublica a me traditur sustinenda, magnis meis laboribus et periculis sustentata εἰς ὃν (Μουρήναν) παραδίδεται ὑπὲρ ἔμοῦ ἡ πολιτεία, οὐαὶ ὑποβασταχθῆ (προστατευθῆ καὶ διασωθῆ), διὰ μεγάλων ἔμῶν μόχθων καὶ κινκιδύνων ὑποβασταχθεῖσα.

§ 216. Πολλάκις ἡ νέα Ἑλληνικὴ γλῶσσα τὸ γερουνδιακὸν ἔξηγει διὸ ἀφηρημένου οὐσιαστικοῦ, ὡς καὶ τὴν μετοχὴν τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου (§ 221 β'), ἀλλὰ μὲ τὴν ἔξῆς διαφοράν:

Cassius auctor erat Caesaris interficiendi ὁ Κάσσιος εἰσηγητὴς ἦτο τοῦ (**μελετωμένου**) φόνου τοῦ Καίσαρος.

Ἄλλὰ Cassius auctor fuit Caesaris interficti ὁ Κάσσιος εἰσηγητὴς ἐγένετο τοῦ (ἐκτελεσθέντος) φόνου τοῦ Καίσαρος.

Thrasybulus consilium cepit liberandae civitatis ὁ Θρασύβουλος βουλὴν ἔλαβε περὶ (μελλούσης) ἀπελευθερώσεως τῆς πολιτείας.

Ἄλλὰ Trasybulo debetur maxima laus liberatae civitatis τῷ Θρασυβούλῳ μέγιστος ὀφείλεται ἔπαινος τῆς γενομένης (ὑπὲρ αὐτοῦ) ἀπελευθερώσεως τῆς πολιτείας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 43^{ον}.

ΧΡΗΣΙΣ ΤΗΣ ΜΕΤΟΧΗΣ

§ 217 Ἡ μετοχὴ εἶναι καὶ ἐν τῇ λατινικῇ τοιῶν εἰδῶν:

α') **ἐπιθετική**: Caesar milites fortiter pugnantes laudavit ὁ Καῖσαρ τοὺς γενναίους μαχομένους στρατιώτας ἐπήνεσε, — Jucundi sunt acuti labores εἶναι εὐάρεστοι οἱ εἰς πέ-

οας ἀρθέντες κόποι. — Dionysius c a n d e n t i carbone sib^ū adurebat capillum ὁ Διονύσιος μὲν ἀνημμένον ἄνθρακα προσέκαιε τὴν κόμην του (διότι ἐφοβεῖτο νὰ ἐμπιστευθῇ εἰς τὸν κουρεά, μή τον δολοφονήσῃ).

Σημ. Συνηθέστερον ἡ μετὰ τοῦ ἀρθροῦ ἐπιθετικὴ μετοχὴ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, **μάλιστα** ἡ τοῦ ἐνεργητικοῦ παρακειμένου (ἀριστού) τῶν ἀμεταβάτων ὅμημάτων, ἀποδίδεται ἐν τῇ λατινικῇ δι' ἀναφορικῆς προτάσεως: οἱ ἀκούοντες (ii) qui audiunt,—οἱ πεσόντες στρατιῶται milites qui ceciderunt,—οἱ ἀφικόμενοι ἔνοι hospites qui advenerunt.

β') **κατηγορηματική** μόνον μετὰ τὰ αἰσθήσεως σημαντικὰ δήματα (video, audio...) καὶ μετὰ τὸ facio, fingo, induco-relinquo, accipio... Cic. p. Deiot 26 : Deiotārum s a l-t a n t e m quisquam aut ebrium vidit umquam? εἰδέ τις ποτε τὸν Δηιόταρον χορεύοντα ἢ μεθύοντα; — audio pueros canentes ἀκούω τοὺς παῖδας ἄδοντας, — Homerus facit Polyphemum cum ariete l o q u e n t e m ὁ "Ομηρος ποιεῖ (παροιστῇ) τὸν Πολύφημον διμιλοῦντα μὲ τὸν κριόν.

Σημ. Τὰ ἄλλα δήματα τὰ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ μετὰ κατηγορηματικῆς μετοχῆς συντασσόμενα (π. χ. τὰ γνώσεως σημαντικά, τὰ ἐνάρξεως καὶ λήξεως, τὰ δείξεως καὶ δηλώσεως), **ῳς καὶ τὰ αἰσθητικὰ (αὐτὰ συνηθέστερον)** καὶ τὸ facio ἐνίστε (Ovid. metam. 6.76—77) ἐν τῇ λατινικῇ συντάσσονται μετ' ἀπαρεμφάτου (§§ 200, 201, 202).

Καθ' ὅλου ἐν τῇ λατινικῇ ἡ χρῆσις τῆς κατηγορηματικῆς μάλιστα μετοχῆς εἶναι λίαν περιωρισμένη.

γ') **παραθετική**: Plato scribens mortuus est ὁ Πλάτων γράφων (ἐν φ. ἔγραφεν) ἀπέθανεν.—Omne m a l u m n a s c e n s facile opprimitur πᾶν κακὸν ἐν τῇ γεννήσει του εὐκόλως καταστέλλεται, — Mendaci homini ne verum quidem diceendi credere solemus εἰς τὸν ψευδολόγον ἄνθρωπον οὐδὲ ὅταν λέγῃ τὴν ἀλήθειαν συνηθίζομεν νὰ δίδωμεν πίστιν, — Solo senescere se dicebat multa in dies addiscentem ὁ Σόλων ἔλεγεν ὅτι γηράσκει ἀεὶ (πολλὰ) διδασκόμενος, — oppidum incolis fortissime defendantibus expugnatum est ἡ πόλις ἔκυριεύθη καίπερ τῶν κατοίκων γενναιότατα ἀμυνομένων.

§ 210. Ἡ παραθετικὴ μετοχὴ τίθεται καθ' ἥν πτῶσιν ἥδη

κεῖται τὸ ὑποκείμενόν της, ὅπερ εἶναι ὑποκείμενον, ἀντικείμενον ἢ ἄλλος τι προσδιορισμὸς τοῦ δήματος τῆς κυρίας προτάσεως : Nemini, patriam amanti, Catilinae consilia placere possunt οὐδενί, τὴν πατρίδα **ἀγαπῶντι**, δύνανται νῦν ἀρέσκουν τὰ σχέδια τοῦ Κατιλίνα.—Graeci Troiam, decem annos ob-sessam, cuperunt οἱ Ἔλληνες τὴν Τροίαν, ἐπὶ δέκα ἔτη πολιορκηθεῖσαν, ἐκυρίευσαν.

Ἡ μετοχὴ αὗτη καλεῖται **participium coniunctum**.

§ 219. **Participium absolutum** ἡ **ablativus absolutus**. "Αν τὸ ὑποκείμενον τῆς μετοχῆς δὲν εἶναι μήτε ὑποκείμενον μήτε ἀντικείμενον μήτε ἄλλος τις προσδιορισμὸς τοῦ δήματος τῆς κυρίας προτάσεως, τότε τίθεται τὸ ὑποκείμενον καὶ ἡ μετοχὴ κατ' **ἀφαιρετικὴν ἀπόλυτον** : Aeneas, Troia capta, in Italiā profugit ὁ Αἰνείας, τῆς Τροίας ἀλούσης, εἰς τὴν Ἰταλίαν κατέφυγε, — Tarquinio Romae regnante, Pythagoras philosophus in Italiā venit Ταρκυνίου βασιλεύοντος ἐν Ρώμῃ. Πυθαγόρας ὁ φιλόσοφος εἰς Ἰταλίαν ἦλθε.

Σημ. Ἐπειδὴ ἡ μετοχὴ τοῦ ἐνεστῶτος τοῦ δήματος sum ἀπλὴ δὲν εἶναι ἐν χοήσει, ὅταν παρίσταται ἀνάγκη αὐτῆς, σχηματίζεται ἀφαιρετικὴ ἀπόλυτος μὲ μόνον τὸ ὑποκείμενον καὶ τὸ κατηγορούμενον : Cicerone consule, Catilina contra rem publicam conjuravit τοῦ **Κινέδωνος ὑπατεύοντος** ὁ Κατιλίνας κατὰ τῆς πολιτείας συνώμοσε, — me puero ἐμοῦ παιδὸς (ὄντος), ἐπὶ τῆς παιδικῆς μου ἡλικίας, me vivo ἐμοῦ ζῶντος, — Caesare duce τοῦ Καίσαρος ἥγουμένου. — Ηρόβλ. καὶ δονομαστ. Cato senex litteras Graecas didicit ὁ Κάτων γέρων (ῶν) τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα ἔμαθε.

§ 220. **Διαφορὰ λατινικῆς ἀπὸ τῆς Ἑλληνικῆς**. Ἐπειδὴ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ ἐλλείπει ἡ μετοχὴ τοῦ ἐνεργητικοῦ παρακειμένου, ὅταν ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα ἔχει μετοχὴν ἐνεργ. παρακειμένου ἢ ἀριστού μετ' ἀντικειμένου κατ' αἰτιατικήν, ἀναγκάζεται ἡ λατινικὴ γλῶσσα νὰ τρέψῃ τὴν ἐνεργητικὴν σύνταξιν εἰς παθητικήν, μὲ τὴν μετοχὴν τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου, καὶ νὰ κάμῃ καὶ τότε χρῆσιν τῆς ἀφαιρετικῆς ἀπολύτου :

Οἱ Ἔλληνες **κυριεύσαντες τὴν Τροίαν** ἐπανῆλθον οἴκαδε
Θ. Κακριδῆ, Λατινική Γραμματική, ἔκδοσις 4η 1938'

Graeci captā Troiā domum redierunt,—δ Ἀμούλιος ἐκδιώξας τὸν ἀδελφὸν ἔβασίλευσε Amulius expulso fratre regnavit,—δ Ῥωμύλος φονεύσας τὸν Ἀμούλιον ἀποκατέστησεν εἰς τὴν βασιλείαν τὸν Νουμίτωρα Romulus Amulio interfecto Numitorem in regnum restituit.

§ 221. *Oι χρόνοι τῆς μετοχῆς :*

α') *τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς* : Ὁ ἐνεστῶς δηλοὶ πρᾶξιν σύγχρονον πρὸς τὴν πρᾶξιν τοῦ ὅμιλατος τῆς προτάσεως (ἐν τῷ παρόντι, ἐν τῷ παρελθόντι, ἐν τῷ μέλλοντι) : lacrimans dico—dicebam—dixi—dicam δακρύουν λέγω (τώρα)—ἔλεγον—εἴπον—θὰ εἴπω (τότε)

Σημ. *Ο Μέλλων* εἰς -urus εἶναι ἐν χρήσει σχεδὸν πάντοτε ἐν περιφράσει μετὰ τοῦ sum, eram... (§ 93 κέ.).

β) *τῆς παθητικῆς φωνῆς ὁ παρακείμενος* δηλοὶ κανονικῶς πρᾶξιν τετελεσμένην : acti labores oī τετελεσμένοι (εἰς πέρας ἡγμένοι) πόνοι,—vox emissa est irrevocabilis ἡ ἐκστομισθεῖσα φωνή, λόγος ποὺ ἐπετάχθηκε ἀπὸ τὸ στόμα, εἶναι ἀμετάκλητος (ίδε καὶ § 216).

Σημ. Πολλῶν ὅμως ὅμιλάτων, μάλιστα ἀποθετικῶν καὶ ἡμιαποθετικῶν, ἡ μετοχὴ τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου ἔχει καὶ ἐνεστῶτος σημασίαν πολλάκις : melior tutiorque est certa pax quam sperata victoria κρείττων καὶ ἀσφαλεστέρα ἔστι βεβαία εἰρήνη παρὰ ἐλπιζομένη νίκη, — Ovid Metam. 10,77 : pulsum aquilonibus Haemum τὸν πληττόμενον ὑπὸ τῶν βορείων ἀνέμων Αἴμον.

ΑΙ ΕΓΚΛΙΣΕΙΣ ΕΝ ΤΑΙΣ ΕΞΗΡΤΗΜΕΝΑΙΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 44^{ον}.

A'. ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

1. Τελικαὶ προτάσεις.

§ 222. Αἱ τελικαὶ προτάσεις (ut, quo, ἵνα, ne ἵνα μή...) ἔκφρέονται πάντοτε καθ' ὑποτακτικὴν

χρόνου ἐνεστῶτος, ἀν δὴ τελικὴ πρότασις ἔξαρτᾶται ἐκ χρόνου
ἀρχητικοῦ,—

ἢ παρατατικοῦ, ἀν δὴ τελικὴ πρότασις ἔξαρτᾶται ἐκ χρόνου
ἱστορικοῦ:

Videant consules ne quid detrimenti respublica
capiat νὰ λάβουν πρόνοιαν οἱ ὑπατοι, ἵνα μὴ δημοτεία
πάθῃ κακόν τι, — Caesar postulavit, ut sibi obsides
darentur δὲ Καῖσαρ ἡξίωσεν, ἵνα τοῦ δοθοῦν δημοτοι, —
Legem brevem esse oportet, quo facilius ab imperitis
teneatur δὲ νόμος πρέπει νὰ είναι βραχὺς (σύντομος), ἵνα εὐκο-
λώτερον ὑπὸ τῶν μὴ νομομαθῶν (ἐν τῇ διανοίᾳ) κρατῆται, δηλ.
ἵνα μὴ λησμονῆται, — Malus bonum malum esse vult, ut
sit sui similis δὲ κακὸς τὸν καλὸν θέλει νὰ είναι κακός, ἵνα
είναι δημοτός του.

Σημ. Παρακείμενος δὴ ὑπερσυντέλικος ἐγχωρεῖ εἰς τὰς τελι-
κὰς προτάσεις μόνον, ἀν πρόκειται περὶ γεγονότος ἥδη: Cic. p.
Sest. 29: hoc unum habet proprium, ut ex urbe expulerit,
relegarit αὐτὸ μόνον τὸ ίδιαίτερον (τὴν ίδιότητα)
ἔχει, νὰ (ὅπως) ἐκδιώκῃ ἐκ τῆς πόλεως... (ἔχει ἥδη κάμει αὐτό).

§ 223. "Ο σύνδεσμος quominus τίθεται (ἀντὶ τοῦ πε), ἀν δὴ τελικὴ πρότασις ἔξαρτᾶται ἐκ δήματος σημαίνοντος **κωλύειν**, **ἀνθίστασθαι**, **ἐναντιοῦσθαι**, **κρατεῖν**, **ἀρνεῖσθαι**..."

Nemo me impediet (deterrebit...) quominus verum
dicam οὐδεὶς θά με ἐμποδίσῃ (ἐκφοβίσῃ, ἀποτρέψῃ...) ἵνα μὴ
(ώστε νὰ μὴ) εἴπω τὴν ἀλήθειαν—

Naves vento tenebantur, quominus in portum venire
possent αἱ νῆσες ὑπὸ τοῦ ἀνέμου ἐκρατοῦντο, ἡμποδίζοντο,
ώστε νὰ μὴ δύνανται νὰ ἔλθουν εἰς τὸν λιμένα (συμπερασμα-
τικὴ τελική).

Σημ. Αξία σημειώσεως δὴ φράσις per me stat, δὴ per me
fit, quominus ἔνεκα ἐμοῦ δέν... per Africanum stetit, quo-
minus proelio dimicaretur δὲ Αφρικανὸς ἔγινεν αἵτια νὰ μὴ
κριθῇ δὲ ἀγὼν διὰ μάχης.

§ 224. "Αν τὸ δῆμα τὸ σημαῖνον **κωλύειν**, **ἀνθίστασθαι**,
ἐναντιοῦσθαι... ἔχῃ ἀρνησιν, τίθεται καὶ τὸ quin ἀντὶ τοῦ
quominus: Germani non potuerunt retineri, quin
(δὴ quominus) in nostros tela conicerent' οἱ Γερμανοὶ δέν ἥδυ-

νήμησαν νὰ κρατηθοῦν, ὥστε νὰ μὴ δίψουν βέλη κατὰ τῶν ἡμετέρων. — Germani non recusant si laccessuntur quin armis contendant of Γερμανοὶ δὲν ἀποποιοῦνται (ἀρνοῦνται), ἐὰν προσκαλῶνται, ν' ἀγωνίζωνται (ν' ἀγωνισθοῦν) διὰ τῶν ὅπλων.

Σημ. Ἡ ἀρνητικός δύναται νὰ λανθάνῃ καὶ ἐν **ὅητορικῇ καταφατικῇ** ἔρωτήσει (§ 155): *Qui s potest* (=nemo potest) *retineri* ἢ *retinere se*, *qui in hostem aggredientem defensat?* Τις δύναται (οὐδεὶς δύναται) νὰ κρατηθῇ, ὥστε νὰ μὴ ἀποκρούσῃ τὸν πόλεμον ἐπερχόμενον;

2. Συμπερασματικαὶ προτάσεις.

§ 225. Καὶ αἱ συμπερασματικαὶ προτάσεις (ut ὥστε, ut ποιῶστε νὰ μή, ὥστε δέν...) ἐκφέρονται **πάντοτε καθ' ὑποτακτικήν**, χρόνου:

1. **ἐνεστῶτος** ἢ **παρατατικοῦ** (ἀναλόγως τῆς ἔξαρτήσεως, ἐξ ἀρκτικοῦ ἢ ἐξ ἴστορικοῦ χρόνου), ἢν τὸ ἀποτέλεσμα παρίσταται ὡς δυνάμενον νὰ ἀκολουθήσῃ (ἔλλην. *ώστε μετ'* ἀπαρεμφάτου): *Semper nos ita geramus, ut mores nostri ac facta optimo cuique probentur πάντοτε ἡμεῖς* ἢς πράττωμεν οὕτως, ὥστε οἱ ἡμέτεροι τρόποι καὶ αἱ πράξεις νὰ ἐπιδοκιμάζωνται ὑπὸ παντὸς ἀρίστου, — *Lacedaemonii tam pauci erant numeri, ut Persae nihil aestimarent eorum copias οἱ Λακεδαιμόνιοι* ἦσαν τόσον ὀλίγοι (κατὰ) τὸν ἀριθμόν, ὥστε οἱ Πέρσαι οὐδόλως νὰ λογαριάζουν τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν.

2. **ἐνεστῶτος, παρατατικοῦ, παρακειμένου, ὑπερσυντελεκτοῦ,** ἢν τὸ ἀποτέλεσμα παρίσταται ὡς **γιγνόμενον, γενόμενον, γεγενημένον**, ἢν δηλ. ὁ λέγων ἢ γράφων ἔχῃ ἐν τῷ νῷ ὅτι **γίνεται τι, ἐγίνετο, ἐγίνεται, ἔχει ἢ εἶχε γίνει.**

Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ δὲν λαμβάνεται πάντοτε ὑπ' ὄψιν ὁ χρόνος, ἐξ οὗ ἔξαρτᾶται ἡ συμπερασματικὴ πρότασις, ἢν εἰναι ἀρκτικὸς ἢ ἴστορικός, ἀλλὰ τίθεται συνήθως ἐκεῖνος ὁ χρόνος ἐν τῇ συμπερασματικῇ προτάσει, ὅστις θὰ ἐτίθετο, ἢν ἡ πρότασις ἔξεφρέστο ὡς κυρίᾳ.

Παραδείγματα :

Ad Salamina Xerxes adeo angusto mari conflixit, ut eius multitudo navium explicari non potuerit (ὅς.

κυρία πρότασις multitudo navium... non potuit) παρὰ τὴν Σαλαμῖνα ὁ Ξέρξης ἐν οὗτῳ στενῇ θαλάσσῃ συνεκρούσθη (πρὸς τοὺς πολεμίους), ὥστε δὲν ἡδυνήθη τὸ πλῆθος τῶν νεῶν αὐτοῦ νὰ ἀναπτυχθῇ. — Cic. de off. 3,45 : Damo et Phintia eo animo inter se fuerunt, ut alter vas factus sit ὁ Δάμων καὶ Φιντίας τόσον φίλοι ἦσαν (μεταξύ των), ὥστε ὁ ἔτερος ἐγένετο ἐγγυητὴς (τοῦ ἄλλου). — p. Mur. 20 : Murena Asiam sic obiit, ut neque avaritiae neque luxuriae vestigium reliquerit... ὥστε δὲν ἀφῆκε...

§ 226. Αἱ συμπερασματικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται καὶ διὰ τοῦ quin (=ut non) ὅταν ἔξαρτῶνται ἀπὸ ἀρνητικῶν προτάσεων: Cic. Verr. 2,3,95 : Numquid tam male est Siculis, quin aliquid facete et commode dicant οὐδέποτε οἱ Σικελοὶ εἰναι τόσον κακά, ὥστε νὰ μὴ λέγουν τι ἀστείως καὶ πρεπόντως. — p. Mil. 30 : Milo hoc fato natus est, ut ne se quidem servare potuerit, quin una temprublicam servaret ὁ Μίλων μὲ τοιαύτην μοῖραν ἐγεννήθη, ὥστε οὐδὲ ἔαυτὸν ἡδυνήθη νὰ σώσῃ χωρὶς νὰ σώσῃ μαζὶ καὶ τὴν πολιτείαν.

3. Αἰτιολογικαὶ προτάσεις.

(quod διότι, quia ἐπειδή, quoniam ἐπειδή, ἀφ' οὗ...
cum ἐπειδή, ἀφ' οὗ, quandoquidem ἀφ' οὗ, si quidem
Ἐὰν δά, ἀφ' οὗ...).

§ 227. Αἱ αἰτιολογικαὶ προτάσεις αἱ διὰ τοῦ cum (praesertim cum μάλιστα ἀφ' οὗ) εἰσαγόμεναι ἐκφέρονται συνήθως **καθ' ὑποτακτικήν**: Cum ipse (Miltiades) pro se dicere non posset, verba fecit frater eius Stesagoras ἐπειδὴ δὲν ἥδυνατο νὰ διμιήσῃ ὑπὲρ ἔαυτοῦ αὐτὸς ὁ Ἰδιος (ὁ Μιλτιάδης), ὠμίλησεν ὁ ἀδελφός του Στησαγόρας.

Σημ. Όριστικὴ τίθεται μετὰ τὸ αἰτιολογικὸν cum, ἐν τοῦτῳ εἶναι ἀντὶ τοῦ quod **διότι**, αἰτιολογοῦν ἰδίως τὰ δήματα laudo, gaudeo, gratulor, laetor, gratias ago :

Cic. p. Mil. 99 : te quidem, cum isto animo es, satis laudare non possum σὲ δά, διότι ἔχεις αὐτὸ τὸ ψυχικὸν σθένος, ἀρκετὰ νὰ ἐπαινέσω δὲν δύναμαι, — tibi maximas gra-

ti a s ago, c u m tantum litterae meae p o t u e r u n t μεγίστας σοι διμολογῶ χάριτας, πολὺ πολὺ σ' εὐχαριστῶ, διότι τόσον πολὺ ἴσχυσεν ἡ ἐπιστολή μου,—Sall. Iug. 105,5 : Rex Bocche, magna nobis laetitia est (valde laetamur), c u m te talem virum di m o n u e r u n t (monuere), ut aliquanto pacem quam bellum malles Basileū Bόκχε, μεγάλην ἔχομεν χαράν, διότι σὲ τοιοῦτον ἀνδρα oī θεοὶ παρήνεσαν (ἐφώτισαν), ἵνα τέλος πάντων εἰρήνην ἢ πόλεμον προτιμήσῃς.

§ 228. Αἱ διὰ τῶν ἄλλων συνδέσμων εἰσαγόμεναι αἰτιολογικὴ προτάσεις ἐκφέρονται κανονικῶς καθ' οριστικήν,—ἐκτὸς ἀντὸς περιεχόμενον αὐτῶν εἶναι γνώμη ὅχι τοῦ συγγραφέως, ἀλλὰ τοῦ ὑποκειμένου τοῦ ὁήματος τῆς προτάσεως, ἐξ ἣς ἐξαρτᾶται ἡ αἰτιολογικὴ πρότασις (ἐσωτερικὴ ἐξάρτησις) :

Gaudeo q u o d v a l e s χάριω διότι ὑγιαίνεις.—Cic. de imp. Gn. Pomp. 28 : q u o n i a m de genere belli d i x i, nunc de magnitudine eius pauca dicam ἀφ' θέσης (ἐπειδὴ) εἴπω περὶ τοῦ εἴδους τοῦ πολέμου, τώρα θὰ εἴπω δλίγα περὶ τοῦ μεγέθους αὐτοῦ,—Vitia nostra, q u i a n o s a m a m u s, defendimus ἐκ φιλαυτίας ὑπερασπίζομεν τὰ ἐλαττώματά μας.

Ἄλλα : Themistocles noctu a m b u l a b a t, duod somnum capere non p o s s e t δ Θεμιστοκλῆς ἐγύριζε τὴν νύκτα, διότι, (καθὼς ἔλεγεν δ Ἰδιος) δὲν ἦδύνατο νὰ κοιμηθῇ.

Σημ. α'. Μετὰ τὸ non quo ἡ non quod, ὅχι διότι, ἀκολουθεῖ ὑποτακτική, διότι ἡ δι' αὐτοῦ εἰσαγομένη αἰτιολογικὴ πρότασις δηλοῖ οὐχὶ τὴν ἀληθῆ αἰτίαν : Rex id celatum voluerat, non quo quicquam metueret aut suspicaretur δ βασιλεὺς εἰχε θελήσει νὰ εἶναι αὐτὸς κερδυμμένον, ὅχι διότι (ὅπως ἵσως ἄλλοι νομίζουν) ἐφοβεῖτο τι ἡ ὑπώπτευε.

Σημ. β'. Αντὶ τοῦ non quod non, ὅχι διότι δέν, δύναται νὰ τεθῇ καὶ non quin : Cic. p. Mil 59 : majores nostri in dominum de servo quaeri noluerunt, non q u i n p o s s e t verum inveniri, sed quia videbatur indignum esse oī ήμετεροι πρόγονοι δὲν ἦθελησαν νὰ ἐξετάζεται ὡς μάρτυς κατὰ τοῦ κυρίου δ δοῦλος, ὅχι διότι δὲν ἦδύνατο νὰ εὑρεθῇ τὸ ἀληθές, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐφαίνετο ὅτι ἡτο ἀναξιοποεπές.

4. Συγκριτικαὶ ἢ παραβολικαὶ προτάσεις.

§ 229. Αἱ συγκριτικαὶ ἢ παραβολικαὶ προτάσεις.

ἄν μὲν τὸ περιεχόμενον αὐτῶν εἶναι πραγματικόν τι, ἐκφέρονται καθ' ὁριστικὴν διὰ τῶν ἀναφορικῶν ἀντωνυμιῶν καὶ ἐπιρρημάτων (qualis, quantus ut, sicut, quam...):

Tantum scimus, quia nuntium memoria tenemus tōsōn mōnōn γνωρίζομεν, ὃsōn κρατοῦμεν ἐν τῇ μηνī, — Plerique tales amicum habere volunt, quia ales ipsi esse non possunt oī πολλοὶ τοιοῦτον θέλουν νὰ ἔχουν φίλον, δποῖοι αὐτοὶ νὰ εἶναι ἀδυνατοῦν, — ut nihil boni est in morte, sic certe nihil mali ὅπως οὐδὲν καλὸν ὑπάρχει ἐν τῷ θανάτῳ, οὗτοι βεβαίως οὐδὲν κακόν, —

ἄν δὲ τὸ περιεχόμενον αὐτῶν εἶναι μόνον ὑποτιθέμενον, ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν διὰ τῶν συνδέσμων quasi, tamquam (si), velut (si) : fles, quia a si quid mali tibi acciderit θρηνεῖς ωσὰν νὰ σου συνέβῃ κακόν τι (ἐν ᾧ δέν σου συνέβη τίποτε), — Sequani absentis Ariovisti crudelitatem horribant, velut si coram adesset oī Σηκουανοὶ ἀπόντος τοῦ Ἀριοβίστου τὴν ωμότητα ἔτρεμον ωσὰν νὰ ἦτο ἐμπροσθέν τους.

5. Ἐναντιωματικαὶ προτάσεις.

§ 230. Αἱ ἐναντιωματικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται

1. καθ' ὁριστικὴν μετὰ τῶν συνδέσμων etsi, tametsi, quamquam εἰ καί... ᄀν τὸ περιεχόμενον αὐτῶν εἶναι πραγματικόν, ᄀν δηλ. συμβαίνῃ ἀληθῶς τὸ λεγόμενον :

Datis, etsi locum non aequum videtur, tamen configere constituit δ Δᾶτις, εἰ καὶ ἔβλεπε τὸν τόπον ὅπι ὅμαλόν, ὅμως ἀπειράσισε νὰ συνάψῃ μάχην, — Medici quia amicū intellegunt saepe, tamen numquam dicunt aegrotis illo morbo eos esse morituros oī ιατροί, μολονότι κατανοοῦν πολλάκις, ὅμως οὐδέποτε λέγουν εἰς τοὺς ἀσθενεῖς ὅτι θὰ ἀποθάνουν ἐκ τῆς νόσου ἐκείνης (ἐκ τῆς δποίας πάσχουν), —

2. καθ' ὑποτακτικὴν μετὰ τῶν συνδέσμων licet, quamvis, ut, cum, ᄀν τὸ περιεχόμενον αὐτῶν εἶναι μόνον ὑποτιθέμενον ἢ δυνατόν : Quod turpe est, id quamvis (ἢ licet)

occultetur, tamen honestum fieri nullo modo potest (ἐκεῖνο) ὅπερ εἶναι αἰσχρόν, τοῦτο καὶ ἀν ἀκόμη θέλει κρύπτεσθαι (καὶ ἀν ἀκόμη ὑποτεθῆ ὅτι μένει κεκρυμμένον), ὅμως οὐδαμῶς δύναται νὰ γίνῃ χρηστόν, — ut desint vires, tamen est laudanda voluntas καὶ (ἀν ὑποτεθῆ ὅτι) ἐλλείπουν αἱ δυνάμεις, ὅμως εἶναι ἀξία ἔπαινου ἡ διάθεσις.

Σημ. α'. Ὁ σύνδεσμος etiamsi φέρεται καὶ πρὸς ὁριστικὴν καὶ πρὸς ὑποτακτικήν, ὅπως καὶ ὅτε ὁ ὑποθετικὸς σύνδεσμος si... (§ 240).

Σημ. β'. Ἡ παραχώρησις δύναται νὰ ἐκφρασθῇ καὶ ἐν κυρίᾳ προτάσει δι᾽ ὑποτακτικῆς (conjunctivus concessivus, § 196 β', 5).

6. Χρονικαὶ προτάσεις.

§ 231. Αἱ χρονικαὶ προτάσεις, ἀν μὲν δι᾽ αὐτῶν σημαίνεται χρονικὴ διάρκεια, εἰσάγονται διὰ τῶν συνδέσμων dum (ἐν ᾧ, ἔως, ἐφ^τ ὅσον), quoad, donec, quamdiu (ἔως, *ἐφ^τ ὅσον)—

ἀν δὲ σημαίνεται χρονικόν τι σημεῖον (στιγματίον), εἰσάγονται διὰ τῶν συνδέσμων postquam, ut (primum), ubi (primum), cum primum, simulac ἢ simulatque, simul (ἀφ^τ οὖ, εἰθὺς ἀφ^τ οὖ, εὐθὺς ὡς), dum, quoad, donec (ἔως νά...), priusquam ἢ prius... quam, antequam ἢ ante...quam (ποιὸν ἢ...).

§ 232. Ἐν ταῖς χρονικαῖς προτάσεσι τίθεται

1. **Οριστική**, ἀν τὸ περιεχόμενον αὐτῶν παρίσταται ὡς ἴστορικὸν γεγονός, ὅτι γίνεται, ἐγίνετο, ἐγίνεν ἢ θὰ γίνη τι : Exspectavimus, dum hostes flumen transierunt περιεμέναμεν ἔως οἱ πολέμιοι διέβησαν τὸν ποταμόν.—Cato, quoad vixit, virtutum laude crevit ὁ Κάτων ἐφ^τ ὅσον ἔζησε (καθ^τ ὅλην τοῦ τὴν ζωὴν) ηὕξησε (προέκοψεν) ὡς πρὸς τὸν ἔπαινον τῶν ἀρετῶν του.

2. **Υποτακτική**, ἀν τὸ περιεχόμενον αὐτῶν παρίσταται δχι ὡς πραγματικόν, ἀλλὰ ὡς ἐπιθυμητόν, ὡς σκοπός, ὡς ἐπιδιωκόμενον : exspectabamus dum hostes flumen transirent, περιεμένομεν ἔως νὰ διαβοῦν...

§ 233. Οἱ σύνδεσμοι postquam, ubi (primum), ut (primum), cum (primum), simul, simulac, simulatque συντάσσονται

1. μετὰ παρακειμένου δριστικῆς, ἀν ἡ πρᾶξις τῆς χρονικῆς προτάσεως ἐγένετο ποτε ἄπαξ ἐν τῷ παρελθόντι· ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει τίθεται ἐπίσης παρακειμένος ἡ ἴστορικὸς ἐνεστώς:

Epaminondas, postquam audivit viciisse Boeotos, Satis, inquit, vixi; invictus enim morior δὲ Ἐπαμεινώνδας, ἀφ' οὗ ἤκουσεν ὅτι ἐνίκησαν οἱ Βοιωτοί, Ἀρκετά, εἶπεν, ἔξησα διότι ἀήτητος ἀποθνήσκω.—Hostes ubi se ex fuga receperunt legatos de pace miserunt (ἢ mittunt ἴστορ. ἐνεστ.) οἱ πολέμοι εὐθὺς ὥς (μόλις) συνῆλθον ἐκ τῆς φυγῆς, πρόσβεις περὶ εἰρήνης ἔστειλαν (ἰδὲ § 192 β' ἔξαίρ.).

Σημ. α'. Ὁ σύνδεσμος postquam συντάσσεται μετὰ ὑπερσυντελίκου δριστικῆς (ἀντὶ παρακειμένου), ἀν ἐν τῇ χρονικῇ προτάσει ὑπάρχῃ καὶ ἀφαιρετικὴ τοῦ ποσοῦ (ablativus mensuræ) δηλοῦσα πόσος χρόνος παρῆλθεν ἀπὸ τῆς πράξεως τῆς χρονικῆς προτάσεως μέχρι τῆς πράξεως τῆς κυρίας προτάσεως: Hannibal anno tertio postquam domo profugerat, cum quinque navibus Africam accessit δὲ Ἀννίβας τῷ τρίτῳ ἀπὸ τῆς φυγῆς του ἔτει μετὰ πέντε νεῶν εἰς τὴν Ἀφρικὴν προσέπλευσε.

Σημ. β'. Ἀντὶ τοῦ παρακειμένου ἐν τῇ χρονικῇ προτάσει τίθεται καὶ παρατατικὸς δριστικῆς, ὅταν ἡ πρᾶξις εἴναι διαρκής: Caes. bg. 7,87,3: Labienus, postquam neque aggeres neque fossae vim hostium sustinere poterant, Caesarem per nuntios facit (ἴστορ. ἐνεστ.) certiorem quid faciendum existimet δὲ Λαβιηνός, ἀφ' οὗ οὔτε τὰ προχώματα οὔτε αἱ τάφοι τὴν δομὴν τῶν πολεμίων νέῳ ἀνακόψουν ἡδύναντο (πρᾶγμα τὸ διοῖν πολλάκις ἐπεχειρήθη), πληροφορεῖ τὸν Καίσαρα (καὶ τὸν ἔρωτα), τί νομίζει ὅτι πρέπει νὰ κάμῃ.

2. μετὰ ὑπερσυντελίκου δριστικῆς — μόνον οἱ σύνδεσμοι ubi, ut, cum, simulac — ἀν ἡ πρᾶξις τῆς χρονικῆς προτάσεως ἐγένετο ἐπανειλημένως ἐν τῷ παρελθόντι (ἀδριστος ἐπανάληψις ἐν τῷ παρελθόντι)· ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει τίθεται παρατατικός:

Ubi hostes flumen transierant, proelium committebat δσάκις οἱ πολέμοι ἡθελον διαβῇ τὸν ποταμόν, μάχην συνῆπτε.

Σημ. Ὁ σύνδεσμος διut, ὅταν σημαίνῃ ἐν φ χρόνῳ, συν-

τάσσεται μετὰ ἐνεστῶτος ἴστορικοῦ, ἀντὶ παρατατικοῦ· ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει τίθεται ἵστορ. ἐνεστῶς ἢ παρατατικὸς ἢ παρακείμενος: Dum haec Romae geruntur, Saguntum iam summa vi oppugnabatur, ἐν ᾧ ταῦτα ἐπεάττοντο ἐν Τρόμῃ, τῷ Σάγουντον ἥδη ἐντονώτατα ἐπολιορκεῖτο,—Alexander, dum inter primores pugnat, sagittā ictus est δὲ Ἀλέξανδρος ἐν ᾧ μεταξὺ τῶν προμάχων ἐμάχετο, ἐπλήγη διὰ βέλους. Προβλ. Sall. Cat. 50, 1. 56, 1.

§ 234. Οἱ σύνδεσμοι dum, quoad, quamdiu, donec (*ἐφόδον, ἔως*) συντάσσονται μεθ' ὁριστικῆς ἐνεστῶτος, παρατατικοῦ, παρακειμένου καὶ μέλλοντος· ἢ πρᾶξις τῆς μετὰ τοὺς συνδέσμους τούτους ἀκολουθούσης χρονικῆς προτάσεως εἶναι σύγχρονος πόδις τὴν πρᾶξιν τῆς κυρίας προτάσεως καὶ διὰ τοῦτο κεῖται ἐν ἀμφοτέροις δὲ αὐτὸς χρόνος: delibera hoc, dum ego redeo σκόπει τοῦτο, ἔως ἐγὼ νὰ ἐπανέλθω, — Hoc faciebam quoad licebat τοῦτο ἐποίουν, ἔως ἔξην, — dum vivo, spero ἐφόδον τοῦτο, ἐλπίζω, — donec eris felix, multos numerabis amicos ἐφόδον θὰ είσαι εὐτυχής, πολλοὺς φίλους θὰ ἀριθμής, — Epaminondas quia mandiū facta est caedes civium, domo se tenuit δὲ Ἐπαμεινώνδας, ἐφόδον διήρκεσεν δὲ σφαγὴ τῶν πολιτῶν, ἔμεινεν ἐν τῷ οἴκῳ του.

§ 235. Οἱ σύνδεσμοι antequam καὶ priusquam συντάσσονται:

1. μετὰ ἐνεστῶτος τῆς ὁριστικῆς. Cic. p. Mur. 2: antequam pro L. Murena dicere instituo, pro me ipso pauca dicam (=ante pro me ipso dicam, quam pro L. Murena dicere instituo) πρὸς ἡντικειμήσω νὰ διμιλήσω περὶ τοῦ Λευκίου Μουργήνα ὑπὲρ ἐμοῦ αὐτοῦ δλίγα θὰ εἴπω.

2. μετὰ ἐνεστῶτος ἢ παρατατικοῦ (ἀναλόγως τῆς ἔξαρτησεως) τῆς ὑποτατικῆς, ἀν διὰ τῆς χρονικῆς προτάσεως σημαινομένη πρᾶξις πρόσκειται νὰ παρασταθῇ δις ἐπιδιωκομένη, δις ἐπιθυμητή: Caesar exercitum in fines Suessiōnum duxit priusquam se hostes recipere rent δὲ Καΐσαρ ἥγαγε τὸν στρατὸν του εἰς τὴν χώραν τῶν Σουεσσιώνων, πρὸς ἢ οἱ πολέμιοι συνέλθουν.

3. μετὰ παρακειμένου ὁριστικῆς: Caesar me ante

quā m̄ vidit rei publicae dedidit (=Caesar me ante rei publicae dedidit, quā me vidit) ὁ Καῖσαρ ποὶν νά με ἔδη μὲ παρέδωκεν εἰς τὴν πολιτείαν.

4. μετὰ τετελεσμένου μέλλοντος τῆς δριστικῆς : iudex reum ne prius condemnato, quā m̄ eum audiverit ὁ δικαστῆς νά μὴ καταδικάζῃ τὸν κατηγορούμενον, παρὰ ἀφ' οὐθά τον ἔχῃ ἀκούσει (ἀκρίβεια τῆς λατινικῆς γλώσσης).

5. μετὰ ὑπερσυντελίκου ὑποτακτικῆς (ἀόριστος ἐπανάληψις ἐν τῷ παρελθόντι) : Saepe magna indoles, priusquam rei-publicae prodesse potuisset, extincta est πολλάκις μεγάλη εὑφυΐα ἔξελιπε ποὶν δυνηθῆ νά ὀφελήσῃ τὴν πολιτείαν.

Παράρτημα περὶ τοῦ συνδέσμου cum.

§ 236. Τὸ cum ἡ quom ἡ quam εἶναι κυρίως ἀναφορικὸν μόριον (ἀρχαία αἰτιατικὴ τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας) καὶ σημαίνει quo tempore φρόνω, ὅτε.

§ 237. Ὡς χρονικὸς σύνδεσμος ὁ cum συντάσσεται :

1. μεθ' δριστικῆς παντὸς χρόνου καὶ σημαίνει.

α') ὅτε, καθ' ὅν χρόνον (cum relativum) : Cum Caesar in Galliam vēnit, ibi (tum) duae factio[n]es erant, ὅτε ὁ Καῖσαρ εἰς τὴν Γαλατίαν ἦλθεν, ἐκεῖ τότε ἦσαν δύο φατοί.—

β') ἐξ οὐ χρόνον, ἀφ' ὅτου : nondum decem anni sunt, cum haec lex lata est δὲν εἶναι ἀκόμη δέκα ἔτη, ἀφ' ὅτου οὔτος ὁ νόμος εἰσήχθη.—

γ') εὐθὺς ὁς, μετὰ μέλλοντος τετελεσμένου ἡ ἀπλοῦ : Cum Romam venero, tibi scribam εὐθὺς ὃς φθάσω εἰς Ἱόνιην θά σου γράψω.—Da operam ut, cum recte navigari poterit, tum nавiges προετοιμάζου ὕστε, εὐθὺς ὃς καταστῇ δυνατὸν νά ταξιδεύσῃ τις ἀσφαλῶς, τότε νά ταξιδεύσῃς.—

δ') δπότε, δσάκις (cum iterativum) : Oracula Graeci consulebant, cum bella erant inituri οἱ Ἑλληνες συνεβολεύοντο τὰ μαντεῖα, δσάκις ἔμελλον ν ἀναλάβουν πολέμους,

ε') δπότε, δπε αλφνης (cum inversum ἡ inversivum ἡ repellivum ἡ additivum) μετὰ παρακειμένου ἡ ἴστορικοῦ ἐνεστῶτος ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει συνήθως τίθεται τὸ jam. vix, nondum... καὶ χρόνος παρατατικὸς ἡ ὑπερσυντέλικος δριστικῆς :

Caes. bg. 7,26,3 : Jamque Galli hoc facere noctu appara-
bant, cum matres familiae repente in publicum procurre-
runt καὶ ἥδη οἱ Γαλάται, ἡτοι μάζοντο νὰ πράξουν αὐτὸ ἐν καιρῷ
νυκτός, δτε αἴφνης αἱ οἰκοδέσποιναι ἔτρεξαν ἔξω εἰς τοὺς δρόμους.

ζ') ἐν φ, μὲ τὸ νὰ... μὲ τὸ δτι... (cum explicativum ἢ
coincidentis) αἱ δύο πράξεις, ἡ τῆς χρονικῆς προτάσεως καὶ ἡ
τῆς κυρίας, συμπίπτουν κατ' οὐσίαν (εἶναι δηλ. ἐν καὶ τὸ αὐτὸ
πρᾶγμα) καὶ τίθεται ἐν ἀμφοτέραις διατάξεις : Cic. Catil.
1,21: cum tacent, clamant ἐν φ σιγοῦν, βοοῦν, ἡ σιγὴ
τῶν σημαίνει κραυγήν,—cum te excusas, accusas (γαλλ.
qui s'excuse, s'accuse) (οὐδενὸς ἄλλου κατηγοροῦντος) προσπα-
θῶν νὰ δικαιολογηθῆται, κατηγορεῖς σεαυτόν.—Camillus haud
dubie patriam servavit, cum prohibuit migrari Veios
δι Κάμιλλος ἀναμφιβόλως ἔσωσε τὴν πατρίδα του μὲ τὸ δτι
ἡμπόδισε νὰ μετοικήσουν οἱ (Ρωμαῖοι) εἰς Οὐηίους.

2. μεθ' ὑποτακτικῆς παρατατικοῦ ἢ ὑπερσυντελίκου,
ὅταν διηγῆται πράξεις τοῦ παρελθόντος, ἐνεκα τῶν δποίων ἢ ἐκ
τῶν δποίων προηῆθον ἄλλαι μεταγενέστεραι πράξεις (cum histori-
cum ἢ cum narrativum): Epaminondas cum vicisset
Lacedaemonios apud Mantineam atque ipse gravi vulnere
se exanimari videret, quaequivit, salvusne esset clipeus δ
Ἐπαμεινώνδας, ἀφ' οὗ ἐνίκησε τοὺς Λακεδαιμονίους παρὰ τὴν
Μαντίνειαν καὶ ἀφ' οὗ διδος ἔβλεπεν δτι ἀπέθηκεν ἐκ βα-
ρέος τραύματος, ἥρθησεν ἀν ἐσώθη ἡ ἀσπίς του.

§ 238. Ἀπὸ τῆς χρονικῆς σημασίας τοῦ cum προκύπτει
ἡ αιτιολογικὴ cum causale ἐπειδή, ἀφ' οὗ,—
ἡ ἐναντιωματικὴ cum concessivum ἀν καί,—
καὶ ἡ ἀντιθετικὴ cum adversativum ἐν φ.

§ 239. Τὸ cum ως αιτιολογικόν, ως ἐναντιωματικὸν καὶ
ως ἀντιθετικὸν συντάσσεται κανονικῶς μεθ' ὑποτακτικῆς :
Aedui cum se suaque ab Sequanis defendere non posset, legatos ad Caesarem mittunt οἱ Αἴδουνοι, ἐπειδή ἔαν-
τους καὶ τὰ ἔαντῶν ἀπὸ τῶν Σηκουανῶν νὰ ὑπερασπίσουν δὲν
ἥδυναντο, πρέσβεις πρὸς τὸν Καίσαρα στέλλουν, — Socrates,
cum facile posset ex custodia educi, noluit δι Σω-
κράτης, ἀν καὶ εὐκόλως ἥδυνατο νὰ ἐκσωθῇ ἐκ τῆς φυλακῆς,
(δημως) δὲν ἥθελησε, — Cum scribere debetas, legis ἐν φ

διφείλεις νὰ γράψῃς ἀναγινώσκεις (κάμνεις δηλ. τὰ ἀντίθετα ἔκεινων ποὺ διφείλεις νὰ κάμνῃς).

7. Υποθετικαὶ προτάσεις.

§ 240. Ἐν τῇ λατινικῇ ὑπάρχουν τρεῖς μόνον εἰδη ὑποθετικῶν λόγων, ἀντιστοιχοῦντα πρὸς τὰ τέσσαρα εἰδη τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης, ὡς ἔξης :

1. Ἐν τῇ ὑποθέσει σὶ μεθ' ὁριστικῆς παντὸς χρόνου, ἐν τῇ ἀποδόσει ὁριστικὴ παντὸς χρόνου—ἐλλην. ὅμοιως, εἰ μεθ' ὁριστικῆς παντὸς χρόνου ἀνευ τοῦ ἄν : Si dies est, lucet εἰ ἐστιν ἡμέρα, ἔστι καὶ φῶς (φέγγει), si hoc credis (credidisti, credes...) erras (errasti, errabis...) ἐὰν τοῦτο πιστεύῃς (ἐπίστευσας, θὰ πιστεύῃς...) πλανᾶσαι (ἐπλανήθης, θὰ πλανᾶσαι...), —Cic. de off. 1,150 : Si naturam sequemur ducem, non aberribim us ἐὰν (θὰ) ἀκολουθήσωμεν ὡς διδηγὸν τὴν φύσιν, δὲν θὰ ἀποπλανήθωμεν,—Catil. 1,12 : Si te interfici jussero, desiderabit in republica reliqua conjuratorum manus ἐὰν (θὰ) διατάξω νὰ φονευθῆς σύ, θὰ ὑπολειφθῇ ἐν τῇ πολιτείᾳ ἢ λοιπὴ τῶν συνωμοτῶν δύναμις.

Τὸ α' εἶδος τῆς λατινικῆς γλώσσης ἀντιστοιχεῖ συνήθως καὶ πρὸς τὸ β' τῆς ἐλληνικῆς (ἐὰν μεθ' ὑποτακτικῆς, ἀπόδοσις ὁριστ. μέλλοντος) : Cic. divin. in Caecil. 1 : is, si mei consilii causam rationemque cognoverit (τετελ. μέλλ. ὁριστ.), una et id quod facio probabit et in hac causa profecto neminem praeponendum mihi esse actorem putabit oītōs, ἐὰν καταμάθῃ τῆς ἐμῆς ἀποφάσεως τὴν αἰτίαν καὶ τὸν λόγον, συγχρόνως καὶ ὅπερ κάμνω θὰ ἐπιδοκιμάσῃ καὶ ἐν τῇδε τῇ δίκῃ βεβαίως οὐδένα θὰ νομίσῃ ὅτι πρέπει νὰ προκοριθῇ ἐμοῦ ὡς κατήγορος.

2. Ἐν τῇ ὑποθέσει σὶ μεθ' ὑποτακτικῆς ἐνεστῶτος ἢ παρακειμένου, ἐν τῇ ἀποδόσει ὅμοιως ἐνεστῶς ἢ παρακείμενος τῆς ὑποτακτικῆς (δυνατόν, ἐνδεχόμενον) : si quis id fecerit, imprudentem eum dixerit εἴ τις τοῦτο ποιήσειεν, ἀνουνεῖποιμ' ἄν αὐτόν.

3. Ἐν τῇ ὑποθέσει σὶ μετὰ παρατατικοῦ ἢ ὑπερσυντελίκου ὑποτακτικῆς, ἐν τῇ ἀποδόσει ὅμοιως παρατατικός ἢ ὑπερσυντελι-

κος ὑποτακτικῆς (ἀδύνατον, ἀπραγματοποίητον conjunctivus irrealis), ἔλλην. εἰ μεθ' ὁριστικῆς χρόνου ἵστορικοῦ, ἀπόδοσις ὁριστικῆς ἵστορικὸς χρόνος μετὰ τοῦ *ἄν*:

si h o c d i c e r e s , e r r a r e s εὶ τοῦτο ἔλεγες, ἡμάρτανες ἄν (τὸ πραγματικὸν εἶναι sed non dicas; ergo non erras ἀλλ' οὐ λέγεις· οὐκον ἀμαρτάνεις—ἢ sed non dicebas; ergo non errabas ἀλλ' οὐκ ἔλεγες, οὐκον ἡμάρτανες),—
si hoc d i x i s s e s , e r r a s s e s εὶ τοῦτο εἴπας (εἰρήκεις), ἡμαρτες (ἡμαρτήκεις) ἄν (τὸ πραγματικὸν εἶναι sed non dixisti ἢ sed non dixeras; ergo non errasti ἢ non erraveras ἀλλ' οὐκ εἴπας, εἰρήκεις· οὐκον ἡμαρτες, ἡμαρτήκεις).

Σημ. "Ωστε : πρὸς τὸ α' καὶ β' εἰδος τῆς ἔλληνικῆς γλώσσης ἀντιστοιχεῖ τὸ α' τῆς λατινικῆς—

πρὸς τὸ γ' τῆς ἔλληνικῆς ἀντιστοιχεῖ τὸ β' τῆς λατινικῆς—
καὶ πρὸς τὸ δ' τῆς ἔλληνικῆς τὸ γ' τῆς λατινικῆς.

214. "Αν τι ὑποτίθεται μόνον, χωρὶς νά ὑπάρχῃ βεβαιότης ἢ πιθανότης ὅτι εἶναι πραγματοποίησιμον (καθαρὰ ὑπόθεσις), ἐν τῇ λατινικῇ γίνεται χρῆσις τῆς δυνητικῆς ὑποτακτικῆς ἐνεστῶτος χρόνου ἢ παρακειμένου, ἐν τῇ ἔλληνικῇ τῆς δυνητικῆς εὐκτικῆς: Cic. de nat. deor. 3, 81: dies deficiat, si velim enumerare, quibus bonis male evenerit ἐπιλίποι μ' ἄν ἢ ἡμέρᾳ, εἰ βουλούμην καταλέξαι, τίσιν ἀγαθοῖς κακῶς ἐγένετο προβλ. φαίη *ἄν* ἡ **θανοῦσα**, εἰ φωνὴν λάβοι. Σοφ. Ηλ. 548

242. "Η ἀρνησις ἐν τῇ ὑποθέσει εἶναι (μετὰ τοῦ *σι*) συνήθως nisi, ἄν ἡ ἀρνησις ἀνήκῃ εἰς ὅλην τὴν πρότασιν,—

si non, ἄν ἀνήκῃ εἰς μίαν μόνον λέξιν τῆς προτάσεως :

Nisi Alexander essem, ego vero vellem esse Diogenes εἰ μὴ Ἀλέξανδρος ἦν, ἔγωγε ἡβουλόμην ἄν εἶναι Διογένης,—

Laus nova nisi oritur, etiam vetus amittitur ἄν μὴ νέον ἔκαστοτε ἀξέπαινον ἔργον ἀναφαίνηται, καὶ τὸ παλαιόν (λησμονούμενον) ἀπόλλυται,—

Pecuniam contemne, si non habeas (=careas);
si habeas ad beneficium confer τὰ χρήματα περιφρόνει, ἄν δὲν ἔχῃς ἄν ἔχεις, κοησιμοποίει αὐτὰ εἰς ἀγαθοεργίαν.

Σημ. Τὸ *έὰν μόνον* (ἀρκεῖ μόνον νά...) λέγεται ἢ *dum* ἢ *dum modo* ἢ *modo* μεθ' ὑποτακτικῆς,—

τὸ έὰν μόνον μὴ (ἀρκεῖ μόνον νὰ μή . . .) λέγεται dum modo ne ἢ modo ne,—

τὸ εἰ δὲ μὴ λέγεται si minus : Cic. Catil. 1, 10 : educ, Catilina, omnes tuos ; si minus, quam plurimos, ἔξαγαγε, Κατιλίνα, πάντας τοὺς ἰδικούς σου εἰ δὲ μὴ, ὅσον τὸ δυνατὸν πλείστους.

Τὸ εἰ μὴ ἄρα, ἐκτὸς έὰν (*τυχὸν*) λέγεται nisi forte ἢ nisi vero : Cic. p. Mil. 17 : nisi forte magis erit parricida, si qui consularem patrem... necarit,—8 : nisi vero existimatis dementem P. Africanum fuisse ἐκτὸς ἂν νομίζετε ὅτι ὑπῆρχεν ἀνόητος ὁ Πόπλιος Ἀφρικανός.

Τὸ εἰ μὴ, παρὰ μόνον, ἐκτὸς μόνον λέγεται nisi : nisi inter bonos, amicitia esse non potest φιλία δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ, παρὰ μόνον μεταξὺ χοηστῶν ἀνδρῶν.

Τὸ εἴτε—εἴτε λέγεται sive—sive μεθ' δριστικῆς : morendum est nobis sive contemnimus mortem, sive metuimus (πάντως) δρείλομεν ν̄ ἀποθάνωμεν εἴτε περιφρονοῦμεν τὸν θάνατον εἴτε φοβούμεθα αὐτόν,—In pugna, sive habes aliquam spem, sive desperas, fortē te praestare decet ἐν τῇ μάχῃ, εἴτε ἔχεις ἐλπίδα τινὰ (νὰ νικήσῃς, νὰ σωθῆς), εἴτε δὲν ἔχεις ἐλπίδα, προσήκει νὰ παρέχῃς σεαυτὸν γενναῖον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 45^{ον}.

Β'. ΟΝΟΜΑΤΙΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Αναφορικαὶ προτάσεις.

§ 243. Αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις εἰναι καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ οἵαι καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ,

α') προσδιοριστικαὶ ἢ περιγραφικαὶ, καὶ

β') ἐπιρεοματικαὶ (αἰτιολογικαί, τελικαί, συμπερασματικαί, ἐναντιωματικαί, ὑποθετικαί, ἀναφορικαί).

α') *Αἱ προσδιοριστικαὶ ἀναφορικαὶ προτάσεις* εἰναι προτάσεις κρίσεως ἢ ἐπιθυμίας, κατὰ τύπον μόνον ἔξηστημέναι προτάσεις, καὶ διὰ τοῦτο δυνάμεναι νὰ ἐκφέρωνται, ὡς αἱ ἀν-

ξάρτητοι προτάσεις, **καθ'** δριστικήν, ύποτακτικήν καὶ προστακτικήν.

1. **Άναφορικαὶ προτάσεις κρίσεως,**
καθ' δριστικήν, ὅταν τὸ περιεχόμενον αὐτῶν ἀφορᾷ εἰς τι ἀληθῶς συμβαῖνον, εἰς ἰστορικὸν γεγονός, εἰς πραγματικόν τι, — ἢ
καθ' ύποτακτικήν, ὅταν τὸ περιεχόμενον αὐτῶν παρίσταται ὡς
δυνατὸν ἢ οὐδὲ δυνατόν :

Eorum praecepta sequi soleo, quos sapientes esse cognovit συνηθίζων τὸ ἀκολουθὸν τὰ διδάγματα ἔκεινων, τοὺς ὅποιους ἐγνώσισα ὅτι εἶναι σοφοί, — Rex milites laudavit, quos etiam constantiam magnam in proelio fuisse audierat ὁ βασιλεὺς ἐπῆγνεσε τοὺς στρατιώτας (ἔκεινους), ὃν ἡ εὐστάθεια ἐν τῇ μάχῃ είχεν ἀκούσει ὅτι ὑπῆρχε μεγάλη, — Non exercitus, neque thesauri praesidia regni sunt verum amici, quos neque armis cogere, neque auro parate possimus; officio et fide pariuntur οὐχὶ οἱ σιρατοί, οὐδὲ οἱ θησαυροὶ εἶναι τὰ ἔργα ματα τῆς βασιλείας, ἀλλὰ οἱ φίλοι, τοὺς ὅποιους οὔτε διὰ τῶν ὅπλων τὸ ἀναγκάσωμεν, οὔτε διὰ τοῦ χρυσοῦ τὸ ἀποκτήσωμεν ήθελομεν δυνηθῆ (ἄν ύποτεθῇ ὅτι ἐπειχειροῦμεν τοῦτο) οἱ φίλοι ἀποκτῶνται διὰ τῆς χάριτος (κεχαρισμένης υπηρεσίας) καὶ διὰ τῆς πίστεως.

2. **Άναφορικαὶ προτάσεις ἐπιθυμίας καθ' ύποτακτικήν** προστακτικήν : Istae sunt vanae opiniones, qui ibus ne credamus autem εἶναι κεναι δόξαι καὶ ἂς μὴ πιστεύωμεν εἰς αὐτάς, — Mendax est ille, Teucri, cui credere nolite εἶναι ψευδολόγος αὐτὸς ὁ ἀνθρωπος, διὸ Τρῶες, καὶ μὴ πιστεύετε εἰς αὐτόν.

β) **Αἱ ἐπιρρηματικαὶ ἀναφορικαὶ προτάσεις :**

1. **Άναφορικαὶ αἰτιολογικαὶ καθ' δριστικήν** ἢ ύποτακτικήν, ὡς καὶ αἱ αἰτιολογικαὶ. Cic. Phil. 12,11 : ad eum de pace legatos mittemus qui pacis nuntios repudiavit? πρὸς αὐτὸν θὰ στέλλωμεν πρόσθεις περὶ εἰρήνης, δότις ἀπέκρουσε τὰς ἀγγελίας τῆς εἰρήνης; — p. Mil. 70 : satis judicatum est a Pompeio... qui legem tulit... ίκανῶς ἔκοιθη ὑπὸ τοῦ Πομπηίου... ἀφ' οὗ οὗτος νόμον προέτεινε... — Ο μεστοῦτον, qui te non secutus sim ὥ! τὸν ἀνόητον ἔμε, ποὺ δέν σε ἱκολούθησα!

2. *Άναφορικαὶ τελικαὶ, καθ' ὑποτακτικὴν πάντοτε* : Cic. Catil. 3,8: C. Sulpicium, praetorem, misi, q u i (=ut is), ex aedibus Cethegi, si quid telorum esset, efferret ἔστειλα τὸν πραίτωρα Γάϊον Σουλπίκιον, διὰ νὰ φέρῃ ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ Κεθήγου, ἀν ὑπῆρχον τίποτε ὅπλα.

3. *Άναφορικαὶ συμπερασματικαὶ, καθ' ὑποτακτικὴν πάντοτε* : Non is sum, q u i (=ut ego) terrear δὲν είμαι τοιούτος. ὅστις νὰ... ὥστε νὰ ἐκπλήτωμαι.

Σημ. Συμπερασματικαὶ ἀναφορικαὶ προτάσεις εἰναι καὶ ὅσαι ἔξαρτῶνται ἀπὸ τῶν ἐπιθέτων dignus, indigonus, aptus, idoneus: Indigonus (ἢ non dignus) es, c u i (=ut tibi) fidem habeamus εἰσαι ἀνάξιος ὥστε νὰ σου ἔχωμεν πίστιν,—Augustus idoneus videbatur esse, q u i rempublicam administraret ὁ Αὐγούστος ἐφαίνετο ὅτι ἡτο κατάλληλος, ὥστε νὰ διοικήῃ τὴν πολιτείαν.

4. *Άναφορικαὶ ἐναντιωματικαὶ, καθ' ὑποτακτικὴν πάντοτε* : Athenienses, q u i (=cum ii) barbaris numero inferiores essent, tamen victoriam consecuti sunt oī Ἀθηναῖοι, ἀν καὶ ἡσαν κατώτεροι τῶν βαρβάρων ὡς πρὸς τὸν ἀριθμόν, ἐν τούτοις ἐπέτυχον τὴν νίκην,—Cic. Lael. 28: quos (=licet eos) numquam viderit.

5. *Άναφορικαὶ ὑποθετικαὶ, καθ' ὅριστικὴν ἢ ὑποτακτικὴν, ὡς καὶ αἱ ὑποθετικαὶ προτάσεις (§ 240 κέ.)*:

Qui (=si quis) bene parere didicerit, (is) aliquando bene imperabit **ὅστις** (εἴ τις) καλῶς νὰ ὑπακούῃ θὰ (ἔχῃ) μάθη, οὐτός τε (ὅταν ἔλθῃ περίστασις) καλῶς θὰ ἐπιτάσσῃ (θὰ ἀρχῃ), — Dies eum deficiat, q u i (si quis) velit enumerare, quibus bonis male evenerit ἡθελεν ἐπιλείπει ἡ ἡμέρα **ἐκεῖνον, ὅστις** (εἴαν τις) ἡθελε θελήσει ν' ἀπαριθμήσῃ, εἰς ποίους χρηστοὺς ἀνθρώπους ἡ τύχη ἐπῆγε κακά.

§ 244. Αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις αἱ εἰσαγόμεναι διὰ τῶν ἀορίστων ἀναφορικῶν ἀντωνυμιῶν quisquis, quidquid, quotquot, quicunque... ἐκφέρονται **καθ' ὅριστικὴν**:

Cic. p. Cluent. 90: quecumque rogaveris (τετελ. μέλλ. ὅριστ.), hoc responderit δοιονδήποτε ἐρωτήσῃς, αὐτὸ θά σου ἀπαντήσῃ, — Quidquid id est, timeo Danaos et dona ferentis διτιδήποτε εἰναι τοῦτο (δούρειος ἵππος).

Θ. Κακριδῆ, Λατινική Γραμματική, "Εκδοσις 4η, 1938

φοβοῦμαι τὸν Δαναοὺς καὶ δῶρα ἀκόμη φέροντας, — Cic. Catil. 4,5 : nunc quidquid est, quocumque vestrae mentes inclinant atque sententiae, statuendum vobis ante noctem est τώρα διδήποτε εἶναι, ὅπου δήποτε κλίνουν αἱ ἡμέτεραι διαθέσεις καὶ γνῶμαι, πρέπει νῦν ἀποφασίσητε πρὸ τούτης.

§ 245. Αἱ μετὰ τὸ est, sunt, inveniuntur, reperiuntur, reperio, habeo (ἢ est quidam, sunt quidam...), nemo est, nihil est, nulli sunt, sunt pauci, non deest, non desunt... ἀκολουθοῦσαι ἀναφορικαὶ προτάσεις συνήθως ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικήν :

Sunt (quidam) qui una animum et corpus occidere censemant εἰσὶν οἱ φρονοῦντες ὅτι ὅμοῦ ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα ἀποθνήσκουν, — Qui ultro se morti offerant, facilius reperiuntur, quam qui dolorem patienter ferant εὐκολώτερον εὑρίσκονται οἱ ἔκουσίως ἑαυτοὺς τῷ θανάτῳ προσφέροντες παρὰ οἱ τὴν λύπην μεθ' ὑπομονῆς φέροντες, — Cic. Catil. 4,8 : ego reperiām, qui id non pertinet esse suae dignitatis recusare ἔγὼ θὰ ἀνεύρω (ἀνθρώπους τοιούτους), οἱ ὅποιοι νὰ μὴ νομίζουν ὅτι εἶναι τῆς ὑψηλῆς θέσεώς των νῦν ἀρνοῦνται αὐτό.

Σημ. Αἱ τοιαῦται ἀναφορικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται σπανιότερον καθ' ὅριστικήν, ὅταν ὁ συγγραφεὺς θέλῃ νὰ δηλώσῃ ὅτι περὶ τοῦ λεγομένου δὲν ὑπάρχει ἀντίδοσις : Cic. Lael. 72 : sunt quidam, qui molestas amicitias faciunt εἰσιτινες οἱ ὅποιοι καθιστοῦν δχληρὰς τὰς φιλίας, — Horat. Carm. 1, 1, 3, 4 : sunt quo s curriculo pulverem Olympicum collegisse juvat ὑπάρχουν ἀνθρωποι τοὺς ὅποιους εὐφραίνει ὅτι ἀρματοδομοῦντες συνέλεξαν κόνιν Ὀλυμπιακήν.

§ 246. Ἐν ἡ ἀναφορικὴ πρότασις προσδιοίζῃ λέξιν προτάσεως καθ' ὑποτακτικήν ἐκφερομένης, ἐκφέρεται καθ' ἔλξιν καὶ αὕτη ὅχι σπανίως καθ' ὑποτακτικήν (attractio modi) : quis eum diligat, quem metuat? ποῖος δύναται νῦν ἀγαπᾶ ἐκεῖνον, τὸν ὅποιον φοβεῖται;

§ 247. Καθ' ὑποτακτικὴν ἐκφέρεται καὶ ἡ ἀναφορικὴ πρότασις, ἡ ὅποια προσδιοίζει λέξιν ἀπαρεμφατικῆς προτάσεως, καὶ τῆς ὅποιας τὸ περιεχόμενον λέγεται ως γνώμη οὐχὶ τοῦ

συγγραφέως, ἀλλὰ τοῦ ὑποκειμένου τῆς κυρίας προτάσεως (ἔσωτερηκή σύνδεσις): Socrates dicere solebat, ο μης ιπεο, ουοδ scirent, satis esse eloquentes ὁ Σωκράτης συνήθιζε νὰ λέγῃ ὅτι πάντες εἶναι ἀρκετὰ εὐγλωττοι εἰς ἐκεῖνο ποὺ γνωρίζουν.

Σημ. Τὸ ἔφ' ὅσον γιγνώσκω λέγεται ουοδ sciam (ὑποτακτ.) ἢ quoad scio ἢ quantum scio ἢ quatenus scio.

§ 248. Συνηθέστατα ἡ ἀναφορικὴ πρότασις ἐν ἀρχῇ περιόδου ἢ κώλου ἢ καὶ ἐν παρενθέσει κεῖται ως **κυρία πρότασις**, καὶ τότε ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία ἢ τὸ ἀναφορικὸν ἐπίρρημα ἔξηγεται διὰ δεικτικῆς ἀντωνυμίας ἢ διὰ δεικτικοῦ ἐπιρρήματος μετά τίνος (συμπλεκτικοῦ ἢ ἄλλου) συνδέσμου :

Cic. divin. in Caec. 6 : Quam o b r e m propemodum manere in instituto meo videor **διὰ τοῦτο λοιπὸν** (τὸ πρῶτα, **διό**, **διόπερ**) σχεδὸν φαίνομαι ὅτι ἔμμένω εἰς τὴν συνήθειάν μου... — 69 : cuius consuetudinis atque instituti patres majoresque nostros non paenitebat, tum, cum... **διὰ ταύτην** δὲ τὴν συνήθειαν καὶ τὸ ἔθιμον δὲν μετενόουν οἱ ἡμέτεροι πατέρες καὶ οἱ πρόγονοι τότε, ὅτε... — Phil. 8,3 : unde etiam nomen d u c t u m est tumultus ὅθεν (ἐντεῦθεν δέ, ἐκ τούτου δὲ) παρήκθη καὶ τὸ ὄνομα tumultus.

* α'. **Παράτημα περὶ τοῦ quod.**

§ 249. Ὁ σύνδεσμος quod ὅτι, **διότι** εἶναι κυρίως αἰτιατικὴ τοῦ οὐδετέρου τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας qui, ως καὶ τὸ Ἑλλ. **ὅτι**, **διότι**, διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἀναφέρεται πολλάκις εἰς τὰ δεικτικὰ id, illud, hoc, istud.

Εἰσάγει δὲ πρότασιν κρίσεως, ἢς τὸ περιεχόμενον εἶναι **γεγονός**, καὶ φέρεται κανονικῶς πρὸς **δριστικήν**: (Venisti) Quod venisti bene fecisti (Ἡλθες) καλὰ ἔκαμες καὶ ἥλθες, εῦ ἐποίησας μολὼν, — Caes. bg. 7, 55, 10 : Quam ad spem multum eos (Aeduos) adjuvabat, ουοδ Liger ex nivibus creverat πρὸς ταύτην δὲ τὴν ἐλπίδα πολὺ αὐτοὺς (τοὺς Αἰδούους) ὥθει (τὸ γεγονός), ὅτι (ο ποταμὸς) Λίγην εἶχεν αὐξῆσει ἐκ τῶν κιόνων, — Cic. de off. 3,111 : Sed ex tota hac laude Reguli illud est admiratione dignum, ουοδ captivos retinendos censuit, ἀλλ᾽ ἐξ ὅλης αὐτῆς τῆς

ἀρετῆς τοῦ Ἀργείου **ἐκεῖνο** ίδια εἶναι θαυμασμοῦ ἄξιον, διὰ
ἔγνωμάτευσεν διὰ ἐπρεπε νὰ κρατηθοῦν οἱ (Καρχηδόνιοι) αἰχμά-
λωτοι.

Σημ. α'. Τὸ quod τοῦτο δύναται νὰ σημαίνῃ καὶ : **ῶς πρὸς**
τοῦτο διὰ... δσον ἀφορᾶ εἰς τὸ διὰ... Q u o d me Agame-
mponem aemulari putas, falleris **ῶς, πρὸς τοῦτο**, διὰ νομίζεις
διὰ ἔγὼ ζηλῶ τὸν Ἀγαμέμνονα, σφάλλεσαι.

Σημ. β'. Ἀπὸ τῆς σημασίας ταύτης προκύπτει ἡ αἰτιολο-
γικὴ σημασία, **διότι** : **gratulor tibi, q u o d praetor creatus**
εσ συγχαίρω σοι διότι πραίτωρ ἔξελέγης.

§ 250. Τὸ quod φέρεται πρὸς **ὑποτακτικήν**, ἂν ἡ δι᾽ αὐτοῦ
ἔκφερομένη πρότασις περιέχῃ γνώμην οὐχὶ τοῦ συγγραφέως
αὐτοῦ, ἀλλὰ τοῦ ὑποκειμένου τοῦ δήματος τῆς προτάσεως, ἢν
προσδιορίζει ἡ διὰ τοῦ quod ἔκφερομένη πρότασις : Socratem
accusarunt (ἢ Soērates accusatus est), q u o d c o r r u m-
p e r e t juventutem τὸν Σ. κατηγόρησαν, διὰ (**ῶς ἔλεγον**
οἱ κατήγοροι του) διέφθειρε τὴν νεότητα (τοὺς νέους).

***β' Παράρτημα περὶ τοῦ quin.**

§ 251. Τὸ quin (ἐκ τοῦ qui ne? πῶς δὲν;) σημαίνει κυρίως
πῶς δὲν ; διατὶ δὲν ; : **Quin taces?** πῶς δὲν... διατὶ δὲν
σιωπᾶς ; (σιώπα).—**Quin tela in hostes conicimus?** διατί δὲν
δίπτομεν βέλη κατὰ τῶν πολεμίων ; (βάλωμεν κατὰ τῶν πο-
λεμίων).

Ἐκ τῆς σημασίας ταύτης τοῦ quin προκύπτει ἀμέσως ἡ πα-
ρακελευστικὴ σημασία αὐτοῦ (**ἄγε, ιδι...;**), διε συντάσσεται μεθ'
ὑποτακτικῆς ἡ προστακτικῆς : **Quin experiamus** ἃς δοκιμάσω-
μεν,—**Quin igitur expurgiscimini** λοιπὸν ἔξεγέρθητε.

§ 252. Ἀπὸ ἐρωτηματικοῦ ἀναφορικοῦ μορίου τὸ quin ἔγινε
σύνδεσμος συνδέων **καθ'** **ὑπόταξιν** προτάσεις ἔκφερομένας **πάν-**
τοτε καθ' **ὑποτακτικήν**.

§ 253. Ἡ διὰ τοῦ quin ἔκφερομένη πρότασις ἔξαρτᾶται **μο-**
νον ἔξ ἀρνητικῆς προτάσεως ἢ ἔξ ἐρωτηματικῆς καταφατικῆς
Ισοδυναμούσης πρὸς ἀποφατικήν. Οὕτως ἔξαρτᾶται :

1. ἀπὸ τοῦ non dubito, quis dubitat...? (=nemo dubi-
tation), non dubium est τὸ quin μετὰ τὰς φράσεις ταύτας ἔχει
τὴν σημασίαν **διὰ** : **Q u i s d u b i t a t, quin omnes morituri**

simus? τις ἀμφιβάλλει ὅτι ὅλοι θὰ ἀποθάνωμεν; — Caes. bg. 1,3,6: non esse dubium, quin totius Galliae plurimum Helvetii possent διτι δὲν ὑπῆρχεν ἀμφιβόλια, διτι ἔξ ἀπάσης τῆς Γαλατίας πλείστην δύναμιν εἶχον οἱ Ἐλβετοί.

Σημ. Λοιπόν: δὲν ἀμφιβάλλω διτι... non dubito quin...

δὲν ἀμφιβάλλω διτι δὲν... non dubito quin non.

2. ἀπὸ τῶν φράσεων non multum abest, nihil abest...non multum abfuit, quin caderem δὲν ἔλειψε πολύ, λίγο ἔλειψε νὰ πέσω, **μικροῦ δεῖν ἔπεσον.**

3. ἀπὸ ὅμμάτων **κωλύσεως** ή **ἀγνήσεως** σημαντικῶν (πάντοτε μετ' ἀρνήσεως): Germani retineri non potuerunt, quin in nostros tela conicerent οἱ Γερμανοὶ δὲν ἥδυνήθησαν νὰ κρατηθοῦν, **ἄστε νὰ μὴ** δύψουν τὰ βέλη κατὰ τῶν ἡμετέρων, — Milites non recusant quin contendant οἱ στρατιῶται δὲν ἀρνοῦνται νὰ πολεμήσουν.

4. Τίθεται ἀντὶ τοῦ qui non, quae non, quod non: Nem o est tam fortis, quin (qui non) rei novitate perturbetur οὐδεὶς εἴναι τόσον ἀνδρεῖος ὥστε νὰ μὴ ταραχθῇ ἐκ τῆς καινότητος τοῦ πράγματος.

5. Τίθεται καὶ ἀντὶ τοῦ ut non: nūm quām tibi accedo, quin abs te abeam doctior οὐδέποτε προσέρχομαι σοι (σὲ πλησιάζω) **χωρὶς νὰ** (ώστε νὰ μὴ) ἀπέρχωμαι ἀπὸ σοῦ (ν' ἀποχωρίζωμαι σου) σοφώτερος, — Nihil tam difficile est, quin quaerendo investigari possit οὐδὲν εἴναι τόσον δύσκολον, **ἄστε** (τοῦτο) **νὰ μὴ** εἴναι δυνατὸν διὰ τῆς ἐρεύνης νὰ ἔξιχνιασθῇ.

Διάκρινον:

fieri non (ἢ nullo modo) potest, quin tu lauderis δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ νὰ μὴ ἐπαινεθῆς, ἔξαπαντος θὰ ἐπαινεθῆς, —

fieri non potest, ut lauderis δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ νὰ ἐπαινεθῆς, ἀδύνατον νὰ ἐπαινεθῆς, —

facere non possum, quin cotidie litteras ad te mittam, ut tuas accipiam (νὰ κάμω) δὲν μπορῶ νὰ μή σου στέλλω καθ' ἡμέραν ἐπιστολήν, διὰ νὰ λαμβάνω ἴδιακήν σου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 46^{ον}.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΙΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

§ 254. Αἱ ἀνεξάρτητοι (εὐθεῖαι) ἔρωτήσεις ἐκφέρονται :

1. **Καθ' ὁριστικὴν παντὸς χρόνου** : Quid facis? Veniesne ad nos? τί κάμνεις; Θὰ ἔλθῃς πρὸς ἡμᾶς (εἰς τὸν οἶκόν μας); — Ubi fuisti? ποῦ ἐπῆγες;

2. **Καθ' ὑποτακτικὴν δυνητικὴν** (potentialis) ἢ **ἀποεγματικὴν** (dubitativus) χρόνου ἐνεστῶτος ἢ παρατατικοῦ μόνον: Quis dubitet; τίς ἀν ἀμφιβάλλοι; — Quid faciam? quo me vertam? τί ποιῶ (ποιήσω); ποῖ τράπωμαι; — Quid facerem? quo irem? τί νὰ ἔκαμνα; ποῦ νὰ ἐπῆγαινα; (τί μοι ποιητέον ἦν, ποῖ μοι λιτέον ἦν;) — Cic. p. Sest. 43: haec cum viderem, quid agerem, judices? contenderem contra tribunum plebei armis?

Σημ. Αἱ καθ' ὁριστικὴν καὶ αἱ καθ' ὑποτακτικὴν δυνητικὴν ἐκφερόμεναι ἔρωτήσεις εἶναι προτάσεις κρίσεως, αἱ δὲ καθ' ὑποτακτικὴν ἀποεγματικὴν εἶναι προτάσεις ἐπιθυμίας.

§ 255. Αἱ ἔρωτήσεις εἶναι

πραγματικαὶ ἔρωτήσεις, εἰς τὰς ὅποιας ἀναμένεται ἀπόκρισις: Ubi fuisti? — Domi fui ποῦ ἐπῆγες; ποῦ ἦσο; — ἡμην (ἐπῆγα) εἰς τὴν οἰκίαν μου, —

ἢ εἶναι **δητορικαὶ ἔρωτήσεις**, ἵσοδυναμοῦσαι πρὸς ἀρνητικὴν πρότασιν κρίσεως, ἀν εἶναι καταφατικὴ ἢ ἔρωτησις, — ἢ πρὸς καταφατικὴν πρότασιν κρίσεως, ἀν ἡ ἔρωτησις εἶναι ἀρνητική.

Quid turpius est, quam mentiri? (= Nihil turpius est quam mentiri) τί εἶναι αἰσχρότερον τοῦ ψεύδεσθαι;

Quis vestrum non edidicit (= omnes vos edidicistis) Epicuri **κυριας δόξας**; τίς ἐξ ὑμῶν δὲν ἔξεμαθε τὰς τοῦ Ἐπικούρου **κυριας δόξας**; (Εἰς τὰς ἔρωτήσεις ταύτας οὐδεμίᾳ ἀπόκρισις περιμένεται).

§ 256. Αἱ ἔρωτηματικαὶ προτάσεις εἰσάγονται

1. διὰ τῶν ἔρωτηματικῶν ἀντονυμιῶν καὶ ἐπιοργμάτων: quis? quid? quo? ubi?...

2. διὰ τῶν ἐρωτηματικῶν μορίων πε? πυ? ποννε?

Τὸ -πε προσαρτᾶται εἰς τὸ τέλος τῆς λέξεως, περὶ τῆς ὁποίας μάλιστα ἡ ἐρώτησις, κατὸ δὲ ὅποια τίθεται ἐν ἀρχῇ τῆς ἐρωτηματικῆς προτάσεως; *v en i e s n e ad nos?* Θὰ ἔλθῃς εἰς τὸν οἰκόν μας; Cic. Cat. 1,15 : *potestne tibi haec lux, Catilina, aut huius caeli spiritus esse jucundus...?* μπορεῖ, Κατιλίνα, τὸ φῶς τοῦτο ἔδω ἢ δὲ ἀηδὸν τούτου ἔδω τοῦ οὐρανοῦ νὰ είναι εἰς σὲ εὐάρεστος; (*Δὲν μπορεῖ*), — 27 : M. Tulli, *quid agis?* tu ne eum... exire patiere...? Μάρκε Τύλλιε, τί κάμνεις; σὺ θὰ ἀνεχθῆς νὰ ἔξελθῃ αὐτὸς (ἐκ τῆς πόλεως)...;

Ἡ ἀπόκρισις μετὰ τὸ -πε δύναται νὰ είναι καταφατική ἢ ἀποφατική, μετὰ τὸ πυ? ἀναμένεται ἀποφατική, μετὰ τὸ ποννε καταφατική: *Num mundus casu effectus est?* (Non). Μήπως δὲ κόσμος ἐκ τύχης ἐδημιουργήθη; ("Οχι"), — *Nonne canis similis lupo est?* (Ita est). Δὲν είναι δὲ κύων δμοιος μὲ τὸν λύκον; (Μάλιστα).

Σημ. "Αν ἡ ἐρώτησις γίνεται μετ' ἐκπλήξεως ἢ μετ' ἀγανακτήσεως, **συνήθως** οὐδὲν ἐρωτηματικὸν μόριον τίθεται: *Haec tu ausus es negare?* Ταῦτα σὺ ἐτόλμησας ν' ἀρνηθῆς; — *Apollinem tu spoliare ausus es?* Τὸν Ἀπόλλωνα σὺ νὰ συλήσῃς ἐτόλμησας;

§ 257. Διπλαῖ ἐρωτήσεις.

Αἱ διπλαῖ ἐρωτήσεις ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ ἔχουν ἔνα τῶν ἔξης τύπων:

1. *utrum... an...*

: *utrum scribit pater, an legit?*

2. — — *ne... an...*

: *scribitne pater, an legit?*

3. — — *an...*

: *scribit pater an legit?*

(πότερον)

γράφει δὲ πατήσει
ἢ ἀναγινώσκει;

Πρβλ. καὶ τοιπλῆν ἐρώτησιν: *Romamne veniam, an hic maneam, an Arpinum fugiam?* νὰ ἔλθω εἰς Ῥώμην, νὰ μείνω ἔδω (ποῦ είμαι), ἢ νὰ φύγω εἰς Ἀρπίνον;

Tὸ δὲ *οχι*; λέγεται *an non?* *veniesne an non?*: Θὰ ἔλθῃς ἢ δέρχι;

Πρβλ. καὶ τὰς ἔξης διπλᾶς ἐρωτήσεις:

Uter vestrum major est, tu an frater tuus? Πότερον
νῦμῶν πρεσβύτερος, σὺ ἢ ὁ (σὸς) ἀδελφός;

Uter nostrum magis popularis est, tu an ego?
πότερος νῆμῶν μᾶλλον δημοτικός, σὺ ἢ ἐγώ;

§ 258. **Ατελεῖς διπλαῖς ἔρωτήσεις.**

Πολλάκις παραλείπεται τὸ α' μέρος τῆς διπλῆς ἔρωτήσεως καὶ τίθεται μόνον τὸ β' μέρος (an. .): Quando vis oraculorum evanuit? An postquam homines minus creduli esse coeperunt? Πότε ἡ δύναμις τῶν χρησμῶν ἐξησθένησεν; Ἡ (μήπως) ἀφ' οὗ οἱ ἄνθρωποι ἥρχισαν νὰ εἴναι ὀλιγώτερον εὔπιστοι: (Ἐλλείπει τὸ α' μέρος αἰο tempore ἄλλοτε, ἄλλον χρόνον), —Cic. p. Flacc. 57: quid vos fieri censem Trallibus? (aliud quid) a n quod Pergami? τί ὑμεῖς φρονεῖτε ὅτι γίνεται εἰς τὰς Τράλλεις; (ἄλλο τι) ἢ ὅ,τι ἐν Περγάμῳ; — Cic. p. Mil. 8: (Scimus omnes) a n est quisquam, qui hoc ignoret...? (Γνωρίζουμεν πάντες τοῦτο) ἢ (μήπως) ὑπάρχει τις δύστις ἀγνοεῖ τοῦτο..;

Σημ. Αἱ εἰς τὰς ἔρωτήσεις καταφατικαὶ ἀπλῶς ἀποκρίσεις (ναί, μάλιστα...) λατινιστὶ εἴναι ita est, ita profecto, etiam, vero, sane, certe, admodum...

Visne sermoni demus operam sedentes? — Sane θέλεις νὰ διαλεχθῶμεν καθήμενοι; — Μάλιστα.

ἢ ἐπαναλαμβάνεται ἡ λέξις περὶ τῆς ὅποιας ἡ ἔρωτησις:

Fecisti ne quod tibi mandatum erat? — Feci.

Αἱ ἀρνητικαὶ ἀπλῶς ἀποκρίσεις, εἴναι non (μόνον ἢ μετὰ τοῦ ὄντα), minime ἥκιστα, minime vero οὐδαμῶς.

Ἀν ἡ ἀπόκρισις εἴναι ἀντίθετος τῆς ἔρωτήσεως, ἐπάνορθοῦσα αὐτῇ, ἔχει πλὴν τῆς ἐπανορθούσης λέξεως καὶ τὸ immo ἢ immovero προτασσόμενον: Gravissne est culpa amici? — Immo levissima εἴναι βαρὺ τὸ πταισμα τοῦ φίλου; — Μπᾶ (τούναντίον) ἐλαφρότατον, — Causa igitur non est bona? — Immo optima τὸ πρᾶγμα λοιπὸν δὲν εἴναι καλόν; — (Τί λέσ!?) Τούναντίον εἴναι ἀριστον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 47^{ον}.

ΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΚΡΙΣΕΩΣ, ΕΠΙΘΥΜΙΑΣ
ΚΑΙ ΑΙ ΕΡΩΤΗΜΑΤΙΚΑΙ ΕΝ ΕΞΗΡΤΗΜΕΝΩΙ ΛΟΓΩΙ

§ 259. Αἱ προτάσεις κρίσεως, ὅταν ἔξαρτηθοῦν ἀπό τυνος ὅμματος λεκτικοῦ, αἰσθητικοῦ, γνωστικοῦ, δοξαστικοῦ (verba sentiendi et declarandi) γίνονται ἀπαρεμφατικαὶ προτάσεις (αἰτιατικὴ μετ' ἀπαρεμφάτου).

Ἀνεξάρτητοι προτάσεις κρίσεως :

R o m a n i ab Hannibale ad Cannas victis sunt oī Ὦρωμαῖοι ὑπὸ τοῦ Ἀννίβα παρὰ τὰς Κάννας ἡττήθησαν.

N e m o ante mortem beatus est οὐδεὶς εὐδαίμων πρὸ τοῦ θανάτου.

C a r t h a g o delenda est πρέπει νὰ καταστραφῇ ἢ Καρχηδών.

Ommes in eo, quod sciunt satis sunt eloquentes πάντες εἰς ἐκεῖνο ποὺ γνωρίζουν εἶναι ἀρκετὰ εὐγλωττοί.

§ 260. Αἱ προτάσεις ἐπιθυμίας, αἱ ὡς ἀνεξάρτητοι κατὰ προστακτικὴν ἢ ὑποτακτικὴν ἔκφερομεναι, ὅταν ἔξαρτηθοῦν ἐκ τυνος ὅμματος μετατρέπονται εἰς τελικὰς προτάσεις καθ' ὑποτακτικὴν μετὰ τοῦ ut ἢ (ἄν εἶναι ἀπαγορευτικαὶ) μετὰ τοῦ ne ἔκφερομένας :

Αἱ αὗται προτάσεις ἔξηρτημέναι :

R o m a n o s ab Hannibale ad Cannas v i c t o s esse accepimus ὅτι οī Ὦρωμαῖοι.... ἡττήθησαν (παρὰ τῶν προγενεστέρων ἢ ἐκ τῆς ἴστορίας) παρελάβομεν, ἐδιδάχθημεν.

Solo dicebat n e m i n e m ante mortem b e a t u m esse ὁ Σόλων ἔλεγεν ὅτι οὐδείς...

Cato censuit C a r t h a g i n e m d e l e n d a m e s s e ὁ Κάτων ἔγνωμάτευσεν ὅτι πρέπει...

Socrates dicere solebat o m n e s (αἰτιατ.) in e o quod scirent, satis e s s e e l o q u e n t e s (αἰτιατ.) ὁ Σωκράτης ἐσυνήθιζε νὰ λέγῃ ὅτι πάντες...

Ανεξάρτητοι

Cic. Cat. 1,19 : Catilina, per g e, quo coepisti ; e-
g redere aliquando ex urbe ; patent portae ; proficisci-
re... Κατιλίνα, προχώρησον
ἐκεῖ, ὅπου ἥρχισας ἔξελθε τέ-
λος πάντων ἐκ τῆς πόλεως
εἶναι ἀνοικταὶ αἱ πύλαι· ἀ-
πελθε.

Videant consules, ne
quid respublica detrimenti
capiat νὰ λάβουν πρόνοιαν οἱ
ὕπατοι, νὰ μὴ πάθῃ κακόν τι
ἡ πολιτεία.

Caes. bg. 1,20 : Caesar
n o l i quid gravius in fra-
trem (meum) statuere Kai-
saρ, μὴ ἀποφασίσῃς τι λίαν
βαρὺ κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ μου.

Σημ. Ἔνιοτε ἡ πρότασις γίνεται καὶ αἰτιατικὴ
μετ' ἀπαρεμφάτου, ἀλλὰ μόνον ἀν τὸ δῆμα, εἴς οὖ ἡ πρότασις
ἐπιθυμίας θὰ ἔξαρτηθῇ, συντάσσεται μετ' ἀπαρεμφάτου : Cic. de
fin. 5,44 : j u b e t Pythius Apollo noscere nosmet ipsos
(γνῶθι σαυτόν), — Verg. Aen. 2,47 : H o r t a m u r f a r i,
— Lex divina nos j u b e t et manus et mentes a b s t i-
n e r e ab alienis (*Ο νόμος κελεύει : et manus et mentes
abstinere ab alienis*).

§ 261. Αἱ καθαραὶ ἔρωτηματικαὶ προτάσεις, αἱ ὡς ἀνεξάρ-
τητοι καθ' ὁριστικὴν ἐκφερόμεναι, ἐὰν ἔξαρτηθοῦν ἐκ τινος δή-
ματος καὶ γίνουν πλάγιαι ἔρωτήσεις, ἐκφέρονται κανονικῶς **καθ'**
ὑποτακτικήν.

Ανεξάρτητοι (εὐθεῖαι) ἔρω-
τήσεις :

Quid facis? τί κάμνεις ;
Quid facit pater?

Ἐξηρημέναι.

Cicero hortatus est Cati-
linam, ut p e r g e r e t,
quo coepisset, e g r e d e-
r e t u r aliquando ex ur-
be ; p a t e r e p o r t a e
(πρότασις κοίσεως αὗτη) ;
p r o f i c i s c e r e t u r...
ὅ Δικέων παρεκίνησε τὸν Κα-
τιλίνα νὰ προχωρήσῃ...

Senatus mandat, (ut) v i-
deant consules, ne quid
respublica detrimenti capiat
ἢ σύγκλητος παραγγέλλει νὰ
λάβουν οἱ ὕπατοι πρόνοιαν...

Divitiācus Caesarem ob-
secravit, n e quid gravius
in fratrem (suum) statueret.
ὅ Διβιτιακὸς ἵκέτευσε τὸν Κai-
saρα νὰ μὴ ἀποφασίσῃ τι...

Ἐξηρημέναι (πλάγιαι) ἔρω-
τήσεις :

Rogo te, quid facias
Dic mihi, quaeso, quid fa-
ciat pater.

Ubi fuisti heri, quos convocasti? ποῦ ἐπῆγες χθές, ποίους συνεκάλεσας;

Quid praetor edixit? ubi cenat? τί διέταξεν ὁ πραίτωρ; ποῦ δειπνεῖ;

§ 262. Αἱ ἀνεξάρτητοι ἔρωτηματικαὶ προτάσεις αἱ καθ' ὑποτακτικὴν ἐκφερόμεναι (§ 254,2) καὶ ὅταν ἔξαρτηθοῦν ἐκφέρονται πάλιν καθ' ὑποτακτικήν:

*Ανεξάρτητοι

Quid faciam? τί νὰ κάμω;

Quid facerem? τί νὰ ἔκαμνα;

Σημ. Πλάγιαι ἔρωτηματικαὶ προτάσεις εἰναι καὶ αἱ ἀπὸ ὄγμάτων φύσου σημαντικῶν ἔξαρτώμεναι: Cic. de rep. 1,58: vereor ne Romulus barbarorum rex fuerit φοβοῦμαι μήπως ὁ Ρωμύλος ὑπῆρξε βασιλεὺς βαρβάρων.

§ 263. ***Ἐξηρημέναι διπλαῖ ἔρωτήσεις.** Καὶ αἱ διπλαῖ ἔτοιπλαῖ... ἔρωτήσεις, ὅταν ἔξαρτηθοῦν, ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν πάντοτε, καὶ σχεδὸν πάντοτε διὰ τῶν αὐτῶν ἔρωτηματικῶν μορίων, δι' ὧν καὶ αἱ ἀνεξάρτητοι διπλαῖ ἔρωτήσεις:

***Ανεξάρτητοι διπλαῖ
ἔρωτήσεις**

Id, quod ego dico, utrum verum an falsum est?

Id, quod ego dico, verumne an falsum est?

Nemo nostrum ignorat, ubi tu heri fueris, quos convocaveris (παρακ. ὑποτακτ.).

Concursabant homines percunctantes quid praetor edixisset, ubi cenaret ἔτοιπος οἱ ἀνθρωποι διαπνθανόμενοι τί διέταξεν...

*Ἐξηρημέναι

Nescio quid faciam δὲν γνωρίω τί νὰ κάμω.

Nesciebam quid facerem δὲν ἐγνώριζα τί νὰ κάμω¹.

*Ἐξηρημέναι

Mihi responde, id, quod ego dico, utrum verum an falsum sit.

Mihi responde, id, quod ego dico verum(ne), an falsum sit.

¹ Περὶ τῶν ἔξηρημένων ἔρωτηματικῶν ἔρωτήσεων ίδε κατωτέρω ἐν τῷ κεφαλαίῳ περὶ πλαγίου λόγου.

Utrum, moenibus nos defendamus, an obviam eam us hostibus? πότερον, νὰ ὑπερασπίσωμεν ἡμᾶς αὐτοὺς διὰ τῶν τειχῶν (μένοντες δηλ. ἐντὸς τῶν τειχῶν καὶ ἀμυνόμενοι) η νὰ ἔξελθωμεν εἰς ἅποκρουσιν τῶν πολεμίων;

Incendi placet an defendi oppidum? κατακαῦσαι δοκεῖ ἢ ὑπερασπίσαι τὴν πόλιν;

Utrum Achilles esse malis an Homerius? Πότερον, Ἀχιλλεὺς θὰ προετίμας νὰ είσαι η Ὄμηρος;

Τὸ η δχι; ἐν τῇ ἀνεξαρτήτῳ διπλῇ ἐρωτήσει an non, ἐν τῇ ἔξηρτημένῃ λέγεται ως ἐπὶ τὸ πλεῖστον necne (καὶ an non ἐνίστε): Cic. Catil. 2,13: Quaesivi a Catilina in nocturno conventu apud M. Laecam fuisset, ne c p e ἡρώτησα τὸν Κατιλίναν, ἀν κατὰ τὴν νυκτερινὴν συνάθροισιν είχεν ὑπάγει εἰς τὸν οἶκον τοῦ Μάρκου Λαίκα, η δχι; (*Ἄνεξάρτητος: in nocturno conventu, Catilina, apud M. Laecam fuisti, an non?*)

Σημ. "Αν τὰ μέρη τῆς ἔξηρτημένης διπλῆς ἐρωτήσεως είναι λίαν βραχέα καὶ ἀντίθετα πρὸς ἄλληλα, δύναται ἐν μὲ τῷ α' μέρει νὰ μὴ τεθῇ κανὲν ἐρωτηματικὸν μόριον, ἐν δὲ τῷ β' τὸ -no: incertum erat, vicissent victimine essent ἀβέβαιον ητο, ἀν ἐνήκησαν η ἐνικήθησαν.

Σημ. β'. *Ἐξηρτημένας ἀτελεῖς διπλαῖς ἐρωτήσεις είναι καὶ αἱ μετὰ τὸ haud scio, nescio, dubito, incertum est ἀκολουθοῦσαι: Aristotelem haud scio an recte dixerim principem philosophorum τὸν Ἀριστότελην δὲν ηξεύρω ἀν (ἴσως) δρθῶς ηθελα δινομάσει πρῶτον τῶν φιλοσόφων,—Tanti tibi honores habiti sunt quanti h a u d s c i o an nemini τηλικαῦται τιμαί σοι ἀπεδόμησαν, ηλίκαι ἴσως οὐδενὶ (ἄλλῳ).*

Καὶ τὸ nescio an, dubito an, incertum est an... δύνανται νὰ ἔξηγῶνται διὰ τοῦ ἴσως.

Magna inter duces contentio erat, utrum moenibus se defendarent, an obviam irent hostibus μεγάλη μεταξὺ τῶν ἀρχηγῶν φιλονικία ητο, ποιον ἐκ τῶν δύο, νὰ ὑπερασπίσουν ἕσυτούς...

Deliberandum est, placeat incendi an defendi oppidum βουλευτέον ἐστὶν εἰ ἀρέσκει κατακαῦσαι η...

Themistocles interrogatus est quondam, utrum Achilles esse mallet, an Homerius.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 48^{ον}.

ΕΞΗΡΤΗΜΕΝΟΙ ΥΠΟΘΕΤΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ

§ 264. "Αν ύποθετικός τις λόγος ἔξηρτηθῇ ἐκ τινος όήματος συντασσομένου πρὸς ύποτακτικὴν (διά τινος συνδέσμου, π.χ. τοῦ *και* ή ἀν περιληφθῇ ἐντὸς πλαγίας ἐρωτήσεως, ἐκφέρεται καὶ ἡ ύπόθεσις καὶ ἡ ἀπόδοσις **καθ' ύποτακτικὴν**, διποσδήποτε καὶ ἀν ἔξεφέροντο, διταν ὁ λόγος ἦτο ἀνεξάρτητος :

Non dubito, quin, si hoc dicas, erres δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι, ἐὰν λέγης αὐτό, πλανᾶσαι,—

Mater rogat filium, quid facturus sit, si pater venerit τετελ. μέλλ.) ἡ μήτηρ ἐρωτᾷ τὸν νίόν, τί θὰ κάμῃ, ἐὰν ἔλθῃ ὁ πατήρ του.

§ 265. Οἱ ύποθετικοὶ λόγοι τοῦ γ' εἰδους (ἀπραγματοποιήτου) ἐν τῇ ἔξαρτησι μένουν δπως ἔχουν, ἀκόμη καὶ διταν τὸ όήμα ἔξ ού ἔξαρτῶνται εἰναι χρόνου ἀρχικοῦ (δὲν τηροῦνται δηλ. ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ οἱ περὶ ἀκολουθίας τῶν χρόνων κανόνες § 267): Dic mihi, quaeso, quid faceres, si mecum contenderes εἰπέ μοι, παρακαλῶ, τί θὰ ἔκαμνες ἂν ἡμιλλάσο πρὸς ἐμέ.

§ 266. "Αν ύποθετικός τις λόγος ἔξαρτηθῇ ἐκ όήματος συντασσομένου μετ' ἀπαρεμφάτου, τότε ἡ μὲν ύπόθεσις ἐκφέρεται **καθ' ύποτακτικὴν** πάντοτε, ἡ δὲ ἀπόδοσις μετατρέπεται εἰς **αἰτιατικὴν** μετ' ἀπαρεμφάτου ὡς ἔξης :

Ανεξάρτητος

α') Ο τοῦ α' καὶ τοῦ β' εἰδους

Ἐξηρτημένος

1. Si hoc dicas, erras εἰ τοῦτο λέγεις, ἀμαρτάνεις,—

2. Si hoc dixisti, mentitus es εἰ τοῦτο εἶπας, ἐψεύσω.—

3. Si hoc dices, errabis εἰ τοῦτο ἐρεῖς ἀμαρτήσει,—

1. Ego puto te, si hoc dicas, errare ἐγὼ ἔγοῦμαι σε...

2. Certum est te, si hoc dixeris, mentitum esse βέβαιόν ἔστι, ὅτι σύ, εἰ...

3. Puto te, si hoc dicturus sis, erraturum esse,—

4. Si hac dicas, erres εἰ τοῦτο λέγοις, ἀμάρτανοις ἀν,—

5. Si hoc dixeris, erraveris εἰ τοῦτο εἴποις, ἀμάρτωις ἀν,—

4. Apparet t e, si hoc di-
c a s. errare posse,—

5. Apparet te, si hoc di-
xeris, errare posse.

β'. 'Ο τοῦ γ' εἰδόνς (*ἀπογαματοποιήτου*)

6. Si hoc diceres, errares εἰ τοῦτο ἔλεγες, ἡμάρτανες ἀν—

7. Si hoc dixisses, errasses εἰ τοῦτο εἴπας (εἰρήκεις), ἡμάρ-
τες (ἡμαρτήκεις) ἀν,—

8. Si quid mihi a Caesare
opus esset, ego ad eum ve-
nirem.

6. Dico te, si hoc dice-
r e s, erraturum fuisse, ἢ fu-
turum fuisse, ut errares,—

7. Dico te, si hoc d i x i-
s e s, erraturum fuisse, ἢ fu-
turum fuisse, ut errares,—

8. Arioistus respondit, si
quid (s i b i ἢ) ipsi a Caesare
opus esset, s e s e ad eum
venturum fuisse (Caes. bg.
1, 45, 2).

Σημ. Ή περίφρασις futurum fuisse, ut...εἶναι ἐπιβεβλημένη,
ὅταν τὸ δῆμα δὲν ἔχῃ σουπῖνον. Τὸ si hoc faceres ἢ fecisses
te poeniteret ἢ poenituisset γίνεται πάντοτε (apertum est...)
si hoc faceres ἢ fecisses, futurum fuisse, ut te poeniteret
(διότι τὸ poenitet δὲν ἔχει σουπῖνον καὶ δὲν δύναται νὰ σχημα-
τίσῃ τύπον -urum fuisse, ὅπως ἀνωτέρῳ τὸ erraturum fuisse).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 49ον.

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ

(*Consecutio temporum*)

§ 267. Αἱ καθ' ὑποτακτικὴν ἐκφερόμεναι δευτερεύουσαι προ-
τάσεις ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ ἀκολουθοῦν τοὺς ἔξης **ἰδιάζοντας**
ἐν τῇ γλώσσῃ ταύτῃ κανόνας ὡς πρὸς τὴν χρῆσιν τῶν χρόνων :

A'. "Αν ἡ πρᾶξις ἡ δηλουμένη διὰ τοῦ δήματος τῆς ἔξηρτη-
μένης προτάσεως εἶναι **σύγχρονος** μὲ τὴν πρᾶξιν τὴν δηλουμέ-

νην διὰ τοῦ ὁγματος τῆς κυρίας προτάσεως, τότε ἐν τῇ ἔξηρτη-
μένῃ προτάσει τίθεται

1. **Ἐνεστώς** τῆς ὑποτακτικῆς, ἢν τὸ ὁγμα τῆς κυρίας προ-
τάσεως εἶναι χρόνου **ἀρχικοῦ**: *quaero, quis dicit
ἔρωτῶ* (τώρα), τίς λέγει τοῦτο (τώρα), —

2. **Παρατατικὸς** τῆς ὑποτακτικῆς, ἢν τὸ ὁγμα τῆς κυρίας
προτάσεως εἶναι χρόνου **ἰστορικοῦ**: *quaesivi, quis hoc
diceret ἡρώτησα* (κάποτε), τίς ἔλεγε τοῦτο (τότε, ὅτε ἡρώτησα).

B'. "Αν ἡ πρᾶξις ἡ δηλουμένη διὰ τοῦ ὁγματος τῆς ἔξηρτη-
μένης προτάσεως εἶναι προτέρα (**προγενεστέρα**) τῆς πράξεως
τῆς δηλουμένης διὰ τοῦ ὁγματος τῆς κυρίας προτάσεως, τότε ἐν
τῇ ἔξηρτημένῃ προτάσει τίθεται :

1. **Παρακείμενος** ὑποτακτικῆς, ἢν τὸ ὁγμα τῆς κυρίας προ-
τάσεως εἶναι χρόνου **ἀρχικοῦ**: *quaerio, quis hoc dixerit
ἔρωτῶ* (τώρα), τίς εἶπε τοῦτο (πρότερον), —

2. **Ὑπερσυντέλικος** τῆς ὑποτακτικῆς, ἢν τὸ ὁγμα τῆς κυ-
ρίας προτάσεως εἶναι χρόνου **ἰστορικοῦ**: *quaesivi, quis hoc
dixisset ἡρώτησα* (κάποτε), τίς εἶχε τοῦτο εἴπει (πρότερον, ποὶν
ἔρωτήσω ἐγώ).

Γ'. "Αν ἡ πρᾶξις ἡ δηλουμένη διὰ τοῦ ὁγματος τῆς ἔξηρτημέ-
νης προτάσεως εἶναι **ὑστέρα**, **μεταγενεστέρα** (μέλλουσα) τῆς πρά-
ξεως τῆς δηλουμένης διὰ τοῦ ὁγματος τῆς κυρίας προτάσεως, τότε:

1. **Μετὰ ἀρχικὸν χρόνον** ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει ἀκολουθεῖ
ἐν τῇ ἔξηρτημένῃ τύπος εἰς *-urus sim*: *quaero, quis hoc dictu-
rus sit ἔρωτῶ* (τώρα), τίς τοῦτο θὰ εἴπῃ (ὕστερον), —

2. **Μετὰ ἰστορικὸν χρόνον** ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει ἀκολουθεῖ
ἐν τῇ ἔξηρτημένῃ τύπος εἰς *-urus esseim*: *quaesivi, quis hoc
dicturus esset ἡρώτησα* (κάποτε, χθές...), τίς τοῦτο
θὰ ἔλεγεν (ὕστερον, τίς τοῦτο ἔμελλε νὰ εἴπῃ).

Σημ. *Ἄρκτικοι χεόνοι εἶναι*
δ ἐνεστώς (δριστικῆς, ὑποτακτικῆς, προστακτικῆς)
ἀμφότεροι οἱ μέλλοντες καὶ
(συνήθως) δ κυρίως **παρακείμενος** (δριστικῆς καὶ ὑποτακτικῆς).

'**Ιστορικὸν χρόνοι** εἶναι
δ παρατατικὸς
δ ὑπερσυντέλικος
δ ἰστορικὸς παρακείμενος (ἀδριστος)

(συνήθως) δὲ ιστορικὸς ἐνεστῶς
τὸ ιστορικὸν ἀπαρέμφατον καὶ
τὸ ἀπαρέμφατον καὶ ἡ μετοχὴ τοῦ ιστορικοῦ παρακειμένου
(ἀροίστου).

Καὶ ὁ κυρίως παρακειμενος πολλάκις λαμβάνεται ὡς ιστορικὸς χρόνος.

Τὸ ἀπαρέμφατον καὶ ἡ μετοχὴ τοῦ ἐνεστῶτος καὶ τοῦ μέλλοντος, τὸ γερούνδιον, τὸ γερουνδιακὸν καὶ τὸ σουπῖνον εἴναι ἀρχικοὶ χρόνοι, ἂν ἔξαρτῶνται ἐξ ἀρκτικοῦ χρόνου ἢ ἂν ισοδυναμοῦν (ἀναλυόμενα) μὲν ἀρκτικὸν χρόνον,—

ἄν δὲ ἔξαρτῶνται ἐξ ιστορικοῦ χρόνου ἢ ἂν ισοδυναμοῦν (ἀναλυόμενα) μὲν ιστορικὸν χρόνον, εἴναι *Ιστορικοί*.

Παραδείγματα.

Nescio, num pater domi sit *ἄγνοος* ἂν ὁ πατὴρ εἴναι ἐν τῇ οἰκίᾳ.

Nescio, utrum amicus meus in Italiā an in Graeciam prefecturus sit δὲν ἡξεύρω ὁ φίλος μου θ' ἀναχωρήσῃ εἰς Ἰταλίαν ἢ εἰς Ἑλλάδα.

Nesciebam, utrum amicus meus in Italiā an in Graeciam prefecturus esset δὲν ἡξευρα ὁ φίλος... θὰ ἀνεχώρει...

Non potest dubitari, quin jam ante Homerum poetae fuerint δὲν δύνatai νὰ είναι ἀμφίβολον, ὅτι ποδὸς τοῦ Ὄμηρου ὑπῆρξεν ποιητάι.

Athenienses Delphos miserunt consultum (σουπ.) quo modo se defendarent οἱ Ἀθηναῖοι *ἔπειμψαν* εἰς Δελφοὺς νὰ συμβουλευθῶν κατὰ τίνα τρόπον νὰ ὑπερασπίσουν ἑαυτούς, — Cic. de divin. 2, 1: Quae erent i mihi multumque et diu cogitanti, quanam re possem prodesse quam plurimis nulla major occurrebat... ἐν ᾧ ἀνεξήτουν... καὶ ἐσυλλογιζόμην.

Σημ. Οἱ ἀνωτέρω κανόνες ισχύουν καὶ ὅταν αἱ καθ' ὑποτακτικὴν ἐκφερόμεναι *ἔξηρτημέναι προτάσεις* ἔξαρτῶνται ἐξ ἄλλων δευτερευουσῶν (οἷς μόνον ἐκ κυρίων) προτάσεων.

Pater me monuit, ut ex magistro quaererem,

uter clarior dux e s s e t, Alexander magnus an Caesar ὁ πατήρ μου μὲ προέτρεψε νὰ ἐδωτήσω τὸν διδάσκαλον, ποῖος στρατηγὸς ἦτο ἐνδοξότερος ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος ἢ ὁ Καίσαρ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 50^{όν}.

ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

(*Oratio obliqua*)

§ 268. Ἐν τῇ τροπῇ τοῦ εὐθέος λόγου (oratio recta) εἰς λόγου πλάγιον (oratio obliqua) γίνονται αἱ ἔξης μεταβολαί :

1. Αἱ ἀνεξάρτητοι προτάσεις κρίσεως τρέπονται εἰς αἰτιατικὴν μετ' ἀπαρεμφάτου.

Σημ. Οἱ τοῦ εὐθέος λόγου χρόνοι τῆς δριστικῆς τρέπονται ἐν τῷ πλαγίῳ λόγῳ ὡς ἔξης :

ὅ ἐνεστὼς   γίνεται ἐνεστὼς ἀπαρεμφάτου

παρατατικὸς

παρακείμενος   γίνονται παρακείμενος ἀπαρεμφάτου

ὑπερσυντέλικος

μέλλων   γίνεται μέλλων ἀπαρεμφάτου

(—urum esse)

2. Αἱ ἀνεξάρτητοι προτάσεις ἐπιθυμίας ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν, δπωσδήποτε καὶ ἀν ἐξεφέροντο ἐν τῷ εὐθεῖ λόγῳ.

3. Αἱ πραγματικαὶ ἐρωτήσεις ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν.

4. Αἱ ἐν τῷ εὐθεῖ λόγῳ καθ' ὑποτακτικὴν ἐκφερόμεναι **ἐρωτοτικαὶ ἐρωτήσεις**, ἐπειδὴ κατ' οὐσίαν εἶναι, ὡς εἴδομεν (§ 255), προτάσεις κρίσεως, ἐν τῷ πλαγίῳ λόγῳ τρέπονται κανονικῶς εἰς αἰτιατικὴν μετ' ἀπαρεμφάτου.

5. Αἱ ἐν τῷ εὐθεῖ λόγῳ καθ' ὑποτακτικὴν ἐκφερόμεναι **ἀπορηματικαὶ** (§ 255,2) ἐρωτήσεις ἐν τῷ πλαγίῳ ἐκφέρονται δμοίως καθ' ὑποτακτικὴν.

6. Αἱ ἐν τῷ εὐθεῖ λόγῳ καθ' ὅριστικὴν ἢ ὑποτακτικὴν ἐκφερόμεναι δευτερεύουσαι προτάσεις ἐν τῷ πλαγίῳ ἐκφέρονται πᾶσαι καθ' ὑποτακτικὴν.

Θ. Κακριδῆ, Λατινικὴ Γραμματική, Εκδοσις 4η, 1938.

7. Αἱ τοῦ εὐθέος λόγου ἀντωνυμίαι τοῦ α' προσώπου

ego	mei	mihi	me	me	meus
nos	nostri	nobis	nos	nobis	noster
γίνονται	ipse	sui ipsius ipsorum	sibi ipsi ipsis	se ipsum ipsis	se ipso ipsis
					suus ipsius ipsorum

8. Αἱ ἐν τῷ εὐθεῖ λόγῳ ἀντωνυμίαι τοῦ β' προσώπου του, tui, tibi... vos... ἐν τῷ πλαγίῳ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον γίνονται ille, illius... (σπανιώτερον is, eius).

Σημ. Ἀν τὸ διὰ τῆς ἀντωνυμίας ταύτης δηλούμενον πρόσωπον εἶναι τὸ αὐτὸ μὲ τὸ ὑποκείμενον τοῦ ὅντας ἢ τοῦ ἀπαρεμφάτου, γίνεται χρῆσις καὶ τῆς sui, sibi... suus : Caes. bg. 1,36,6 : Ariovistus respondit n e m i n e m secum (cum Ariovisto) sine s u a (δηλ. τοῦ ἄλλου τοῦ ἀγωνισαμένου πρὸς τὸν Ἀριόβιστον) pernicie c o n t e n d i s s e ὁ Ἀριόβιστος ἀπεκρίθη ὅτι οὐδεὶς περιεπλάκη εἰς πόλεμον πρὸς αὐτὸν χωρὶς νὰ καταστραφῇ.

9. Αἱ ἐν τῷ εὐθεῖ λόγῳ ἀντωνυμίαι τοῦ γ' προσώπου (hic...) ἐν τῷ πλαγίῳ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον γίνονται is, eius... (ἐνίστε ὅμως καὶ ille, illius...).

10. Ἀν τὸ διηγούμενον κατὰ πλάγιον λόγον πρόσωπον δηλοῦται ἐν αὐτῷ δι' ἀντωνυμίας, γίνεται χρῆσις εἰς δήλωσιν αὐτοῦ τῆς προσωπικῆς καὶ κτητικῆς ἀντωνυμίας τοῦ α' προσώπου (ego, mei...meus...) οἵαδήποτε ἀντωνυμία ᾧτο ἐν τῷ εὐθεῖ λόγῳ. Ἐννοεῖται ὅτι καὶ τὸ σχετικὸν ὅντα τίθεται εἰς α' πρόσωπον.

11. Ἀν τυχὸν ἐν τῷ πλαγίῳ λόγῳ δηλοῦται καὶ τὸ πρόσωπον ἔκείνου, πρὸς ὃν διηγεῖται τις τὸν πλάγιον λόγον, γίνεται ἐν αὐτῷ χρῆσις τῶν ἀντωνυμιῶν tu-vos, tuus-vester, οἵαδήποτε ἀντωνυμία ᾧτο ἐν τῷ εὐθεῖ λόγῳ : Cic. ad. Att. 5,9,I : Ille (Acastus respondit) et t i b i (τῷ Ἀττικῷ, πρὸς ὃν γράφει ὁ Κικέρων) et sibi visum (esse).

Σημ. α'. Πολλάκις ἀντὶ τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ εὐθέος λόγου ἐν τῷ πλαγίῳ γίνεται χρῆσις αὐτοῦ τοῦ κυρίου ὅντας, ἀνθ' οὗ ἡ ἀντωνυμία ἐν τῷ εὐθεῖ λόγῳ.

Σημ. β'. Πολλάκις ἐν τῷ πλαγίῳ λόγῳ γίνεται χρῆσις τῆς ἔγκλισεως καὶ τῶν ἀντωνυμιῶν τοῦ εὐθέος λόγου, διότι ὁ διη-

γούμενος τὸν πλάγιον λόγον ἔχων ζωηρὰν παράστασιν τῶν ἐν τῷ
αὐθεῖ λόγῳ λεχθέντων, διηγεῖται ταῦτα ἀκριβῶς ὡς ἐλέχθησαν.

Παραδείγματα εὐθέος καὶ πλαγίου λόγου.

Εὐθὺς λόγος

Πλάγιος λόγος

Caes. bg. 120

N o l i quid gravius, Caesar, (ἀλητ.) in fratrem (meum) statuere: scio (ego) illa esse vera nec quisquam ex eo plus quam ego doloris capit propterea quod, cum ego gratiā plurimum domi atque in reliqua Gallia, ille minimum propter adolescentiam possit per me crevit; quibus opibus ac nervis non solum ad minuendam gratiam (meam), sed paene ad perniciem m e a m u t i t u r¹.

E g o tamen et amore fraterno et existimatione vulgi commovere. Quod si quid ei a te gravius ac-

Divitiacus multis cum lacrimis Caesarem complexus obsecrare coepit.

n e quid gravius in fratrem statueret¹; scire se, illa esse vera nec quemquam ex eo plus quam se doloris capere, propterea quod, cum ipse gratia plurimum domi atque in reliqua Gallia, ille minimum propter adolescentiam posset², per se crevisse et²; quibus opibus ac nervis non solum ad minuendam gratiam (suam), sed paene ad perniciem suam uteretur¹.

Sese tamen et amore fraterno et existimatione vulgi commoveri. Quod si quid ei a Caesare gra-

¹ Αντὶ τοῦ uteretur ἥδυνατο νὰ τεθῇ καὶ αἰτιατικὴ μετ' ἀπαρεμφάτον (eum) uti, διότι ἡ ἀναφορικὴ πρότασις quibus, opibus, utiūt τοῦ εὐθέος λόγου ἐπέχει θέσιν κυρίας προτάσεως (κρίσεως)=αὐτὰς δὲ τὰς δυνάμεις χρησιμοποιεῖ (§ 257).

² Επειδὴ ὁ πλάγιος λόγος ἔξαρταται ἐξ ἴστορικοῦ χρόνου (coepit obsecrare) ἐτέθη ἐν ταῖς δευτερευούσαις καθ' ὑποτακτικὴν ἐκφερομέναις προτάσεσιν ἴστορικὸς χρόνος, ὑπεροσυντέλικος (crevisset... accidisset) ἡ παρατατικὸς (statueret, posset, teneret, averterentur) συμφώνως πρὸς τοὺς κανόνας τῆς τῶν χρόνων ἀκολουθίας (§ 267).

ciderit, cum ego hunc locum amicitiae apud te teneam, nemo existimatibus (id) non mea voluntate factum (esse); qua ex re fiet, ut totius Galliae animi a me avertantur.

vius accidisset, cum ipse eum locum amicitia apud eum teneret, neminem existimatrum (esse) id non sua voluntate factum (esse); qua ex re futurum (esse) ut totius Galliae animi a se averterentur.

Cic. divin. in Caecil. 2—3

(Tu¹) saepe nobis pollicitus es, saepe ostendisti, si quod tempus acciderit, quo tempore aliquid a te requiram us, commodis nostris² te non defuturum. Venit³ tempus non jam ut commoda nostra, sed ut vitam salutemque totius provinciae defendas; nos jam ne deos quidem in nostris urbibus, ad quos

Qui (Siculi) nunc coasti ad me venerunt (orantes), ut suarum fortunarum omnium causam defensionemque susciperem, me¹ saepe (sibi) esse pollicitum, saepe, ostendisse si quod tempus accidisset, quo tempore aliqui a me¹ requirerent commodis eorum² me non defuturum. Venisse tempus (aiebant) non jam ut commoda sua, sed ut vitam salutemque totius provinciae defendere; sese jam ne deos quidem

¹ Ἐπειδὴ τὸν πλάγιον λόγον διηγεῖται ὁ Κικέρων αὐτός, πρὸς ὃν οἱ Σικελοὶ ἀπέτειναν τὸν εὐθὺν λόγον καὶ δοσίς εἶχεν ὑποσχεθῆ εἰς αὐτοὺς πᾶσαν προστασίαν, ἡ τοῦ β' προσ. ἀντωνυμία τοῦ εὐθέος λόγου ἐγένετο ἐν τῷ πλαγίῳ α' προσ., ὅθεν καὶ τὸ ὄχμα (defenderem), οὗ αὕτη είναι ὑποκείμενον, ἐτέθη κατὰ τὸ α' πρόσωπον.

² Ως βλέπομεν, αἱ ἐν τῷ εὐθεῖ λόγῳ ἀντωνυμίαι τοῦ πρώτου προσώπου (nostris, nos) ἐνίστεται ἐν τῷ πλαγίῳ γίνονται καὶ is... καὶ ille..., (eorum, illos).

³ Οἱ παρακείμενος veni ἐνταῦθα είναι κυρίως παρακείμενος = ἐλήλυθε, πάρεστιν adest, καὶ δι' αὐτὸν ἀκολουθεῖ ut...defendas.

confugiamus, habemus, quod eorum simulacra sanctissima C. Verres ex delubris religiosissimis sustulit. Quas res luxuries in flagitiis, crudelitas in suppliciis avaritia in rapinis, superbia in contumeliis efficere potuit, eas omnes nos hoc uno praetore per triennium pertulimus; rogamus et oramus ne nos supplices asperneris; quos te incolumi nemini supplices esse oportebat.

insuis urbibus ad quos confugerent, habere, quod eorum simulacra sanctissima C. Verres ex delubris religiosissimis sustulisset. Quas res luxuries in flagitiis, crudelitas in suppliciis, avaritia in rapinis, superbia in contumeliis, effecere, potuisse, eas omnes esse hoc uno praetore, per triennium pertulisse; rogar et orare ne illos supplices aspernaret, quos me incolumi nemini supplices esse oportaret.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 51^{ον}.

ΤΑΞΙΣ ΤΩΝ ΟΡΩΝ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΣ

(*Collocatio verborum*)

§ 269. Ἡ κανονικὴ τάξις τῶν ὅρων τῆς προτάσεως εἶναι ἡ ἔξῆς:

1. ὑποκείμενον		1. ὑποκείμενον
2. ὁρήμα	ἢ	2. συνθετικὸν
		3. κατηγορούμενον.

§ 270. Ἀν τὸ ὁρῆμα ἔχῃ ἀντικείμενον ἢ καὶ ἄλλους προσδιορισμούς, τίθενται πάντα ταῦτα πρὸ τοῦ ὁρήματος, ὥστε τὸ ὁρῆμα κατὰ κανόνα εἶναι ἡ τελευταίᾳ ἐν τῇ προτάσει τασσομένη λέξις:

Caes. bg. 3,8,5 : *hostes item copias suas ex castris eductas instruxerant* οἱ πολέμιοι ὕσαύτως τὰ ἔξαυτῶν στρατεύματα ἔκ τοῦ στρατοπέδου ἔξαγαγόντες είχον παρατάξει.

§ 271. Οἱ προσδιορισμοὶ τοῦ ὑποκειμένου, τοῦ κατηγορουμένου ἢ ἄλλων προσδιορισμῶν (π. χ. τοῦ ἀντικειμένου) κανονικῶς τάσσονται πλησίον αὐτῶν, πρὸ αὐτῶν ἢ μετ' αὐτούς.

§ 272. Αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις αἱ προσδιορίζουσαι λέξιν τινὰ τῆς κυρίας ἢ ἄλλης δευτερευούσης προτάσεως παρατίθενται ἀμέσως μετὰ τὴν προσδιορίζομένην λέξιν καὶ οὕτω συμβαίνει πολλάκις νὰ διακόπτεται ἡ σειρὰ τῶν λέξεων τῆς κυρίας προτάσεως.

Caes. bg. 4,17,1 : Caesar his de causis quas componebat oratione Rhenum transire decreverat.

§ 273. **Ἡ κτητικὴ ἀντωνυμία κανονικῶς** τάσσεται μετὰ τὸ οὐσιαστικόν, εἰς ὃ ἀνήκει : pater meus, — Cic. p. Mil. 2 : confessus est et rōmū nūmetēdōn suvndōrōn, — justitiae sua, — 3 : defensioni meae.

§ 274. Καὶ ἡ ἀντωνυμία ille ἐν τῇ ὄνομασίᾳ δὲ **ὄνομαστὸς ἔκεινος** τάσσεται μετὰ τὴν λέξιν, εἰς ἣν ἀναφέρεται : Cic. de orat. 2,58 : Xenophon, Socratus ille... Ὁ Ξενοφῶν, δὲ ὄνομαστὸς ἔκεινος μαθητὴς τοῦ Σωκράτους.

§ 275. Καὶ οἱ ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοὶ συνήθωσ, ὡς καὶ αἱ γενικαὶ προσδιοριστικαί, ἐπιτάσσονται τοῖς οὐσιαστικοῖς, τὰ δποῖα προσδιορίζουν : pontifex maximus — populus Romanus — jus civile — ἐν ᾧ ἡμεῖς λέγομεν : (δ) μέγιστος ἀρχιερεὺς — δὲ Ἡρμαῖκὸς λαὸς — τὸ ἀστικὸν δίκαιον προβλ. καὶ di immortales ἀθόντοι θεοί.

§ 276. Συνηθέστατα δὲ ἐπιθετικὸς προσδιορισμός, ἀν τυχὸν προτάσσεται τοῦ οὐσιαστικοῦ, χωρίζεται ἀπ' αὐτοῦ διὰ παρενθήμενου ἄλλου προσδιορισμοῦ (κατὰ πλαγίαν πτῶσιν ἢ ἐμπρόθέτου) ἢ διὰ τοῦ ὄντος :

Cic. Lael. 67 : in digna homine dubitatio

» » 12 : ex tam alto dignitatis gradu

» » 96 : quanta in oratione magesias

» » 85 : prae posteris enim utimur
counselis

§ 277. Ἀλλὰ πρέπει νὰ γνωρίζωμεν ὅτι αὐτὴ ἡ **κανονικὴ τάξις** τῶν λέξεων ταράσσεται συνηθέστατα, ἐὰν μία τις λέξις τῆς προτάσεως εἴναι ἀνάγκη νὰ ἔξενεχθῇ μετ' ἐμφάσεως, ὅτε ἀλλάσ-

σει θέσιν καὶ ἡ προτάσσεται πασῶν τῶν ἄλλων ἡ τίθεται τελευταία πασῶν. Καὶ ἡ πρώτη θέσις ἐν τῇ προτάσει καὶ ἡ τελευταία, ἀν μάλιστα ἐπακολουθῇ τελείᾳ στιγμῇ, εἶναι κατάληλοι, ἵνα ἔξαρθῃ ἡ ἔχουσα τὴν ἔμφασιν λέξις :

oculus vitae sapientia ὁφθαλμὸς τῆς ζωῆς (εἶναι) ἡ σοφία (αἱ γνώσεις). — Cic. p. Mil. 20 : l u g e t senatus, m a e r e t ordo equester... 5: i n judicio et in eo c o n s i l i o ... numquam existimavi spem ullam esse habituros Milonis inimicos ad eius gloriam... infringendam, — Lael. 67 : exsistit autem hoc loco quaedam q u e s t i o subdificili s.

Σημ. α'. "Εμφασις ἐπιτυγχάνεται ἀκόμη καὶ διὰ τῆς **ἀντιστροφῆς** τῆς κανονικῆς σειρᾶς, διὰ **παραδέσεως** ὅμοίων ἡ ἀντιθέτων λέξεων, διὰ τοῦ **χωρισμοῦ** λέξεων φυσικῶς συνημμένων, καὶ διὰ **μετακινήσεως** εἰς θέσιν τοιαύτην, ἐν τῇ ὅποιᾳ νὰ κάμην ἐντύπωσιν.

Σημ. β'. Παρὰ τοῖς ποιηταῖς ἐννοεῖται ὅτι καὶ τὸ μέτρον συντελεῖ, ὥστε ἡ τάξις τῶν λέξεων νὰ εἶναι τοιαύτη ἡ τοιαύτη πάντως ὅμως καὶ παρ' αὐτοῖς δὲν εἶναι ὅλως αὐθαίρετος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 52ον.

ΜΕΤΡΙΚΟΝ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

α'. Κανόνες τινὲς περὶ προσῳδίας.

§ 278. Προσημ. Ἐπειδὴ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ, ὡς καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ, ὁ ἐν τοῖς ποιήμασι ὁρθός (μετρικὸς ὁρθός) βάσιν ἔχει τὴν ποσότητα τῶν συλλαβῶν, πρέπει νὰ γνωρίζωμεν τὴν ποσότητα τῶν συλλαβῶν, ἐκάστης λέξεως ἐκ τῆς χοήσεως: οἷον εἶναι ἡμῖν δυνατόν, τίνες συλλαβαὶ εἶναι μακραί, καὶ τίνες βραχεῖαι.

Κανόνες γενικοὶ περὶ τούτου, ἀφορῶντες εἰς πάσας τὰς λέξεις τῆς λατινικῆς γλώσσης, δὲν ὑπάρχουν ὥστε εἶναι ἀνάγκη νὰ μάθωμεν τὴν ποσότητα τῶν συλλαβῶν, ἐκάστης λέξεως ἐκ τῆς χοήσεως: Υπάρχουν ὅμως ὀλίγοι τινὲς κανόνες διευκολύνοντες ἡμᾶς

πολὺ εἰς τὴν γνῶσιν τῆς ποσότητος πολλῶν τάξεων συλλαβῶν.
Οἱ κανόνες οὗτοι εἶναι οἱ ἔξης :

1. Ἡ συλλαβὴ ἡ ἔχουσα δίφθογγον ἢ φωνῆν μακρὸν εἶναι
φύσει μακρὰ (*syllaba naturā longa*) : au-rum, be-ātus, rēgīna.

Τὸ ἐκ συναιρέσεως δύο φωνηέντων προκῦπτον φωνῆν εἶναι
μακρόν : (nihil) nīl, (coago) cōgo, (tibi-icen) tibīcen.

Ἐπίσης μακρὸν εἶναι καὶ τὸ φωνῆν μεθ' ὃ ἔξεπεσε σύμφωνόν
τι (ἀναπληρωματικὴ ἔκτασις) : (sisdo) sīdo, (nisdus) nīdus
(sex nī) sēni, (tex-lum) tēlum.

2. **Θέσει μακρὰ** (*syllaba positione longa*) εἶναι ἡ ἔχουσα
βραχὺ φωνῆν, μεθ' ὃ ἀκολουθοῦν δύο ἢ τρία σύμφωνα ἢ δι-
πλοῦν : s t e l l a, ve-strum intellexi.

Σημ. Ἀν τὰ μετὰ τὸ βραχὺ φωνῆν δύο ἀκολουθοῦντα σύμ-
φωνα εἶναι τὸ πρῶτον ἄφωνον καὶ τὸ δεύτερον ὑγρὸν 1 ἢ r, ἡ
συλλαβὴ αὐτῇ λαμβάνεται καὶ ὡς βραχεῖα καὶ ὡς μακρὰ ἐν τῷ
μέτρῳ (ἐν τῷ τονισμῷ πάντοτε ὡς βραχεῖα) : Ovid. Metam. 13,607: Et pri-mo simi-lis volū-cri || post vera vo-lucris.

3. Αἱ λέξεις τὰς ὁποίας ἡ λατινικὴ γλῶσσα παρέλαβεν ἐκ τῆς
ελληνικῆς, διατηροῦν τὴν αὐτὴν ποσότητα τῶν συλλαβῶν (**πλήν
ἔνιοτε** τῆς ληγούσης) καὶ ἐν τῇ λατινικῇ : ἐπιτομὴ ἐργίδη,
Αἰνείας Aeneas, Ἀγησίλαος Agēsīlāus, ἀηρ ἄēr, ἀλλὰ δήτωρ
rhētor. Ἐκτωρ Hectōr.

4. Συλλαβὴ ἔχουσα φωνῆν, μεθ' ὃ ἀκολουθεῖ ἄλλη συλλαβὴ
ἄπο φωνήντος ἢ h ἀρχομένη, εἶναι κανονικῶς βραχεῖα (*vocalis
ante vocalem corripitur*) dē-us, con trā-ho συσπῶ.

Ἐξαίρεσιν ἀπὸ τοῦ κανόνος τούτου κάμνουν

α') ἡ κατάληξις ā-i τῆς γενικῆς τοῦ ἐνικοῦ τῆς α' κλίσεως :
terrāi. aulāi (§ 23,3) καὶ τῆς κλητικῆς τοῦ ἐνικοῦ β' κλίσεως :
Gāi (§ 26,4).

β') ἡ κατάληξις ē-i τῆς γενικῆς καὶ τῆς κλητικῆς β' κλίσεως :
Pompei (§ 26, 3 καὶ 4) καὶ τῆς γενικῆς καὶ τῆς δοτικῆς τῆς ε'
κλίσεως, ὅταν πρὸ αὐτῆς εἶναι φωνῆν i : diēi, faciēi (§ 51 σημ.).

γ') ἡ κατάληξις ius τῆς γενικῆς τοῦ ἐνικοῦ ἐπιθέτων τινῶν
καὶ ἀντωνυμιῶν : soliūs, totiūs, illiūs... (§ 29,1).

Σημ. Ἐν τῷ μέτρῳ οἱ ποιηταὶ ἐπιτρέπουν καὶ unius, illius,
alterius...

δ') τὸ ὁῆμα fīo, ὅπερ ἔχει τὴν συλλαβὴν fī μακρὰν καὶ πρὸ

φωνήνετος, ἐκτὸς ἐν τῷ τύπῳ σἴτι καὶ ἐν οἷς τύποις μετὰ τὴν συλλαβὴν σί- ἀκολουθεῖ ετ, π.χ. fiéri, fiérem, fières...

5. Τὸ τελικὸν -a εἶναι **βραχὺ** ἐν τοῖς ὄνομασι (πλὴν ἐν τῇ ἀφαιρετικῇ τοῦ ἔνικοῦ τῆς α' κλίσεως) : mensā (ὄνομα..., κλητ.), donā, nominā, majorā, plurā (ὄνομαστ. αἰτιατ. κλητ. πληθ.).

*Ἐπίσης ἐν τῷ ἐπιφράζειται itā καὶ ἐν τῷ συνδέσμῳ quiā.

*Ἐν πάσῃ ἄλλῃ λέξει εἶναι **μακρόν** :

π. χ. ἐν ταῖς προστακτικαῖς τῆς α' συζυγίας amā, laudā, dā... ἐν τοῖς ἀριθμητικοῖς trigintā, quadragintā...

ἐν τοῖς ἄλλοις μορφοῖς posteā, contrā...

6. Τὸ τελικὸν -e εἶναι **βραχύ** : patrē, regē (ἀφαιρ. τοῦ rex), regē (προστακτ. τοῦ rego), gravē, tenetē, tegitē, amatē, essē, legerē, amatē.

Μακρὸν εἶναι :

α') ἐν τῇ ἀφαιρετικῇ τῶν ὄνομάτων τῆς ε' κλίσεως : rē, diē...

β') ἐν τοῖς ἔξι ἐπιθέτοις τῆς β' κλίσεως παρηγμένοις ἐπιφράζειται : pulchrē, rectē... (ἔξαιρεται τὸ benē καὶ malē ἐκ τοῦ bonus καὶ malus).

γ') ἐν τῷ β' ἔνικῷ προσώπῳ τῆς ἑνεργητικῆς προστακτικῆς τῶν ὄντων τῆς β' συζυγίας : habē, tenē, monē ..(ἄλλὰ cavē καὶ ἐνίστε cavē, valē, καὶ valē, vidē καὶ vidē)

δ') ἐν τῇ ἀφαιρετικῇ famē καὶ τοῖς ἐπιφράζειται ferē, fermē καὶ τῷ ἐπιφράζειται οὐκέτι

7. Τὸ τελικὸν -i εἶναι **μακρόν** : dominī, regī amari..,

βραχὺ εἶναι μόνον εἰς τὸ nisī, quasi, cui:

βραχὺ καὶ μακρὸν εἰς τὸ mihi, tibi, sibi, ibi, ubi (ἐν τοῖς ἐκ τῶν δύο τελεύταιών γινομένοις ibidem, ibique, ubique πάντοτε μακρόν).

8. Τὸ τελικὸν -o εἶναι **μακρόν** : dominō, amō, legiō, sermō, serdō...

βραχὺ εἶναι μόνον εἰς τὸ egō, octō, ambō, citō, subitō, quandō, illicō, modō (=μόνον).

Σημ. Ἐνίστε εἶναι βραχὺ καὶ ἐν τῇ ὄνομαστικῇ τῶν ὄνομάτων τῆς γ' κλίσεως (sermō, legiō...) καὶ ἐν τῷ α' προσώπῳ τῶν ὄντων (amō, amabō)...

9. Τὸ τελικὸν -u εἶναι **πάντοτε** μακρόν : manū, cornū...

10. Αἱ εἰς ἔν μόνον σύμφωνον (πλὴν τοῦ -s καὶ τοῦ -x)

λήγουσαι τελικαὶ συλλαβαὶ τῶν δισυλλάβων καὶ πολυσυλλάβων λέξεων εἶναι βραχεῖαι : amāt, monēt, audīt, illūd, dōnēc, oratōr, animāl . . .

11. Αἱ εἰς τὸ σύμφωνον σ λήγουσαι εἶναι :

α') Ἡ συλλαβὴ -as **μακρά** : mensās, bonās, Arpinās, Maeccenās, amās . . . (πλὴν μόνον εἰς τὸ ανᾶς ἡ νῆσσα).

Σημ. Εἰς τὰς λέξεις Iliās, *Illiás*, lampadās λαμπάδας, Cyclopās Κύκλωπας . . . εἶναι **βραχεῖαι**, διότι οἱ τύποι οὗτοι ἔληφθησαν ἐκ τῆς ἔλληνικῆς (ἰδὲ ἀνωτέρῳ 3).

β') Ἡ συλλαβὴ -es εἶναι **μακρά**, nubēs, parēs, amēs, docēs . . . βραχεῖα εἶναι μόνον ἐν τῇ ὀνομαστικῇ καὶ κλητικῇ τῶν εἰς -es γεν. itis ἢ īdis ὀνομάτων τῆς γ' κλίσεως : milēs (militis), pedēs, segēs, (segētis . . .) obsēs (obsidēs). Ἐξαιροῦνται τὰ εἰς ies : ariēs (ariētis . . .), pariēs (pariētis), abiēs (abiētis).

γ') Ἡ συλλαβὴ -is εἶναι **βραχεῖα** : cīvīs (όνομαστική, κλητική), patrīs, consulīs, legīs,

Μακρὰ εἶναι

α') ἐν ταῖς πτώσεσι τοῦ πληθυντικοῦ (δοτική, ἀφαιρετική καὶ αἰτιατική) : mensīs (δοτ. ἀφαιρ.), donīs, vobīs, omnīs, (ait.), cīvīs (ait.).

β') ἐν τῷ β' ἐνικῷ προσ. τοῦ ἐνεστῶτος τῆς δριστικῆς τῶν δημάτων τῆς δ' συζυγίας : audīs, venīs . . . καὶ εἰς τοὺς τύπους sīs, possīs, velīs, malīs, nolīs καὶ εἰς τὸ vis (τοῦ volo) καὶ mavīs (τοῦ malo).

Σημ. Εἰς τοὺς τύπους τοῦ παρακειμένου καὶ τετελ. μέλλοντος fueris, fueritis, amaveris . . . εἶναι καὶ βραχεῖα καὶ μακρά.

γ') ἐν τῇ ὀνομαστικῇ τῶν εἰς -is γεν. -ītis ἐθνικῶν ὀνομάτων Quirīs, Samnis . . .

δ') ἡ συλλαβὴ -os εἶναι **μακρά** : puerōs, bonōs, honōs, custōs.

Βραχεῖα εἶναι μόνον ἐν τοῖς ἐπιθέτοις compōs (γεν. compōtis καὶ impōs (γεν. impōtis)).

ε') ἡ συλλαβὴ -us εἶναι **βραχεῖα** : clarūs, manūs (όνομαστ. ἐνικ.), templūs, pecūs, omnibūs, funditūs (ἐπίρρ.).

Μακρὰ εἶναι ἐν τῇ γενικῇ τοῦ ἐνικοῦ καὶ ἐν τῇ ὀνομαστικῇ καὶ αἰτιατικῇ τοῦ πληθυντικοῦ τῶν εἰς -us ὀνομάτων τῆς δ'

κλίσεως : manūs (τῆς χειρός, αἱ χεῖρες, τὰς χεῖρας), πρβλ. καὶ cornūs (γεν. τοῦ κέρατος).

Ἐπίσης καὶ ἐν τῇ ὀνομαστικῇ τῶν εἰς -ūs γεν. -ūtis ἢ ūdis-
ὀνομάτων τῆς γ' κλίσεως : virtūs, -ūtis, juventūs, palūs γεν.
palūdis

12. Αἱ μονοσύλλαβοι λέξεις αἱ λήγουσαι εἰς φωνῆν γενικῶς
είναι **μακραί** : ā, dē, mē, tē, sē, nē, prō...

Βραχεῖαι είναι μόνον αἱ ἔγκλιτικαὶ -cě (hic, hic), -ne
(egoně), -quě (copulusquě), tě (tutě σύγε) -psě (-i-psě), ptě
(meoptě) -vě (quid-vě), (αἱ δοῖαι ἄλλως δὲν ἀπαντοῦν μόναι
ἐν τῷ λόγῳ, ἀλλὰ πάντοτε συνημμέναι εἰς ἄλλας ὡς ἔγκλιτικαί).

13. Αἱ μονοσύλλαβοι λέξεις αἱ λήγουσαι εἰς ἐν ἀπλοῦν **σύμ-**
φωνον ἔχουν τὸ φωνῆν

Μακρὸν μέν, ἀν είναι θύσιαστικά : sōl, sāl, vēr jūs, ūs
(γεν. oris), mōs, flōs, bōs, pēs... καὶ τὰ ἐπίθετα pār (impar)
καὶ τὸ plūs.

Σημ. Ἐξαιροῦνται μόνον τὸ cōr, fěl, měl, vir καὶ ōs (γε-
νικὴ ossis).

Βραχὺ δέ, ἀν είναι ὀνομαστικαὶ ἐνικοῦ ἀντωνυμιῶν, ἢ ἀν
είναι ἀκλιταὶ μέρη : ūs, id, quid, quōt, āb, ād, ūb, ēt, pěr.

Σημ. α'. Ἐξαιροῦνται τὰ ἐπιρρήματα hīc, hūc, crās, nōn,
ēn, cūr (qua re), sīc, quīn (qui-ne) καὶ αἱ ἀντωνυμίαι hīc
(ἐνίστε καὶ hīc), hōc.

Σημ. β'. Οἱ ἐν τῇ κλίσει τῶν ὀνομάτων ἢ τῷ σχηματισμῷ
τῶν ὅμιμάτων ἐμφανιζόμενοι μονοσύλλαβοι τύποι ἀκολουθοῦν
τοὺς περὶ δισυλλάβων ἢ πολυσύλλαβων λέξεων κανόνας, π. Κ.
μακροί hīs, hās, hōs, quōs, quās, flēs, dās, scīs... (ἀνωτέρω
11), **βραχεῖς** dāt, flět, scīt.... (ἀνωτέρω 10).

Σημ. γ'. Αἱ προστακτικαὶ dīc καὶ dūc είναι μακραί, διότι
καὶ τὰ ὅμιματα dīco καὶ dūco ἔχουν τὰς συλλαβὰς dī- dū μα-
κράς,—αἱ δὲ προστακτικαὶ fāc καὶ fēr είναι βραχεῖαι, διότι καὶ
τὰ ὅμιματα facīo καὶ fēro ἔχουν τὰς συλλαβὰς fā-, fē- βραχείας.

§ 279. Ὁταν αἱ μονοσύλλαβοι προθέσεις συντεθοῦν μετ'
ἄλλης λέξεως ἀπὸ συμφώνου ἀρχομένης, κανονικῶς τηροῦν τὴν
μακρὰν ποστήτητα : āmitto, dēmitto, ēduco, prōmitto...

Σημ. Ἡ προθέσεις pro- πολλάκις βραχύνεται, μᾶλιστα ἀν-

συντελεσθῇ μετὰ λέξεως ἀρχομένης ἀπὸ f: prō-nepos, prō-pago, prō fugus, prō-fiteor...

§ 280. Ὄταν ὅμως συντεθοῦν μετὰ λέξεως ἀρχομένης ἀπὸ φωνῆντος ἢ ἀπὸ h, κανονικῶς βραχύνονται: dē ambulo, dē-hortor, dē icio, prō hibeo . . . ἀκόμη καὶ praē-acutus, praē-ustus . . .

§ 281. Τὰ ἀχώριστα μόρια dī-, sē- καὶ vē- εἰναι μακρά: dī-mitto, sē-pono, vē-sanus . . .

§ 282. Τὸ ἀχώριστον μόριον re- ἢ red- εἰναι βραχύ: rē-mitto, rē-deo.

β'. Μετρικὴ τῶν Λατίνων¹.

§ 283. Οἱ Ῥωμαῖοι ποιηταὶ μετεχειρίσθησαν τοὺς αὐτοὺς πόδας καὶ τὰ αὐτὰ μέτρα, τὰ δποῖα εἶχον μεταχειρισθῆ καὶ οἱ Ἑλληνες· π.χ. ὁ Ὁβίδιος εἰς τὰς Μεταμορφώσεις καὶ ὁ Οὐεργίλιος εἰς τὴν Αἰλειάδα μετεχειρίσθησαν τὸν ἔξαμετρον, τὸν δποῖον ἔχει μεταχειρισθῆ ὁ Ὄμηρος ἐν τῇ Ἰλιάδι καὶ τῇ Ὀδυσσείᾳ.

— — — — —

— uu, — uu, — us, — us, — uu, — u

Ἄνδρα μοι—ἔννεπε—Μοῦσα πο-λύτροπον · ὃς μάλα - πολλὰ
Aen. I, 1:

Arma vi-rumque ca-nō Trō-jae qui—primus ab—oris.
Metam. I, 1:

In nova—fert ani mus mu-tatas—dicere—formas.

Καὶ ὁ Ὁράτιος ἐν ταῖς Ὡδαῖς μετεχειρίσθη μέτρα τῶν Ἑλλήνων λυθρικῶν ποιητῶν, Σαπφοῦς, Ἀλκαίου, Ἀνακρέοντος κ.ἄ.²

§ 284. Διαφορὰ Λατινικῆς ἀπὸ τῆς Ἑλληνικῆς :

“Αν λέξις τις λήγῃ εἰς φωνήν ἢ τὸ σύμφωνον m, ἢ δὲ ἐπομένη λέξις (τοῦ αὐτοῦ στίχου, ἐνίστε καὶ τοῦ ἐπομένου) ἀρχεται ἀπὸ φωνήντος ἢ h, τότε ἐν τῇ μετρήσει τοῦ στίχου ἀποσιωπᾶται (ἐκθλίβεται) τὸ τελικὸν φωνῆν ἢ τὸ σύμφωνον m μετὰ τοῦ πρὸ αὐτοῦ φωνήντος :

¹ Ἐνταῦθα λαμβάνεται ὑπὸ ὄψιν ἡ μετρικὴ τῶν ἐν τοῖς γυμνασίοις ἔρμηνευομένων Λατίνων ποιητῶν μόνον.

² Θὰ ἀπέβαινε μακρὸς ὁ λόγος ἐνταῦθα, ἂν ἐπεχειροῦμεν νὰ ἐκθεσιμεν τὰ μέτρα τῶν φῶδων τοῦ Ὁράτιου, τὰ δποῖα ὁ βουλόμενος εὑρίσκει ἐν τῇ στερεοτύπῳ ἐκδόσει καὶ ἐν τῇ τοῦ κ. Γεωργίου Γρατσιάτου.

Ovid, Metam. 1, 8 καὶ 24 :

Nec quic- quam nisi- pondus i-ners con gestaqu(e) e-odem-
Quae post-qu(am) evol-vit cae-coqu(e) e-xemit a-cervo

Verg. Aen. 1, 22 καὶ 25 :

ventu-r(um) excidi-o Liby-ae ; sic volvere-Parcas
necd(um) eti am cau-s(ae) ira rum sae-vique do-lores

Horat. Carm. 1, 1, 2-3 :

O et prae-sidi-(um) et || dulce de-cus me-um
sunt quos curricu lo || pulver(em) olympi-cum . . .

Σημ. α'. Δὲν ἀποσιωπᾶται μόνον ὅταν ἡ προηγουμένη λέξις εἶναι μονοσύλλαβον ἐπιφώνημα (ῶς ἀνωτέρῳ ο et praesidium . . .), ἢ ὅταν μεταξὺ τῶν δύο λέξεων μεσολαβῆ στίξις ἢ ἡ κυρία τομὴ τοῦ στίχου :

Verg. 5, 735 καὶ 4, 235 :

Concili(a)- Elysi- umque co-lo. Huc-casta Si-bylla.

Quid struit-aut qua- s p e || ini mic(a) in gente mo-ratur.

Σημ. β'. Ἀν τυχὸν ἡ ἐπομένη λέξις εἶναι τὸ ε σ εἰσαι, ἢ est εἶναι (τοῦ sum), τότε μένει τὸ φωνῆν τῆς προηγουμένης λέξεως καὶ ἀποσιωπᾶται τὸ ε τοῦ es, est : homo (e)s—ἄνθρωπος εἰ—homo (e)st ἄνθρωπός ἔστι. Ἐπίσης καὶ dicendum (e)st ὁητέον ἔστιν.

ΠΙΝΑΞ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ (INDEX RERUM)

(Οι ἀριθμοί δηλοῦν τὰς σελίδας).

- Ἀλιτατικὴ* ἄμεσον ἀντικείμενον 142
—μετά ὁμάτων κινήσεως σημαντικῶν μετά τοῦ sapio, sitio, sequor, iuno —μετά ὁμάτων ψυχικοῦ πάθους lugeo, doleo, fleo...143—ἀπροσώπων, σύντοιχος 144—περιφραγματική, διτλῆ 141 κέ.—ἐν ἀναφορήσει 146.
Ἀλιτολογικαὶ προτάσεις 218.
Ἀκολουθία τῶν χρόνων (consecutio temporum) 238.
Ἀλληλοπάθεια 140.
Ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας συμφωνία πρὸς τὸ οὐσιαστικὸν εἰς ὃ ἀναφέρεται 138 κέ.—ἔλξις πρὸς τὸ κατηγορούμενον 139.
Ἀναφορικαὶ προτάσεις 223 κέ.
Ἀντωνυμιῶν χρῆσις 182 κέ., δεικτικῆς καὶ ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας συμφωνία πρὸς τὸ οὐσιαστικὸν 183 κέ.
Ἀπαγόρευσις 196.
Ἀπαρεμφάτου χρῆσις 195 κέ. (ῶς ὑποκειμένου, ἀντικειμένου 196 κέ. εἰδικὸν 197 κέ. τελικὸν 199), ἀπαρεμφάτου ὑποκειμένον 200, τὸ ἀπαρέμφατον ἀπολύτως 200, ιστορικὸν 201, χρόνοις ἀπαρεμφάτου 201.
Ἀποκρίσεις εἰς τὰς ἐρωτήσεις (καταφατικαὶ, ἀρνητικαὶ) 232.
Ἀντοπάθεια, 48.
Ἀφαιρετική, κυρίως ἀφαιρετικὴ 170 κέ., μετά ὁμάτων σημαινόντων ἐλευθεροῦν...ἀπαλλάττειν...ἀφαιρεῖν...στερεῖν...ἀπείργειν...ἐκδιώκειν...ἀπομαρτύνειν...ἀποχωρεῖν. ἔκπηγάζειν, κίνησιν (ἢ τινος τόπου) μετά ἐπιθέτων συγγενῶν φόρος τὰ ἀνωτερῷ ὁμάτα 171, ἀφαιρ. καταγογῆς 171, τοῦ β' ὅρου συγκρίσεως 172 κέ., ἀφαιρετικὴ τοπικὴ 173, τοῦ χρόνου 174, τοῦ ὀργάνου 174 κέ.. (παρὰ τὸ praeditus, refertus, onustus, afficio... complexo... orno, imbuo, instruo, abundo, utor, fruor, fungor, passcor, vescor, potior, usus est, opus est 175 κέ., τῆς τιμῆς 177 κέ., τοῦ τρόπου 177 κέ., τῆς συνοδείας 178, τῆς ἰδιότητος 178, τοῦ ποιητικοῦ αἵτίου 179, τοῦ μέτρου ἢ τῆς διαφορᾶς 179, τοῦ ἐσωτερικοῦ ἀναγκαστικοῦ αἵτίου 180, τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀναγκαστικοῦ αἵτίου 180, παρὰ τὰ σημαίνοντα λυπεῖσθαι, χαίρειν, καινῆσθαι 180 κέ., τῆς ἀναφορᾶς 181, τῆς ὅλης 181).
Ἀχώριστα μόρια 181.
β' ὅρου συγκρίσεως ἐκφορά 172 κέ.
Γενικῆς χρῆσις 147 κέ μετά οὐσιαστικῶν ὑποκειμενική, κτητική, τοῦ ἐργάτου 147, ἀντικειμενική 148, ἐπειγηγματική 148, τῆς ἰδιότητος τοῦ εἰδους ἢ τοῦ περιεχομένου 149, διαιτητική 150 κέ.—μετά ἐπιθέτων σημαντικῶν ἐπιθυμίας, γνώσεως ἢ ἐμπειρίας, ἀγνοίας ἢ ἀπειρίας, μνήμης, λήθης 151, μετοχῆς, ἔγκρατείας, πλησμονῆς, κενότητος, ἐνδείας, propius, sacer 152.—μετοχῶν εἰς—ans ἢ ens λαμβανομένων ὡς οὐσιαστικῶν 153.
μετά ὁμάτων ἀντικειμενική παρὰ τὰ μνήμης καὶ λήθης σημαντικά, τὰ ἀναμνηστικά, τὴν φράσιν venit.. it mentem 151 κέ.. τῆς αἵτίας παρὰ τὰ ἀπρόσωπα puget, poenitet, piget, taedet, miseret 155—τοῦ ἐγκλήματος παρὰ τὰ δικαστικὰ ὁμάτα 156—τῆς ἀξίας 157—παρὰ τὸ ἀπρόσ. interest 158 κέ.
Γερουσίου, γερουσιακοῦ χρῆσις 203 κέ.
Διαθέσεις ὁμάτων 140 κέ.
Διαφοραὶ λατινικῆς ἀπὸ τῆς Ἑλληνικῆς 134, 135, 148, 158, 162, 164, 168, 196, 209, 252.
Δοτικῆς χρῆσις 160—κέ.—ἔμμ. ἀντικείμενον 160—χαριστικὴ ἢ ἀντιχαριστικὴ 161 κέ. (παρὰ τὸ studeo, vaco, pubo 161, consulo, prospicio,

provideo, metuo, timeo... — παρὰ τὰ σημαίνοντα ἀποκρίνεσθαι, εἴτε κειν, ὑπακούειν... φθονεῖν 162— παρὰ τὸ medeor, noceo, maledico, malefacio.. prosun, obsum, blan- dior, supplico, (per)suadeo, prae- stolor, — iubeo, exuo, intercludo, circumdo... 163, interdico, parco, παρὰ τὰ σύνθετα μετὰ προσθέσεων ad, ante... post, pree, sub ἢ τοῦ τε 164, κτητικὴ 165, ἡθικὴ 166, τῆς ἀναφορᾶς, τοῦ ποιητικοῦ αἰ- τίου 166—τοῦ σκοποῦ ἢ τοῦ κατη- γορουμένου 167 κὲ.— παρὰ ἐπίθετα καὶ ἐπιφρήματα 168 κὲ. (σημαίνον- τα φιλίαν, ἔχθραν... ὁφέλειαν, βλά- βην, ισότηταν 161)— παρὰ οὐσιαστι- κὰ καὶ ἐπιφωνήματα 169.

Ἐγκλίσεων χρῆσις ἐν ἀνεξαρτήτοις προτάσεσι 193 δριστικῆς 193, ὑπο- τακτικῆς 193 κέ. προστακτικῆς 194 κέ. — ἐν ἐξηρτημέναις προτάσεσι (τελικαῖς 212 κέ., συμπερασματι- καῖς 212 κέ., αἰτιολογικαῖς 213 κέ. συγκριτικαῖς ἢ παραβολικαῖς 215, ἀναντιωματικαῖς 215, χρονικαῖς 216 κέ., ὑποθετικαῖς 221 κέ., ἀναφορι- καῖς 223 κέ.).

Ἐναντιωματικὰ προτάσεις 215.

Ἐπιθετικοὶ προσδοκισμοὶ 137.

Ἐπιφρήματα 99 κέ.. σύγχυσις ἐπιφρήματον 40.

Ἐπιφωνήματα μετ' αἰτιατικῆς 146, δοτικῆς 149.

Ἐργατηματικὰ προτάσεις 192, κοί- σεως 192, ἐπιψυμίας 192, ἐν ἐξηρτη- μένῳ λόγῳ 233, ἐρωτήσεις εὐθεῖαι ἢ ἀνεξάρτητοι 230, πραγματικά, ὁ- τορικά 230, διπλαὶ 231, ἀτελεῖς δι- πλαὶ 232, ἐξηρτημέναις διπλαὶ 235, Κατάλογος ἀνωμάλων ὁμάτων. 15κέ. Κλητικῆς χρῆσις 142.

Λατινισμοὶ 150, 191, 201.

Δόγος εὐθύνης, πλάγιος 241.

Μετοχῆς χρῆσις 207 (ἐπιθετική, κα- τηγορηματική, παραθετική 208,

participium conjunctum, part. absolutum ἢ ablat. sbsolutus 209, χρόνοι τῆς μετοχῆς 210.

Μετρικὴ τῶν Λατίνων 212.

Όνομαστικῆς κλητικῆς χρῆσις 141.

Οὐσιαστικοῦ ἐπανάληψις ἐν τῇ ἀ- ναφορικῇ προτάσει 138.

Παράθεσις 137.

Προθέσεις 101 κέ.

Προσωρίδια(ποσότης συγγένειας) 8, 247.

Προτάσεις κοίσεως, ἐπιθυμίας, ἀ- νεξάρτητοι 188, ἐν ἐξηρτημένῳ λόγῳ 248.

Πρότασις καὶ δροι αὐτῆς 133— ὑπο- κείμενον 133— κατηγορούμενον 133 — κατηγορούμενον ἐπιφρήματικὸν 135— συνδετικὸν 136, παράλειψις ὅρων τῆς προτάσεως 136, συμφω- νία δρῶν τῆς προτάσεως 136, τάξις τῶν ὅρων τῆς προτάσεως (colloca- tion verborum) 245.

Ρήματα ἐνεργητικά μετοβατικά, ἀμετάβατα, μέσα, παθητικά, οὐδέ- τερα 140 — ἐνεργητ. μεταβατικῶν σύνταξις 142 κέ. — κινήσεως σημαν- τικῶν συντιθεμένων μετά προθέ- σεως 143— ἀποσώπων 144— μετά διπλῆς αἰτιατικῆς (κλητικά, παιδευ- τικά) 145— ὄχιματα μετά γενικῆς συντασσόμενα 154 κέ. (μνήμης, λή- θης, ἀναμηνηστικά 154— ἀπρόσωπα 155— δικαστικά 156— τὰ σημαίνον- τα τιμᾶν.. ἔκτιμαν.. 157 κέ. — τὸ interest 158).

Ρωμαϊκὸν ἡμερολόγιον 109 κέ.

Σουστίνον χρῆσις 203.

Σύνταξις κατά σύνεσιν 135.

Συντομίαι αιλέξεων καιφράσεων 130 κέ.

Τονισμός τῶν λατινικῶν λέξεων 9.

Υποθετικοὶ λόγοι (ὑποθετικαὶ προτάσεις) ἀνεξάρτητοι 221 κέ.. ἐξηρτημένοι 237.

Χρόνοι τοῦ ὄχιματος, χρῆσις 186— ἐν ἐπιστολαῖς 189— χρόνοι δριστι- κῆς ἐν ἀνεξαρτήτοις προτάσεσι 186 — ἐν ἐξηρτημέναις 189 κέ.,

infarto. puella. ~~Es~~ Espectáculos. Espectáculos. Espectáculos.

Ψηφιοποιηθήκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής